

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԲԱՆԿ

2021

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԲ-ի մասին օրենքի համաձայն՝ տարեկան հաշվետվությունը վերաբերում է Կենտրոնական բանկի կառավարման դրույթներին: Այն ներառում է ԿԲ ռազմավարությունից բխող հիմնական գործառույթների վերաբերյալ տարեկան գործունեության ամփոփ տվյալները և միջազգային աուդիտորական եկրակացություն անցած ֆինանսական հաշվետվությունները:

Այդուհանդերձ, ԿԲ գործունեության ամբողջական պատկերը ստանալու համար անհրաժեշտ է նաև դիտարկել ԿԲ երկու գլխավոր խնդիրների իրագործմանն ուղղված ռազմավարությունները և դրանց իրագործման վերաբերյալ Գնաճի և ֆինանսական կայունության հաշվետվությունները: Դրանք պարունակում են խոր մասնագիտական վերլուծություններ և գնահատականներ ՀՀ և համաշխարհային տնտեսությունների ու ֆինանսական շուկաների վարգացումների վերաբերյալ:

Վերջիններիս մասին, ըստ թեմաների, հղմամբ նշված է սույն հաշվետվության մեջ:

Հայաստանի
Հանրապետության
Կենտրոնական բանկ

2021

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Բովանդակություն

ՈՒՂԵՐԱ

4

01 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

14

Ռազմավարություն

15

Կառավարում

18

Ներքին աուդիտ

20

02 ՄԱՆԴԱՏԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

22

Գների կայունության ապահովում

23

Ֆինանսական կայունության ապահովում

32

Վճարահաշվարկային համակարգ

40

Ֆինանսական համակարգում սպառողների շահերի
պաշտպանություն և ֆինանսական կրթում

42

Արժույթի թողարկում, դրամաշրջանառության
կապակերպում

46

Միջազգային պահուստների կառավարում

52

Արժեթղթերի շուկա

54

Վիճակագրություն

55

Հետապոտական կարողությունների վարձացում

58

Փողերի լվացման և ահաբեկչության
ֆինանսավորման դեմ պայքարի
կապակերպում և կարգավորում

61

03	ՀՀ ԿԲ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ	66
	SS կառավարում	67
	Գնումների գործընթաց	68
	Նախագծերի կառավարում	69
	Գործընթացների անընդհատություն	70
	Մարդիկ	71
	Կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվություն	77
	Հասարակայնության հետ կապեր	81
	ՀՀ ԿԲ հաշվետվողականություն	84
	Այցելուների կենտրոն	85
	Համապատասխանության գործառույթ	89

04	ՀՀ ԿԲ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	92

Մարտին Գալստյան

ՀՀ կենտրոնական բանկի
նախագահ

Հարգելի քաղաքացիներ

2021 թվականի տարեկան հաշվետվությունում փորձել ենք ներկայացնել տարվա ընթացքում Կենտրոնական բանկի անցած ճանապարհը, նրա ձեռքբերումներն ու առկա խնդիրները: Փորձել ենք նաև նշել ապագային միտված որոշակի անելիքներ, որոնց կատարման կամ չկատարման վերաբերյալ հաշվետու ենք լինելու:

2021 թվականը Հայաստանի համար վերականգնման տարի էր՝ իր բոլոր դժվարություններով հանդերձ: Արտահերթ խորհրդարանական ընտրությունները, կորոնավիրուսի ցավալի ալիքները, տնտեսական անորոշությունը իրենց ազդեցությունն ունեցան մակրոտնտեսական քաղաքականության և տնտեսական վարձագման վրա: Տարվա ընթացքում գրանցվեց գնաճի արագացում, ինչը ԿԲ գործողությունների շնորհիվ տա-

րեվերջին սկսեց դանդաղել: Ֆինանսական համակարգը տարվա ընթացքում վերականգնեց կորցրած կարողությունները՝ հիմքեր ստեղծելով ապագա վարձացման համար: Այնուամենայնիվ, տնտեսական աճը տարվա ընթացքում վերականգնվեց, և տարին, այդ առումով, կարելի է գնահատել դրական, ինչը, սակայն, անհնար կլինեք առանց մակրոտնտեսական կայունության պահպանման: Գների ու ֆինանսական կայունության նպատակների իրականացմանն ավելի մանրամասն կարող եք ծանոթանալ մեր առանձին հաշվետվություններում:

Որպես Կենտրոնական բանկի 2021 թվականի հիմնական ձեռքբերում կարելի է վստահորեն դիտարկել Նոր ռազմավարության ընդունումը: Դա ուրվագծում է մեր տեսլականը և վարձացման ուղղությունները, որոնց իրականացմանը նպատակաուղղելու ենք մեր հիմնական ջանքը մոտակա տարիների ընթացքում: ԿԲ ռազմավարության կարևորագույն ուղղությունը ֆինանսական համակարգի թվայնացումն է, որը պահանջելու է մարդկային և ֆինանսական զգալի ռեսուրսների ներդրում: Դա ուղղված է պետական և մասնավոր հատվածների կարողությունների ձևավորման հարմար և ապահով միջավայրի ստեղծմանը: Հատկանշական է, որ թվայնացման օրակարգի ներդրման մեջ մեծ է Կենտրոնական բանկ և պետություն, պետություն և մասնավոր հատված, Կենտրոնական բանկ և արտաքին հատված համագործակցությունների դերը: Որդեգրված ռազմավարությամբ պարտավորվել ենք մեր մանդատի ներքո բարձրացնել հասարակության բարեկեցությունը: Ռազմավարական ուղղություններին և նպատակներին ավելի մանրամասն կարող եք ծանոթանալ հաշվետվության համապատասխան գլխում և 2021 թ. հաստատված «ԿԲ ռազմավարություն» փաստաթղթում:

Քաղաքականության ուղղություններից վերահսկողության ոլորտում են իրականացվել ամենաընդգրկուն բարեփոխումները: ԿԲ վերահսկողության տեսլականի համաձայն՝ վարչական վերահսկողական եղանակներից աստիճանաբար պետք է անցում կատարվի ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից սեփական ռիսկերի ավելի որակյալ գնահատմանը: Ձևափոխման ընթացքում խիստ կարևոր է Կենտրոնական բանկի և ֆինանսական համակարգի միջև ձևավորվող երկխոսությունը և բոլոր մակարդակներում մարդկային կարողությունների վարձացումը: Այս նպատակով արդեն իսկ մշակվել է առևտրային բանկերի սթրես թեստավորման մեթոդաբանությունը: Բացի այդ, առանձնացվել է գործարար վարվելակերպի ռիսկերի վերահսկողությունը, ինչը կարևոր է ֆինանսական ծառայությունների սպառողների շահերի պաշտպանության բարելավման տեսակետից:

Այս տարվա տարեկան հաշվետվությունն անդրադառնում է ԿԲ բարձրագույն ղեկավար մարմնի՝ ԿԲ խորհրդի գործունեությանը նույնպես: Ներկայացված է ԿԲ խորհրդի կողմից քաղաքականության որոշումների կայացման գործընթացը, ինչպես նաև կառավարչական և վերահսկողական գործառույթների իրականացումը:

Նախորդ տարվա ավարտին ԿԲ կառավարչական կառուցվածքում կատարվել էին որոշակի բարեփոխումներ: Ձևավորվել էին Գնումների համակարգման ծառայությունը, Նախագծերի կառավարման կենտրոնը և այլ միավորներ: Այս առանձնացված ստորաբաժանումները էապես պետք է բարելավեն ԿԲ կարողությունները և արդյունավետությունը համապատասխան ոլորտներում:

Մենք կարևորում ենք մեր՝ որպես կառույցի և մեր աշխատակիցների՝ որպես հասարակության անդամների կորպորատիվ

սոցիալական պատասխանատվության մակարդակի բարձրացումը: Մենք անմասն չենք մնալու այս գործում և շարունակելու ենք վարձագնել այս ուղղությունը՝ նպաստելով կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության կարևորության գիտակցմանը:

Մեր ձեռնարկած բոլոր փոփոխությունները շարունակական են լինելու. դրանք ուղղված կլինեն դրամավարկային քաղաքականության իրականացմանը, վճարահաշվարկային ոլորտում մեր անելիքների բարելավմանը և հաղորդակցման արդյունավետության բարձրացմանը: Այս ամենը գերազանցությամբ անելու հիմնաքարը մեր մարդիկ են: Ուստի ամենակարևոր բարեփոխումը կապված կլինի ԿԲ մարդկային կարողությունների հետ:

Շնորհակալ ենք Ձեր աջակցության համար:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

**Մարտին
ԳԱԼՍՏՅԱՆ**

ՀՀ կենտրոնական
բանկի նախագահ

**Ներսես
ԵՐԻՅԱՆ**

Նախագահի
տեղակալ

**Հովհաննես
ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ**

Նախագահի
տեղակալ

**Համբիկ
ՂԱՀՐԱՄՅԱՆ**

**Արթուր
ԱՅԵՓԱՆՅԱՆ**

**Դավիթ
ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ**

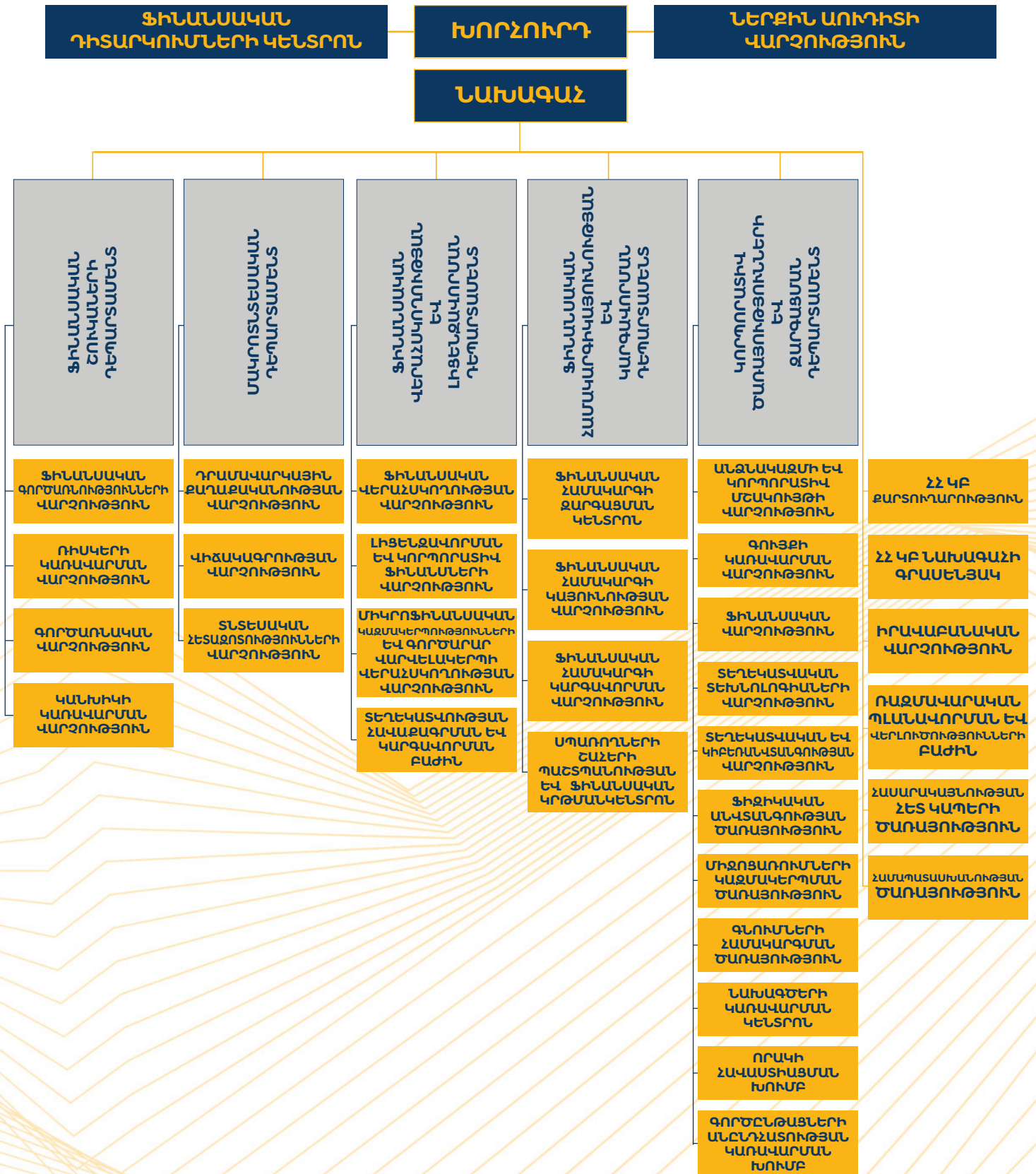
**Լևոն
ՍԱՀԱԿՅԱՆ**

**Արտակ
ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ**

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔ

ԴՐԱՄԱԿԱՐԿՅԻՆ
ՔԱՐԹԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

12-ԱՄՍՅԱ ԳՆԱՃ
7.7%

ԿԵՐԱՖԻՆԱՆՍԱԿՈՐՄԱՆ
ՏՈԿՈՍԱԴՐՈՒՅՔ
7.75%

ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ
ԳՏԼՎՈՂ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ/ԾԱՎԱԼԸ
721,802,865.47 ₺

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ԱԿՏԻՎՆԵՐ/ՀՆԱ
121.0%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՊԻՏԱԼԻ
ՀԱՄԱՐԺԵՔՈՒԹՅՈՒՆ
17.2%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՑՎԵԼԻՈՒԹՅԱՆ
ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇ
32.0%

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ
ԻՐԱՑՎԵԼԻՈՒԹՅԱՆ
ԾԱԾԿՈՒՅԹԻ ԳՈՐԾԱԿԻՑ
194.3%

ՄԿԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՆԻ
ԿԱՇԽՈՒՆՑՈՒՄ
ԿԱՇԽՈՒՆՑՈՒՄ

ՏԱՐԿԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ
ՍՏԱՑՎԱԾ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ

8 847 ԶԱՆԳ
699 ԴԻՄՈՒՄ

ՊԱՇՏՈՒՆՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ
ՊԱՀՈՒՄՆԵՐԻ
ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ
\$3 230 ՄԼՆ

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱՌՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՈՐՄԱՏԻՎ
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ
40

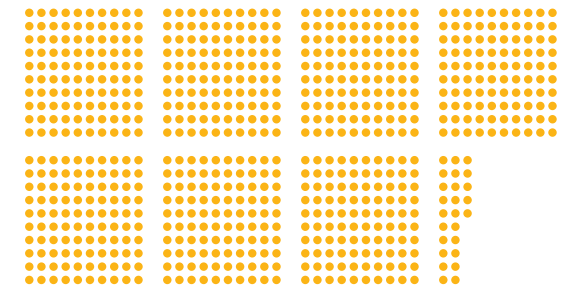
ԼՈԿԱԼ
ՈՐՈՇՈՒՄ
18

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ
145

ՆԱԽԱԳԱՀԻ
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ
671

ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

ՏԱՐԿԱ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ
ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ՄԻՋԻՆ ԹԻՎ

725 ՄԱՐԴ

«ԴԻԼԻԶԱՆԻ ՈՒՀԿ»-ՈՒՄ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱ
ԱՆՑԱԾ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ
ԲՈՒՀԵՐԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

17

ԴԱՏԱԳԻ
ԿԱՇԽՈՒՆՑՈՒՄ

ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԻ ԹԻՎԸ
9 607

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2021

01

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Ռազմավարություն

Կառավարում

Ներքին աուդիտ

ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Արագ փոփոխվող աշխարհում լինել հուսալի գործընկեր, նպաստել համապատասխան բարեկեցությանը գների և ֆինանսական կայունության ապահովման միջոցով:

Մեր առաքելության իրագործման ճանապարհին մենք պարզորոշ պատկերացնում ենք Հայաստանի մարտահրավերները: Բարեկեցության մեր ընկալումը ներառում է հարատև տնտեսական աճ, կայուն վարձացում, ֆինանսական անվտանգություն, մարդկանց կենսամակարդակի բարձրացում անհատի մրցունակությունը խթանելու միջոցով, ով ունակ է հասնելու բազմակողմանի վարձացման և ավելի մեծ բարիքի ստեղծման նպատակներին:

ՏԵՍԼԱԿԱՆ

Լինել առաջատար կենտրոնական բանկ, որի գործունեությունը հիմնված է հետապնդողական գերազանցության և նորարարական լուծումների վրա:

Մեր տեսլականի իրականացման ճանապարհին ուղղորդվում է բոլորի համար ընկալելի, գործընկերների հարգանքը վայելող և տաղանդների համար գրավիչ հաստատություն լինելու ձգտմամբ: Դրան հասնելու նպատակով մենք ապահովում ենք մեր գործունեության թափանցիկությունն ու հաշվետվողականությունը, երկրի ներսում և երկրից դուրս գործընկերների հետ բազմակողմ համագործակցությունը, ինչպես նաև ստեղծում ենք հնարավորություններ ավատ մտածող, պրպտող ու թիմային աշխատանքին ապավինող անհատների մասնագիտական աճի և ներուժի լիարժեք իրացման համար:

ԱՐԺԵՔՆԵՐ

Գերազանցություն

Մենք ձգտում ենք գերազանցության՝ առաջատար հետապնդողական, վերլուծության, արտաքին ու ներքին համագործակցության և մեր գործունեության բոլոր ոլորտներում նորարարության միջոցով:

Բարեվարքություն

Մեր նպատակները մենք ներկայացնում ենք բաց և արդյունավետ հաղորդակցման եղանակով և հաշվետու ենք մեր գործողությունների համար:

Հարգանք

Մենք հարգում ենք միմյանց և հաջողության հասնում՝ գնահատելով մարդկանց և գաղափարների բազմազանության արժեքը:

ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր ռազմավարությունը մեր երազանքն է, որն իրականացնելու ենք միասին¹:

Ռազմավարության մշակման ժամանակ առաջնորդվել ենք նրանով, որ սա միայն փաստաթուղթ չէ, այլ՝ մտածելակերպ: Մենք սկսել ենք ռազմավարական մտածելակերպի սերմանման գործընթաց, որը ենթադրում է ոչ միայն ռազմավարական փաստաթղթի հաստատում, այլև ռազմավարական նախաձեռնությունների անընդհատ գործընթաց: Մեր ընկալմամբ այդ նախաձեռնությունները պետք է կրեն տրանսֆորմացիոն բնույթ և պարտադիր չէ, որ վերաբերեն ԿԲ բոլոր գործառնություններին:

Ռազմավարական մտածողության ներդրումը Կենտրոնական բանկում ենթադրում է՝

- Մեր բոլորի կողմից առաքելության, տեսլականի, արժեքների ու ռազմավարական ուղղությունների ընդհանուր ընկալում.
- Ռազմավարական առաջնահերթությունների համար ուղենիշների և դրանք չափելու համար հետադարձ կապի մեխանիզմների շուրջ համաձայնություն.
- Այդ ուղենիշներին հասնելու գործողություններ:

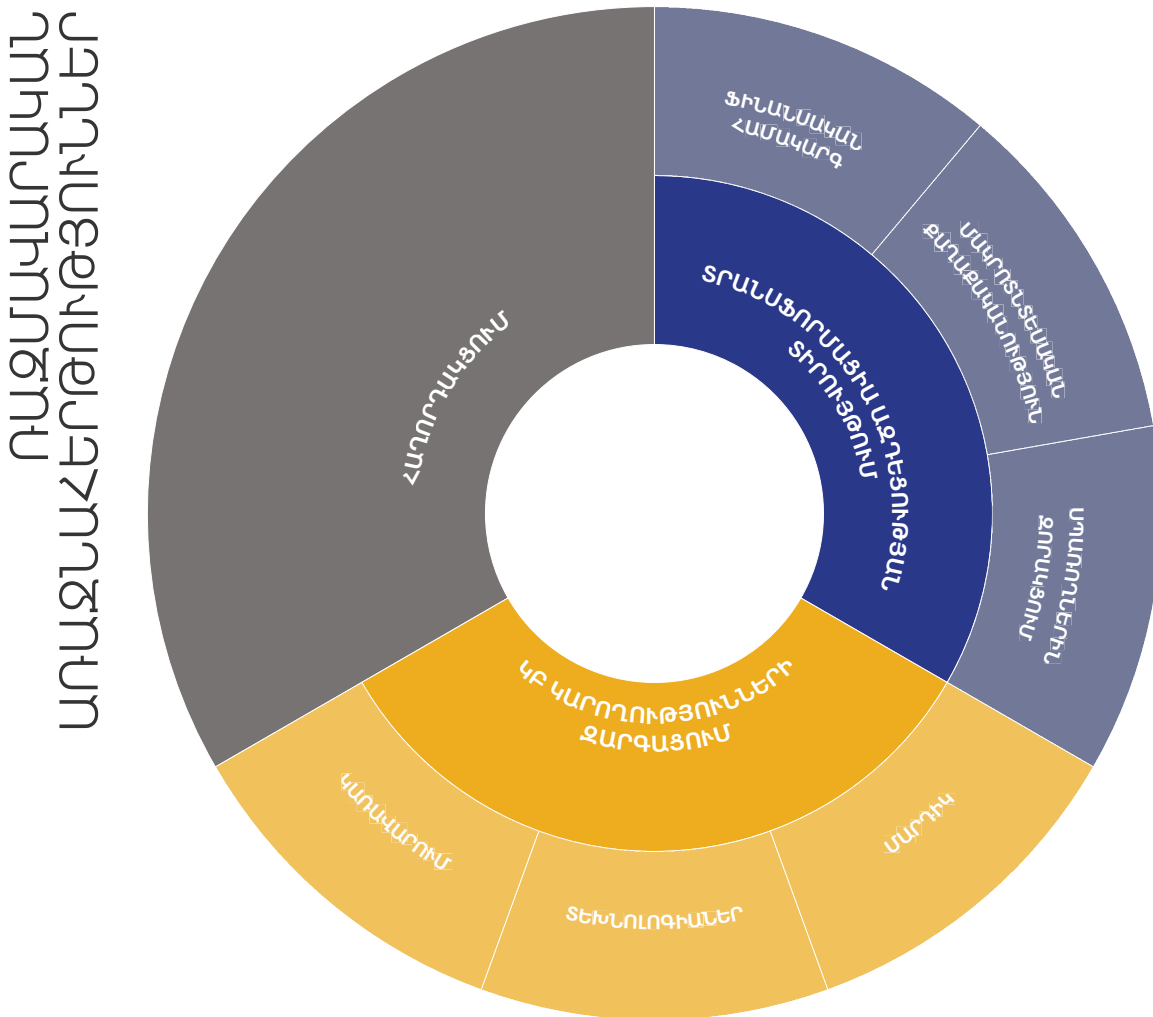
Այս ճանապարհով մենք ապահովում ենք մեր աշխատակիցներից յուրաքանչյուրի ներդրումը հետագայում ակնկալվող արդյունքում, և յուրաքանչյուրն իր մեջ կրում է բանկի ռազմավարությունը՝ որպես մեր իրականացրած ցանկացած աշխատանքի ուղենիշ:

Ռազմավարական առաջնահերթությունները նախանշելիս առաջ եկան երեք գլխավոր ուղղություններ.

- Ապդեցության տիրույթում անելիքներ.
- Մեր կարողություններին համարժեք վարձացում.
- Ե՛վ ներքին, և՛ արտաքին լսարանների հետ հաղորդակցում:

1 <https://www.cba.am/AM/panalyticalmaterialsresearches/Strategy%202021.pdf>

Արդյունքում ունեցանք հետևյալ պատկերը.

Ապդեցության տիրույթի վերափոխման ներքո մենք ամրագրել ենք երեք ուղղություն, որոնցում ունենք անելիքներ: Երեք ուղղություն ենք առանձնացրել նաև ԿԲ ներքին կարողությունների զարգացման մեջ: Այստեղ առանձնահատկությունն այն է, որ մենք չենք կարող հասնել մեր ապդեցության տիրույթում ամրագրված արդյունքներին՝ առանց ներքին կարողությունների զարգացման, ինչու չէ՝ նաև վերափոխման:

Ռազմավարության ձևավորման առաջին իսկ փուլից առանձնակի ուշադրություն ենք դարձրել հաղորդակցմանը: Հաղորդակցումը համախմբում է «ԿԲ կարողությունների վարձացումը» և «Տրանսֆորմացիան ակդեցության տիրույթում»: Այդ իսկ պատճառով կարևորվում է ներքին և արտաքին հաղորդակցումը:

Կարևորելով ռազմավարության ներքին հաղորդակցումը և երկխոսությունը ԿԲ անձնակազմի հետ՝ 2021 թ. ընթացքում հատուկ ձևաչափով տեղի են ունեցել հանդիպումներ, որոնք անցկացվել են հետևյալ տրամաբանությամբ: Առաջին փուլում ՀՀ ԿԲ նախագահի կամ նախագահի տեղակալի կողմից ռազմավարությունը ներկայացվել է ԿԲ կառուցվածքային ստորաբաժանումների բոլոր աշխատակիցներին՝ նպատակ ունենալով ռազմավարությունը դարձնել ընկալելի: Այնուհետև ստորաբաժանումներին տրվել է ժամանակ՝ յուրացնելու ռազմավարությունը և նախանշելու իրենց անելիքները դրա ներքո: Երկրորդ փուլում ստորաբաժանումներն են ներկայացրել իրենց ընկալումներն ու անելիքները: Տարվա ընթացքում կազմակերպվել են տասից ավելի նմանատիպ հանդիպում-քննարկումներ:

Գործընթացների արդյունքում ձևավորվել է յուրաքանչյուրի աշխատանքի և ռազմավարության միջև կապի գիտակցում:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

«Կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է, որ Կենտրոնական բանկի կառավարման բարձրագույն մարմինը Կենտրոնական բանկի խորհուրդն է: ԿԲ խորհուրդը կազմված է Կենտրոնական բանկի նախագահից, երկու տեղակալներից, հինգ անդամներից: ԿԲ խորհրդի անդամներն ընտրվում են ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից՝ վեց տարի ժամկետով: ՀՀ ԿԲ նախագահը նաև ՀՀ ԿԲ խորհրդի նախագահն է, ով համարվում է բարձրագույն պաշտոնատար անձ: ԿԲ խորհուրդը կոլեգիալ մարմին է և բոլոր որոշումները կայացնում է այդ մոտեցմամբ: ԿԲ նախագահը և նրա երկու տեղակալները իրականացնում են գործադիր գործառնություններ և համակարգում են բանկի բնականոն աշխատանքը: Խորհրդի 5 անդամները չեն մասնակցում բանկի բնականոն գործունեությանը: ՀՀ ԿԲ խորհրդի անդամների փոփոխությունը տեղի է ունենում ռոտացիոն սկզբունքով: Խորհրդի ամեն անդամի պաշտոնավարման վերջնաժամկետին հաջորդում է խորհրդի նոր անդամի ընտրությունը, որն էլ, իր հերթին, ապահովում է ՀՀ ԿԲ անկախությունը՝ վերծ պահելով կառույցը ցանկացած գլոբալ փոփոխությունից:

Օրենքով նախատեսված չափանիշների համաձայն՝ ՀՀ ԿԲ խորհրդի անդամների թվի առնվազն կեսը մակրոտնտեսագիտության բնագավառում պետք է ունենա մասնագիտական աշխատանքային փորձ և բանկային, աուդիտի, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ու այլ ոլորտների վերաբերյալ գիտելիքներ: Շնորհիվ առանձին ոլորտային մասնագիտացումների ու համապատասխան հմտությունների՝ որոշումների կայացման գործընթացում նրանք կարողանում են փոխլրացնել միմյանց: Սա առկա անորոշությունների պայմաններում բավարարույթ և լավագույն որոշումների կայացման հնարավորություն է տալիս:

Արտաքին ու ներքին միջավայրի վարգացումների հիման վրա Խորհուրդը քննարկում է տարբեր սցենարներ, դրանցից ընտրվում են ավելի հավանականները, մշակվում են վարգացումներ՝ հիմնվելով գիտելիքի և փաստերի, ինչպես նաև տվյալների կառավարման ու տեղեկատվության վրա, այդ սցենարներից գեներացվում են մոտեցումներ/պատկերացումներ, որոնք վերածվում են թվային/ վերլուծական տվյալների և որոշումների կայացման հիմք դառնում:

ԿԲ խորհրդի անդամները ներկայացնում են բանկի շահերն ու տեսակետները Կառավարության կողմից ստեղծված և գործող նախարարական կոմիտեներում, ինչպես նաև այլ միջգերատեսչական հանձնաժողովներում: Նրանք հանդիսանում են ԿԲ ռազմավարության, խորհրդի կողմից կայացված որոշումների, վարվող քաղաքականության հաղորդակցման առաջնային օղակ: Նրանք նաև ակտիվ ներգրավվածություն են ապահովում ԿԲ գործընկեր կառույցների, միջազգային ֆինանսական կապակերպությունների, ինչպես նաև տարածաշրջանային ինտեգրացիոն կապավորումների հետ համագործակցություններում:

ԿԲ ձեռնարկած յուրաքանչյուր փոփոխություն, վերափոխում, որոշումներ հաստատում է ՀՀ ԿԲ խորհուրդը, որը և պատասխանատվություն է կրում ընդունված որոշումների և դրանց հետագա իրականացման կամ չկատարման համար: ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդն իր որոշումները կայացնում է հետևյալ ուղղություններով՝

- ԿԲ-ի կողմից վարվող քաղաքականություններ (դրամավարկային, մակրոպրոդեցիալ)։
- Ֆինանսական համակարգի կարգավորմանն ուղղված որոշումներ (պարտադիր պահուստավորման և

կարգավորող նորմատիվների սահմանում, բանկային գործունեության և այլ լիցենզիաների տրամադրում, նորմատիվ իրավական ակտերի, անհրաժեշտության դեպքում՝ պատժամիջոցների կիրառում)։

- Վերահսկողությանն ուղղված որոշումներ (ռիսկերի կառավարում, բյուջեի, ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատում, ներքին աուդիտ, ներքին վերահսկողություն)։

ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԻԴԻՏ

Կենտրոնական բանկի խորհուրդը հսկողություն է իրականացնում բանկի գործառնական և ֆինանսական կառավարման նկատմամբ։ Ներքին աուդիտն օժանդակում է ԿԲ խորհրդին՝ իրականացնելու հսկողական գործառնություն։ Ներքին աուդիտը տրամադրում է անկախ, օբյեկտիվ հավաստիացում և խորհրդատվություն՝ աջակցելով բանկին իրագործելու իր նպատակները՝ հետևողական մոտեցմամբ գնահատելով և բարձրացնելով ներքին հսկողության, ռիսկերի կառավարման և կորպորատիվ կառավարման գործընթացների արդյունավետության մակարդակը։ Կենտրոնական բանկի ներքին աուդիտը ֆունկցիոնալ առումով հաշվետու է բանկի խորհրդին, իսկ ադմինիստրատիվ առումով՝ նախագահին։ Կորպորատիվ կառավարման, ռիսկերի կառավարման և ներքին հսկողության գործընթացների նկատմամբ համակարգված հսկողություն իրականացնելու նպատակով ԿԲ-ում գործում է Խորհրդի երեք անկախ անդամներից բաղկացած Աուդիտի կոմիտե։ Աուդիտի կոմիտեն օժանդակում է Խորհրդին և գործադիր ղեկավարությանը՝ տրամադրելով խորհրդատվություն բանկի նախաձեռնությունների համարժեքության վերաբերյալ, մասնավորապես՝ կորպորատիվ կառավարման կառուցվածքի, արժեքների և մշակույթի (էթիկայի), ռիսկերի կառավարման, ներքին հսկողության հայեցակարգի, ներքին աուդիտի գործառնության նկատմամբ հսկողության, արտաքին աուդիտի և այլ հավաստիացման ծառայություններ մատուցողների աշխատանքների արդյունքների դիտարկման, ֆինանսական և հանրության կողմից օգտագործվող այլ հաշվետվությունների վերաբերյալ։ 2021 թ. Աուդիտի կոմիտեն անցկացրել է 4 նիստ։

Բանկի ներքին աուդիտն իր աշխատանքներն իրականացնում է մասնագիտական գործունեության միջազգային չափորոշիչներին և էթիկայի կանոններին համապատասխան (IIA, International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing and Code of Ethics), իսկ ներքին աուդիտի թիմի անդամներն ունեն մասնագիտական որակավորում SS աուդիտի, ֆինանսական աուդիտի, նախագծերի կառավարման և հարակից այլ ոլորտներում (CIA, CISA, ACCA, CRMA, ISO 270001, CMA, PMP): Ըստ միջազգային չափորոշիչ՝ ներքին աուդիտի ծառայությունը յուրաքանչյուր հինգ տարին մեկ անցնում է որակի արտաքին գնահատում: Համաձայն Նիդեռլանդների բանկի 2017 թ. իրականացրած գնահատման՝ ներքին աուդիտի ծառայությունը ստացել է «Հիմնականում համապատասխանում է» (generally conform) գնահատականը:

ԿԲ Նոր ռազմավարության կենսագործումը ապահովելու նպատակով ներքին աուդիտի թիմը 2021-ին ուշադրության կենտրոնում է պահել ռազմավարական նպատակների իրականացմանը խոչընդոտող ռիսկերը: Տարվա ընթացքում կատարվել են 11 հանձնառություն և 5 հատուկ ուսումնասիրություններ: Ներքին աուդիտի թիմի կողմից իրականացված հանձնառություններն ուղղված են եղել ԿԲ որդեգրած Նոր ռազմավարության ներքո տրանսֆորմատիվ գործընթացների և նախաձեռնությունների ռիսկերի կառավարման արդյունավետության գնահատմանը, ինչը նպաստել է բանկի ներսում վարձացումների և ռիսկերի վերաբերյալ իրազեկվածության ու ըմբռնման աստիճանի բարձրացմանը, որն էլ հանգեցրել է արդյունավետ կառավարչական որոշումների կայացմանը:

02

ՄԱՆԴԱՏԻ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄ

Գների կայունության
ապահովում

Ֆինանսական կայունության
ապահովում

Վճարահաշվարկային
համակարգ

Ֆինանսական համակարգում
սպառողների շահերի
պաշտպանություն և
ֆինանսական կրթում

Արժույթի թողարկում,
դրամաշրջանառության
կազմակերպում

Միջազգային պահուստների
կառավարում

Արժեթղթերի շուկա

Վիճակագրություն

Հետազոտական կարողությունների
զարգացում

Փողերի լվացման և ահաբեկչության
ֆինանսավորման դեմ պայքարի
կազմակերպում և կարգավորում

ԳՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

Գների կայունության խնդրի իրագործումը և մարտահրավերները

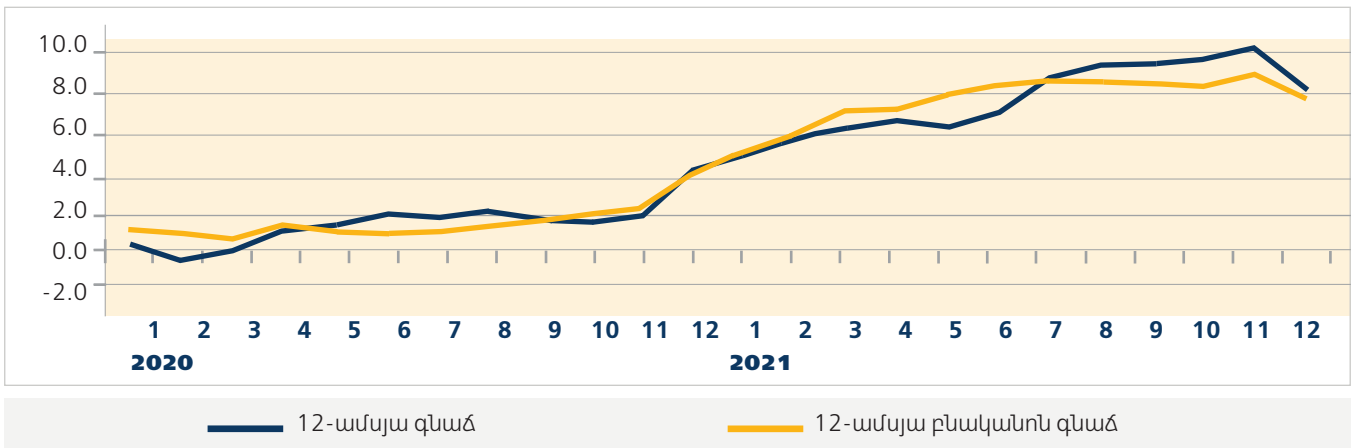
2021 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի վարած դրամավարկային քաղաքականությունն ուղղված է եղել կանխատեսվող 3 տարվա հորիզոնում 12-ամսյա գնաճի 4% թիրախային մակարդակի ապահովմանը: Տարին ուղեկցվել է համավարակի նոր ալիքների բռնկմամբ ու արագ տեմպերով տարածմամբ: Համաշխարհային տնտեսությունն ու առողջապահական համակարգը շարունակում էին բախվել նոր խնդիրների և մարտահրավերների, ինչպես նաև պահպանվում էին տնտեսական հեռանկարի հետ կապված անորոշությունները: Այդուհանդերձ, պատվաստումների ակտիվ գործընթացի և հիմնականում տնտեսական խիստ սահմանափակումներից խուսափելու արդյունքում համավարակի հաջորդական ալիքների ազդեցությունը թե՛ համաշխարհային և թե՛ ՀՀ տնտեսությունների վրա եղել է թույլ, և տարվա ընթացքում դիտվել է տնտեսական ակտիվության և ամբողջական պահանջարկի՝ սպասվածից ավելի արագ տեմպերով վերականգնում: Առաջարկի մի շարք գործոնների, այդ թվում՝ բեռնափոխադրումների ծախսերի ավելացման և արտադրաշղթաների խաթարումների պայմաններում պահանջարկի աճի տեմպերը գերազանցել են առաջարկի ավելացման տեմպերը, ինչը միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում և ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում զգալիորեն քնդվել է գնաճային միջավայրը: Վերջինս իր համարժեք ազդեցությունն է փոխանցել ՀՀ ապրանքային շուկայի գներին՝ արտահայտվելով նաև հասարակության գնաճային սպասումներում:

ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրներից գների կայունության ապահովման նպատակով սահմանվում է միջնաժամկետ գնաճի նպատակային մակարդակ կամ գնաճի թիրախ, որի իրագործմանն ուղղված ԿԲ քաղաքականությունը հասարակության գնաճային առավելագույն սպասումների խարսխման, մակրոտնտեսական կայունության ապահովման և, դրանով հանդերձ, երկարաժամկետ տնտեսական աճին նպաստելու կարևոր նախապայման է: Հայաստանի Հանրապետությունում գնաճի թիրախն ամրագրվում է Կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերում, ՀՀ Կառավարության պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրերում, պետական բյուջեի մասին ՀՀ օրենքներում և կայուն զարգացման ծրագրերում:

2021 թ. ՀՀ ԿԲ-ն, հաշվի առնելով ստեղծված մակրոտնտեսական իրավիճակը և առաջնորդվելով ապագային միտված քաղաքականության իրականացման սկզբունքով, շարունակել է աստիճանաբար բարձրացնել քաղաքականության տոկոսադրույքը՝ չեղափոխելով դրամավարկային խթանող դիրքը: 2021 թ. ընթացքում քաղաքականության տոկոսադրույքը բարձրացվել է ընդհանուր հաշվով 2.5 տոկոսային կետով՝ տարին ամփոփելով 7.75%-ով: Այսպես՝ առաջին եռամսյակում արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ճնշումների, սակայն դեռևս գնահատվող թույլ պահանջարկի պայմաններում ԿԲ-ն քաղաքականության տոկոսադրույքը բարձրացրել է ընդամենը 0.25 տոկոսային կետով: Երկրորդ եռամսյակից սկսած՝ պահանջարկի առաջանցիկ տեմպերով վերականգնումը, արտադրական կարողությունների հարաբերական թույլ աճի պայմաններում, գնաճային լրացուցիչ գործոններ առաջացրեց, ինչին ԿԲ-ն արձագանքեց քաղաքականության տոկոսադրույքի 1,0 տոկոսային կետով բարձրացմամբ: Երկրորդ կիսամյակում կրկին գերակշռել են արտաքին հատվածից փոխանցվող գնաճային ազդեցությունները՝ էներգակիրների գների աճի և արտադրաշղթաների խաթարումների հետևանքով: Պահանջարկի պահպանվող դրական միջավայրի ընդլայնմանը նպաստել են նաև վեոսաշրջության հարաբերականորեն դրական վարգացումները: Զուգահեռաբար, տարեվերջին տնտեսական ու աշխարհաքաղաքական անորոշություններով պայմանավորված, ինչպես նաև կարգավորվող ծառայությունների գների ակնկալվող փոփոխությունների ազդեցությամբ ավելացել են նաև գնաճային սպասումները: Այս պարագայում ԿԲ-ն երրորդ և չորրորդ եռամսյակներում բարձրացրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը՝ համապատասխանաբար 0.75 և 0.5 տոկոսային կետերով: Տարվա ընթացքում 12-ամսյա գնաճն ավելացել է՝ 2020 թ. վերջի 3.7%-ից 2021 թ. վերջին հասնելով 7.7%-ի: Հատկանշական է, որ ապագային միտված նման քաղաքականության արդյունքում հնարավոր է եղել էականորեն զսպել գնաճի հնարավոր արագացումը, և, եթե քաղաքականության տոկոսադրույքը մնար անփոփոխ, ըստ ԿԲ գնահատման, տարեվերջին գնաճը կկազմեր շուրջ 13%: Ընդ որում, պետք է փաստել, որ ԿԲ-ի կողմից իրականացված հետևողական դրամավարկային քաղաքականության արդյունքում տարեվերջին արդեն դիտվել է 12-ամսյա գնաճի նվազում: Միևնույն ժամանակ հարկ է հավելել, որ դրամավարկային

քաղաքականությունը շարունակել է նպատակաուղղված լինել գնաճային սպասումների արագացման ռիսկերի չեղոքացմանը և հասարակության երկարաժամկետ գնաճային սպասումների խարսխմանը՝ հնարավորինս չվնասելով համախառն պահանջարկի վերականգնմանը:

Գծապատկեր 1. 2021 թ. ընթացքում 12-ամսյա թճ ընդհանուր և թճ բնականոն գնաճը դրսևորել են աճողական վարքագիծ, իսկ տարեվերջին, իրականացված դրամավարկային քաղաքականության ազդեցությամբ, որոշակի նվազել են

Դրամավարկային քաղաքականության իրականացումը

2021 թ. ընթացքում, չնայած պարբերաբար կորոնավիրուսի համավարակի նոր ալիքների բռնկմանն ու արագ տեմպերով տարածմանը, դրա բացասական ազդեցությունը ՀՀ տնտեսության և ֆինանսական շուկայի վրա եղել է մեղմ՝ պայմանավորված պատվաստումների լայնամասշտաբ կիրառմամբ և խիստ սահմանափակումներից չէրժ մնալու հանգամանքով: Տարեսկզբին, դեռևս նախորդ տարվա վերջից կորոնավիրուսի համավարակի և հայտարարված ռավական դրության փոխանցված էական ազդեցությունների ֆոնին, ֆինանսական շուկայում դիտվել է որոշակի տատանողականություն, ինչին ՀՀ ԿԲ-ն օպերատիվ արձագանքել է դրամավարկային իր հիմնական գործիքակազմով: Հետագայում, անորոշությունների աստիճանական թուլացման պարագայում, ֆինանսական շուկայում էական տատանումներ չեն արձանագրվել: ԿԲ-ն տարվա ընթացքում մշտապես բավարարել է դրամային իրացվելիության նկատմամբ ձևավորված պահանջարկը՝ իր հիմնական գործիքի միջոցով շուկային տրամադրելով համապատասխան ծավալի իրացվելիություն, ինչի արդյունքում շուկայական տոկոսադրույքները հիմնականում ձևավորվել են գործառնական նպատակի քաղաքականության տոկոսադրույքի շուրջ:

Քաղաքականության տոկոսադրույքի վերաբերյալ որոշումների կայացման գործընթացը

2021 թ. դրամավարկային քաղաքականության մշակման գործընթացում կիրառվել է նոր մոտեցում, ըստ որի կարևորվել է Կանխատեսող թիմի բոլոր անդամների ակտիվ ներգրավվածությունը կանխատեսման և քաղաքականության մշակման փուլի բոլոր հատվածներում: Մասնավորապես՝ 2021 թ. սկզբից կանխատեսման յուրաքանչյուր փուլում Կանխատեսող թիմից որևէ անդամ ստանձնել է քաղաքականության մշակման ողջ գործընթացի համակարգման, ներառյալ՝ ԿԲ խորհրդին վերջնական զեկույցը ներկայացնելու աշխատանքները: Այս նախաձեռ-

ՀՀ կենտրոնական բանկը դրամավարկային քաղաքականությունն իրականացնում է գնաճի նպատակադրման ռավականությամբ: Դրա ներքո վերջնական նպատակի՝ 12-ամսյա գնաճի թիրախին պուգահեռ սահմանվում է նաև միջանկյալ նպատակ, այն է՝ գնաճը նպատակային ցուցանիշին մոտեցնելու կանխատեսված ուղին, ինչպես նաև գործառնական նպատակ, այն է՝ կարճաժամկետ շուկայական տոկոսադրույքը: Վերջինիս նպատակային մակարդակը ԿԲ-ի կողմից սահմանվող քաղաքականության (վերաֆինանսավորման) տոկոսադրույքն է, որը նաև ուղենիշ է ֆինանսական շուկայում ԿԲ գործառնությունների համար: Դրամավարկային քաղաքականության հիմնական գործիքը 7-օրյա ռեպո համաձայնագիրն է, որով ԿԲ-ն կարգավորում է իրացվելիության մակարդակը ֆինանսական համակարգում:

նությունը մի կողմից՝ լավ հնարավորություն է թիմի բոլոր անդամների համար՝ ակտիվացնելու քննարկման գործընթացին իրենց մասնակցությունն ու վարձացնելու ներկայացման հմտությունները, մյուս կողմից՝ Խորհուրդն է հնարավորություն ունենում բացահայտելու Կանխատեսող թիմի անհատական ներուժը՝ այն առավել արդյունավետ ու նպատակային ուղղորդելու համար:

Դրամավարկային քաղաքականության արտաքին հաղորդակցում

2021 թ. աշխարհաքաղաքական վարձացումների և համավարակի տարբեր ալիքների բռնկման հետևանքով ձևավորված աննախադեպ մեծ անորոշությունների պայմաններում չափազանց կարևորվել է դրամավարկային քաղաքականության որոշումների վերաբերյալ ակտիվ, հասցեական և ընկալելի հաղորդակցման առաջնահերթությունը: Այդ շրջանակներում, դրամավարկային քաղաքականության ոլորտին վերաբերող մի շարք հրապարակումներին՝ զուգահեռ, տարբեր լրատվամիջոցներին տրված հարցազրույցների ձևաչափով ակտիվ հանդես են եկել ԿԲ Խորհրդի անդամները՝ ներկայացնելով մակրոտնտեսական իրավիճակին և գնաձային վարձացումներին առնչվող պարզաբանումներ:

Տարվա ընթացքում ԿԲ-ն իրականացրել է հանդիպումներ տարբեր համալսարանների ուսանողների և դասախոսների հետ, ինչպես նաև շարունակել է պարբերական քննարկումները բանկերի վերլուծաբանների և շուկայի մասնակիցների հետ՝ ստեղծված մակրոտնտեսական իրավիճակի և դրան համապատասխան վարած դրամավարկային քաղաքականության վերաբերյալ: Կարևորելով ԿԲ բոլոր աշխատակիցների դերը քաղաքականության արտաքին հաղորդակցման գործում՝ ԿԲ բոլոր ստորաբաժանումների աշխատակիցներին ներկայացվել են ընթացիկ դրամավարկային քաղաքականության հիմնական սկզբունքները և որոշումների տրամաբանությունը:

ՀՀ Կենտրոնական բանկում դրամավարկային քաղաքականության մշակման գործընթացը կապմակերպվում է ՀՀ ԿԲ կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի (ԿԲՎՀ) միջոցով: Վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի վերաբերյալ ԿԲ Խորհուրդը որոշում է կայացնում տարին 8 անգամ՝ համաձայն նախապես սահմանված և հրապարակված ժամանակացույցի: Որոշումներից 4-ին հաջորդում են դրամավարկային քաղաքականության տվյալ եռամսյակի ծրագրի կազմումն ու հաստատումը, իսկ մյուս 4-ը եռամսյակների միջև դրամավարկային քաղաքականության իրականացման ընթացքի մշտադիտարկումներն են:

Գնաձի նպատակադրման ռազմավարության ներքո էապես կարևորվում է Կենտրոնական բանկի հաղորդակցությունը հասարակության հետ: Դրամավարկային քաղաքականության արտաքին հաղորդակցման ապահովման շրջանակում ԿԲ-ն հրապարակում է քաղաքականության տոկոսադրույքի որոշման վերաբերյալ մամուլի հաղորդագրություն, տոկոսադրույքի արձանագրություն և գնաձի եռամսյակային հաշվետվություն: Քաղաքականության տոկոսադրույքի որոշումներին հաջորդում է ԿԲ նախագահի մասնակցությամբ մամուլի ասուլիսը, որն ուղիղ հեռարձակվում է ԿԲ կայքէջում:

Դրամավարկային քաղաքականության մշակման գործընթացի բարելավում և կատարելագործում

Կենտրոնական բանկը 2021 թ. շարունակել է իրականացնել քայլեր՝ ուղղված մոդելային համակարգի կատարելագործմանը և քաղաքականության իրականացման գործընթացի բարելավմանը: Առաջնորդվելով ԿԲ ռավմավարական նպատակների առաջնահերթություններով՝ հաշվի առնելով 2021 թ. տնտեսությունում առկա իրավիճակը և վարգացումները:

Մասնավորապես՝

1. Թե՛ ներքին տնտեսությունում և թե՛ արտաքին աշխարհում վերջին շրջանում դիտվում էր անորոշությունների էական աճ, ուստի այդ իրավիճակում անհրաժեշտ էր հասկանալ դրանց տնտեսական ազդեցությունների ուղղությունները և քննարկել դրամավարկային քաղաքականության արձագանքի առանձնահատկությունները: Այդ նպատակով դիտարկվել են անորոշությունների ազդեցություններն ինչպես կարճաժամկետ հատվածում սպառողների և ֆիրմաների որոշումների, այնպես էլ երկարաժամկետ հատվածում աշխատանքային ռեսուրսների և կապիտալի հոսքերի վրա: Վերջիններս հաստատվել են նաև երկու խումբ վարգացող երկրների (լատինամերիկյան և ԱՊՀ երկրներ) տվյալների էմպիրիկ վերլուծությամբ: Աշխատանքի արդյունքները կիրառվել են անորոշության պայմաններում ՀՀ երկարաժամկետ ներուժային աճի վերագնահատման և դրամավարկային քաղաքականության արձագանքը քննարկելու նպատակներով:
2. Դրամավարկային քաղաքականության վերլուծության և կանխատեսման համակարգի բարելավման շրջանակներում մեկնարկել են կառուցվածքային հիմնական մոդելի կառուցման աշխատանքները: Կանխատեսման բուն գործընթացում բացահայտվել և արձանագրվել են դրա ներդրման հիմնախնդիրները, ամփոփվել են վարգացման հիմնական ուղղությունները՝ ՀՀ տնտեսության անհրաժեշտ միջնաժամկետ և երկարաժամկետ վարքագծային փոխկապվածությունների համատեքստում:

Անձնական փորձառություն

2021 թ. երկրորդ կիսամյակից կանխատեսման յուրաքանչյուր փուլի աշխատանքների համակարգումը պատվիրակվել է թիմի անդամներից մեկին՝ կամավորության սկզբունքով: Այսպես՝ 2021 թ. երրորդ եռամսյակի կանխատեսման փուլի աշխատանքների ղեկավարումը վստահվել է Հայկ Կարապետյանին, իսկ չորրորդ եռամսյակինը՝ Էդգար Հովհաննիսյանին:

Կանխատեսող թիմի ղեկավարի դերում հանդես գալը բավականին մեծ պատասխանատվություն և լուրջ մարտահրավեր էր ինձ համար, որը սիրով ընդունեցի, քանի որ, երկար տարիներ աշխատելով Դրամավարկային քաղաքականության վարչությունում, վստահ էի՝ նման թիմի հետ ցանկացած փորձություն հնարավոր է հեշտությամբ հաղթահարել: Աշխատանքը բավականին հետաքրքիր էր և ուսուցողական՝ առաջին հերթին հենց ինձ համար, քանի որ հնարավորություն եղավ աշխատելու թիմի յուրաքանչյուր անդամի հետ և խորապես հասկանալու տնտեսության առանձին հատվածներում տեղի ունեցող իրադարձությունները, դրանց դերը ընդհանուր կանխատեսումների համակարգում, ինչպես նաև բացահայտելու առկա բացերը և վարձագման ուղղությունները: ԿԲՎՀ կատարելագործման և վերափոխման տեսանկյունից: Մյուս կողմից՝ պատասխանատվությունը մեծ էր, քանի որ թիմը հենց ինձ էր պատվիրակել դրամավարկային քաղաքականության ամբողջ ծրագիրը հաղորդակցել ԿԲ խորհրդի հետ և ներկայացնել հիմնավորված առաջարկություն քաղաքականության հետագա ընթացքի վերաբերյալ՝ թիմի կատարած վերլուծությունների, կանխատեսումների և դատողությունների վրա հիմնվելով: Թիմի հետ աշխատելու ընթացքում մեկ անգամ ևս համոզվեցի թիմի պրոֆեսիոնալիզմի, գիտելիքների, հմտությունների և որակների բարձր մակարդակի առկայության մեջ և ինձ՝ որպես թիմի ղեկավարի մնում էր միայն համակարգել թիմի աշխատանքները, քննարկումների միջոցով բացահայտել ծրագրի թույլ կողմերը, ինչպես նաև տնտեսության առանձին հատվածների վերաբերյալ կատարված վերլուծություններն ու կանխատեսումները դիտարկել մեկ ամբողջականության մեջ ու շտկել հնարավոր անհամապատասխանությունները: Սա շատ լավ հնարավորություն էր ինձ համար, և համոզված եմ, որ ստացածս գիտելիքներն ու փորձը հետագայում կծառայեն դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարելագործմանը և իրենց նպաստումը կունենան գների կայունության ապահովման ԿԲ նպատակի իրականացման տեսանկյունից: ■

Հայկ Կարապետյան

Իմ աշխատանքի հիմնական մասը կանխատեսման նախորդ փուլերի ընթացքում կապված է եղել մակրոտնտեսական կանխատեսումների իրականացման, քաղաքականության սցենարների կառուցման և թիմի ներսում ներկայացման հետ: Այդ աշխատանքը ենթադրում է քննարկումներ և հանդիպումներ թիմի գրեթե բոլոր անդամների հետ՝ տնտեսության հատվածային վերլուծությունների մանրամասները հասկանալու և կառուցվող սցենարներում ներառելու նպատակով: Այս տեսանկյունից՝ կանխատեսող թիմի աշխատանքների համակարգումը բնույթով բավականին մոտ էր իմ հիմնական աշխատանքին, ուստի սիրով ստանձնեցի այդ պատասխանատվությունը:

Կանխատեսման այս փուլը ընթանում էր համաշխարհային տնտեսության և միջազգային ապրանքահումքային շուկաներում բավականին հետաքրքիր զարգացումների ֆոնին: Աշխարհում, ներառյալ ՀՀ-ում, դիտվում էր համեմատաբար բարձր գնաճային միջավայր, ինչն ուղեկցվում էր ապագա զարգացումների վերաբերյալ անորոշությունների նկատելի աճով: Սա լրացուցիչ հետաքրքրություն էր հաղորդում մեր աշխատանքներին՝ միևնույն ժամանակ մեծացնելով նաև պատասխանատվությունը:

Պետք է փաստեմ, որ թիմի անդամների մեծ մասը բավականին փորձառու մասնագետներ են, ինչը չգալիորեն հեշտացնում է աշխատանքների կազմակերպումը և, ըստ էության, գրեթե բացառում է գործընթացների նկատմամբ առանձին վերահսկողություն իրականացնելու անհրաժեշտությունը: Իհարկե, երբեմն անհրաժեշտ է լինում որոշակիորեն համակարգել տարբեր մասնագետների աշխատանքը, հատկապես եթե տվյալ պահին նրանք աշխատում են ընդհանուր թեմայի շուրջ:

Աշխատելով որպես թիմի ղեկավար՝ կարող եմ առանձնացնել երկու կարևոր հանգամանքներ, որոնց հաղթահարումը առավել բարդ էր, բայց, միևնույն ժամանակ, օգտակար՝ իմ զարգացման տեսանկյունից:

Առաջինն այն է, որ, երկար ժամանակ աշխատելով որպես թիմի անդամ, տիրապետում ես նեղ մասնագիտական ոլորտի որևէ առաջադրանքի կատարման համար անհրաժեշտ որոշակի գործիքների ու մեթոդների և արդյունքում ապահովում ես խիստ բարձր արտադրողականություն: Այնուհանդերձ, թիմի ղեկավարման և ժամանակի բաշխման արդյունավետության տեսանկյունից, պետք է կարողանաս հրաժարվել տվյալ աշխատանքներն ինքնուրույն

իրականացնելու ցանկությունից, աշխատանքները վստահես թիմի անդամներին, իսկ ինքդ կենտրոնական ընդհանուր աշխատանքների համակարգման վրա:

Մյուս դժվարությունն առաջանում է այն ժամանակ, երբ անհրաժեշտ է թիմի ընթացիկ աշխատանքների արդյունքները հաղորդակցել ԿԲ խորհրդի հետ: Թիմի ներսում իրականացված աշխատանքները և քննարկումները, այսպես թե այնպես, ներառում են տեխնիկական և խիստ նեղ մասնագիտական բառապաշար, ինչն այնքան էլ նպատակահարմար չէ կիրառել բարձր մակարդակի քննարկումների ժամանակ: Ուստի պետք է կարողանալ տեխնիկական մակարդակի վերլուծությունները և տեսական քննարկումները «թարգմանել» և մոտեցնել «իրական կյանքի» տնտեսագիտությանը:

Ընդհանուր առմամբ կարող եմ ասել, որ իմ ղեկավարությամբ թիմը կարողացավ սահուն իրականացնել պլանավորված աշխատանքները, հասցեագրել թիմի ներսում և Խորհրդի կողմից նախանշված կարևոր հետապնդողական առաջնահերթությունները և ներկայացնել դրամավարկային քաղաքականության վերաբերյալ թիմի առաջարկը, ինչն ընդունվեց ու կյանքի կոչվեց ԿԲ խորհրդի որոշմամբ: Շատ ուրախ եմ, որ ինձ փորձեցի նաև այս դերում, քանի որ արդյունքում ավելի լավ եմ պատկերացնում մեր թիմի ու, ընդհանրապես, թիմային աշխատանքի նրբությունները, մեր թիմից ակնկալիքները, անձնական և թիմի հնարավոր զարգացման ու բարելավման ուղիները: ■

Էդգար Նովիաննիսյան

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ

2021 թ. Հայաստանի ֆինանսական համակարգը պահպանել է ֆինանսական միջնորդության գործառնության անընդհատությունը, ավելին, տարվա ընթացքում համակարգի՝ սթրեսային իրավիճակներին և շոկերին դիմակայելու կարողությունը բարելավվել է: Բանկային համակարգի կապիտալի համարժեքությունը, մշտապես լինելով պահանջվող նվազագույն սահմանաչափը գերապանցող մակարդակում, տարվա ընթացքում որոշակիորեն ավելացել է: Արձանագրվել է արտարժույթային իրացվելիության էական աճ, որը, ի լրումն 2021 թ. վարձագումների, պայմանավորված է նաև այս մասով ԿԲ երկարաժամկետ քաղաքականությամբ: Մասնավորապես՝ արտարժույթային բարձր իրացվելի ակտիվների պաշարի կուտակման նպատակով, սկսած 2019 թ., աստիճանական անցում է կատարվել արտարժույթով ներգրավված միջոցների դիմաց արտարժույթով պարտադիր պահուստավորմանը, իսկ 2021 թ. ուժի մեջ են մտել իրացվելիության նոր նորմատիվները, որոնք կոչված են առավել ճշգրիտ հասցեագրելու իրացվելիության ռիսկը: Կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվող սթրես թեստերի արդյունքները ևս վկայում են համակարգի՝ շոկերին դիմակայելու բարձր ունակության մասին:

2021 թ. Կենտրոնական բանկի իրականացրած մակրոպրոդեցիալ քաղաքականությունն ուղղված է եղել համակարգի կողմից տնտեսության վարկավորման անընդհատության պահպանմանը, ուստի կապիտալի հակացիկլիկ բուֆերը պահպանվել է 0% մակարդակում:

Տարվա ընթացքում ըստ հիմնական ոլորտների վարկավորման վարձագումները համասեռ չեն եղել, և վարկավորման ակնառու բարձր աճի տեմպեր գրանցվել են միայն հիպոտեկային վարկերի գծով: Հիպոտեկային վարկերի և անշարժ գույքի շուկայից բխող ռիսկային վարձագումներն արդյունավետ հասցեագրելու համար Կենտրոնական բանկը ներդրել է միջազգային պրակտիկայում լայն կիրառություն ունեցող պահանջ (վարկ)/գրավի արժեք (LTV) սահմանային հարաբերակցության նորմատիվը, որն ուժի մեջ է մտնելու 2022 թ. ապրիլից: Մակրոպրոդեցիալ այս գործիքի նպատակն է հիպոտեկային վարկերի տրամադրման ծավալների վրա

Ֆինանսական կայունությունը ֆինանսական համակարգի՝ ֆինանսական հաստատությունների, շուկաների և շուկայի ենթակառուցվածքների կողմից հավանական ցնցումներին ու անհավասարակշռություններին դիմակայելու ունակությունն է՝ այդպեսով նվազեցնելով ֆինանսական միջնորդության գործառնության խաթարման հավանականությունը: Ֆինանսական կայունության ապահովման նպատակով Կենտրոնական բանկն իրականացնում է մակրոպրոդեցիալ քաղաքականություն: Համակարգային ռիսկերի կուտակումը ժամանակին բացահայտելու և հասցեագրելու նպատակով Կենտրոնական բանկը մշտադիտարկում է ռիսկերի կուտակումը (կամ նյութականացումը) նախաՆշող վաղ ահապանգման տարատեսակ ցուցանիշները, դրանց համախմբման արդյունքում կառուցված ինդեքսները, ինչպես նաև կիրառում է ռիսկերի գնահատման տարբեր մոդելներ և մակրոսթրես թեստավորման համակարգեր:

ապդելու միջոցով զսպել անշարժ գույքի շուկայում հնարավոր «տաքացումները» (անշարժ գույքի գների ոչ հիմնարար աճը), ինչը կարող է համակարգային ռիսկերի կուտակման պատճառ դառնալ: Համակարգային ռիսկի գնահատման գործիքակազմի վարձագման ռազմավարական նպատակի ներքո Կենտրոնական բանկում մշակվել են մոդելներ, որոնք հնարավորություն են տալիս գնահատելու անշարժ գույքի հիմնարար գները: Մոդելների կիրառությունն ապագայում նպաստելու է պահանջ (վարկ)/գրավի արժեք հարաբերակցության նորմատիվի մակարդակի սահմանման/վերանայման վերաբերյալ որոշումների հիմնավորվածության աստիճանի բարձրացմանը:

Մակրոարդյունքիալ գործիքակազմի վարձագմանը միտված աշխատանքների մյուս ուղղությունը եղել է սթրես թեստավորման համակարգի շարունակական կատարելագործումը, մասնավորապես՝ 2021 թ. իրականացված բարելավումներից կարող ենք մատնանշել դեֆոլտի հավանականությունների (PD) առավել դետալացված գնահատումն ըստ տնտեսության ճյուղի, արժույթի և բանկի:

Քաղաքականության թափանցիկության ապահովման սկզբունքի ներքո Կենտրոնական բանկում իրականացվող սթրես թեստերի սցենարը և ամփոփ արդյունքները հրապարակվում են ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում: Ընդ որում, սցենարները կարող են կողմնորոշող լինել նաև ֆինանսական կազմակերպությունների ռիսկերի գնահատման աշխատանքներում:

Ֆինանսական համակարգի երկարաժամկետ կայունության ապահովման համատեքստում Կենտրոնական բանկը կարևորում է ֆինանսական համակարգում կայուն (կանաչ) ֆինանսավորման չափորոշիչների ներդրումը: Կենտրոնական բանկում ձևավորվել է կանաչ ֆինանսավորման հարցերով զբաղվող աշխատանքային խումբ, զուգահեռ նաև ընդլայնվել է միջազգային համագործակցությունը, մասնավորապես՝ 2021 թ. նոյեմբերին Կենտրոնական բանկը դարձել է միջազգային SBFN (Sustainable Banking and Financial Network) հարթակի անդամ:

2021 թ. ընդունվել է Կենտրոնական բանկի նոր ռազմավարությունը, որով, ի թիվս այլ նպատակների, սահմանվել են ֆինանսական համակարգի թվային տրանսֆորմացիային առնչվող առաջնահերթություններ: Թվայնացման ուղղությամբ համակարգի վերափոխումը ենթադրում է առնվազն առանցքային նշանակության կարողությունների վարձացում, այդ թվում՝

տեխնոլոգիական և ռիսկերի կառավարման առումով: Վերջինս կարևորվում է ինչպես ֆինանսական հասանելիության խորացման, այնպես էլ ֆինանսական կայունության ամրապնդման տեսանկյունից:

Ֆինանսական համակարգի վերահսկողություն

Ֆինանսական ընկերությունների ընթացիկ վերահսկողությունն ուղղված է վերջիններիս սպառնացող ներկա և սպասվող ռիսկերի բացահայտմանը՝ հաշվի առնելով ինչպես անհատական ընկերության ռիսկը, այնպես էլ վերջինիս ավդեցության աստիճանը ընդհանուր ֆինանսական համակարգի և սպառողների լայն շրջանակի վրա: Մեր նպատակն է վերահսկողական ներուժը մշտապես կենտրոնացնել առավել ռիսկային ոլորտների և ընկերությունների վրա՝ այդպիսով նպաստելով հանրային ընդհանուր բարեկեցության բարելավմանը և ֆինանսական համակարգի նկատմամբ սպառողների վստահության ամրապնդմանը: Նկարագրված գործընթացներն առավել արդյունավետ իրականացնելու նպատակով մենք առաջնահերթություն ենք համարում ներքին կարողությունների անընդհատ վարճացումը, վերահսկողության և լիցենզավորման ավդեցության տիրույթի փոխակերպումը՝ վերջինս առավել ժամանակակից և արդյունավետ դարձնելու նպատակով: Խիստ կարևորում ենք նաև մեր գործողությունների հաղորդակցումը ներքին (ԿԲ) և արտաքին շահառուների հետ՝ հետևելով հետադարձ կապի միջոցով մեզ հասած ակդակներին:

Տարվա ընթացքում երկրում ստեղծված անորոշությամբ պայմանավորված՝ էականորեն փոփոխվել են ֆինանսական վերահսկողության ռազմավարական ուղղությունները. առաջնահերթություն է տրվել թիրախավորված վերլուծություններին ու ձգնաժամային իրավիճակներում օպերատիվ հսկողության իրականացմանը: Առավել կարևորվել է ֆինանսական ընկերությունների կարողությունների վարճացումը, մասնավորապես՝ ռիսկերի ժամանակին բացահայտման, զսպման և հավանական ձգնաժամերին պատրաստվածության առումով, ինչպես նաև սպառողների պաշտպանվածության ապահովումը՝ ֆինանսական համակարգի նկատմամբ վստահության բարձրացման նպատա-

ՀՀ ԿԲ վերահսկողության նպատակն է հավաստիանալ, որ ֆինանսական կազմակերպություններում, ենթակառուցվածքներում և շուկաներում ռիսկերը պատշաճ կառավարվում են, իսկ խնդիրներ և/կամ ձգնաժամեր առաջանալու պարագայում դրանց հնարավոր ավդեցությունը հասցված է նվազագույնի:

կով: Ակտիվ երկխոսություններ են սկսվել ֆինանսական ընկերությունների համապատասխան ղեկավարների հետ՝ արդի մարտահրավերները և դրանց հաղթահարման ռազմավարությունները, ինչպես նաև ձգնաժամերին դիմակայելու կարողությունները գնահատելու և հասցեագրելու նպատակով:

Նշանակալի ներդրումներ են իրականացվել ներքին կարողությունների վարձացման ուղղությամբ. Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ արդիականացման գործընթացում է բանկերի ռիսկերի գնահատման և կառավարման գծով վերահսկողական գործիքակազմը՝ հիմնված ռիսկահենք վերահսկողության և միջազգային լավագույն փորձի վրա: Մասնավորապես՝ 2021 թ. ընթացքում համապարփակ գնահատվել են բանկերի վերականգնման, հեռանկարային վարձացման ծրագրերը և կապիտալի համարժեքության գնահատման ներքին գործընթացները: Արդյունքները կօգտագործվեն ֆինանսական ընկերությունների ռիսկերի և ձգնաժամերի կառավարման կարողությունների վարձացման, ինչպես նաև կարգավորման դաշտի հետագա հստակեցման և բարելավման նպատակով:

Նախագծվել է միկրոտնտեսական սթրես թեստերի իրականացման հայեցակարգ՝ գնահատելու հնարավոր մակրոֆինանսական վարձացումների ազդեցությունը անհատական բանկերի վճարունակության վրա: Հայեցակարգի ներդրման գործընթացն անընդհատ հաղորդակցվել է նախագծում ընդգրկված բանկերի հետ:

Սպառողների շահերի պաշտպանությանն էլ ավելի մեծ ուշադրություն դարձնելու նպատակով համապատասխան կառուցվածքային փոփոխությունների միջոցով գործարար վարվելակերպի վերահսկողության գործառույթն առանձնացվել է պրոդեքսիալ վերահսկողությունից: Աշխատանքներ են նախաձեռնվել էական և սպառողների լայն շրջանակներին առնչվող մի շարք խնդիրների լուծման ուղղությամբ, ինչպիսիք են սպառողական վարկերի վաղաժամ մարումների ժամանակ կրեդիտավորման ընդհանուր ծախսի նվազեցումը, բանկային պրոդուկտներին պլուզահեռ այլ պրոդուկտների վաճառքի ժամանակ տեղեկատվության բացահայտման խնդիրները: Վերահսկողական ապրակներ են տրվել նաև ԱՊՊԱ համակարգում առավել արդար և համարժեք գնագոյացման համակարգի ներդրման անհրաժեշտության վերաբերյալ:

Կարևորելով ֆինանսական համակարգում ազատ և բարեխիղճ մրցակցային միջավայրի ապահովումը՝ ձեռնարկվել են հա-

կամրցակցային դրսևորումների բացահայտմանն ու վերացմանը, այդ թվում՝ արտարժույթի շուկայում գնագոյացման արդար մեխանիզմների գործողության ապահովմանն ու բանկային ծառայությունների ոլորտում անբարեխիղճ մրցակցության բացառմանն ուղղված միջոցառումներ: Ուսումնասիրվել են առանձին ֆինանսական ծառայությունների շուկաներում մրցակցության պայմանները՝ կարգավորման համարժեք մոտեցումների ներդրման կամ վերանայման նպատակով:

Չնայած COVID-19 համավարակով պայմանավորված սահմանափակումներին՝ շարունակվել են վերահսկողների գիտելիքների և կարողությունների վարձացման ինտենսիվ ծրագրերը: Տարվա ընթացքում վերահսկողները մասնակցել են բազմաթիվ առցանց դասընթացների և կոնֆերանսների, ուսումնասիրել միջազգային փորձը և փոխանցել նաև իրենց փորձը:

2021 թ. ընթացքում շարունակվել են COVID-19-ի, պատերազմի, ինչպես նաև տարածաշրջանային լարվածության պատճառով առաջացած մակրոտնտեսական և ֆինանսական անորոշությունները: Այս պարագայում չափավանց կարևոր է ձկուն, ադապտացվող և ապագային միտված վերահսկողության իրականացումը:

Վերջին տարիների թվայնացման և կայունության գծով վարձացումները, կլիմայի արագ փոփոխությունները ցույց են տալիս, որ փոփոխվում են ֆինանսական ընկերություններին սպառնացող ռիսկերի կառուցվածքն ու ուղղվածությունը և վերջիններիս կողմից մատուցվող ծառայությունների բնույթը, ինչի արդյունքում համապատասխանաբար պետք է վարձանան նաև վերահսկողական գործիքակազմը և ռեսուրսները:

Ապագայի կարևորագույն մարտահրավերներից կարելի է առանձնացնել.

- ▲ Մրցունակ ֆինանսական վերահսկողությունը, որը ենթադրում է անցում վերահսկողության նոր մոդելների՝ հիմնված նոր տեխնոլոգիաների, մեքենայական ուսուցման և արհեստական բանականության, ինչպես նաև ընդգրկուն տվյալների բազաների վրա: Առօրյա վերահսկողական գործընթացում այս գործիքների ինտեգրումն առաջիկայում հնարավորություն կտա էապես թեթևացնելու ֆինանսական հաստատությունների հաշվետվողական համակարգերը և նվազեցնելու վերջիններիս այս մասով ծախսերը: Այս գործընթացի շրջանակներում նախաձեռնվել են նաև

վերահսկողության գործընթացների թվայնացման աշխատանքներ, ինչը, իր հերթին, էապես կնպաստի վերահսկողության արդյունավետության բարձրացմանը:

- ▲ Ֆինանսական կապմակերպությունների անընդհատության ապահովման գործընթացի համապատասխանեցումը միջազգային չափորոշիչներին, ինչպես նաև ֆինանսական համակարգի թվայնացման գործընթացի և կիբեռանվտանգության համահունչ զարգացումը:
- ▲ Պետական գերատեսչությունների հետ տարբեր բնույթի տեղեկատվության փոխանակման օպտիմալացումը և առցանց ռեժիմով դրա իրականացումը, միասնական տեղեկատվական բազաների ստեղծումը:
- ▲ Բնապահպանական ռիսկերի նույնականացումը, կլիմայի փոփոխությունների կանխատեսումը, գնահատումն ու արդյունքների արտացոլումը ֆինանսական ընկերություններին սպառնացող ռիսկերի շրջանակներում:
- ▲ Ֆինանսական կապմակերպությունների գործարար վարվելակերպի շրջանակներում ռիսկերի վրա հիմնված վերահսկողության սկզբունքների մշակումը:
- ▲ Բնական աղետների համար նախատեսված (մասնավորապես՝ երկրաշարժի ռիսկ) նորմատիվային դաշտի խստացումը՝ նպատակ ունենալով էլ ավելի բարձրացնելու նման ռիսկերի ի հայտ գալու դեպքում ապահովագրական ընկերությունների վճարունակության մակարդակը:
- ▲ Ներքին և արտաքին շահառուների հետ թափանցիկ հաղորդակցման համակարգի կատարելագործումը:

Ապահովագրական համակարգ

Ապահովագրական ընկերությունների կողմից գործակալների ընտրության արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով փոփոխվել են ապահովագրական գործակալների հաշվառման գործընթացները: Սահմանվել է, որ ապահովագրական ընկերություններն են իրականացնում գործակալների հաշվառումը, և Կենտրոնական բանկը, ընկերության ներկայացրած տեղեկատ-

վության հիման վրա, ընկերության կողմից հաշվառված գործակալներին ներառում է գործակալների ռեգիստրում և նրանց վերաբերյալ տեղեկատվությունը հրապարակում ԿԲ ինտերնետային կայքում: Փոփոխության արդյունքում ապահովագրական ընկերություններն են իրականացնում իրենց հետ պայմանագիր կնքած գործակալների հաշվառման գործընթացի համար օրենսդրությամբ սահմանված պահանջներին համապատասխանության ստուգումը, ինչպես նաև պատասխանատվություն են կրում գործակալների գործունեության համար: Միաժամանակ, օպտիմալացվել է ապահովագրական գործակալների գործառույթների պատվիրակման նախնական թույլտվության գործընթացը: Իրավաբանական անձ գործակալի հետ պայմանագիր կնքած և վերջինիս հաշվառած ապահովագրական ընկերությունը այսուհետ չի դիմելու Կենտրոնական բանկ՝ պատվիրակման թույլտվության համար:

Ապահովագրական բրոքերների նկատմամբ սահմանված պահանջները համապատասխանեցվել են միջազգային չափորոշիչներին, մասնավորապես՝ բրոքերների նկատմամբ սահմանվել են պահանջներ՝ իրենց նշանակալից մասնակիցների վերաբերյալ Կենտրոնական բանկ տեղեկատվության ներկայացման համար: Փոփոխությունը հնարավորություն է տալիս բացահայտելու և կանխելու դատվածություն ունեցող անձանց՝ բրոքերների նշանակալից մասնակից լինելը՝ այդպիսով նվազեցնելով ապահովագրական բրոքերների՝ գործառնական ռիսկի (համբավի, խարդախության և այլ ենթառիսկերի) ենթարկվածության աստիճանը:

Ապահովագրական ընկերությունների ռիսկերն առավել արդարացի և ճշգրիտ գնահատելու համար մեղմացվել է ապահովագրական ընկերությունների նորմատիվների հաշվարկման կարգը: Ըստ նախորդ սահմանման՝ երաշխիքի գումարը չպետք է գերազանցեր ապահովագրական ընկերության նորմատիվային կապիտալի 10 տոկոսը: Փոփոխությամբ սահմանվել է, որ երաշխիքի գումարը կարող է նվազեցվել վերաապահովագրական գումարի չափով, եթե վերաապահովագրությունը բավարարում է սահմանված պայմանները: Արդյունքում ապահովագրական ընկերությունները հնարավորություն ունեն ավելի մեծ չափերով իրականացնելու երաշխիքի տրամադրման դատված ապահովագրություն:

ՀՀ ԿԲ խորհրդի կողմից հավանության են արժանացել նաև ապահովագրական ընկերությունների նորմատիվային դաշտի և Կենտրոնական բանկ ներկայացվող հաշվետվությունների

փոփոխությունները: Այսպես՝

- ▲ Երկրաշարժի ռիսկի համար հաշվարկվող մեկ ռիսկի առավելագույն չափի նորմատիվում ապահովագրական ընկերության պարտավորության չափը չի նվազեցվում չհատուցվող գումարի չափով:
- ▲ Նվազեցվել են նաև օտարերկրյա վերաապահովագրական ընկերությունների վարկային ռիսկի կշիռները:
- ▲ Հստակեցվել են վերաապահովագրությանը վերաբերող հաշվետվական ձևերը, մասնավորապես՝ հաշվետվական ձևերում ներառվել է չհատուցվող գումարի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:
- ▲ Մանրամասնեցվել է նաև հավասարակշռման պահուստի վերաբերյալ պահանջվող տեղեկատվությունը:

Փոփոխությունների արդյունքում հնարավորություն է ստեղծվել առավել արդյունավետ զսպելու ապահովագրական ընկերությունների ռիսկերը, հնարավորինս բացառելու ապահովագրական ընկերությունների կողմից նորմատիվների պահանջների շրջանցումը, ինչպես նաև ունենալու նորմատիվային դաշտում կատարված փոփոխություններին համապատասխան հաշվետվության ձևեր, վերաապահովագրության վերաբերյալ ավելի համապարփակ տեղեկատվություն, իսկ հավասարակշռման պահուստի հաշվարկման տարրերի մանրամասն ներկայացումը (մասնավորապես՝ կարգավորման ծախսերի՝ հատուցման գումարներից առանձնացված արտացոլումը) հնարավորություն է տվել գնահատելու կարգավորման ծախսերի ավելեցությունը հավասարակշռման պահուստի մեծության վրա:

ՎՃԱՐԱՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՆԱՄԱԿԱՐԳ

2021 թ. Կենտրոնական բանկը որդեգրել է միջազգային դրամական փոխանցումների հետ կապված նոր քաղաքականություն՝ նպատակ ունենալով զսպելու փոխանցումների և արտասահմանյան համակարգի օպերատորների հետ կապված հնարավոր ռիսկերը (օրինակ՝ հաշվարկային և վարկային): Համաձայն նոր պահանջների՝ բանկերն ու վճարահաշվարկային կապակերպությունները կարող են իրականացնել միջազգային դրամական փոխանցումներ բացառապես հայաստանյան համակարգերի միջոցով, և սահմանվել են պահանջներ արտասահմանյան համակարգերի օպերատորների նկատմամբ, մասնավորապես՝ վերջիններս.

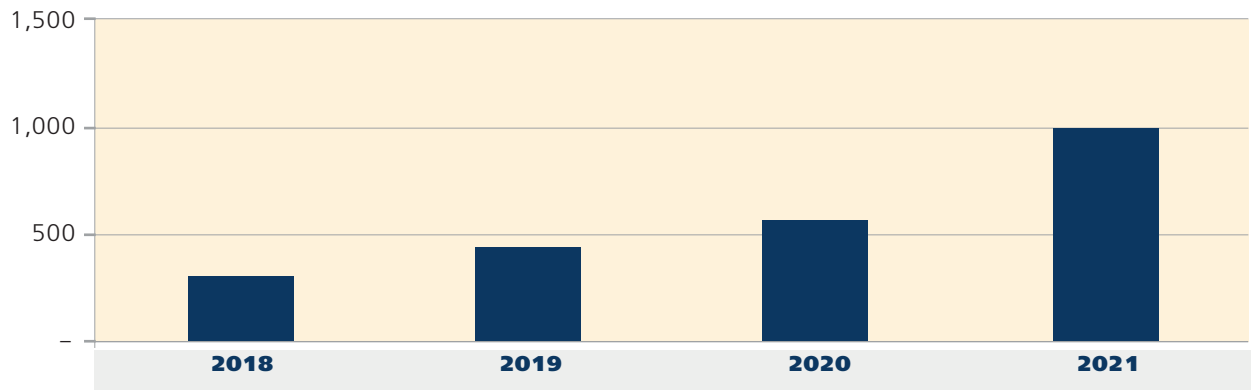
- պետք է ունենան հայաստանյան համակարգի օպերատորի հետ համագործակցության կարգ, որով կսահմանվեն նաև ռիսկերի զսպման մեխանիզմները,
- հայաստանյան համակարգերի միջոցով դրամական փոխանցումներ իրականացնելու համար հաշվարկային գործակալ հանդիսացող որևէ հայկական բանկի միջոցով պետք է սահմանեն անհրաժեշտ դրամական ապահովվածություն:

Կենտրոնական բանկը շարունակել է ուշադրության կենտրոնում պահել համակարգային նշանակության վճարային և արժեթղթերի հաշվարկային համակարգերի գործունակությունը: Կենտրոնական բանկում գործող էլեկտրոնային վճարումների համակարգի ծրագրային մոդուլներում կատարված փոփոխության արդյունքում ավելացել է վճարումների մշակման արագությունը՝ բարձրացնելով համակարգի թողունակության ընդհանուր մակարդակը:

2021 թ. Կենտրոնական բանկը շարունակել է անկանխիկ գործառնությունների վարգացմանն ուղղված օրենսդրական փաթեթի մշակման աշխատանքներն այլ շահագրգիռ պետական մարմինների հետ: Օրենսդրական փաթեթի ընդունումը թույլ կտա բարձրացնել անկանխիկ վճարումների հասանելիությունը և հարմարավետությունը քաղաքացիների համար, ձևավորել անկանխիկ վճարումների իրականացման մշակույթ և խորացնել ֆինանսական միջնորդության մակարդակը: Նշենք, որ 2021 թ. ՀՀ-ում վճարային քարտերով կատարված գործառնությունների ծավալն ավելացել է 32.4%-ով, իսկ քանակը՝ 54.7%-ով:

Կենտրոնական բանկի գործունեության նպատակներից մեկը գործուն վճարահաշվարկային համակարգի ստեղծումն ու վարգացումն է: Վճարահաշվարկային համակարգերի միջոցով են իրականացվում տնտեսավարող սուբյեկտների և քաղաքացիների միջև վճարումներն ու դրամական փոխանցումները, հարկային և սոցիալական վճարները, միջազգային տրանսֆերտները և հասարակության պահանջմունքները սպասարկող ֆինանսական միջառք այլ գործարքներ: Ուստի այս նպատակի իրագործման համատեքստում Կենտրոնական բանկը մեծապես կարևորում է միջազգայնորեն ընդունված սկզբունքներին և չափորոշիչներին համապատասխան վճարահաշվարկային համակարգերի անվտանգ և արդյունավետ գործունեության ապահովումը:

Գծապատկեր 2. ՀՀ-ում վճարային քարտերով կատարված անկանխիկ գործառնությունների ծավալը (մլրդ դրամ)

Վերահսկողության և վերլուծությունների արդյունավետության բարձրացման նպատակով Կենտրոնական բանկը փոփոխություններ է կատարել բանկերի և վճարահաշվարկային կազմակերպությունների կողմից ԿԲ ներկայացվող հաշվետվություններում, ինչի արդյունքում հնարավոր է դարձել.

- համապարփակ տեղեկատվություն ստանալ դրամական փոխանցումների համակարգերով բանկերի և վճարահաշվարկային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող միջազգային և ներքին փոխանցումների վերաբերյալ,
- օրական կտրվածքով տեղեկատվություն ստանալ դրամական փոխանցում իրականացնող կազմակերպությունների (այդ թվում՝ էլեկտրոնային փող թողարկողների)՝ հաճախորդների նկատմամբ ստանձնած ֆինանսական պարտավորությունների և դրանց ապահովվածության վերաբերյալ:

Առաջիկա տարիներին Կենտրոնական բանկի ջանքերն ուղղվելու են վճարային նոր ու թվայնացված ծառայությունների մատուցման և շուկայի նոր մասնակիցների համար բարենպաստ կարգավորման դաշտի ապահովմանը՝ միջազգային չափորոշիչներին համապատասխանող և սպառողների ներկայիս պահանջմունքները բավարարող ձևով ծառայությունների շրջանակի ձևավորման նպատակով: Բացի այդ, «Անկանխիկ գործառնությունների մասին» ՀՀ օրենքի ընդունման նպատակների իրագործման և տնտեսավարողների կողմից անկանխիկ վճարումների ընդունումը խրախուսելու համար աշխատանքներ են իրականացվելու միջնորդավճարների նվազագույն և/կամ առավելագույն սահմանաչափերի սահմանման ուղղությամբ:

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ ՍՊԱՌՈՂՆԵՐԻ ՇԱՀԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒՄ

Սպառողների շահերի պաշտպանություն

Սպառողների կողմից վարկային պարտավորությունները վաղաժամկետ կատարելու հետ կապված՝ ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով այդ գործընթացների կիրարկման ընթացքում առաջ են եկել մի շարք մարտահրավերներ. մի կողմից՝ սահմանված կանոններն ու սկզբունքները միանշանակ չէին կիրառվում ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից, մյուս կողմից՝ որոշ վարկատեսակների համար ԿԲ-ն չունեւ համապատասխան իրավասություն՝ նորմատիվ իրավական ակտերով հաշվարկների համար բանաձևեր և օրինակներ սահմանելու համար: Բազմաթիվ ուսումնասիրությունների և քննարկումների արդյունքում ուղեցուցային ձևաչափով ֆինանսական կազմակերպությունների համար մշակվեցին միասնական կանոններ, հաշվարկի բանաձևեր և բացատրական օրինակներ: Արդյունքում՝ սպառողները հնարավորություն կունենան ամբողջությամբ իրացնելու վարկերի վաղաժամկետ մարումներ կատարելու իրենց իրավունքը: Միաժամանակ, 2022 թ. իրականացվելու են համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններ՝ նշված մոտեցումներն ու սկզբունքներն օրենքներում ամրագրելու նպատակով:

Պետական եկամուտների կոմիտեի (ՊԵԿ) և ԱԶՌԱ վարկային բյուրոյի հետ համագործակցության արդյունքում հաջողությամբ գործարկվել է հիպոտեկային վարկերի գծով կատարված տոկոսագումարների դիմաց եկամտահարկից վերադարձվող գումարների ստացման գործընթացի ավտոմատ համակարգը: Արդյունքում՝ 2022 թ. շուրջ 20,000 շահառու, առանց ֆինանսական կազմակերպություններ և ՊԵԿ այցելելու, էլեկտրոնային եղանակով դիմում գրելու միջոցով կստանա հիպոտեկային վարկերի գծով կատարված տոկոսագումարների դիմաց եկամտահարկից վերադարձվող գումարները:

Սպառողների իրավունքների պաշտպանության ոլորտում ստեղծված խնդիրների լուծումները պահանջում են ավելի գրանուլյառ/մանրամասնեցված տվյալներ, ինչպես նաև տվյալների

Սպառողների շահերի պաշտպանության և ֆինանսական կրթման նպատակն է համապատասխան քաղաքականության, կանոնների և միջավայր ստեղծելու միջոցով ունենալ պորակցված սպառող, ով էապես բարձրացնում է իր բարեկեցության մակարդակը:

կառավարման և փոխանակման ավելի ձկուն, արագ, ավտոմատացված և թվայնացված լուծումներ: Հաշվի առնելով այս մարտահրավերը՝ վերամշակվել և կնքվել է Կենտրոնական բանկի և Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի գրասենյակի միջև համագործակցության հուշագիրը: Նոր հուշագրով կարևորվել են տեղեկատվության կառավարման և փոխանակման սկզբունքները, համագործակցության հիմնական ուղղությունները: Այսուհետ կողմերի միջև կփոխանակվի առավել օպերատիվ, մանրամասն և ամբողջական տեղեկատվություն, ինչը ԿԲ-ին հնարավորություն կտա իրականացնելու առարկայական վերլուծություններ, մշակելու համապատասխան քաղաքականություն և ավելի արագ արձագանքելու սպառողների խնդիրներին:

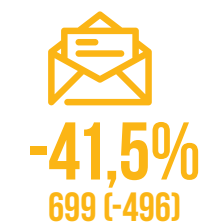
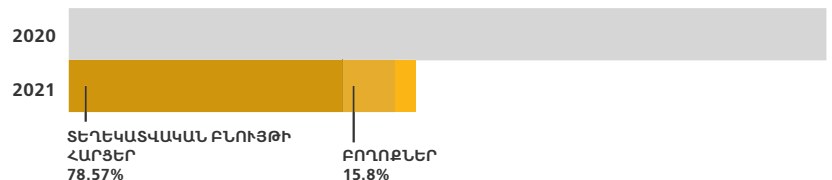
2021-ին Կենտրոնական բանկում սկսվել է սպառողների շահերի պաշտպանության ոլորտում տվյալահենք և վարքագծային հետազոտությունների հիման վրա նոր քաղաքականության մշակման գործընթաց: Այսպես՝ առանձին վարկատեսակների կարգավորման քաղաքականություն մշակելու նպատակով սահմանվել և իրականացվում է 4 փուլից (հետազոտություն, ինտերվենցիա, կարգավորում և գնահատում) բաղկացած ծրագիր:

Քաղաքացիների կողմից Կենտրոնական բանկին հասցեագրված դիմումների ուսումնասիրման և դրանց արձագանքման ու թեժ գծի ծառայության աշխատանքի արդյունքում նախանշվել են կարգավորման ոլորտի փոփոխություններ, ինչպես նաև իրականացվել են կրթական և իրազեկող միջոցառումներ:

ԴԻՄՈՒՄՆԵՐ

ԹԵԺ ԳԾՈՎ ՍՏԱՅՎԱԾ ՁԱՆԳԵՐ

ՍՏԱՅՎԱԾ ԴԻՄՈՒՄՆԵՐ

Կատարվել են նաև ֆինանսական կապակերպությունների ինտերնետային կայքերում, սոցիալական ցանցերի էջերում և ֆինանսական տեղեկատու Fininfo.am կայքում հրապարակվող տեղեկատվության արժանահավատության, ճշգրտության, ինչպես նաև սահմանված այլ իրավական կարգավորումներին համապատասխանության ստուգումներ:

Ֆինանսական կրթում

2021 թ. ընթացքում ՀՀ Կառավարության կողմից հաստատվել են ՀՀ ֆինանսական կրթման ծրագիրն ու դրան կից 2021-2025 թթ. գործողությունների պլանը:

Ծրագիրը ներառում է իրականացման առաջին փուլի (2014-2019 թթ.) առաջընթացը և երկրորդ փուլի (2021-2025 թթ.) ծրագրերը:

Ի լրումն գործող թիրախային խմբերի՝ ծրագրով սահմանվել են նոր թիրախային խմբեր՝ կին և ընտանիք, միգրանտներ:

Միջոցառումների իրականացման համար սահմանվել են նաև ուղղորդող սկզբունքներ՝

- շարունակական կրթություն,
- մեթոդների և ուղիների բազմազանություն,
- թվային բովանդակության և գործիքների վարձացում,
- գործընկեր կապակերպությունների հետ համագործակցություն,
- պարզ և մատչելի հաղորդակցում,
- առաջնահերթությունների սահմանում,
- ծախսարդյունավետություն:

Ֆինանսական կրթման ծրագրի վերանայումը հիմնված է «ՀՀ բնակչության ֆինանսական կարողությունների 2019 թ. ուսումնասիրություն» հետազոտության արդյունքների վրա:

Կարևորելով ՀՀ-ում հանրության ֆինանսական կրթվածության մակարդակի բարձրացումը՝ իրականացվել են ֆինանսական կրթման ծրագրեր:

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունը, Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական

մանկավարժական համալսարանը, Կենտրոնական բանկի հետ համատեղ, «Ֆինանսական կրթությունը դպրոցում» ծրագրի շրջանակում 2021 թ. իրականացրել են 378 դպրոցի 2,559 ուսուցչի վերապատրաստում հիբրիդային մոդելով (տեղում և առցանց): Քառամյա վերապատրաստումների արդյունքում հանրակրթական գրեթե բոլոր դպրոցների «Ես և շրջակա աշխարհը», «Մաթեմատիկա», «Հանրահաշիվ», «Հասարակագիտություն» առարկաների ուսուցիչները (1,399 դպրոց, 9,560 ուսուցիչ) արդեն ընդգրկվել են ծրագրում՝ հնարավորություն տալով աշակերտներին լինելու ֆինանսապես ավելի իրավել ու ավելի լավ կառավարելու իրենց անձնական ֆինանսներն այսօր և ապագայում:

Մշակվել է ուսուցման ու վերապատրաստման էլեկտրոնային հարթակի (E-Learning platform) հայեցակարգը: Հարթակի նպատակն է ապահովել ավելի քան 10,000 ուսուցչի շարունակական կրթությունը: ԿԲ-ի համար դա որպես գործընթացների մշտադիտարկման և վերլուծությունների գործիք կծառայի: 2022 թ. ևս կիրականացվեն հարթակի մշակման աշխատանքներ, որոնք նախատեսվում է ավարտել 2024 թ.:

Փորձարկվել է «Ֆինանսական կրթությունը կանանց համար» ծրագիրը՝ Միավորված ազգերի կազմակերպության վարձացման ծրագրի հայաստանյան ներկայացուցչության հետ համատեղ: Ծրագրին մասնակցել է շուրջ 30 կին՝ իրավաբանական և տնտեսագիտական կրթությամբ, որոնց համար կազմակերպված եռօրյա դասընթացի շրջանակում ներկայացվել է նաև անձնական ֆինանսների կառավարման վերաբերյալ դասընթաց: Ֆոկուս խմբային հանդիպումների միջոցով արդյունավետության գնահատումը ցույց է տվել դրական արդյունքներ, ինչը հիմք է հանդիսացել 2022 թ. ընթացքում ծրագիրը ընդլայնված շրջանակով շարունակելու համար՝ ներառելով մենթորինգ տեխնիկայի կիրառումը:

Կրթական www.abcfinance.am կայքի և համանուն սոցիալական ցանցերի, ինչպես նաև տարբեր հեռավար միջոցառումների (Ֆինշաբթի, վեբինարներ, մրցույթներ) միջոցով հանրությանն են փոխանցվել անձնական ֆինանսներն ավելի արդյունավետ կառավարելու գիտելիքներ և ունակություններ:

Ամբողջ տարվա ընթացքում հանրությանն է ներկայացվել նաև ֆինանսական տեղեկատու Fininfo.am կայքը, որը հնարավորություն է տալիս որոնելու, գտնելու և համեմատելու ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից առաջարկվող հիմնական ծառայությունները (վարկեր, ավանդներ, վճարային քարտեր և այլն):

ԱՐԺՈՒՅԹԻ ԹՈՂԱՐԿՈՒՄ, ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱԴՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ

Հանրապետության մարվերում հաճախորդների դրամարկղային սպասարկումը Կենտրոնական բանկն իրականացրել է Երևանում գտնվող գլխավոր գրասենյակի դրամարկղի և Դիլի-ջանի ու Սիսիանի տարածքային դրամարկղային կենտրոնների (ՏԴԿ) միջոցով:

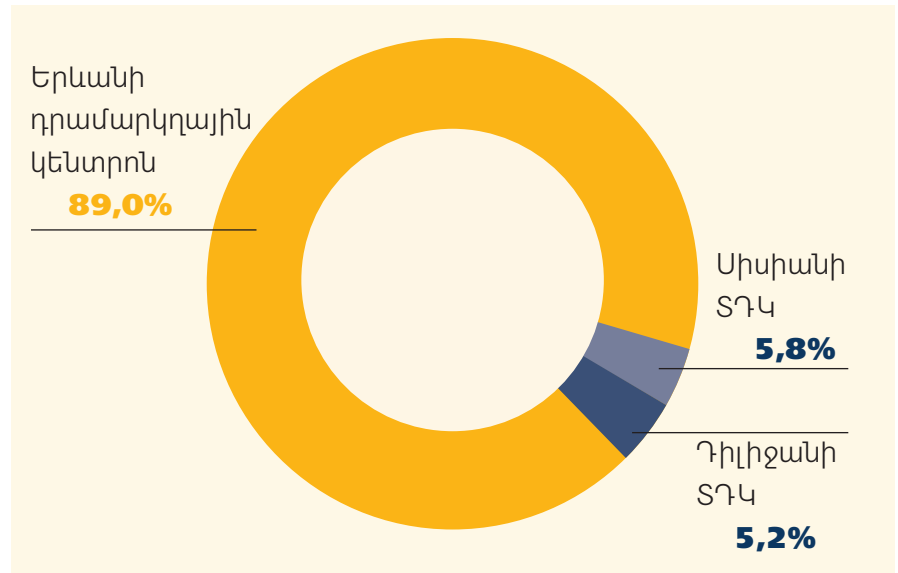
Ի տարբերություն նախորդ տարիների՝ 2021 թ. կանխիկ դրամի կանգվածը շրջանառության մեջ նվազել է 0.6%-ով: Սակայն Կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառության ծավալը նախորդ տարվա համեմատությամբ աճել է 29.6%-ով: 2021 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկի ընդհանուր դրամարկղային շրջանառությունը կազմել է 3,581.2 մլրդ դրամ, որից. Երևանում՝ 3,186.1 մլրդ դրամ, իսկ ՏԴԿ-ներում՝ 395.1 մլրդ դրամ: ՏԴԿ-ների միջոցով ապահովվել է Կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառության 11.0%-ը:

Ինչպես և նախորդ տարիներին, ՏԴԿ-ների միջոցով իրականացվել են առավելապես կանխիկ դրամի ելքագրման գործառնություններ. դրամարկղային ելքերը կազմել են ՏԴԿ-ների շրջանառության 67.6%-ը:

Այգային արժույթի շրջանառության կարգավորման ոլորտում Կենտրոնական բանկի գործունեությունն ուղղված է եղել տնտեսության մեջ կանխիկ դրամի նկատմամբ ձևավորված պահանջարկի բավարարմանը՝ ըստ անհրաժեշտ ծավալների, կառուցվածքի, որակի և ժամկետների:

Հայաստանի Հանրապետությունում կանխիկ դրամաշրջանառության անընդհատության ապահովման նպատակով Կենտրոնական բանկը կազմակերպում, կարգավորում և վերահսկում է այգային արժույթի շրջանառությունը՝ ապահովելով հասանելիության, հարմարավետության, օպերատիվության և հուսալիության պայմանները:

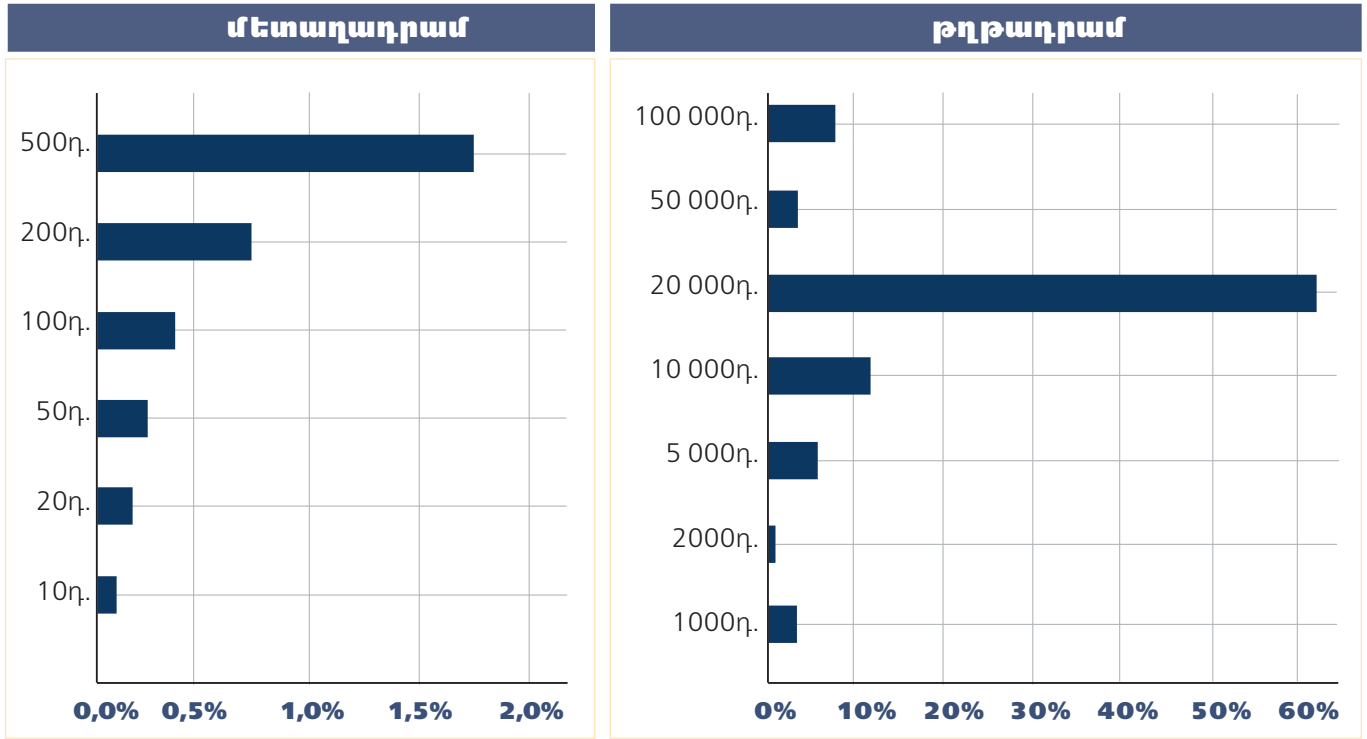
Գծապատկեր 3. Կենտրոնական բանկի դրամարկղային շրջանառությունը 2021 թ.

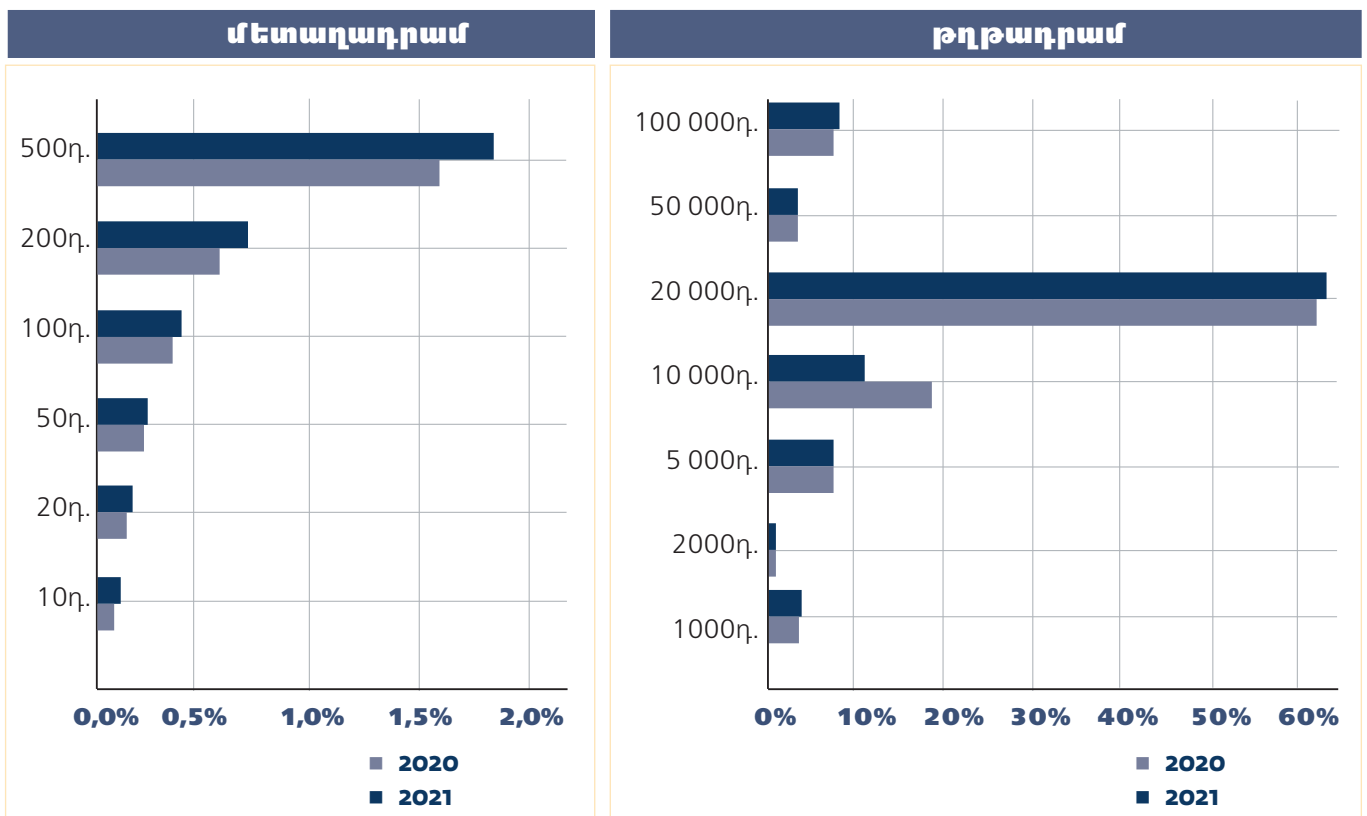
Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի տեսակային կառուցվածքում տեղի են ունեցել որոշակի փոփոխություններ: Շրջանառության մեջ հատկապես բարձր է եղել 20,000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի պահանջը, որի շրջանառությունում առկա ծավալը տարվա սկզբի համեմատությամբ աճել է 8.1%-ով:

2021 թ. ընթացքում շրջանառության մեջ մետաղադրամների վանգվածն աճել է 2,021.1 մլրդ դրամով: Մետաղադրամների վանգվածում գերակշռում է 500 դրամ անվանական արժեքով մետաղադրամը, որի տեսակարար կշիռը մետաղադրամների հանրագումարում կազմում է 52.0%: 200 դրամ անվանական արժեքով մետաղադրամի նկատմամբ պահանջը տարվա սկզբի համեմատությամբ աճել է 15.9%-ով, և տեսակարար կշիռը մետաղադրամների հանրագումարում կազմել է 20.6%:

Գծապատկեր 4. Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի տեսակային կառուցվածքը 31.12.2021 թ. դրությամբ (գումարային կտրվածքով)

Գծապատկեր 5. Թղթադրամների և մետաղադրամների տեսակային կառուցվածքը 2020-2021 թթ. տարեվերջի դրությամբ (գումարային կտրվածքով)

Դրամագիտական արժեքներ

Դրամանենգության դեմ պայքարի արդյունավետության մակարդակը բարձրացնելու նպատակով 2021 թ. որոշում է կայացվել III շարքի թղթադրամների հետագա թողարկումներում էլ ավելի մեծացնելու պաշտպանվածությունը՝ մասնավորապես թղթադրամների դարձերեսին տեղակայելով լրացուցիչ պաշտպանական հատկանիշներ:

2021 թ. թողարկվել են 8 տեսակի հուշադրամներ՝ նվիրված Հայաստանի Նորագույն պատմության նշանակալից իրադարձություններին, հայ անվանի անհատների հորեղյաններին և մշակութային տարեդարձերին:

Նշված թողարկումներով ՀՀ կենտրոնական բանկը արժևորել է անկախ Հայաստանի ձեռքբերումներն ու նվաճումները, հայ մեծանուն արվեստագետների ստեղծագործական ավանդը, թատերական արվեստի և սփյուռքում գործող մշակութային-կրթական կենտրոնների դերը հայեցի կրթության և դաստիարակության, հայ ժողովրդի ազգային դիմագծի պահպանման գործում:

Մինևույն ժամանակ, ապահովվել է թողարկված հուշադրամների վերաբերյալ տեղեկատվության տարածումը ՀՀ կենտրոնական բանկի կայքէջի և Այցելուների կենտրոնի միջոցով, տարբեր սոցիալական ցանցերով և լրատվական միջոցներով, ինչպես նաև դրանց ուղեկցումը տեղեկատվական եռալեզու պատկերավար գրքույկներով: Այս աշխատանքներն ուղղված են եղել հայ ժողովրդի պատմության և մշակույթի տարածման ու ճանաչելիության աստիճանի բարձրացմանը Հայաստանում և արտասահմանում:

Նույն նպատակին է ծառայել ՀՀ հուշադրամների մասնակցության ապահովումը միջազգային դրամագիտական մրցույթներում: 2021 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկը մասնակցել է մի շարք միջազգային դրամագիտական մրցույթների: Ռուսաստանի Դաշնությունում անցկացված «Դրամների համաստեղություն-2021» միջազգային մրցույթում ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից 2020 թ. թողարկված «Ժանսեմ-100» ոսկե հուշադրամը «Դասական հուշադրամ» անվանակարգում արժանացել է 3-րդ մրցանակի, իսկ «Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճար» արծաթե հուշադրամը հաղթող է ճանաչվել «Հանդիսատեսի համակրանք» անվանակարգում:

ՀՀ արժույթի թողարկման և դրամագիտության ոլորտներում ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրներն ու նպատակներն են.

- Ապահովել կանխիկ դրամի անխափան շրջանառությունը՝ թողարկելով ժամանակակից, հուսալի և հանրության կողմից ճանաչելի պաշտպանական հատկանիշներով օժտված դրամանիշեր: Շրջանառվող կանխիկ դրամի զանգվածը հնարավորինս պետք պահել կեղծ ու անվճարունակ դրամանիշերից և, դրանով հանդերձ, ամրապնդել ազգային դրամի հանդեպ հասարակության վստահությունը: ՀՀ կենտրոնական բանկի դրամանիշերի պահուստների պարբերական և ժամանակին համալրումների արդյունքում ապահովել շրջանառության մեջ գտնվող դրամական զանգվածի թարմությունը:

- Հուշադրամների և այլ դրամագիտական նշանակություն ունեցող դրամանիշերի թողարկումը և դրանց տարածման կապակերպումը՝ նպատակ ունենալով հայ հասարակությանը և միջազգային հանրությանը ներկայացնելու ազգային արժեքները, մշակույթն ու պատմությունը և բավարարելու հասարակության հավաքորդական ու ներդրումային պահանջարկը:

Հաշվետու տարվա ընթացքում շարունակվել է ՀՀ «Նոյյան տապան» ոսկե և արծաթե ներդրումային դրամների թողարկումը: Իրացվելով հիմնականում եվրոպական և ամերիկյան ներդրումային շուկաներում՝ «Նոյյան տապանը» 2021 թ. դրսևորել է վաճառքի գրեթե կրկնակի աճի տեմպեր՝ դրանով իսկ ստեղծելով նպաստավոր պայմաններ Հայաստանի հեղինակության և պատմամշակութային արժեքների ճանաչման ու տարածման համար:

ՀՀ կենտրոնական բանկի թանգարանային հավաքածուն 2021 թ. համալրվել է պատմական Հայաստանի՝ մ.թ.ա. I դարի թվագրությամբ և խորհրդային շրջանի մի շարք մետաղադրամներով, ինչպես նաև XX դարասկզբի Ռուսական կայսրության և Հայաստանի առաջին հանրապետության թղթադրամներով: Այս ձեռքբերումները որպես պատմական աղբյուր և փաստական նյութ են ծառայում մասնագիտական ուսումնասիրություններ կատարելու համար՝ մեծապես օժանդակելով դրամագիտության վարգագմանը Հայաստանում:

2021 թ. մեկնարկել են դրամագիտական արժեքների թողարկման և իրացման ոլորտում ՀՀ կենտրոնական բանկի քաղաքականության հիմնական ուղղությունների մշակման աշխատանքները: Քաղաքականությունը միտված է լինելու դրամագիտական արժեքների թողարկման նպատակների հստակեցմանը, ըստ որի կանխորոշվելու են դրամագիտական արժեքների իրացման հնարավոր եղանակները տեղական և արտասահմանյան դրամագիտական շուկաներում: Քաղաքականության հիմնական ուղղությունների սահմանման համար հիմք են հանդիսանալու ՀՀ կենտրոնական բանկի՝ տվյալ ոլորտում ձևավորված բազմամյա փորձը, միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը, դրամագիտական շուկաների վարգագման ժամանակակից միտումները, ինչպես նաև այն մարտահրավերները, որոնք նախանշված են ՀՀ կենտրոնական բանկի նոր ռազմավարությունում:

- ՀՀ կենտրոնական բանկի թանգարանային հավաքածուի համալրումը պատմական Հայաստանի տարածքում շրջանառության մեջ եղած դրամներով՝ նպատակ ունենալով վարգացնելու դրամագիտությունը համապատասխան հետազոտությունների միջոցով և պատշաճորեն ներկայացնելու դրամի պատմությունը լայն հասարակությանը:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆՈՒՇԱԴՐԱՄ

8 ՏԵՍԱԿԻ ՀՈՒՇԱԴՐԱՄ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
30-ԱՄՅԱԿԸ

ԱՆԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
30-ԱՄՅԱԿԸ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ
ՍՊԵՆԴԻԱԿՅԱՆԻ
ԾՆՆԴՅԱՆ 150-ԱՄՅԱԿԸ

ԱՌՆՈ ԲԱԲԱԶԱՆՅԱՆԻ
ԾՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԸ

ԳԱԲՐԻԵԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆԻ
ԱՆԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ
ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ
ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ
100-ԱՄՅԱԿԸ

ԹԲԻԼԻՍԻ ՊԵՏՐՈՍ
ԱՐԱՄՅԱՆԻ ԱՆԿԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ԴՐԱՄՆԱՏԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ
100-ԱՄՅԱԿԸ

ԿԱԼԱԹԱՅԻ ՀԱՅՈՑ
ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ
200-ԱՄՅԱԿԸ

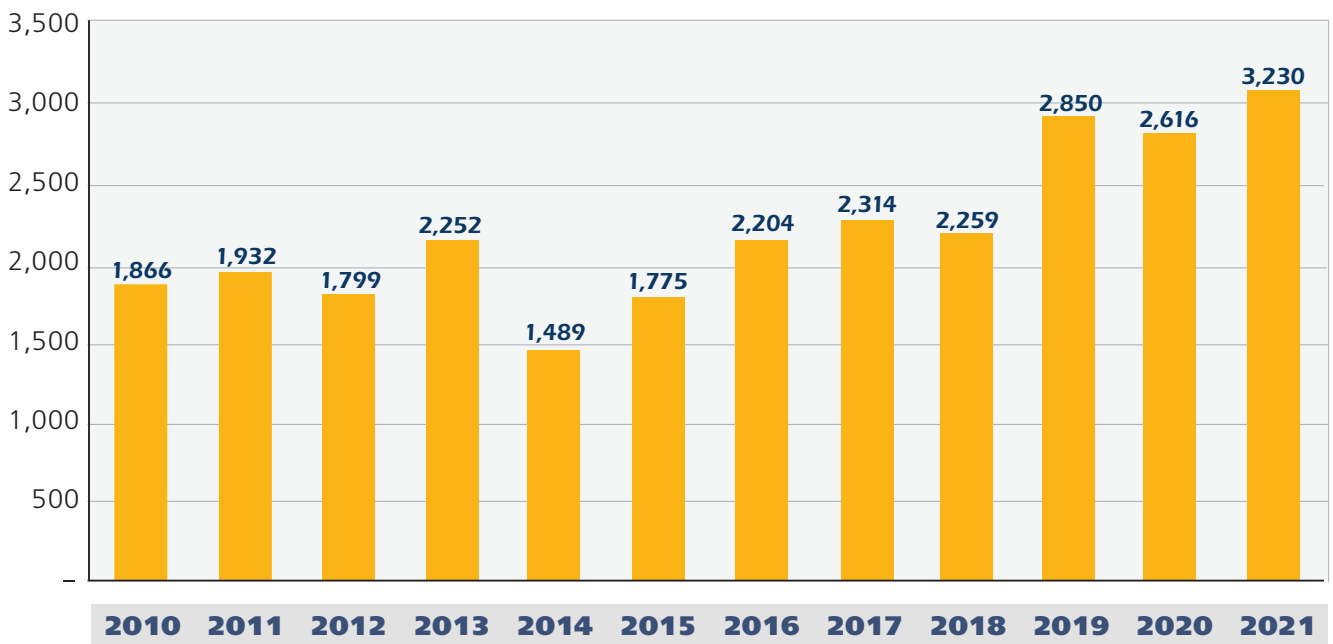
ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՎԱՅՈՒ
ԾՆՆԴՅԱՆ 675-ԱՄՅԱԿԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՀՈՒՍՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունը ձևավորում և պահպանում է միջազգային պահուստներ՝ վճարային հաշվեկշիռից եկող ցնցումները զսպելու երկրի կարողության հավաստման, ինչպես նաև դրամավարկային, մակրոպրոդեցիալ և արժույթային քաղաքականության նկատմամբ վստահության ապահովման նպատակով:

2021 թ. արդյունքներով ՀՀ միջազգային պահուստներն աճել են շուրջ 614 մլն ԱՄՆ դոլարով և տարեվերջին կազմել շուրջ 3,230 մլն ԱՄՆ դոլար:

Գծապատկեր 6. ՀՀ միջազգային պահուստների մակարդակը

Պահուստների փոփոխությունը պայմանավորող հիմնական գործոններն են վարկերի ու փոխառությունների ստացումը (շուրջ 1003.2 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք), արտաքին պարտքի սպասարկումը (շուրջ 460 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք), ներքին շուկայում արտարժույթի զուտ վաճառքը (շուրջ 134 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք), ինչպես նաև ֆինանսական կազմակերպու-

թյունների և բանկերի թղթակցային հաշիվների մնացորդների աճը (շուրջ 378 մլն ԱՄՆ դոլարին համարժեք):

2021 թ. ընթացքում ՀՀ միջազգային պահուստների մակարդակը շարունակել է համապատասխանել արտարժութային պահուստներին վերաբերող հիմնական պահանջներին, մասնավորապես՝ հնարավոր արտաքին ցնցումները մեղմելու կարողության առումով: Այսպես՝ ՀՀ միջազգային պահուստներն ապահովել են ներմուծման շուրջ վեց ամսվա, իսկ ընթացիկ պարտավորությունների սպասարկման շուրջ յոթ տարվա ծածկույթ:

ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակում է հավատարիմ մնալ նվազագույն ռիսկերով ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման իր որդեգրած ռազմավարությանը, որն ուղղված է միջազգային պահուստների ապահովության, իրացվելիության ու արդյունավետ կառավարման ապահովմանը:

ԱՐԺԵԹՂԹԵՐԻ ՇՈՒԿԱ

2021 թ. շարունակվել են ՀՀ Կառավարության կողմից հաստատված Կապիտալի շուկայի վարգացման ծրագրի շրջանակներում իրականացված աշխատանքները: Մասնավորապես՝ ձևավորված տարբեր աշխատանքային խմբերում քրաուդֆանդինգի կարգավորման, համայնքային պարտատոմսերի թողարկման, միջազգային սկսվելուքներին կարգավորման դաշտի համապատասխանության գնահատման, դրամական շուկայի վարգացման, հիպոտեկային վարկերով ապահովված արժեթղթերի ապահովման միջոցների գրանցման ավտոմատ համակարգի ներդրման, առևտրային համակարգի բարելավման և այլ աշխատանքներ են իրականացվել:

Կենտրոնական բանկը շահագրգիռ կողմերի ներգրավմամբ մշակել է նաև դրամական, արժույթային, ածանցյալ և պետական պարտքի շուկաների վարգացման գործողությունների ծրագիր, որը նպատակ ունի խթանելու դրամական, արժույթային, ածանցյալ և պետական պարտքի խորը շուկաների ձևավորումը: Այդ գործողությունների ներքո նախատեսվում է ստեղծել մեկօրյա ռեպո գործարքների հարթակ, որի հաջող գործողությունը թույլ կտա ձևավորել դրամական շուկայի ուղենշային մեկօրյա դրույք: Դա կարևորվում է ֆինանսական շուկայի մյուս հատվածների վարգացման, այդ թվում՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքների համար՝ որպես ուղենիշ ծառայելով այդ գործիքների գնագոյացման համար:

Կենտրոնական բանկի
ռազմավարական առաջնահերթություններից մեկը կապիտալի
շուկայի վարգացման խթանումն ու
այս շուկայի միջոցով նոր ներդրումային
հնարավորությունների
ստեղծման անհրաժեշտ նախա-
պայմանների ապահովումն է:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

2021 թ. ՀՀ ԿԲ-ն ապահովել է ժամանակին և արժանահավատ տեղեկատվության հրապարակումը², ինչպես նաև աշխատել է տեղեկատվության հավաքագրման աղբյուրների ընդլայնման, նոր ցուցանիշների հաշվարկման, հավաքագրվող վիճակագրության մշակման և կապման գործընթացների համընդհանուր ավտոմատացման, հրապարակվող տեղեկատվության շրջանակների ընդլայնման և հասանելիության ապահովման, վիճակագրական տվյալների որակի բարելավման, հավաքագրվող վիճակագրության մեթոդաբանության կատարելագործման ու միջազգային չափորոշիչներին դրանց համապատասխանեցման ուղղությամբ:

ՀՀ ԿԲ ներքին օգտագործման, բանկերին և այլ ֆինանսական կազմակերպություններին տրամադրման համար բանկերից համապարփակ տվյալներով ստացվող տեղեկատվության հիման վրա մշակվել և պարբերաբար հաշվարկվում են առևտրային բանկերի կողմից ՓՄՁ ոլորտին տրամադրված վարկերի, ՀՀ մարզերում տեղաբաշխված միջոցների և միջազգային ծրագրերով ներգրավված ու տնտեսությանը տրամադրված վարկերի վերաբերյալ վիճակագրական ամփոփ տվյալներ՝ ըստ ճյուղերի, արժույթների, ժամկետայնության և այլ չափանիշների: Նշենք նաև, որ, համապարփակ տվյալների լայնորեն կիրառմանը զուգընթաց, աստիճանաբար նվազելու է բանկերից հավաքագրվող հաշվետվությունների քանակը:

ՀՀ ԿԲ-ն, համագործակցելով ՀՀ Կառավարության և միջազգային ֆինանսավարկային կազմակերպությունների հետ, կապմել է համապարփակ ու բազմակողմանի գործողությունների պլան՝ փողի, արժույթային, պետական պարտքի և ածանցյալների շուկաների վարձագման ուղղությամբ, մասնավորապես՝ նոր վիճակագրական ցուցանիշների հաշվարկման և շուկայի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիության աստիճանի բարձրացման նպատակով:

ՀՀ ԿԲ-ն սկսել է ԱՄՀ-ի կողմից ֆինանսական համակարգը բնութագրող ֆինանսական կայունության ցուցանիշների (ՖԿՑ) հաշվարկման (FSI Compilation Guide 2019) նոր ուղեցույցի ներ-

Համաձայն «Պաշտոնական վիճակագրության մասին» ՀՀ օրենքի՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը հանդիսանում է պաշտոնական վիճակագրության արտադրող և «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով ամրագրված դրույթներով հավաքագրում, ամփոփում և հրապարակում է դրամավարկային, ֆինանսական հատվածի և արտաքին հաշիվների վիճակագրությունը, որն օգտագործվում է ՀՀ ԿԲ-ի կողմից դրամավարկային քաղաքականության մշակման, ֆինանսական կայունության ապահովման, ֆինանսական վերահսկողության, վճարահաշվարկային համակարգի վարձագման և այլ գործառնությունների իրականացման, ինչպես նաև ՀՀ ԿԲ-ից դուրս պետական գերատեսչությունների, ֆինանսական շուկայի մասնակիցների, միջազգային ֆինանսատնտեսական կազմակերպությունների, զանգվածային լրատվության միջոցների, հանրության կողմից տնտեսական վերլուծությունների, ներդրումային որոշումների և տնտեսական քաղաքականությունների մշակման համար:

2 ՀՀ կենտրոնական բանկը վիճակագրական տվյալները հրապարակում է ԿԲ տնային էջի վիճակագրություն բաժնում (<https://www.cba.am>)

դրման աշխատանքները: Կազմվել է ժամանակացույց, որտեղ մանրամասն նկարագրված է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հաշվարկվող ՖԿՑ-ն նոր ձեռնարկին ամբողջությամբ համապատասխանեցնելու գործողության ծրագիր: Ներդրման ծրագրի շրջանակներում, բացի ՖԿՑ-ի հիմնական տվյալներից, հրապարակվելու են նաև առևտրային բանկերի հաշվեկշռի, եկամուտների և ծախսերի վերաբերյալ բացված տվյալներ, ինչպես նաև ֆինանսական կայունության ցուցանիշների կենտրոնացման և բաշխվածքի մասին տեղեկատվություն:

Ֆինանսական կազմակերպությունների տեսակների և կապիտալում փայամասնակցության վիճակագրության վերաբերյալ տեղեկատվությունը մեկ ընդհանուր տվյալների բազայից ստանալու համար իրականացվել են ֆինանսական կազմակերպությունների լիցենզավորման բազայի և ՀՀ ԿԲ-ի կողմից հավաքագրվող հաշվետվություններում առկա տվյալների համեմատման, ստուգման և շտկման աշխատանքներ: Արդյունքում լիցենզավորման տվյալների բազայից ձևավորվելու են էլքային հաշվետվություններ, որն էլ հնարավորություն կտա ունենալու ամփոփ վիճակագրություն ֆինանսական կազմակերպությունների կապիտալի, մասնաձյուղերի և օտարերկրյա փայատերերի վերաբերյալ:

ՀՀ վճարային հաշվեկշռում կատարվել են լրահաշվարկներ՝ ուղղված որոշ երևույթների գնահատմանը և վճարային հաշվեկշռում ներառմանը: Մասնավորապես՝ բեռնափոխադրումներ իրականացնող կազմակերպություններում անցկացված հարցումների և ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի հետ համագործակցության արդյունքում ձգարտվել են ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ բեռնափոխադրողների համապատասխան ծախսային հոդվածները:

ՀՀ ազգային վճարային համակարգի օպերատորի հետ համագործակցության արդյունքում ՀՀ վճարային հաշվեկշռում ներառվել է ՀՀ-ում թողարկված քարտերով էլեկտրոնային տեմինալով արտերկրում կատարված գործարքների վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Արդյունքում բարելավվել են ընթացիկ հաշվի գնահատականներն առցանց իրականացվող առևտրի և որոշ ծառայությունների ներմուծման մասով, ինչի վերաբերյալ տեղեկատվությունը նախկինում բացակայում էր:

Վիճակագրության կազմման՝ բիզնես գործընթացների ավտոմատացման աշխատանքների շրջանակներում իրականացվել է ՀՀ վճարային հաշվեկշռի հիմնական հոդվածների

կողավորում ըստ միջազգային չափորոշիչների: Այս, ինչպես նաև արտաքին առևտրի և մասնավոր հատվածի ներդրումների ծրագրային փաթեթների թեստավորման ու վերջնական գործարկման աշխատանքները կշարունակվեն նաև 2022 թ.: Բիվես գործընթացների ավտոմատացումը էականորեն կբարձրացնի վիճակագրության կազմման արդյունավետությունը, ներքին օգտագործողներին հնարավորություն կտա ստանալու օպերատիվ տեղեկատվություն, ինչպես նաև աշխատանքների ավտոմատացման արդյունքում ապատված ռեսուրսները կենտրոնացնելու այլ ռազմավարական խնդիրների լուծման ուղղությամբ:

ԱՄՀ պետական ֆինանսների վիճակագրության գծով տեխնիկական աջակցության առաքելության, ՀՀ ֆինանսների նախարարության և ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի հետ համատեղ քննարկումներ են անցկացվել պետական ֆինանսների վիճակագրության կատարելագործման ուղղությամբ: Մասնավորապես՝ ՀՀ ԿԲ-ի կողմից հստակեցվել և կազմվել է այն ֆինանսական կազմակերպությունների ցանկը, որոնք, համաձայն վիճակագրության միջազգայնորեն ընդունված չափանիշների և դասակարգումների, հանդիսանում են պետական հատվածի միավորներ:

Ոչ ավանդական վիճակագրական աղբյուրների հիման վրա աշխատանքներ են իրականացվել առցանց առևտրի տվյալների օպերատիվ և բարձր հաճախականությամբ (օրական և շաբաթական) գնային տեղեկատվության հավաքագրման, ամփոփման և ամսական գնաճի գնահատման (now-casting) վարձացման նպատակով: Նաև նախաձեռնվել են աշխատանքներ ՀՀ ՊԵԿ-ի կողմից տիրապետվող տեղեկատվության՝ տնտեսական ակտիվության և գնաճի ցուցանիշների օպերատիվ գնահատման նպատակով կիրառելու ուղղությամբ:

Վիճակագրական ցուցանիշների վիզուալացման վարձացման շրջանակներում իրականացվել են «Անշարժ գույքի վիճակագրության տեղեկատվական հարթակի (dashboard)» ստեղծման աշխատանքներ: «Անշարժ գույքի վիճակագրության տեղեկատվական հարթակի» ներդրման շնորհիվ հնարավորություն է ստեղծվել արագ և բավականին պատկերավոր ներկայացնել ոլորտի վարձացման օրինաչափությունները: Նախատեսվում է նմանատիպ հարթակներ ստեղծել սպառողական գների, տնտեսական ակտիվության, ֆինանսական համակարգի և այլ վիճակագրական ցուցանիշների համար ևս:

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ

2021 թ. ընթացքում ԿԲ-ն հյուրընկալել է աշխարհի լավագույն համալսարանների և գիտահետազոտական կենտրոնների ներկայացուցիչների, որոնց թվում են Մաթիաս Փոլբորներ, Բրյուս Պոլոսյանը, Արտաշես Կարապետյանը, Զարեհ Ասատրյանը և այլք, ովքեր աշխատանքներ են իրականացրել և խորհրդատվություն են տրամադրել ԿԲ աշխատակիցներին, մասնավորապես՝ տնտեսական հետազոտություններով զբաղվող մասնագետներին: 2021 թ. ԿԲ-ն հյուրընկալել է նաև Ղրղվստանի կենտրոնական բանկի ներկայացուցիչներին, ներկայացրել իր փորձը և խորհրդատվություն տրամադրել նմանատիպ ուսումնահետազոտական կենտրոն ստեղծելու վերաբերյալ:

2021 թ. ընթացքում ԿԲ-ն մի շարք աշխատանքների ու հետազոտությունների հեղինակ է դարձել: «Ֆինանսական կրթությունը դպրոցներում» ծրագրի շրջանակներում ուսումնասիրվել է ուսուցիչների առցանց վերապատրաստման արդյունավետությունը, որի արդյունքները տպագրվել են UNESCO-ի Global Education Blog-ում³: Հայկական տնտեսագիտական միության տարեկան համաժողովում ներկայացված աշխատանքներից ԱՄՀ ներկայացուցչի ընտրությամբ հատուկ մրցանակի՝ Best Working Paper-ի է արժանացել մեր թիմի՝ երկրների հարկային պոտենցիալի վերաբերյալ աշխատանքային հոդվածը⁴: Կատարվել է հետազոտություն ՀՀ սպառողական վարկային շուկայի խնդիրների վերաբերյալ՝ նպատակ ունենալով բացահայտելու վարկառուների վարքագծի վրա ազդող հիմնական գործոնները և անհրաժեշտության դեպքում մշակելու օրենսդրական փոփոխություններ սպառողների շահերի պաշտպանության նպատակով: Շարունակվել են հետազոտությունները ԱՄՆ-ի Ստենֆորդի և Շվեյցարիայի Ցյուրիխի համալսարանների մասնագետների հետ: Աշխատանքներից մեկում գնահատվել է ՀՀ տնային տնտեսությունների խնայման վարքագծի վրա փոխարժեքի արժեզրկումների ազդեցությունը: Մեկ այլ աշխատանք վերաբերում է

Հետազոտական կարողությունների շարունակական զարգացումը փաստերի վրա հիմնած որոշումների կայացման և ռազմավարությամբ առաջադրված խնդիրների արդյունավետ լուծման ԿԲ հիմնական առաջնահերթություններից մեկն է:

3 <https://world-education-blog.org/2021/08/02/how-effective-is-online-teacher-training-evidence-from-armenia-during-the-covid-19-pandemic/>

4 <https://drive.google.com/file/d/1qyuLzELHUEKvIVDtIqjKuzDgoQb1iL23/view>

հիպոտեկի շուկայում հաճախորդների ուղղորդմանը: Աշխատանքը դիտարկում է, թե բանկերը ինչ չափով կարող են ուղղորդել հաճախորդներին հիպոտեկային վարկի արժույթի ընտրության հարցում: Կատարվել են վերլուծություններ պարտադիր պահուստավորման նորմատիվի՝ բանկերի ավանդների և վարկերի տոկոսադրույքների ու դոլարայնացման մակարդակի վրա ազդեցության գնահատման նպատակով: Ուսումնասիրվել է բանկերի կողմից ռիսկերի ստանձնման մեխանիզմը, որի նպատակն է հասկանալ, թե ԿԲ քաղաքականության տոկոսադրույքի փոփոխությունը որքանով է ազդում բանկերի կողմից ռիսկային վարկերի տրամադրման վրա: Բացի այդ, Ֆինանսական կայունության խորհրդի (FSB) Անկախ Պետությունների Համագործակցության տարածաշրջանային խորհրդատվական խմբի հետ ունեցած համագործակցության շրջանակներում ներկայացվել է աշխատանք վարձացող երկրներում ռիսկի հավելավճարի բացասական հետևանքների կրճատման հնարավոր ուղիների վերաբերյալ: Կարևորելով ՀՀ և այլ երկրների կենտրոնական բանկերի աշխատակիցների մասնագիտական հմտությունների վարձացման անընդհատությունը՝ կազմակերպվել են մեկշաբաթյա դասընթացներ «Մեքենայական ուսուցում» թեմայով ինչպես ԿԲ աշխատակիցների, այնպես էլ Եվրասիական տնտեսական միության անդամ երկրների կենտրոնական բանկերի աշխատակիցների համար:

ԿԲ-ն կարևոր է համարում կրթական հաստատությունների հետ համագործակցությունը, ուսանողների կրթումը և այդ ուղղությամբ տարվող աշխատանքները: Նպատակ ունենալով ուսանողներին ներկայացնելու ԿԲ գործունեությունը և փոխանցելու համապատասխան գիտելիքներ՝ համագործակցության հուշագիր է ստորագրվել Երևանի պետական համալսարանի Իջևանի մասնաճյուղի հետ: Նպատակն է՝ աջակցել տնտեսագիտության ֆակուլտետի կրթական ծրագրերի բարելավմանը և աշխարհի առաջատար կրթական հաստատությունների ծրագրերին համապատասխանեցմանը, ինչպես նաև համալսարանի գիտական ներուժի բարձրացմանը: Ներկայումս ԿԲ ԴՈՒԿ-ի 5 աշխատակից դասավանդում է ԵՊՀ Իջևանի մասնաճյուղում:

Ձգտելով ունենալ լավագույն ուսումնահետազոտական կենտրոններից մեկը՝ ԿԲ-ի և Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab (J-PAL)-ի միջև պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել իրականացնելու համատեղ հետազոտություն ՀՀ-ում կրթության ոլորտի բարեփոխումների վերաբերյալ: ՀՀ վարկային շուկայի խնդիրներ-

րի և ֆինանսական ներգրավվածության հարցերի վերաբերյալ մասնագիտական խորհրդատվություն ստանալու և համատեղ վերլուծություններ իրականացնելու նպատակով 2022 թ. ԿԲ-ն պատրաստվում է հյուրընկալել Մասաչուսեթսի տեխնոլոգիական ինստիտուտի (MIT) պրոֆեսոր Քրիստոֆեր Պալմերին: Գերմանիայի Leibniz Centre for European Economic Research հետազոտական կենտրոնի հետ ձեռք է բերվել համաձայնություն, ըստ որի ԿԲ երկու աշխատակից կայցելեն կենտրոն և տեղում վերլուծություն կիրականացնեն ՀՀ ֆիրմաների կողմից ռեսուրսների ոչ օպտիմալ բաշխման վերաբերյալ:

Տնային տնտեսությունների խնայման վարքագծի և հիպոտեկի շուկայում ուղղորդման վերաբերյալ աշխատանքները շարունակվելու են 2022 թ. ա: Վերջին հետազոտության ընդլայնման և կատարելագործման նպատակով ԿԲ-ն պատրաստվում է հյուրընկալել Ցյուրիխի համալսարանի պրոֆեսոր Վարդգես Լևոնյանին: Բանկերի կողմից ռիսկերի ստանձնման մեխանիզմի հետագա ուսումնասիրության, ինչպես նաև ֆինանսական համակարգի վրա բանկերի ընդհանուր կապիտալի սահմանաչափի փոփոխության ակդեցության գնահատման նպատակով ԿԲ-ն 2022 թ. համագործակցելու է Իսպանիայի Պոմպեու Ֆաբրա համալսարանի պրոֆեսոր Վլադիմիր Ասրիյանի հետ: Հետազոտություններից վատ, «Մեքենայական ուսուցում» թեմայով վերոնշյալ դասընթացները ևս շարունակական բնույթ կկրեն:

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱ ԱՆՑՆՈՂ ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

3

ՖՈՒԴԱՆԻ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

IE
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՍՏՈԿՀՈԼՄԻ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Փողերի լվացման եւ աչափեչոռութեան Ֆինանսավորման դէմ ՊԱՅՔԱՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄ ԵՎ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Իրականացվում են ՓԼ/ԱՖ ռազմավարական և թեմատիկ (ոլորտային) վերլուծություններ, ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ազգային ռիսկերին համահունչ գործառնական վերլուծություններ, հնարավոր կասկածներ պարունակող ապդակների հետ կապված կանխարգելիչ միջոցառումների, այդ թվում՝ ՓԼ/ԱՖ հիմնավոր կասկածների առնչությամբ իրավապահ մարմիններին ծանուցումների տրամադրման, օրենսդրության չարգացման, ներպետական և միջազգային համագործակցության կատարելագործման աշխատանքներ:

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման (ՓԼ/ԱՖ) դեմ պայքարի գործառնական իրականացվում է Կենտրոնական բանկի ներքո գործող ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի (ՖԴԿ) կողմից: Այս համատեքստում Կենտրոնի հիմնական գործառնական ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի նպատակով տեղեկությունների հավաքագրումը, վերլուծությունը և փոխանակումն է: Կենտրոնն այս գործառնական իրականացնում է՝ որպես միջնորդ հանդես գալով հաշվետու անձանց և իրավապահ մարմինների միջև:

Ռազմավարական և թեմատիկ վերլուծություններ

2021 թ. շարունակվել են ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի ազգային գնահատման հերթական փուլի աշխատանքները: Պայմանավորված ՖԱԹՖ հանձնարարականների փոփոխությամբ՝ ռիսկերի ազգային գնահատման աշխատանքների շրջանակն ընդլայնվել է՝ ընդգրկելով նաև ՋՈԶ ՏՖ ռիսկերի գնահատումը: ՓԼ/ԱՖ / ՋՈԶ ՏՖ ռիսկերի գնահատման արդյունքներն ամփոփվել են երկու՝ «2017-2020 թթ. ՀՀ-ում փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման ռիսկերի ազգային գնահատման հաշվետվությամբ» և «2017-2020 թթ. ՀՀ-ում վանգվածային ոչնչացման լվացման տարածման ֆինանսավորման ռիսկերի ազգային գնահատման հաշվետվությամբ», որոնց համաձայն՝ ՀՀ-ում ՓԼ ռիսկը գնահատվել է միջին, իսկ ԱՖ և ՋՈԶ ՏՖ ռիսկերը՝ ցածր: Հաշվետվությունների հիմնական ելրահանգումները հրապարակված են ԿԲ կայքի ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարին վերաբերող հատվածում⁵:

ՖԴԿ-ի կողմից իրականացվող ռազմավարական վերլուծություններն ուղղված են ՓԼ/ԱՖ և վանգվածային ոչնչացման լվացման տարածման ֆինանսավորման (այսուհետ՝ ՋՈԶ ՏՖ) համակարգային, իսկ թեմատիկ վերլուծությունները՝ ոլորտային ռիսկերի բացահայտմանը և բացահայտված ռիսկերին համարժեք միջոցառումների ձեռնարկմանը:

5 <https://www.cba.am/am/SitePages/FMCNewsDetails.aspx?NewsID=602>

Վերլուծության արդյունքների օգտագործմամբ ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարում ներգրավված հանրային մարմինները և մասնավոր անձինք իրենց ջանքերն ուղղում են դեպի բացահայտված բարձր ռիսկերը՝ իրականացնելով դրանց զսպմանն ուղղված հասցեական միջոցառումներ:

2021 թ. ուսումնասիրվել են նաև ՀՀ տարածքում գործող բանկերի գործունեության նախորդ տարվա բնութագրական ցուցանիշները, դրանց բնորոշ հնարավոր ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը և ռիսկերի զսպմանն ուղղված ընթացակարգերի արդյունավետությունը: Ուսումնասիրության արդյունքները, այդ թվում՝ արձանագրված խնդիրները ծանուցվել են բանկերին, որին ի պատասխան ներկայացվել են մեկնաբանություններ/բացատրություններ, ինչպես նաև ընթացակարգային խնդիրների վերացմանն ուղղված միջոցառումների ծրագիր:

Գործառնական վերլուծություններ

2021 թ. պահպանվել է ոչ բանկ ֆինանսական հաստատությունների կողմից, ի կատարումն ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի օրենսդրության պահանջների, ներկայացված կասկածելի գործարքի կամ գործարար հարաբերության մասին հաշվետվության (այսուհետ՝ ԿԳՀ) թվի աճի միտումը: Նշվածը վկայում է ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգում հաշվետու անձանց ներգրավվածության ընդլայնման մասին:

Վերլուծություններում հաճախակի հանդիպող սխեմաներից կարելի է առանձնացնել հետևյալները.

- ▲ Քաղաքական ազդեցություն ունեցող անձանց (այսուհետ՝ ՔԱՌԱ) մասնակցությամբ ֆինանսական գործարքներ.
- ▲ Խարդախության տարատեսակ հանցագործություններով ձևավորված միջոցների տեղաբաշխմամբ ՓԼ սխեմաներ.
- ▲ Հարկային պարտավորություններից խուսափելու, ապօրինի ձեռնարկատիրություն իրականացնելու, տնտեսական գործունեության իրական ծավալները թաքցնելու միտում պարունակող ֆինանսական գործարքներ.
- ▲ Զանգվածային մարքեթինգի տարբեր մոդելների կիրառմամբ հանցավոր ձանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման դեպքեր.

ՖԴԿ-ի կողմից իրականացվող գործառնական վերլուծություններն ուղղված են ՓԼ/ԱՖ հնարավոր դեպքերի բացահայտմանը, ըստ անհրաժեշտության՝ կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացմանը և ՓԼ/ԱՖ հիմնավոր կասկածների առնչությամբ իրավապահ մարմիններին ծանուցումների տրամադրմանը:

- ▲ ՀՀ բանկային համակարգի միջոցով ֆինանսական միջոցների տարանցիկ փոխանցումներ.
- ▲ Թմրանյութերի իրացման արդյունքում հանցավոր ճանապարհով ստացված միջոցների օրինականացման սխեմաներ.
- ▲ ՀՀ կենտրոնական բանկի և միջազգային կապմակերպությունների կողմից հրապարակված տիպաբանություններով նկարագրված սխեմաներին համապատասխանող այլ իրավիճակներ:

Հաշվետվություն տրամադրող անձանցից ստացված ԿԳՀ-ները հիմնականում ներկայացվել են թմրանյութերի ապօրինի շրջանառության և խարդախության վարկածներով:

Կանխարգելիչ միջոցառումներ

2021 թ. ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտում կատարված աշխատանքների շարքում կարևորվում են ահաբեկչության հետ կապված անձանց ներպետական ցանկերի թարմացումը, հաշվետվություն տրամադրող անձանց հանձնարարականների ներկայացումը, ինչպես նաև կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացման մեթոդաբանական ուղղորդումը:

ՖԴԿ նախաձեռնությամբ «Հայաստանի Հանրապետությունում փողերի լվացման, ահաբեկչության ֆինանսավորման և զանգվածային ոչնչացման վեճի տարածման ֆինանսավորման դեմ տարվող պայքարի հարցերով» միջգերատեսչական հանձնաժողովում ներկայացվել և 2021 թ. հոկտեմբերի 18-ին հաստատվել են ՄԱԿ-ի ԱԽ 1373 բանաձևի համաձայն ահաբեկչության հետ կապված անձանց ցանկի համալրումները, որոնք այժմ ներառում են 2020 թ. սեպտեմբերի 27-ից նոյեմբերի 10-ը Արցախի Հանրապետության դեմ սանձազերծված ռազմական գործողություններին նախորդող ժամանակահատվածում և դրանց ընթացքում Թուրքիայի օժանդակությամբ հավաքագրված և Ադրբեյջան տեղափոխված վարձկանների ու ահաբեկիչների (341 ֆիզիկական անձ և 13 կապմակերպություն) վերաբերյալ տվյալներ: Ահաբեկչության հետ կապված անձանց թարմացված ցանկը 2021 թ. հոկտեմբերի 21-ին հրապարակվել է ՖԴԿ կայքէջում, ինչի մասին իրազեկվել են նաև հաշվետվություն տրամադրող անձինք և պատկան գերատեսչությունները:

Կանխարգելիչ միջոցառումները ներառում են հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրվող հանձնարարականները՝ ուղղված ռազմավարական և գործառնական վերլուծությունների արդյունքում բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի զսպմանը, ՖԴԿ կայքէջում թիրախային ֆինանսական պատժամիջոցների անհապաղ կիրառման նպատակով միջազգային ցանկերում տեղի ունեցող փոփոխությունների վերաբերյալ հրապարակային տեղեկացումների տեղադրումը, հաշվետվություն տրամադրող անձանց համար կապմակերպվող ուսուցումները և այլն:

ԱՖ հնարավոր ռիսկերի արդյունավետ վստահական նպատակով հաշվետու ժամանակաշրջանում շարունակվել են կանխարգելիչ միջոցառումները՝ ուղղված միջազգային կառույցների կողմից կիրառվող սահմանափակումներին վերաբերող պահանջների կատարմանը, այդ թվում՝ ՖԴԿ կայքէջում ՄԱԿ-ի ԱԽ և ՖԱԹՖ համապատասխան ցանկերում կատարված թարմացումները հրապարակելու և հաշվետվություն տրամադրող անձանց իրավեկելու միջոցով:

Հաշվետվություն տրամադրող անձինք իրավեկվել են նաև առանձին կապակերպությունների և երկրների կողմից կիրառվող սահմանափակումների վերաբերյալ՝ դրանց առնչվող հնարավոր ֆինանսական պատժամիջոցներից վերծ մնալուն ուղղված քայլեր ձեռնարկելու նպատակով:

Հաշվետվություն տրամադրող անձանց ուղղորդման օրինակներից են տեղական ԶԱՌԻԱ պաշտոնների նվազագույն անվանացանկի տրամադրումը, ինչպես նաև հաշվետվություն տրամադրող անձանց կողմից ՓԼ/ԱՖ ռիսկերի ռազմավարական վերլուծության նվազագույն պահանջների մասին իրավեկումը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում հաշվետվություն տրամադրող անձանց տրվել են հանձնարարականներ, որոնք ուղղված են եղել.

- ▲ Խարդախության սխեմաների և դրանցում հավանական ներգրավվածություն ունեցող անձանց հետ կապված կանխարգելիչ միջոցառումների ձեռնարկմանը.
- ▲ Առանձին ռիսկային հաճախորդների գործարքների և գործարար հարաբերությունների հավելյալ ուսումնասիրությանը.
- ▲ Առանձին գործարքներում ՓԼ հնարավոր ռիսկերով պայմանավորված միջոցների արտահոսքի կանխարգելմանն ուղղված միջոցառումների ձեռնարկմանը.
- ▲ Հաշվետվություն տրամադրող անձանց կողմից ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի՝ օրենսդրությամբ սահմանված մի շարք պարտականությունների կատարմանն առնչվող պահանջների պարզաբանմանը:

Հաշվետու ժամանակահատվածում բանկերը միայն ԿԳՀ-ներում ներառված դրվագներով շուրջ 100 դեպքում մերժել են բարձր ռիսկային գնահատված գործարքների իրականացումը կամ դադարեցրել հաճախորդի հետ հաստատված գործարար հարաբերությունները:

Օրենսդրության զարգացում

Փոփոխությունները և լրացումները նպատակ ունեն վերացնելու Հայաստանում ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգի միջազգային գնահատումներով արձանագրված մի շարք թերություններ, ինչպես նաև վերոհիշյալ օրենքի կիրառման ընթացքում ի հայտ եկած անհստակությունները: Մասնավորապես՝ ընդլայնվել է ՔԱՌԻԱ շրջանակը՝ դրանում ներառելով տեղական բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց, միջազգային կապմակերպություններում նշանակալից գործառնություններ իրականացնող անձանց, այդ թվում՝ նրանց ընտանիքի անդամներին և նրանց հետ այլ կերպ փոխկապակցված անձանց, հստակեցվել են հաճախորդի իրական շահառուի նույնականացման և ինքնության ստուգմանն ուղղված քայլերը, նախատեսվել են ֆինանսական խմբի անդամների միջև կասկածելի գործարքների կամ գործարար հարաբերությունների վերաբերյալ տեղեկությունների փոխանակման դրույթները, կատարվել են բովանդակային և տեխնիկական բնույթի այլ փոփոխություններ:

ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի համակարգի արդյունավետության կարևորագույն տարրերից է միջազգային չափորոշիչները լավագույնս արտացոլող և բացահայտված ՓԼ/ԱՖ ռիսկերը զսպող օրենսդրությունը: Հաշվետու ժամանակահատվածում ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել և հուլիսի 26-ից ուժի մեջ է մտել ««Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՕ-296-Ն օրենքը:

Համագործակցություն

ՖԴԿ-ն շարունակել է համագործակցությունը միջազգային կառույցների հետ: Բացի այդ, ՖԴԿ մեկական ներկայացուցիչ ընդգրկված է այդ կառույցների ծրագրերում, որոնցից հատկապես կարևորվում են Էգմոնտ խմբի շրջանակներում իրականացվող «ՔՈՎԻԴ-19 համաճարակի պայմաններում ֆինանսական հետախույզության մարմինների դերը կոռուպցիոն հանցագործությունների արդյունքում ձեռք բերած եկամուտների դեմ պայքարում» և Եվրասիական խմբի շրջանակներում իրականացվող ՓԼ տարածաշրջանային ռիսկերի գնահատման ծրագրերը: Միաժամանակ, ՖԴԿ ներկայացուցիչներն ընտրվել են որպես ԵԽ ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի փոխնախագահ և Վարչաժառանգի կոնվենցիայի Կողմերի համաժողովի բյուրոյի անդամ՝ յուրաքանչյուրը երկու տարի պաշտոնավարման ժամկետով:

ՓԼ/ԱՖ դեպքերի բացահայտման, կանխման և խափանման նպատակով կարևոր նշանակություն ունի ՖԴԿ-ի և իրավապահ մարմինների միջև տեղեկությունների փոխանակումը, համատեղ քննարկումների և ուսուցումների իրականացումը:

03

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

ՏՏ կառավարում

Գնումների գործընթաց

Նախագծերի կառավարում

**Գործընթացների
անընդհատություն**

Մարդիկ

**Կորպորատիվ սոցիալական
պատասխանատվություն**

**Հասարակայնության հետ
կապեր**

ՀՀ ԿԲ հաշվետվողականություն

Այցելուների կենտրոն

**Համապատասխանության
գործառույթ**

SS ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

2021 թ. Կենտրոնական բանկում մեկնարկել է տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կառավարման տրանսֆորմացիայի գործընթացը, որը մեկ հարկի տակ է միավորելու և ներդաշնակեցնելու SS-ն և տեղեկատվական ու կիբեռանվտանգությունը: Դա իրականացվելու է ոլորտում լավագույնը համարվող չափորոշիչների օգնությամբ՝ ԿԲ-ում COBIT framework-ի ներդրմամբ: Այդ նպատակով հաշվետու ժամանակահատվածում 2 աշխատակից ստացել է համապատասխան միջազգային որակավորում (COBIT Foundation և COBIT design and implementation), ովքեր և առաջնորդելու են ներդրումը: Կենտրոնական բանկը շարունակելու է հավատարիմ մնալ աշխատակիցների մասնագիտական հմտությունների վարճացման խրախուսման, ինչպես նաև թիմում նոր տաղանդների ներգրավման իր որդեգրած մոտեցմանը: Ընթացիկ տարում կիրառվել է նոր մոտեցում. ինքնուրույն պատրաստել անհրաժեշտ մասնագետներ՝ հրավիրելով ուսանողների՝ մասնագիտական դասընթացների և համապատասխան ավարտական աշխատանքի արդյունքներով աշխատանքի ընդունվելու հնարավորությամբ: Ընթացիկ տարում ունենք երիտասարդ մասնագետներ, որոնք առաջիկայում կունենան միջազգային որակի կիբեռանվտանգության որակավորման հավաստագրեր:

Ի պատասխան մարտահրավերների՝

- ԿԲ-ում իրականացվել են ռազմավարական առումով խիստ անհրաժեշտ կառուցվածքային փոփոխություններ, ինչը, իր հերթին, նպաստել է դրական տրանսֆորմացիոն գործընթացների շղթայական աշխատանքների մեկնարկին: Տրանսֆորմացիան թույլ տվեց օպտիմալացնել խնդիրների լուծման կապակերպումը և կառավարման գործընթացները: Տեխնոլոգիաների, արդյունավետ գոր-

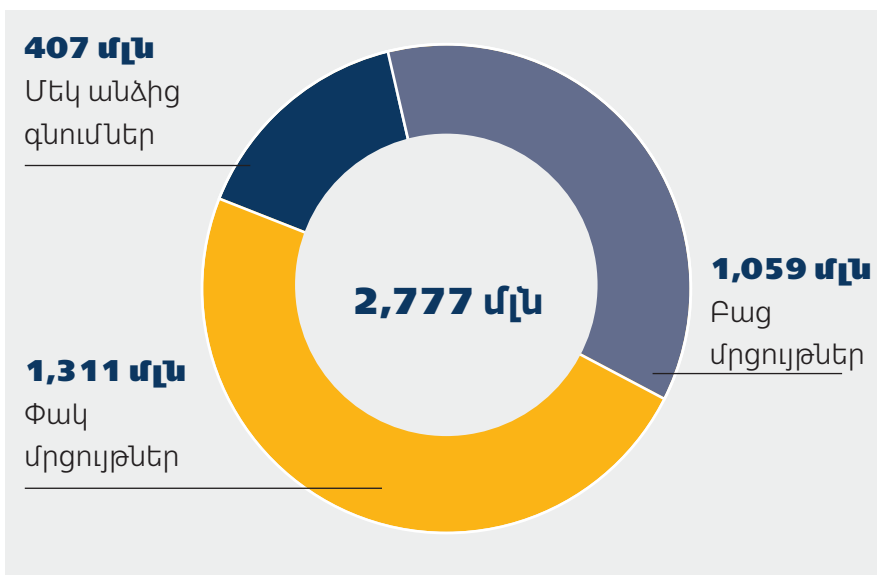
ծընթացների և բարձր որակավորում ունեցող մասնագետների (People, Process and Technologies) ներդաշնակ աշխատանքի կապակերպումը տալիս է լուծումներ, որոնք ունեն նոր՝ բացառիկ որակ:

Նման սկզբունքով է գործելու նաև Security Operation Center (SOC)-ը՝ տեղեկատվական և կիբեռանվտանգության իրադարձություններին արձագանքման և կառավարման կենտրոնը, որը ծառայելու է ԱՊՀ-ին, ԱՖՀ-ին և ֆինանսական ոլորտի մասնակիցներին՝ առաջին փուլում ապահովելով բոլորիս հակերային հարձակումների և դրանցից պաշտպանվելու հնարավոր մեթոդների ու գործիքակազմի վերաբերյալ գիտելիքով:

ԳՆՈՒՄՆԵՐԻ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅ

ՀՀ կենտրոնական բանկի կառուցվածքային փոփոխությունների ընթացքում ձևավորվել է Գնումների համակարգման ծառայությունը՝ որպես առանձին և անկախ ստորաբաժանում, որի նպատակն է ՀՀ ԿԲ-ին մատուցել կենտրոնացված գնումների ծառայություն:

Գծապատկեր 7. 2021 թ. ԿԲ կատարած գնումները (ՀՀ դրամ)

Գնումների համակարգման ծառայության առանցքային նպատակն է բարձրացնել բանկի կողմից իրականացվող գնումների գործընթացների արդյունավետությունը՝ առաջնորդվելով աշխատանքների իրականացման պարզ, թափանցիկ, մրցակցային և ոչ խտրական հիմունքներով, ապահովել ծախսերի դիմաց առավելագույն օգուտների (Value for Money) ստացման սկզբունքը, որը ենթադրում է գնման ամբողջական գործընթացի ընդհանուր արժեքի և որակի լավագույն համադրություն՝ ստանալ ճիշտ որակ, ճիշտ քանակություն, ճիշտ ժամանակին, ճիշտ մատակարարից՝ ճիշտ գնով:

2021 թ. գնումների ընթացակարգերի ամփոփ պատկերը ներկայացված է գծապատկեր 7-ում: Իրականացված շուկայական ուսումնասիրությունների և վերլուծությունների և գնումների գործընթացում նոր մասնակիցների ներգրավման արդյունքում զուտ խնայողությունները կազմել են մոտ 208 մլն ՀՀ դրամ (ընդհանուր գնումների շուրջ 7.5%-ը):

Գնումների համակարգման ծառայությունը ՀՀ ԿԲ որդեգրած ռազմավարական ուղղությունների ներքո ձեռնամուխ է եղել գնումների գործընթացների բարելավմանը, ինչը ներառում է թվայնացումը, գնումների քաղաքականության մշակումը, կարգերի վերանայումը, ինչպես նաև հաշվետվողականության և ներքին վերահսկողության կատարելագործումը:

ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

Այս նպատակով ստեղծվել է Նախագծերի կառավարման կենտրոնը՝ բաղկացած երկու՝ Նախագծերի կառավարման և բիզնես վերլուծությունների բաժիններից:

2021 թ. Նախագծերի կառավարման կենտրոնն իրականացրել է Նախագծերի կառավարման միջազգային տարբեր մեթոդաբանությունների և լավագույն փորձառությունների ուսումնասիրություններ, ինչի արդյունքում մշակվել են Նախագծերի կառավարման քաղաքականություն, ընթացակարգ, մեթոդական ուղեցույցի Նախագիծ:

Մշակման ընթացքում են նոր կայքէջի ներդրման, ներքին աշխատանքային գործընթացների ավտոմատացման և այլ Նախագծեր:

Ուսումնասիրվել են Նախագծերի կառավարման JIRA համակարգի ծրագրային և գործառնության ինտեգրությունները՝ վերջինս ՀՀ ԿԲ-ում ներդնելու նպատակով:

Նախագծերի կառավարման ճկուն և տեղայնացված մեթոդաբանություն ձևավորելու համար տարվա ընթացքում իրականացվել է Նախագծերի կառավարման գործող համակարգի ուսումնասիրություն, բացերի հայտնաբերում և դրանց վերացում:

2022 թ. ընթացքում նախատեսվում է՝

ՀՀ կենտրոնական բանկում Նախագծերի կառավարման գործառնության նպատակն է ՀՀ ԿԲ ռազմավարությամբ ամրագրված առաջնահերթությունների իրականացումը՝ Նախագծային կառավարման միասնական մեթոդաբանական կառուցակարգերի ներքո:

- ▲ Իրականացնել քննարկումներ նախագծերի կառավարման մեթոդաբանության, մոտեցումների ու գործիքակազմի և նախագծային կառավարման մտածելակերպի շուրջ:
- ▲ Աշխատել նոր մշակված նախագծերի կառավարման ներքին իրավական ակտերով ամրագրված աշխատանքային ցիկլին, կանոններին և սկզբունքներին համապատասխան:
- ▲ Ստանձնել ՀՀ ԿԲ ռազմավարության առաջնահերթություններով ամրագրված նոր նախագծերի ղեկավարումը, ինչպես նաև մեթոդական աջակցություն և խորհրդատվություն տրամադրել այլ ստորաբաժանումներին:

ԳՈՐԾՆԹԱՑՆԵՐԻ ԱՆՆՆԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

21-րդ դարում թվայնացման վարճացումները և անկանխիկ գործառնությունների աճը իրենց հետ բերում են նոր ռիսկեր, որոնց դիմակայելու և կառավարելու գրավականներից մեկը գործընթացների անընդհատության կառավարման արդյունավետ և ձկուն համակարգի առկայությունն է:

2021 թ. պահպանված սահմանային լարվածության, աշխարհաքաղաքական վարճացումների և անորոշությունների պայմաններում Կենտրոնական բանկի կարևոր խնդիրներից էր ունենալ գործընթացների անընդհատության կառավարման միջազգային չափանիշներին համապատասխան համակարգ, որը միտված կլինի ապահովելու ոչ միայն Կենտրոնական բանկի գործընթացների անընդհատությունը, այլև, որպես ֆինանսական համակարգի կայունության պատասխանատու մարմին, ՀՀ համակարգային և հանրային նշանակություն ունեցող վճարահաշվարկային համակարգերի գործունեության անընդհատությունը: Արդյունքում կապահովվի քաղաքացիների, մասնավոր հատվածի, ինչպես նաև պետական համակարգի վճարումների անխափան իրականացումը:

2021 թ. Կորպորատիվ ծառայությունների և վարճացման դեպարտամենտի Գործընթացների անընդհատության կառավարման խումբը համալրվեց փորձառու աշխատակիցներով,

ՀՀ կենտրոնական բանկը, օրենքով սահմանված հիմնական և այլ խնդիրների իրագործման համատեքստում, մշտապես կարևորել է մատուցվող ծառայությունների անընդհատության ապահովման գործառնությունը, որից ուղղակիորեն կախված են մեր հաջողությունները:

ովքեր կարճ ժամանակում ստացան ոլորտի միջազգային որակավորում:

Գործընթացների անընդհատության կառավարման խմբի գործառույթը միտված է ներդնելու արդի և միջազգային լավագույն փորձին համահունչ գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգ, որը կնպաստի Կենտրոնական բանկի դիմադրողականության բարձրացմանը և սպառնալիքների դեպքում արագ արձագանքելու ու ձկուն որոշումներ կայացնելու կարողությունների վարձացմանը: Համակարգի ներդրման համար որպես ուղենիշ է ընտրվել ԻՍՈ 22301 «Գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգ» (ISO 22301 «Business continuity Management System») միջազգային ստանդարտը:

2021 թ. սեպտեմբերին Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում կազմակերպվել է «Գործընթացների անընդհատության կառավարում և կիբեռնոպահանջակցություն» թեմայով երկօրյա դասընթաց, որը նվիրված էր թվային աշխարհում ձևավորվող և ուշադրության արժանի միտումներին: Սեմինարի բանախոսները միջազգային և ՀՀ բավմամյա փորձ ունեցող մասնագետներ էին, ովքեր ներկայացնում էին ոլորտի լավագույն միջազգային փորձը: Համանման դասընթացները գործընթացների անընդհատության կառավարման համակարգի անբաժան մասն են կազմելու և կրելու են շարունակական բնույթ, որը միտված է Կենտրոնական բանկի և ֆինանսական հատվածի կարողությունների վարձացմանը:

ՄԱՐԴԻԿ

2021 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկի համար կարևորագույն խնդիրներից էր թիմը որակյալ և մշակույթին համապատասխանող անդամներով համալրելը, նրանց համար գրավիչ միջավայր և աշխատանքային պայմաններ ապահովելը, վարձացման հնարավորություններ ընձեռելն ու հարմարավետ աշխատանքային միջավայրում արդյունավետ գործունեություն կազմակերպելը:

Աշխատաշուկայի փոփոխություններին զուգընթաց աշխատակիցների ներգրավումը 2021 թ. մարտահրավերներից մեկն

Ներկայիս արագ փոփոխվող աշխարհում մարդկային կապիտալի կառավարումը ինչպես բոլոր կազմակերպությունների, այնպես էլ կենտրոնական բանկերի համար առաջընթացի կարևորագույն նախադրյալ է:

եր: Առկա մրցակցային պայմաններում, երբ օրակարգային է «տաղանդների որսը», հանրային հատվածի համար ավելի ու ավելի դժվար է դառնում անձնակազմը մրցունակ և որակյալ մասնագետներով համալրելը, ովքեր նաև կհամապատասխանեն Կենտրոնական բանկի աշխատակցի ցանկալի կերպարին, ում համար առաջնահերթ կլինի հանրային շահին ծառայելը՝ ի շահ երկրի բարօրության:

Այս համատեքստում մեզ համար կարևորվում է ինչպես փորձառու, այնպես էլ երիտասարդ, սկսնակ մասնագետների ներգրավումը: Կենտրոնական բանկի թիմը երիտասարդ, շնորհալի անդամներով համալրելու նպատակով 2021 թ. ընթացքում շարունակվել է համագործակցությունն ու աշխատանքը համապատասխան բուհերի հետ: Կենտրոնական բանկի ղեկավարությունը այցելել է հայաստանյան տարբեր բուհեր՝ ուսանողներին ներկայացնելով ԿԲ գործունեությունն ու նախագծերը, ինչպես նաև այն հնարավորությունները, որ նրանք կարող են ունենալ միանալով ԿԲ թիմին:

Բուհերի ուսանողների համար կազմակերպվել են փորձառական մի շարք ծրագրեր ԿԲ տարբեր ստորաբաժանումներում, ինչի արդյունքում որոշ ուսանողներ փորձառության ավարտից հետո անդամագրվել են ԿԲ թիմին:

2021 թ. Սփյուռքի գործերի Գլխավոր հանձնակատարի գրասենյակի հետ համագործակցության արդյունքում «Ի գործ» ծրագրի շրջանակներում ԿԲ թիմին միացել են սփյուռքահայ 2 երիտասարդներ, ովքեր գործունեություն են ծավալել Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում:

Փորձառու մասնագետների ներգրավման նպատակով ընդլայնվել է համալրման աղբյուրների ցանկը: Բացի ավանդական աշխատանքային հայտարարություններից, ավելի լայնորեն սկսել է կիրառվել սոցիալական ցանցերից մասնագետներ և համապատասխան թեկնածուներ փնտրելու և ներգրավելու գործընթացը:

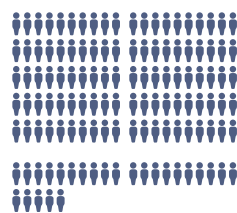
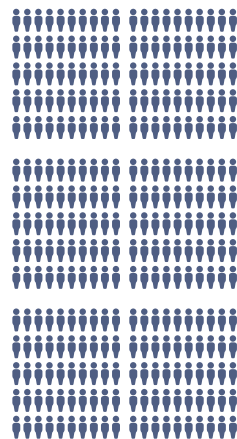
ԱՇԽԱՏԱՆՈՒՄ

ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ՄԻՋԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԹԻՎԸ

725

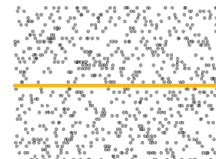

300
ՏՂԱՄԱՐԴ

425
ԿԻՆ

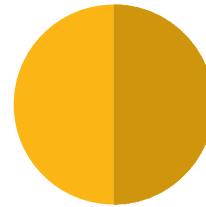
ՄԻՋԻՆ ՏԱՐԻՔԸ

41

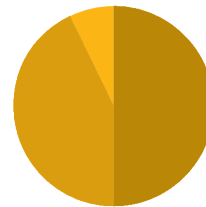
ԿԲ ԹԻՄԻՆ ՄԻԱՑԱԾ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐ

ԸՍՏ ՓՈՐՁԻ

50% 50%
ՍԿՍՆԱԿ ՓՈՐՁԱՌՈՒ

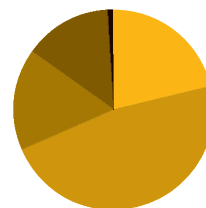
ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԻ

50%
ՄԻՆՁԵՎ 27 ՏԱՐԵԿԱՆ
43%
27-41 ՏԱՐԵԿԱՆ
7%
41-61 ՏԱՐԵԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻՑ ԱԶԱՏՎԱԾՆԵՐ

ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԻ

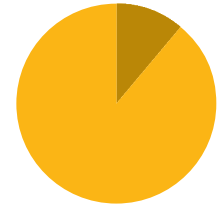

21%
ՄԻՆՁԵՎ 27 ՏԱՐԵԿԱՆ
47%
21-41 ՏԱՐԵԿԱՆ
16%
41-61 ՏԱՐԵԿԱՆ
14%
61-77 ՏԱՐԵԿԱՆ
1%
77-ԻՑ ԲԱՐՁՐ

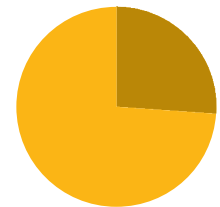
ԱՌԱՋԽԱՂԱՑՈՒՄ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ 81 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

11%

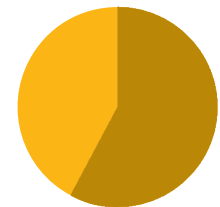

ԸՍՏ ՊԱՇՏՈՆԻ

26%
ՂԵԿԱՎԱՐ
74%
ՈՉ ՂԵԿԱՎԱՐ

ԸՍՏ ՍԵՌԻ

58%
ԿԻՆ
42%
ՏՂԱՄԱՐԴ

ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ՀՈՍՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԱԿԻՑ

12%

Կրթում և զարգացում

Արագ փոփոխվող աշխարհի հետ համընթաց քայլելու համար չափազանց կարևոր է թիմին մշտապես կատարելագործման հնարավորություններ ընձեռելու, կրթական միջավայր ապահովելու, զարգացումը խթանելու և խրախուսելու նախադրյալների առկայությունը: Այդ առումով ԿԲ-ում մշտապես կարևորվել է նոր գիտելիքի ձեռքբերումն ու կատարելագործումը և կրթության շարունակականության ապահովումը:

Համավարակով պայմանավորված սահմանափակումները խոչընդոտի չվերածելու նպատակով իրականացվել են էլեկտրոնային ուսուցման արդի հարթակներին բաժանորդագրություններ, աշխատակիցների համար ապահովվել է կրթական մի շարք ծրագրերին հասանելիություն (LinkedIn, Udemy, Coursera, eDX): Կենտրոնական բանկի աշխատակիցները մասնակցել են նաև այլ կենտրոնական բանկերի և օտարերկրյա ուսումնական հաստատությունների (Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Վիեննայի միացյալ ինստիտուտ, Անգլիայի բանկ, Ֆրանսիայի բանկ, Իտալիայի բանկ, Գերմանիայի Բունդեսբանկ և այլն) կողմից կազմակերպված դասընթացների, որոնք 2021 թ. ևս մեծ մասամբ իրականացվել են հեռավար եղանակով: 175 առցանց ծրագրերի մասնակցել է 457 աշխատակից:

Զարգացման և հմտությունների կատարելագործման առումով հատկապես ուշադրություն է դարձվել միջին օղակի ղեկավարների զարգացմանը: Կազմակերպվել են ղեկավարման հմտության բարելավմանն ուղղված դասընթացներ, որոնց մասնակցել է ղեկավարների մոտ 90%-ը: ԿԲ աշխատակիցների համար կազմակերպվել են նաև SQL և Excel ծրագրերի դասընթացներ, որոնց մասնակցել է 130 աշխատակից:

2021 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկը Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում հյուրընկալել է համաշխարհային համբավ ունեցող փորձագետների, ովքեր դասախոսությունների ընթացքում ներկայացրել են իրենց փորձն ու գիտելիքները:

ԵՏՄ անդամ պետությունների միջև համագործակցության շրջանակներում ԿԲ աշխատակիցների կողմից անցկացվել են առցանց դասընթացներ այդ երկրների կենտրոնական/ազգային բանկերի աշխատակիցների համար՝ ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտ, մեքենայական ուսուցում,

վճարահաշվարկային համակարգերի վերահսկողություն, ֆինանսական ծառայությունների սպառողների շահերի պաշտպանություն թեմաներով:

**IFRS թեմանոց ԱՌՑԱՆՑ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

117

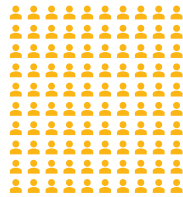
մասնակից ԵՏՄ անդամ պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերից

**«ВВЕДЕНИЕ В МАШИНОЕ
ОБУЧЕНИЕ: ПРИЛОЖЕНИЯ
В ЦЕНТРАЛЬНЫХ
БАНКАХ» թեմանոց
ԱՌՑԱՆՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

100

մասնակից ԵՏՄ անդամ պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերից

**«ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С
НАЦИОНАЛЬНЫМИ
ПЛАТЕЖНЫМИ
СИСТЕМАМИ -
ПАРТНЕРАМИ. ПУТИ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
НАДЗОРА / НАБЛЮДЕНИЯ
(ОВЕРСАЙТА) ЗА
УЧАСТНИКАМИ
ПЛАТЕЖНОГО РЫНКА
СТРАНЫ» թեմանոց
ԱՌՑԱՆՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

27

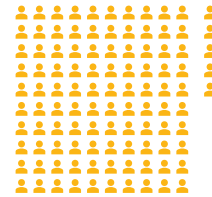
մասնակից ԵՏՄ անդամ պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերից և ֆինանսական կապմակերպություններից

**«СИСТЕМА ЗАЩИТЫ ПРАВ
ПОТРЕБИТЕЛЕЙ
ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ»
թեմանոց
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԲԱՆԿԻ
ՀԵՏ ՀԱՄԱՏԵՂ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՎԱԾ
ԱՌՑԱՆՑ ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

105

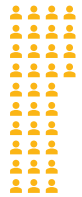
մասնակից ԵՏՄ անդամ պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերից

**«ЛУЧШИЕ ПРАКТИКИ
МЕЖДУНАРОДНОГО
СОТРУДНИЧЕСТВА В
СФЕРЕ ПОД/ФТ»
թեմանոց
ՏԵՍԱԿՈՆՖԵՐԱՆՍ**

34

մասնակից

ԿԲ 221 աշխատակից մասնակցել է նաև Ռուսաստանի բանկի կողմից կապմակերպվող՝ հմտությունների զարգացման ուղղված դասընթացների, 106 աշխատակից՝ ԵՏՄ անդամ պետությունների կենտրոնական/ազգային բանկերի կողմից կապմակերպված այլ առցանց դասընթացների:

Տեխնիկական օժանդակության տրամադրման շրջանակներում Նիդեռլանդների բանկի փորձագետ Յան Բինեքամփի կողմից կապմակերպվել է «Կանխիկի կառավարում» թեմայով հնգօրյա ուսուցողական այց: Ղրղզստանի Հանրապետության պատվիրակության մասնակցությամբ անցկացվել է «Ֆինանսական հաշտարարի աշխատանքը և ֆինանսական ծառայություններ սպառողների շահերի պաշտպանությունը» թեմայով դասընթաց-քննարկում, Տորոնտո կենտրոնը ՀՀ ԿԲ-ի հետ համատեղ կապմակերպել է «Կլիմայի ռիսկ և ֆինանսական կայունության ապահովում» թեմայով միջազգային երկշաբաթյա առցանց դասընթաց:

Իրականացվել են նաև 10 առցանց հանդիպումներ և ուսուցողական քննարկումներ տեխնիկական օժանդակության ծրագրի ներքո ԿԲ-ի հետ համագործակցող դոնոր բանկերի և կապմակերպությունների կողմից:

ԿԲ-ն Ուկրաինայի ապգային բանկի հետ վերսկսել է տեխնիկական օժանդակության ծրագրերի ներքո համագործակցությունը և սկսել է նոր հարաբերություններ Սլովակիայի ապգային բանկի հետ:

2021 թ. սկիզբ է դրվել նաև գործավարների ինստիտուտի և դրա գաղափարախոսության վերանայմանն ու փոփոխությանը՝ նախատեսելով գործառույթների ու պատասխանատվության ավելի լայն շրջանակ, ինչն իր հերթին պահանջել է գիտելիքի և հմտությունների վարձագում:

Կենտրոնական բանկը ցանկալի աշխատավայր դիտարկելու տեսանկյունից մեկ այլ մարտահրավեր է աշխատակիցներին գրավիչ աշխատանքային միջավայրով ապահովելը, ինչի համար, վարձացման հնարավորություններին զուգընթաց, էական նշանակություն ունի բարենպաստ կորպորատիվ մշակույթի խթանումն ու ամրապնդումը: 2021 թ. էապես բարելավվել է ներքին հաղորդակցման գործընթացը, ինչը թե՛ կորպորատիվ մշակույթի տարածման, թե՛ թիմային ոգու ամրապնդման և թե՛ տեղեկացվածության բարձրացման նպատակ է հետապնդում: 2021 թ. սկսած, պարբերաբար՝ շաբաթական և եռամսյակային կտրվածքով, լուսաբանվել են տեղի ունեցած իրադարձությունները, թիմի հաջողությունները և այլ տեղեկություններ: Բացի այդ, կապմակերպվել են թիմային հանդիպումներ ու քննարկումներ ոչ ֆորմալ պայմաններում՝ նպաստելով հաղորդակցման ու շփման բարելավմանը:

Աշխատանքային միջավայրն ավելի ներդաշնակելու նպատակով Կենտրոնական բանկի տարբեր հատվածներում նախագծվել են հանգստի գոտիներ և ուսումնական տարածքներ՝ հնարավորություն ընձեռելով թիմային քննարկումներն անցկացնելու ավելի անկաշկանդ մթնոլորտում:

Հաշվի առնելով Քովիդ-19 համավարակի պատճառով և դրա հետևանքով առաջացած սահմանափակումների անհրաժեշտությունը՝ Կենտրոնական բանկում շարունակվել է հիբրիդային աշխատանքային ռեժիմը, ինչը հիմք է հանդիսացել նաև ճկուն աշխատանքային ռեժիմի ներդրման համար՝ չխաթարելով գործընթացների անընդհատությունը: Աշխատակիցներից շատերին տրամադրվել են դյուրակիր համակարգիչներ ու տեխնիկական

ապահովում՝ հեռավար աշխատանքը արդյունավետ կապակերպելու նպատակով:

Կարևորելով երիտասարդ սերնդի դերը ապագայի մարտահրավերներին դիմակայելու հարցում՝ շարունակվելու է երիտասարդ մասնագետների ներգրավմանն ուղղված նախագծերի իրականացումը: 2021 թ. մշակվել է «Երիտասարդ տաղանդների» ծրագիրը, որի նպատակն է ներգրավել երիտասարդների և վարձագման հատուկ ծրագրի ներքո կերտել բավակողմանի շնորհաշատ մասնագետներ: Ծրագրի մեկնարկը նախատեսվում է 2022 թ.:

2021 թ. ընթացքում Կենտրոնական բանկը սերտ համագործակցություն է ունեցել նաև արդի տաղանդների բացահայտման այլ ծրագրեր իրականացնողների հետ: Մասնավորապես՝ Դիլիջանի ուսումնահետազոտական կենտրոնում Case Key հիմնադրների հետ համատեղ իրականացվել է 17-25 տարեկան երիտասարդների շրջանակում Case Key միջազգային «Ֆինանսական խնդրի» մրցույթ, որն աննախադեպ էր հայաստանյան իրականության համար: Համագործակցությունը շարունակական կլինի նաև 2022 թ.:

2022 թ. նախատեսվում է նաև «Մենթոր-մենթի» ինստիտուտի ներդրումը, ինչը վարձագմանն ուղղված մեկ այլ նախագիծ է, որի շրջանակներում աշխատակիցներին հնարավորություն կտրվի փոխանցելու իրենց գիտելիքն ու փորձը:

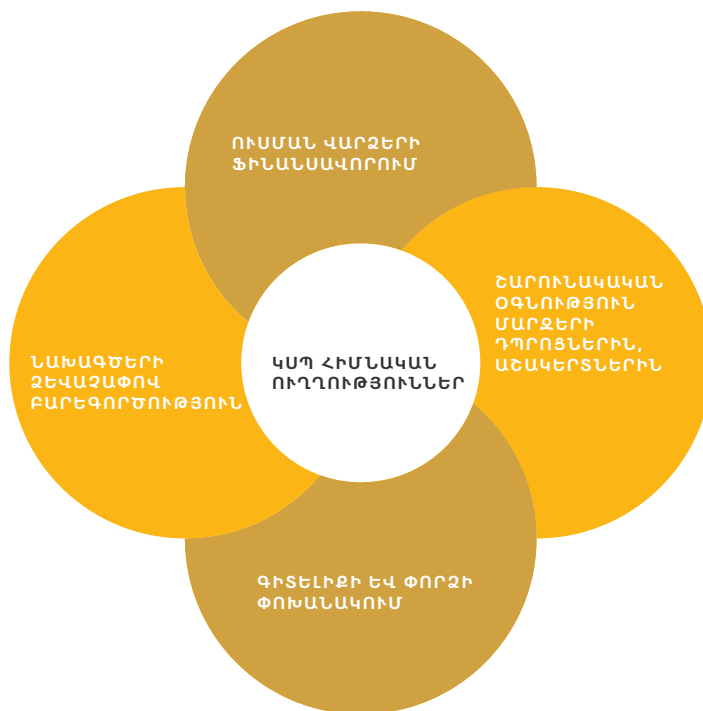
ԿՈՐՊՈՐԱՏԻՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Կենտրոնական բանկի արժեքային համակարգի ներքո վերանայվել ու վերագնահատվել են հանրության սոցիալական կյանքի վրա Կենտրոնական բանկի գործունեության ազդեցությունները:

Ելնելով Կենտրոնական բանկի արժեքներից՝ ԿԲ կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվությունը ներկայանում է այնպիսի ծրագրային ուղղություններով, որոնք պայմանավորված են հանրության խնդիրների խորքային ուսումնասիրությամբ և ուղղված են այդ խնդիրների ոչ թե մեկանգամյա, այլ պարբերաբար ու հետևողական լուծմանը:

Մասնավորապես, հաշվի առնելով հետհամավարակային ու հետպատերազմական սոցիալ-տնտեսական իրավիճակը, Կենտրոնական բանկի անձնակազմը նախաձեռնեց կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության նոր ռազմավարություն՝ թիրախում կենտրոնացնելով մարզերի անապահով գյուղերի դպրոցներն ու աշակերտներին, անօթևան մնացած աշակերտների ընտանիքներին՝ նպատակ ունենալով նպաստելու ոչ միայն սոցիալական հարցերի լուծմանը, այլ նաև կազմակերպելու կրթական բավմասության ծրագրեր:

ԿՐԴՈՐԱՏԻՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԱՆԿՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեվերջին կազմակերպած միջոցառումներով Կենտրոնական բանկի գրեթե ողջ անձնակազմը Հայաստանի Գեղարքունիքի, Շիրակի, Լոռվա, Արագածոտնի մարզերի շուրջ յոթ հարյուրից ավելի երեխաների, սահմանամերձ տասը գյուղերի դպրոցների առօրյային տոն բերեց ու բերեց հավատ, որ այդ հարաբերությունները լինելու են շարունակական:

Կենտրոնական բանկը շարունակել է Դիլիջան քաղաքի վարձացմանն ուղղված իր աշխատանքները՝ դա դիտարկելով որպես կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության բաղադրիչներից մեկը: Դրա ներքո գործել են Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը, Ֆաբլաբը, «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնը:

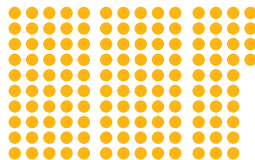
- Դիլիջանի կենտրոնական դպրոցը, որը կառավարվում է «Այբ» հիմնադրամի կողմից, ունի 134 աշակերտ, իսկ ուսուցիչների մի մասը տարածաշրջանի բնակիչներ են, ովքեր վերապատրաստվել են «Այբ» կրթական համալիրի ծրագրով:

ՀՀ ԿԲ ԴԻԼԻՋԱՆԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ ԿՈՐՊՈՐԱՏԻՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ԴՊՐՈՑԻ (ԱՅԲ) ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐ

134

ՄԱՆԿԱԳԱՐՏԵԶԻ
ՍԱՆԵՐ

33

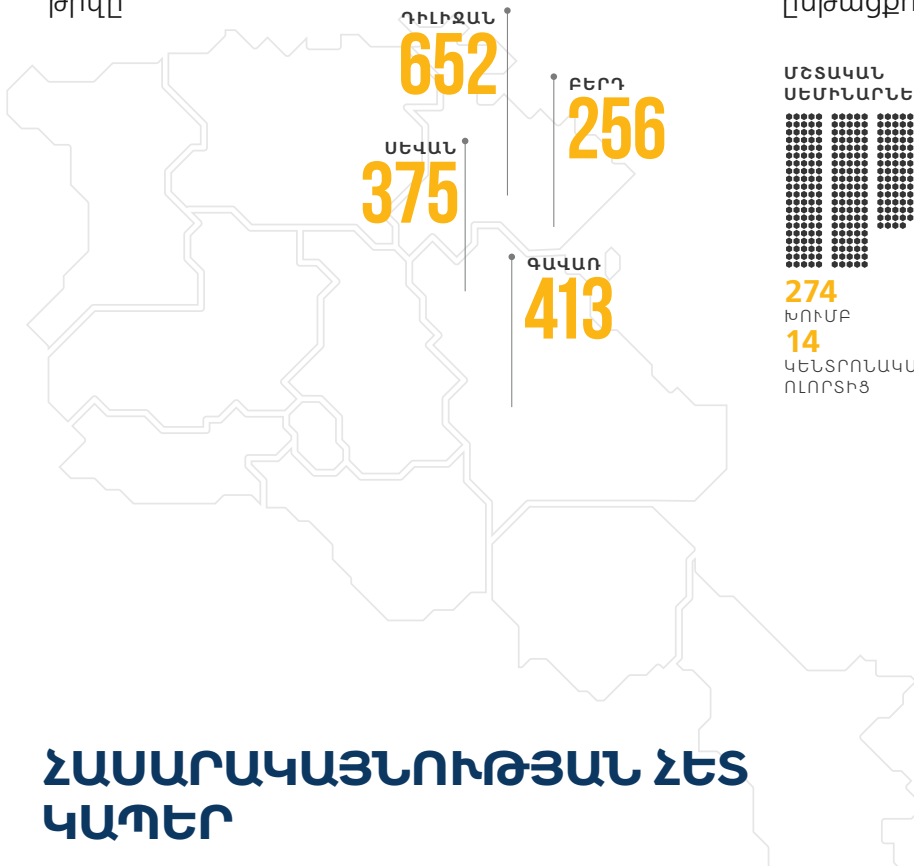
- ԿԲ կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության անկյունաքարերից մեկը հետապնդողական և նորարարական գերազանցության տարածումն է: Ֆաբլաբ Դիլիջանը ուսուցանողների, արվեստագետների, ճարտարագետների, գիտնականների, ծրագրավորողների, ուսանողների, փորձարարների և, ընդհանրապես, ձկուն մտքի տեր մարդկանց բաց, համընդգրկուն համայնք է: Ժամանակակից թվային արտադրական տեխնոլոգիաների համար բաց ծրագրային ապահովման միջոցով Ֆաբլաբը սովորելու համար լայն դռներ է բացում: Այն ծրագրերի վրա հիմնված ուսումնառության խաղահրապարակ է սովորողների համար, կրթական և հմտությունների կատարե-

լազործման հնարավորություն ցանկացած տարիքի մարդկանց համար, ինչպես նաև արտադրանքի նորարար մշակման և ձեռներեցության հնարավորություններ տեղի բիզնեսների համար:

- Դիլիջանի (Հայաստանի) համար սա տեղական մակարդակում խնդիրները լուծելու և համայնքը վերափոխելու միջոց է կրթության, բիզնեսի վարձացման և կապերի պահպանման առումով: 2021 թ. որոշում կայացվեց ՖաբԼաբ Դիլիջանն ավելի շատ ինտեգրել համայնքի կյանքում: Միջավայրին փորձագետների միջոցով մի քանի ամիս ուսումնասիրվեցին բոլոր գործընթացները, բացահայտվեցին առկա խնդիրները: Այս արտաքին գնահատման նպատակն է ՖաբԼաբ Դիլիջանը դարձնել առավել ակտիվ՝ ներգրավելով բոլոր շահագրգիռ կողմերին, համագործակցելով տեղական իշխանությունների, համայնքի, այլ քաղաքների և այլ ՖաբԼաբների հետ: Մասնագետները ներկայացրել են ՖաբԼաբի գործունեությունն առավել արդյունավետ իրականացնելու գործողությունների պլան, ինչպես նաև ընդլայնվել է թիմը: Ստեղծվել է ՖաբԼաբ Դիլիջան կայքը⁶, որը տրամադրում է համապարփակ տեղեկատվություն թիմի և գործունեության վերաբերյալ:
- Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և «Թումո» ստեղծարար տեխնոլոգիաների կենտրոնի համագործակցության արդյունքում կենտրոնն ընդլայնվել և դարձել է Թումո HUB: ԹՈՒՄՈՂ Դիլիջանը տեղի և հարակից քաղաքների հարյուրավոր պատանիների հնարավորություն է տալիս օգտվելու յուրօրինակ ԹՈՒՄՈՂ ուսուցման համակարգի, ինչպես նաև ծառայում է որպես մինի-ԹՈՒՄՈՂ-ներ ուսանողների համար՝ Տավուշի և Գեղարքունիքի մարզերի փոքր համայնքներում գտնվող սրահների (Tumo in the box) համար:

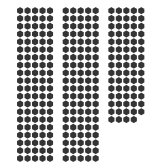
6 <https://fablabarmenia.com/>

Ակտիվ ուսանողների
թիվը

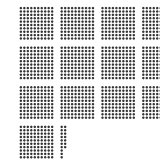
Սեմինարներ 2021 թ.
ընթացքում

ՄՇՏԱԿԱՆ
ՍԵՄԻՆԱՐՆԵՐ

274
ԽՈՒՄԲ
14
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ
ՈԼՈՐՏԻՑ

ՄԱՍՆԱԿԻՑ
ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ

1317

ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐ

23

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐ

Կենտրոնական բանկն իր կազմավորման առաջին տարիներից որդեգրել է բաց, թափանցիկ և հաշվետու կառույց լինելու քաղաքականություն:

2021 թ. այս առումով վերափնաստավորման և նպատակների ձևավորման տարի էր, ինչն իր արտահայտությունն է գտել հրապարակված ռազմավարության փաստաթղթում: Ռազմավարական ձգտումների հիմքում կարևորվում է հասարակական կարծիքը, որի միջոցով միայն պետք է ընկալելի դառնա ԿԲ քաղաքականությունը հանրության համար: Այդ առումով Կենտրոնական բանկը պետք է լինի էլ ավելի թափանցիկ և հաշվետու, հնարավորություն ունենա երկխոսություն ձևավորելու հասարակության և տարբեր շահառուների հետ: Դա նշանակում է, որ Կենտրոնական բանկը պետք է կարողանա հանրությանը հասանելի կերպով ներկայացնել ընդունվող որոշումների պատճառներն ու տրամաբանությունը, ինչպես նաև ձևավորի հետահայաց կառուցակարգեր հասարակության գնահատականը չափելու և վերլուծելու համար: Հենց այս տրամաբանության ներքո Կենտրոնական բանկը 2021 թ. նախաձեռնել է հաղորդակցման գործընթացի բարեփոխում, որը կավարտվի 2022 թ. ընթացքում:

Հաղորդակցումն ու հաշվետվողականությունը առանցքային դեր և նշանակություն ունեն կենտրոնական բանկերի համար: Նախնառաջ այն պատճառով, որ անկախ պետական ինստիտուտ Կենտրոնական բանկը պետք է աշխատի հնարավորինս թափանցիկ, քանի որ հասարակության առջև հաշվետու է իրեն վերապահված ոլորտներում քաղաքականության իրականացման համար:

Ժամանակակից աշխարհում քաղաքականության որոշումները դառնում են ավելի ու ավելի բարդ, ինչը նշանակում է, որ հաղորդակցումը նույնպես բարդանում է հասարակությանը որոշումների տրամաբանությունը ներկայացնելու առումով: Այդ գործընթացն ավելի արդյունավետ իրականացնելու համար հաղորդակցման գործընթացը Կենտրոնական բանկում աստիճանաբար ներառվում է քաղաքականության որոշումների կայացման ընթացքում, օրինակ՝ մակրոպրոդեցնցիալ քաղաքականության և կարգավորման ոլորտներում: Քաղաքականության առանձին ուղղություններում, ինչպիսին է, օրինակ, դրամավարկային քաղաքականությունը, հաղորդակցումը, բացի հաշվետվական գործառնությից, նաև քաղաքականության գործիք է և ներառվում է արդեն որոշման նախապատրաստման փուլում: Այս ամենը պահանջում է քաղաքականություն մշակող ստորաբաժանումներում հաղորդակցման կարողությունների ձևավորում և պարզացում, ինչը պետք է իրականացվի 2022 թ. ընթացքում: Այս ամենը աստիճանաբար կարտահայտվի հանրության կողմից Կենտրոնական բանկի քաղաքականության ընկալունակության և վերջինիս նկատմամբ վստահության բարձրացմամբ:

Մյուս կողմից՝ 2021 թ. վերանայվում է հաղորդակցման բովանդակությունը: Քաղաքականության որոշումների հաղորդակցումը պետք է ներկայացվի հասարակության համար ստեղծվող բարիքի տեսակետից: Կարևորվում է նաև հաղորդակցման ձևը, որը պետք է ապահովի հաղորդագրության հասանելիությունը տարբեր շահառուների համար: Հաղորդակցման ձևերի շարքում են ինչպես ավանդական եղանակները (մամուլի հաղորդագրությունները, ԿԲ կայքը), այնպես էլ ավելի ժամանակակից միջոցները՝ հատկապես սոցցանցերը:

Այս ամենի արդյունքում ակնկալվում է, որ ԿԲ հաղորդակցումը լինելու է ավելի մարդակենտրոն և նպաստելու է բանկի վարած քաղաքականության նկատմամբ հասարակության վստահության աճին:

2021 թ. վերոնշյալ փոփոխություններն արտացոլվել են Կենտրոնական բանկի գլխավոր հաշվետվական փաստաթղթի՝ տարեկան հաշվետվության բովանդակային ձևավորմամբ և ինստիտուցիոնալ մակարդակում վերջինիս ամրագրմամբ:

2021 թ. ընթացքում նախաձեռնվել է նաև ԿԲ կայքի վերափոխումը, ինչը կավարտվի 2022 թ. ընթացքում: Կենտրոնական բանկն ավելի ակտիվ ու արձագանքող է եղել սոցցանցային տիրույթում՝ ԿԲ ֆեյսբուքյան էջի միջոցով հանրությանը հասանելի

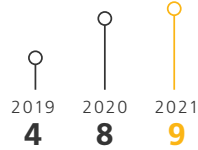
Մյուս կողմից՝ ԿԲ հաղորդակցման գործընթացը ուղղված է ոչ միայն հաշվետվողականության ապահովմանը, այլ նաև քաղաքականության տարր է:

Մասնավորապես, իր հիմնական նպատակների՝ գների ու ֆինանսական կայունության իրագործումը պահանջում է հասարակության վստահություն ԿԲ վարած քաղաքականության նկատմամբ, ինչն էլ անհնար է առանց մարդկանց հետ բաց և ակնիվ երկխոսության:

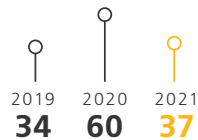
Են դարձել բանկի մասնակցությամբ տարբեր միջոցառումների մասին տեղեկություններ, քաղաքացիները հնարավորություն ունեն օպերատիվ կերպով ստանալու իրենց հարցերի պատասխանները:

ԵԳՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀՆԱԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

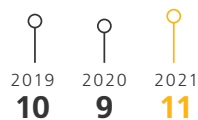
ԱՍՏՈՒՒՄՆԵՐ ԵՎ ԱՅԼ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

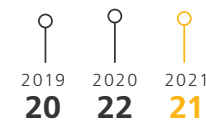
ՋԼՄ ԳՐԱՎՈՐ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

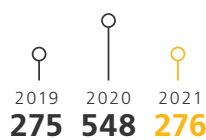
ԱՐՁԱԳԱՆՔԻ ԱՐԱԳՈՒԹՅՈՒՆ (ՕՐ/ՋԼՄ ԳՐԱՎՈՐ ՀԱՐՑՈՒՄ)

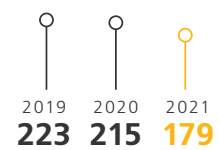
ՀԱՐՑԱՋՐՈՒՅՑՆԵՐ

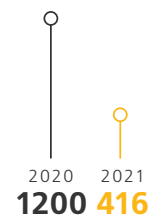
ԿԱՅՔՈՎ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՍՏՈՒՒ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

ՀՀ ԿԲ հաշվետվողականություն

Կենտրոնական բանկն իր գործունեության թափանցիկության ապահովման նպատակով հրապարակում է նաև մի շարք պարբերականներ, որոնք ներկայացնում են դրամավարկային քաղաքականության, ֆինանսական կայունության, ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի, դրամաշրջանառության ոլորտներում բանկի կողմից իրականացվող աշխատանքները: Մասնավորապես՝ «Գնաձի հաշվետվություն» եռամսյակային պարբերականում անդրադարձ է արվում «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրին», որը ներառում է կանխատեսվող հորիզոնում դրամավարկային քաղաքականության ուղղությունները և դրանց ներքո գնաձի ու մակրոտնտեսական մյուս ցուցանիշների կանխատեսումները, որոնք հիմնված են ներկա իրավիճակի ԿԲ գնահատումների և ապագայի վերաբերյալ ենթադրությունների վրա՝ ներառելով ԿԲ գործողությունների ազդեցությունը: «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվություն» բաժնում ներկայացվում են իրականացված դրամավարկային քաղաքականության արդյունքները և տնտեսության փաստացի վարձացումները: «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն» կիսամյակային պարբերականում արտացոլվում են Հայաստանի ֆինանսական համակարգի կայունությանը սպառնացող հավանական ռիսկերի գնահատականը և ֆինանսական համակարգի՝ այդ ռիսկերը չեզոքացնելու կարողությունը: Կենտրոնական բանկը հանրությանն է ներկայացնում նաև «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի տարեկան հաշվետվությունը»: Վերջինիս բաղկացուցիչ տարրերից են ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին համապատասխան կազմված տարեկան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք աուդիտի են ենթարկվում միջազգային ճանաչում ունեցող անկախ աուդիտորական կազմակերպությունների կողմից: «Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամներ» տարեկան պարբերականում հանրությանը ներկայացվում են թողարկված ՀՀ հուշադրամների մասին տեղեկատվություն, տվյալ տարվա թողարկման ՀՀ հուշադրամների մասնակցությամբ անցկացված մրցույթների արդյունքները, ՀՀ հուշադրամներին առնչվող այլ նյութեր: «ՀՀ ԿԲ տեղեկագիր» ամսական պարբերականում տեղ են գտնում Կենտրոնական բանկի խորհրդի նորմատիվ և

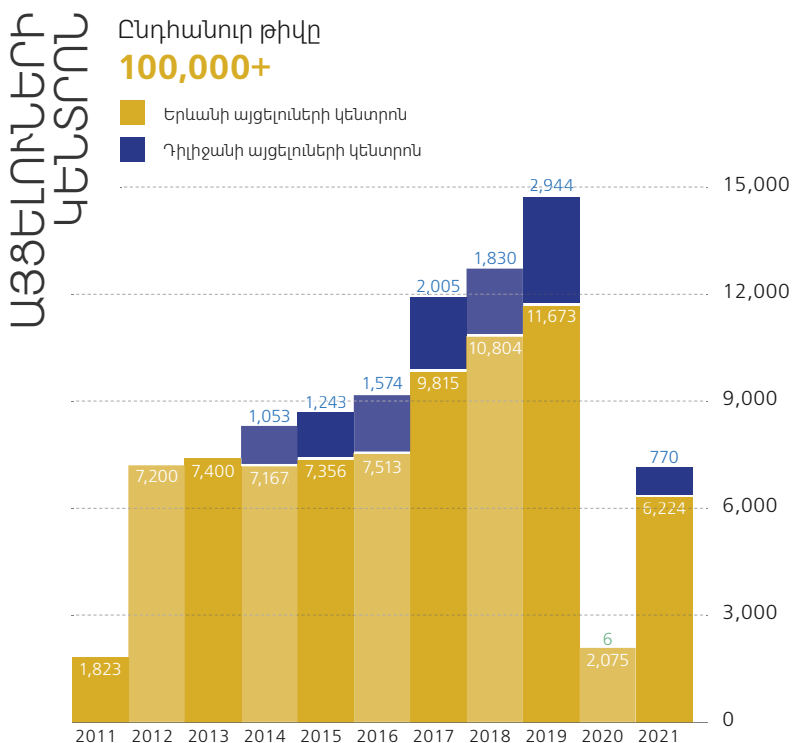
անհատական որոշումները, Կենտրոնական բանկի նախագահի որոշումները, այլ իրավական ակտեր, ինչպես նաև վիճակագրական ամփոփագիրը: Ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի տարեկան հաշվետվությունում ներկայացվում են ՓԼ/ԱՖ-ի դեմ պայքարի ոլորտում իրականացված աշխատանքները:

Այցելուների կենտրոն

2021 թ. թեև կորոնավիրուսային համավարակի պատճառով այցելությունները պարբերաբար սահմանափակվել են, Այցելուների կենտրոնը ընդունել է 9,607 (8,498՝ Երևանում և 1,109՝ Դիլիջանում) այցելու, ի տարբերություն 2020 թ., երբ այցելուների թիվը 2,075 էր (աճը՝ ավելի քան 4 անգամ): Միևնույն ժամանակ հարկ է նշել, որ նախահամավարակային 2019 թ. այցելությունների մակարդակը դեռևս չի վերականգնվել (Երևանում՝ 11,673 այցելու, Դիլիջանում՝ 2,944, ընդհանուր՝ 14,617):

Այցելուների կենտրոնի կրթական ծրագրերի շրջանակում շարունակվել են ՀՀ պաշտպանության նախարարության ուսումնա-

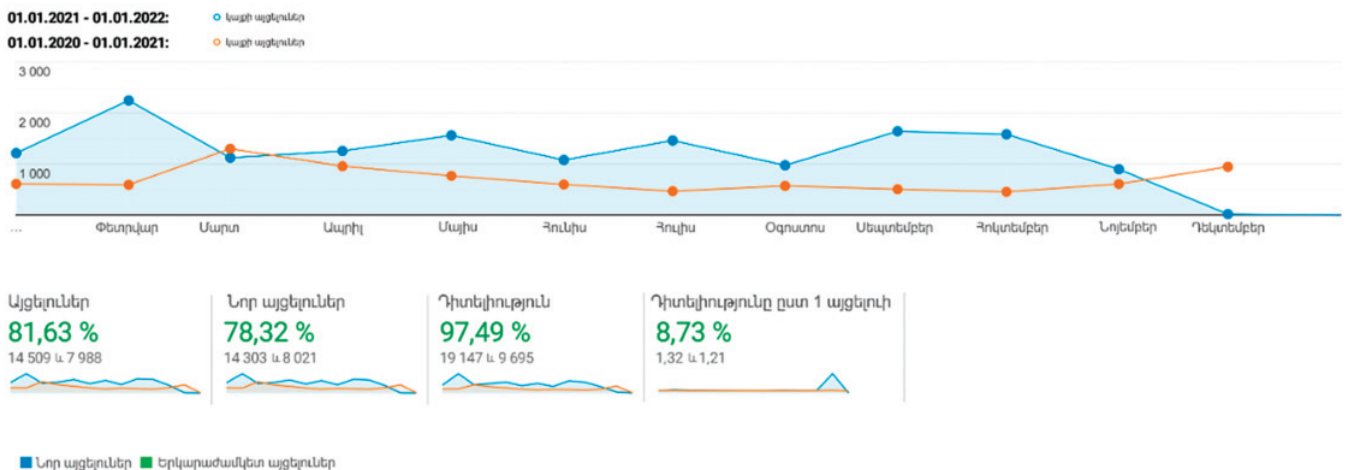
Այցելուների կենտրոնը Կենտրոնական բանկի կրթական-մշակութային գործառնություն իրականացնող ստորաբաժանում է, որի նպատակն է տարաբնույթ կրթական գործիքների՝ ստատիկ, թեմատիկ և ինտերակտիվ ցուցադրությունների միջոցով ներկայացնել ՀՀ ապագային արժույթի պատմությունը, բարձրացնել Կենտրոնական բանկի գործունեության և դերի վերաբերյալ հանրային իրազեկվածությունը:

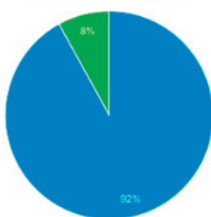
կան հաստատությունների գինձառայողների և սաների համար «Մեկ օր Կենտրոնական բանկում» խորագրի ներքո կապմակերպվող կրթական միջոցառումները: Տարվա ընթացքում Այցելուների կենտրոնում հյուրընկալվել է 152 (2019 թ.՝ 325) գինձառայող/սան և դասախոս:

2021 թ. ակտիվ գործունեություն է իրականացվել Այցելուների կենտրոնի վիրտուալ տարածքներում ֆեյսբուքյան, տնային էջերում: Այցելուների կենտրոնի կողմից հրապարակվել են մի շարք կրթական, անիմացիոն, տեղեկատվական նյութեր, մասնավորապես՝ ֆինանսական խաղեր, խաչբառեր, թարմացվել է ԿԲ ԱԿ վիրտուալ տուրի բովանդակությունը (հայերեն, անգլերեն, ռուսերեն), ինչպես նաև ստեղծվել է անիմացիոն տնտեսագիտական բառարան: Վերոնշյալ ինտերակտիվ գործիքների շնորհիվ ԿԲ այցելուների կենտրոնի կայքի այցելուների թիվը 2020 թ. համեմատությամբ ավելացել է 81.63 %-ով: Ավելի մանրամասն վիճակագրությունը ներկայացված է գծապատկեր 8-ում:

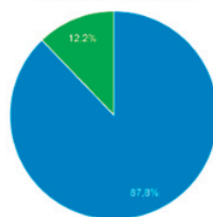
Գծապատկեր 8

01.01.2020 - 01.01.2021

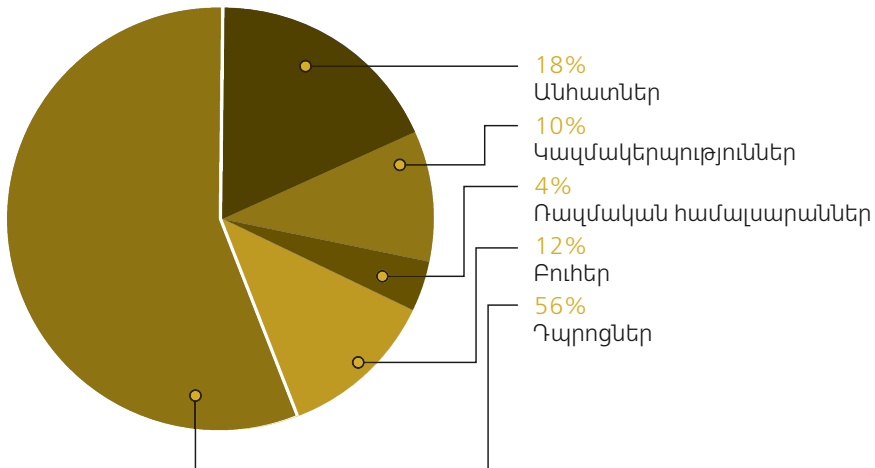
01.01.2021 - 01.01.2022

2021 թ. լրացավ Այցելուների կենտրոնի գործունեության 10-ամյակը, ինչի կապակցությամբ իրականացվել են մի շարք հատուկ ծրագրեր.

- 1.** Առաջին անգամ Այցելուների կենտրոնի հարթակում կենտրոնի հետ առավել ակտիվ համագործակցող բուհերի և այլ ուսումնական հաստատությունների ուսանողների համար արդիական թեմաներով դասախոսություններով հանդես են եկել ԿԲ խորհրդի անդամները: Սա յուրօրինակ հնարավորություն է, որ երիտասարդները հանդիպեն ԿԲ կառավարիչների (թոփ մենեջմենթ) հետ, քննարկեն արդիական խնդիրներ, ինչը թույլ կտա ավելի լավ պատկերացնել իրենց հետագա մասնագիտացումը: Նախատեսվում է այդ հանդիպումները դարձնել ավանդական:
- 2.** Իրականացվել են Այցելուների կենտրոնի ցուցադրանքում առկա 16 ստենդների բովանդակության (հայերեն և անգլերեն) արդիականացման և դիվայնի թարմացման աշխատանքներ: Քանի որ 10 տարվա ընթացքում տեղի են ունեցել ֆինանսական համակարգի կառուցվածքի և օրենսդրական դաշտի փոփոխություններ՝ ի հայտ են եկել նոր վճարահաշվարկային գործիքներ, բովանդակության և դիվայնի վերանայման և այցելուներին ավելի ժամանակակից տեղեկատվություն տրամադրելու անհրաժեշտություն էր առաջացել:
- 3.** Նկարահանվել է տեսանյութ, ինչպես նաև ստեղծվել է ինֆոգրաֆիկա, որոնցում ամփոփվում և ներկայացվում է Այցելուների կենտրոնի 2011-2021 թթ. գործունեությունը՝ այցելուների ընդհանուր թիվը, արտագնա ցուցահանդեսների աշխարհագրությունը, Այցելուների կենտրոնի կողմից իրականացվող հատուկ ծրագրերը (տե՛ս ինֆոգրաֆիկաներ):

Երևանի Այցելուների կենտրոնի այցելուների
տոկոսային հարաբերակցությունը
2011-2021 թթ.

Ի՞նչ կարող եք տեսնել
Այցելուների կենտրոնում

Պատմական մետաղադրամներ
187

Պատմական թղթադրամներ
55

Հայաստանի 3-րդ հանրապետության
թղթադրամներ և մետաղադրամներ
24/13

Հիշատակային և հոբելյանական
շրջանառու մետաղադրամներ
20

Հավաքորդական թղթադրամներ
1

Հուշադրամներ
360

Հուշամեդալներ
21

Ներդրումային դրամներ
11

Թղթադրամների և մետաղադրամների
պատրաստման գործիքներ
16

Թղթադրամների պաշտպանական
հատկանիշները ստուգող
մասնագիտական սարքեր
6

Համակարգչային տնտեսագիտական
խաղեր
2

Եզակի մասնագիտական գրադարան,
էլեկտրոնային գրադարանային համակարգ
3500

Ցուցավահանակներ
27

2021 թ. մեր ուշադրության կենտրոնում են եղել ԿԲ աշխատակիցների մասնագիտական գիտելիքների վարձագման համար անհրաժեշտ գրականության համալրումը, ժամանակակից թվային գրադարանի ստեղծումը, որը հնարավորություն է տալիս առավել արդյունավետ կառավարելու ԿԲ եզակի գրադարանային ֆոնդը՝ հասանելի դարձնելով մասնագիտական գրականությունը ԿԲ բոլոր աշխատակիցներին: 2021 թ. ընթացքում ԿԲ գրադարանը համալրվել է մոտ 250 տպագիր և էլեկտրոնային մասնագիտական գրքերով և շուրջ 43 անուն (մոտ 400 հատոր) արտասահմանյան պարբերականներով:

2022 թ. նախատեսում ենք վերականգնել այցելությունների մակարդակը՝ ակտիվացնելով նաև մարզերից այցելությունները (քանի որ նախորդ տարի, համավարակով պայմանավորված, դրանք նվազել էին) և ընդունել 15,000 այցելու Երևանում և Դիլիջանում: Միևնույն ժամանակ, շարունակելու ենք գրադարանի ծրագրային մոդուլի ֆունկցիոնալության և հարմարավետության վարձագումը:

Համապատասխանության գործառույթ

2021 թվականի ընթացքում իրականացվել են համապատասխանության ընթացիկ ապահովմանն ուղղված աշխատանքներ ԿԲ հաճախորդների, օտարերկրյա ֆինանսական հաստատությունների և կենտրոնական բանկերի հետ հարաբերությունների ոլորտներում:

Մարտահրավերներով հարուստ տարում օտարերկրյա գործընկերների հետ հարաբերություններում Համապատասխանության ծառայությունը ներկայացրել է ԿԲ շահերը միջազգային գործընկերների հետ համագործակցության շրջանակներում, որը նպաստել է ԿԲ միջազգային հեղինակության ամրապնդմանը և ֆինանսական գործառնությունների անխոչընդոտ իրականացմանը: Միաժամանակ, ի թիվս ընթացիկ միջոցառումների, քայլեր են ձեռնարկվել նաև ԿԲ-ում համապատասխանության մշակույթի շարունակական վարձագմանն ուղղությամբ, այդ թվում.

Համապատասխանության ծառայությունը՝ որպես ԿԲ ներքին հսկողության համակարգի տարր, նպատակ ունի ապահովելու ԿԲ-ի կողմից իրականացվող գործառնությունների՝ ներպետական օրենսդրությանը և միջազգային լավագույն ստանդարտներին համապատասխանության բարձր մակարդակ՝ դրանով իսկ նպաստելով ԿԲ հեղինակության ամրապնդմանը:

- ▲ Ուսումնասիրվել են համապատասխանության ոլորտի միջազգային վարձացումները:
- ▲ Համապատասխանության հետ կապված հարցերով խորհրդատվություն է տրամադրվել շահագրգիռ ստորաբաժանումներին և ԿԲ ղեկավարությանը:
- ▲ Համապատասխանության ապահովման գործառնության վարձացման վերաբերյալ տեսլականի համաձայն՝ աշխատանքներ են տարվել Համապատասխանության ծառայության անկախ ստորաբաժանման վերափոխման ուղղությամբ:

04

ՀՀ ԿԲ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԱԽՄԲՎԱԾ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար
Անկախ աուդիտորական եզրակացության հետ միասին

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն	1
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	2
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	3
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	4

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն	5
2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում	6
3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ	20
4. Տոկոսային եկամուտ	22
5. Տոկոսային ծախս	23
6. Զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	23
7. Զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից	23
8. Զուտ (վնաս)/օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից ..	24
9. Այլ եկամուտ	24
10. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	24
11. Այլ ծախսեր	24
12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	25
13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	29
14. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ	29
15. Ներդրումային արժեթղթեր	30
16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ	32
17. Հիմնական միջոցներ	34
18. Ոչ նյութական ակտիվներ	35
19. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով	35
20. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	35
21. Այլ փոխառություններ	36
22. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով	36
23. Պարտավորություններ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հանդեպ	36
24. Թողարկված պարտատոմսեր	37
25. Կապիտալի կառավարում	37
26. Պայմանական պարտավորություններ	37
27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ	38
28. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	39
29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք	40
30. Ռիսկերի կառավարում	44
31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն	57
32. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն	58
33. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցող դեպքեր	59

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և նրա դուստր ընկերությունների (միասին՝ Խումբ) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունը, 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համար սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, ներառյալ՝ հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունները ամփոփ նկարագիրը:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական միջոցների հոսքերը՝ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ-ներ):

Կարծիքի հիմքեր

Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՍ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը նկարագրված է այս եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի Միջազգային Ստանդարտների խորհրդի (ՀԷՄՍԽ) կողմից հրապարակված Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի միջազգային կանոնագրքի (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԷՄՍԽ կանոնագիրք)), և պահպանել ենք էթիկայի այլ պահանջները՝ համաձայն ՀԷՄՍԽ կանոնների: Մենք համոզված ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Ղեկավարության և Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որը, ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է իմքի անընդհատ գործելու կարողությունը գնահատելու համար, համապատասխան դեպքերում անընդհատության հետ կապված հարցերը բացահայտելու և կազմակերպության գործունեության անընդհատության ենթադրության հիման վրա հաշվետվությունները պատրաստելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է լուծարել խումբը, ընդհատել դրա գործունեությունը կամ երբ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհուրդը պատասխանատու է իմքի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման գործընթացի նկատմամբ վերահսկողության համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, ամբողջությամբ վերցրած, զերծ են էական խեղաթյուրումներից՝ անկախ դրանց՝ խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համաձայն իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումներ, երբ այն առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողների՝ այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացրած աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- ▶ հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր՝ այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի չարաշահում:
- ▶ ձեռք ենք բերում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին պատկերացում՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե իմքի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար:
- ▶ գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը, ինչպես նաև ղեկավարության կողմից կատարված հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը:

- ▶ եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության սկզբունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է դեպքերի կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է էական կասկած հարուցել խմբի անընդհատ գործելու կարողության վրա: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մեզանից պահանջվում է աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, երբ այդ բացահայտումները համապատասխան չեն, ձևավորել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Սակայն, ապագա իրադարձություններն ու հանգամանքները կարող են հանգեցնել խմբի գործունեության անընդհատության դադարեցմանը.
- ▶ գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքն ու բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների ու դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը.
- ▶ ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ խմբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործունեությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական կարծիքի համար:

Ի թիվս այլ հարցերի, մենք Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդին հաղորդակցում ենք աուդիտի առաջադրանքի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

«Էրնսթ և Յանգ» ՓԲԸ

Աուդիտի բաժնի գործընկեր՝

Գլխավոր տնօրեն՝

30 մարտի, 2022թ.

ՀՀ, ք. Երևան

Մարչելո Գելաշվիլի

Էրիկ Հայրապետյան

**Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն
2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար**

Հազար ՀՀ դրամ	Ծնթ.	2021թ.	2020թ.
Տոկոսային եկամուտ	4	54,730,955	34,343,569
Տոկոսային ծախս	5	(35,746,542)	(22,836,209)
Զուտ տոկոսային եկամուտ		18,984,413	11,507,360
Պարտքային կորուստների գծով ծախս	12, 15	(89,343)	(791,184)
Զուտ տոկոսային եկամուտ պարտքային կորուստների գծով պահուստից հետո		18,895,070	10,716,176
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ		583,437	490,216
Միջնորդավճարների գծով ծախս		(1,758,432)	(1,470,161)
Զուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	6	(57,094,752)	65,428,920
Զուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից	7	512,695	(3,826,806)
Զուտ (վնաս)/օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	8	(552,234)	9,120,334
Այլ եկամուտ	9	5,720,902	4,956,533
Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	10	(2,365,420)	(1,481,880)
Այլ ծախսեր	11	(16,235,291)	(18,833,509)
(վնաս)/շահույթ մինչև հարկումը		(52,294,025)	65,099,823
Շահութահարկի գծով ծախս		(2,583,891)	(2,186,836)
Հաշվետու տարվա (վնաս)/շահույթ		(54,877,916)	62,912,987
(վնաս)/շահույթը վերագրելի է՝			
Բանկի սեփականատիրոջը		(55,013,885)	62,849,377
Չվերահսկող բաժնեմասին		135,969	63,610
Այլ համապարփակ եկամուտ			
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող հոդվածներ			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի փոփոխություններից զուտ չիրացված վնաս		(845,535)	(407,164)
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների արժեքից մնացած պահուստներում փոփոխություններ ակնկալվող պարտքային կորուստների գծով	15	22,490	(31,682)
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող այլ համապարփակ զուտ վնաս		(823,045)	(438,846)
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ եկամուտ			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներից զուտ (վնաս)/օգուտ		(43,837)	668,345
Ընդամենը հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ (վնաս)/եկամուտ		(43,837)	668,345
Հաշվետու տարվա այլ համապարփակ (վնաս)/եկամուտ		(866,882)	229,499
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ (վնաս)/եկամուտ		(55,744,798)	63,142,486
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ (վնասը)/եկամուտը վերագրելի է՝			
Բանկի սեփականատիրոջը		(55,873,060)	63,053,996
Չվերահսկող բաժնեմասին		128,262	88,490

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են 2022թ. մարտի 30-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից և ստորագրվել

ՆԵՐՍԵՆ ԵՐԻՑՅԱՆ

ԱՆՈՒԷ ԳՐԻԳՐՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության
կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական
բանկի ֆինանսական տնօրեն

1-33 ժանդապարտությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն**2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ**

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>		31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Ակտիվներ			
Ակտիվներ արտարժույթով			
Կանխիկ դրամ		44,555,290	51,108,237
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	12	763,636,093	385,019,006
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	13	734,565,274	930,471,867
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	14	445,057	–
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	15	3,359,146	3,459,465
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	16	102,324,925	101,636,948
Այլ ակտիվներ		168,808	182,954
Ընդամենը ակտիվներ արտարժույթով		1,649,054,593	1,471,878,477
Ակտիվներ տեղական արժույթով			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	12	906,835,345	704,534,763
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	15	26,407,060	78,543,693
Հիմնական միջոցներ	17	60,039,175	61,252,975
Ոչ նյութական ակտիվներ	18	2,787,916	2,897,059
Այլ ակտիվներ	19	8,801,628	10,072,335
Ընդամենը ակտիվներ տեղական արժույթով		1,004,871,124	857,300,825
Ընդամենը ակտիվներ		2,653,925,717	2,329,179,302
Պարտավորություններ			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	20	655,408,136	508,273,268
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	23	1,626,616	1,506,451
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	14	–	143,121
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	16	281,278,642	247,496,568
Այլ փոխառություններ	21	175,399,777	160,585,640
Այլ պարտավորություններ		1,208,275	1,442,932
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով		1,114,921,446	919,447,980
Պարտավորություններ տեղական արժույթով			
Թողադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		747,165,753	751,465,873
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	20	413,630,384	310,400,907
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	23	401,983,788	265,035,664
Թողարկված պարտատոմսեր	24	9,650,642	9,655,324
Այլ պարտավորություններ	22	3,946,269	4,521,819
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով		1,576,376,836	1,341,079,587
Ընդամենը պարտավորություններ		2,691,298,282	2,260,527,567
Սեփական կապիտալ			
Թողարկված կապիտալ	25	100,000	100,000
Գլխավոր պահուստ		39,988,847	27,418,972
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	25	15,776,447	66,055,949
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վերագնահատման պահուստ	25	1,767,743	2,626,918
Կուտակված վնաս		(96,151,814)	(28,568,054)
Բանկի սեփականատիրոջը վերագրելի զուտ ակտիվներ		(38,518,777)	67,633,785
Չվերահսկող բաժնեմաս		1,146,212	1,017,950
Ընդամենը սեփական կապիտալ		(37,372,565)	68,651,735
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ		2,653,925,717	2,329,179,302

1-33 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն
2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

Հազար ՀՀ դրամ	Բանկի սեփականատիրոջը վերագրելի							
	Թողարկված կապիտալ	Գլխավոր պահուստ	Կառավարու- թյան կողմից թողարկված մուրհակ	Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վերագնահատ- ման պահուստ	Կուտակված վնաս	Ընդամենը	Չվերահսկող բաժնեմաս	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը 2020թ. հունվարի 1-ին	100,000	25,480,248	73,810,843	2,422,299	(89,478,707)	12,334,683	929,460	13,264,143
Շահույթի բաշխում	–	1,938,724	(7,754,894)	–	(1,938,724)	(7,754,894)	–	(7,754,894)
Հաշվետու տարվա շահույթ	–	–	–	–	62,849,377	62,849,377	63,610	62,912,987
Այլ համապարփակ եկամուտ	–	–	–	204,619	–	204,619	24,880	229,499
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ	–	–	–	204,619	62,849,377	63,053,996	88,490	63,142,486
Մնացորդը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին	100,000	27,418,972	66,055,949	2,626,918	(28,568,054)	67,633,785	1,017,950	68,651,735
Շահույթի բաշխում	–	12,569,875	(50,279,502)	–	(12,569,875)	(50,279,502)	–	(50,279,502)
Հաշվետու տարվա վնաս	–	–	–	–	(55,013,885)	(55,013,885)	135,969	(54,877,916)
Այլ համապարփակ վնաս	–	–	–	(859,175)	–	(859,175)	(7,707)	(866,882)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ վնաս	–	–	–	(859,175)	(55,013,885)	(55,873,060)	128,262	(55,744,798)
Մնացորդը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	100,000	39,988,847	15,776,447	1,767,743	(96,151,814)	(38,518,777)	1,146,212	(37,372,565)

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն

2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար

Հազար ՀՀ դրամ	Ծնթ.	2021թ.	2020թ.
Դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից (վնաս)/շահույթ մինչև հարկումը		(52,294,025)	65,099,823
<i>Ճշգրտումներ՝ հաշվետու տարվա (վնասը)/շահույթը զուտ դրամական հոսքերին համաձայնեցնելու նպատակով</i>			
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	11, 17, 18	2,876,600	3,858,750
Հիմնական միջոցների օտարումից և դուրսգրումից վնաս		257	1,387,375
Ստացվելիք տոկոսներ		1,941,325	(623,393)
Վճարվելիք տոկոսներ		296,499	(380,556)
Ջուտ վնաս/(օգուտ) արտարժույթի վերագնահատումից	6	63,979,062	(63,453,637)
Ջուտ վնաս իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների վերաչափումից		7,433,805	2,835,330
Պարտքային կորուստների գծով ծախս	12, 15	89,343	791,184
Վճարված շահութահարկ		(2,185,066)	(1,664,628)
Գործառնական գործունեությունից դրամական միջոցների հոսքեր՝ նախքան գործառնական ակտիվներում և պարտավորություններում փոփոխությունները		22,137,800	7,850,248
<i>Գործառնական ակտիվների զուտ (աճ)/նվազում</i>			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		(9,676,905)	21,286,198
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ և ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ		103,024,533	(74,408,589)
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		(203,471,380)	(269,799,443)
Այլ ակտիվներ		1,137,812	2,497,585
<i>Գործառնական պարտավորությունների զուտ աճ/(նվազում)</i>			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		(4,300,120)	144,256,572
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ		308,800,525	65,659,763
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ		134,888,953	(59,089,285)
Թողարկված պարտատոմսերից մուտքեր		3,003,991	3,000,664
Թողարկված պարտատոմսերի մարում		(3,000,000)	–
Այլ պարտավորություններ		(1,310,429)	(586,515)
Ջուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված գործառնական գործունեությունից / (օգտագործված գործառնական գործունեությունում)		351,234,780	(159,332,802)
Դրամական միջոցների հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(1,434,623)	(788,976)
Հիմնական միջոցների վաճառքից մուտքեր		9,127	81,764
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վաճառքից և մարումից մուտքեր		1,080,500	1,170,000
Ջուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ (օգտագործված ներդրումային գործունեությունից)		(344,996)	462,788
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Ստացված վարկեր		138,678,324	14,258,245
Մարված վարկեր		(41,597,657)	(39,375,111)
Վճարումներ վարձակալության գծով		(96,838)	(89,123)
Ջուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված ֆինանսավորման գործունեությունից / (օգտագործված ֆինանսավորման գործունեությունում)		96,983,829	(25,205,989)
Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(73,431,353)	42,993,016
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ / (նվազում)		374,442,260	(141,082,987)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեսկզբին	28	436,076,390	577,159,377
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեվերջին	28	810,518,650	436,076,390
Լրացուցիչ տեղեկատվություն			
Ստացված տոկոսներ		56,672,280	33,720,176
Վճարված տոկոսներ		(35,450,043)	(23,216,765)

1-33 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա՝ ֆինանսական հաշվետվություններին միջազգային ստանդարտներին (այսուհետ՝ «ՖՀՄՍ») համապատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ «Բանկ») կամ «Կենտրոնական բանկ») և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների (այսուհետ միասին՝ «Խումբ») գործունեության համար:

Բանկն իրավաբանական անձ է, որի միակ հիմնադիրը Հայաստանի Հանրապետությունն է:

Բանկն իր գործունեությունն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրությանը, «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» օրենքին (այսուհետ՝ «Օրենք») և Հայաստանի Հանրապետության այլ օրենքներին համապատասխան:

Բանկի իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, ք. Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյան փող., 6 շենք: Բանկի աշխատակիցների միջին թվաքանակը 2021 թվականի ընթացքում կազմել է 725 (2020: 765):

Բանկը շահույթ ստանալու նպատակ չի հետապնդում: Բանկի գործունեության ֆինանսական արդյունքները, ինչպես նաև ակտիվների, պարտավորությունների և սեփական կապիտալի կառուցվածքը սահմանվում են Բանկի գործառնություններով:

Համաձայն Օրենքի՝ Բանկի հիմնական խնդիրը Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության և ֆինանսական կայունության ապահովումն է: Գների կայունության նպատակն իրագործելու համար Կենտրոնական բանկը մշակում, հաստատում և իրականացնում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերը: Ի լրումն իր հիմնական խնդրի՝ Բանկի այլ խնդիրներն են.

- ▶ Ապահովել Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ այլ պայմաններ,
- ▶ Ստեղծել և զարգացնել գործուն վճարահաշվարկային համակարգ,
- ▶ Կարգավորել Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթի թողարկումը և դրամաշրջանառությունը,
- ▶ Կազմակերպել և կարգավորել փողերի լվացումը և ահաբեկչության ֆինանսավորումը կանխարգելող միջոցառումները,
- ▶ Ապահովել ֆինանսական համակարգում սպառողների իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության համար անհրաժեշտ պայմաններ,
- ▶ Ապահովել ֆինանսական համակարգում ազատ և բարեխիղճ տնտեսական մրցակցություն և այլն:

Իր խնդիրները իրականացնելու նպատակով Կենտրոնական բանկը.

- ▶ Հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության (այսուհետ՝ «Կառավարություն») ֆինանսական գործակալն ու խորհրդատուն,
- ▶ Լիցենզավորում է առևտրային բանկերը, օրենքով նախատեսված դեպքերում՝ նաև այլ անձանց և կազմակերպությունները, վերահսկում ու կարգավորում է վերջիններիս գործունեությունը,
- ▶ Տիրապետում, օգտագործում և տնօրինում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստները և այլն:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ բանկի խոշոր դուստր կազմակերպությունները ներկայացված են ստորև.

Անվանումը	Հիմնադրման երկիրը	Հիմնական գործունեությունը	Վերահսկվող %		Հիմնադրման ամսաթիվ
			2021թ.	2020թ.	
«Արմենիան Քարդ» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային ծառայություններ	56.25	56.25	մարտ 2000թ.
«Հայինկասացիա» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Դրամական միջոցների փոխադրումներ	100.00	100.00	ապրիլ 1998թ.
«Ազգային Հիփոթեքային Ընկերություն» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	100.00	100.00	հունիս 2009թ.
«Բնակարան երիտասարդներին» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	100.00	100.00	փետրվար 2010թ.
«Փոքր և միջին բիզնեսի վարկավորման աջակցություն» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վարկավորման աջակցություն	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2010թ.
«Ավտոտրանսպորտային միջոցների հատուկ նշանակության միասնական պատուհան» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Ապահովագրական ենթակառուցվածքների աջակցություն	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2013թ.
«Ստակ Մանի Տրանսֆեր» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային ծառայություններ	100.00	100.00	դեկտեմբեր 2017թ.

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն (շարունակություն)

Հետևելով Ծանոթագրություն 30-ի ներքո խմբի քաղաքականությանը, բացահայտված 2020թ. մարտին, խումբը հայտարարեց, որ մտադիր է լուծարման միջոցով օտարել կանխիկ դրամական առաքումներ/փոխադրումներ իրականացնող դուստր կազմակերպությունում իր ներդրումը: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ դուստր կազմակերպությունը դեռևս գտնվում է լուծարման գործընթացում:

2021թ. հունվարին տեղի է ունեցել խմբի՝ վճարահաշվարկային ծառայություններ մատուցող երկու դուստր կազմակերպությունների միացման գործարքը:

(ա) Հայաստանի տնտեսական միջավայրը և COVID-19 համավարակի ազդեցությունը

2021 թվականի ընթացքում Բանկն իր գործունեությունը ծավալել է 2020թ.-ի նշանակալի անկումից հետո սպասվածից ավելի արագ վերականգնվող տնտեսական ակտիվության և համախառն պահանջարկի միջավայրում: Չնայած տարվա ընթացքում ամբողջ աշխարհում COVID-19 համավարակի նոր ալիքների բռնկմանն ու արագ տարածմանը՝ պատվաստումների ակտիվ գործընթացի և տնտեսական խիստ սահմանափակումներից խուսափելու շնորհիվ համավարակի ազդեցությունը թե՛ համաշխարհային, թե՛ ՀՀ տնտեսության վրա եղել է մեղմ: Արդյունքում, ՀՀ տնտեսական աճը 2021թ.-ին կազմել է 5.7%՝ մեծապես պայմանավորված ծառայությունների ոլորտի աճով: 2021թ.-ին միջազգային ասպրանքահումքային շուկաներում և ՀՀ հիմնական գործընկեր երկրներում զգալիորեն ընդլայնվել է գնաձային միջավայրը, որն իր համարժեք ազդեցությունն է փոխանցել ՀՀ ապրանքային շուկայի գներին: Հաշվի առնելով ստեղծված իրավիճակը և առաջնորդվելով գնաձի կարգավորման ու գների կայունության նպատակի ապահովման սկզբունքով՝ 2021թ.-ի ընթացքում ԿԲ-ն աստիճանաբար բարձրացրել է քաղաքականության տոկոսադրույքը՝ ընդհանուր 2.5 տոկոսային կետով՝ տարին ամփոփելով 7.75%-ով: Արդյունքում, թեև 12-ամսյա գնաճը 2021թ.-ի ընթացքում աճել է՝ 2020թ.-ի վերջի 3.7%-ից 2021թ.-ի վերջին հասնելով 7.7%-ի, կանխատեսվում է, որ միջնաժամկետ 3 տարվա հորիզոնում այն կնվազի և կհաստատվի նպատակային 4% ցուցանիշի շուրջ:

Խումբը շարունակում է գնահատել համավարակի և տնտեսական պայմանների փոփոխության ազդեցությունը իր գործունեության, ֆինանսական վիճակի և ֆինանսական արդյունքների վրա:

(բ) Անորոշությունների գնահատում

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հասանելի տեղեկատվության հիման վրա խումբը արտացոլել է ապագա դրամական հոսքերի վերանայված գնահատումները ԱՊԿ գնահատումներում և ֆինանսական գործիքների իրական արժեքների գնահատումներում (Ծնթգ. 30):

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում

(ա) Համապատասխանության մասին հայտարարություն

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և այդ ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (այսուհետ՝ «ՀՀՄՍ») պահանջներին համապատասխան՝ Բանկի և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների համար:

(բ) Չափման հիմունքները

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են պատմական արժեքի սկզբունքի հիման վրա, բացառությամբ ֆինանսական գործիքների, որոնք սկզբնապես ձանաչվում են իրական արժեքով և իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների և իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների (ներառյալ՝ ածանցյալ ֆինանսական գործիքները): Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստելիս կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության հիմնական դրույթները ներկայացված են ստորև: Այդ դրույթները հետևողականորեն կիրառվել են հաշվետվություններում ներկայացված բոլոր ժամանակաշրջանների նկատմամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

(գ) Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացման ձևը

Բացառիկ դեպքերում համապատասխան հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված գործառնությունների վերաբերյալ տեղեկատվության մանրամասն բացահայտումը կարող է բերել ՀՀ ամբողջ ֆինանսական համակարգի նկատմամբ վստահության կորստի: Հետևաբար, չնայած նման գործառնությունների ֆինանսական արդյունքներն արտացոլված են խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, խումբը կարող է միայն սահմանափակ բացահայտումներ ներկայացնել նման գործարքների վերաբերյալ:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(դ) Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է նաև խմբի ֆունկցիոնալ արժույթը և այն արժույթը, որով ներկայացված են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները: Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

(ե) Գնահատումների և դատողությունների կիրառում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում դեկլարությունն օգտագործել է իր դատողությունները և գնահատումները համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ձանաչված գումարները որոշելիս: Կիրառված էական դատողությունները և գնահատումները հետևյալն են.

Իրական արժեք

Եթե համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել ակտիվ շուկայի գների հիման վրա, ապա այն որոշվում է տարբեր գնահատման մոդելների կիրառմամբ, ներառյալ՝ մաթեմատիկական մոդելները: Այդպիսի մոդելների համար ելակետային տվյալները որոշվում են որպես դիտարկվող շուկաների տվյալներ, եթե դա հնարավոր է: Հակառակ դեպքում իրական արժեքի որոշման համար կիրառում են դատողություններ:

Արժեզրկման գնահատում

Ֆինանսական ակտիվների բոլոր դասերի գծով արժեզրկումից կորուստների գնահատումը պահանջում է դատողությունների կիրառում, մասնավորապես ապագա դրամական հոսքերի արժեքի և ժամկետայնության ու գրավի արժեքի գնահատումը՝ արժեզրկումից կորուստները և պարտքային ռիսկի զգալի աճը որոշելիս: Այս գնահատումների հիմքում ընկած են մի շարք գործոններ, որոնց փոփոխությունները կարող են հանգեցնել պահուստների տարբեր մակարդակների: Խմբի ակնկալվող պարտքային կորուստների («ԱՊԿ») հաշվարկները բարդ մոդելների արդյունք են, որոնց հիմքում ընկած են մի շարք ենթադրություններ՝ ելակետային փոփոխականների ընտրության և դրանց փոխկապակցվածության վերաբերյալ: ԱՊԿ մոդելների դատողություններ և գնահատումներ պարունակող տարրերը հետևյալն են.

- ▶ Խմբի ներքին վարկային գնահատման մոդելը, որը առանձին դասերի համար սահմանում է դեֆոլտի հավանականությունները,
- ▶ Խմբի գնահատման չափանիշները և որակական գնահատումը, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի զգալի աճ, և հետևաբար, ֆինանսական ակտիվների գծով պահուստները պետք է չափվեն ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորստի (ԱԿԱՊԿ) հիմունքով,
- ▶ ԱՊԿ մոդելների մշակումը, ներառյալ տարբեր բանաձևերի և ելակետային տվյալների ընտրությունը,
- ▶ Մակրոտնտեսական սցենարների և այնպիսի տնտեսական ելակետային տվյալների միջև, ինչպիսիք են գործազրկության մակարդակը և գրավի արժեքը, կապերի որոշումը և դրանց ազդեցությունը դեֆոլտի հավանականության (PD), դեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքի (EAD) և դեֆոլտի դեպքում կորստի չափի (LGD) վրա,
- ▶ Կանխատեսվող մակրոտնտեսական սցենարների և դրանց հավանականությունների կշիռների ընտրությունը՝ ԱՊԿ մոդելների ելակետային տնտեսական փոփոխականները որոշելու համար:

Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Բնականոն գործունեության ընթացքում Խումբը գործարքներ է կնքում կապակցված կողմերի հետ: ՖՀՄՍ 9-ով պահանջվում է ֆինանսական գործիքները սկզբնապես ձանաչել իրենց իրական արժեքով: Դատողություն է կիրառվում որոշելիս, թե արդյոք գործարքները գնանշվում են շուկայական, թե ոչ շուկայական տոկոսադրույքներով, երբ չկա այդպիսի գործարքների համար գործող շուկա: Դատողության համար հիմք է ծառայում չկապակցված կողմերի հետ համանման գործարքների գնանշումը և արդյունավետ տոկոսադրույքի վերլուծությունը: Կապակցված կողմերի հետ մնացորդների պայմաններն ու դրույթները բացահայտված են Ծանոթագրություն 27-ում:

Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (այսուհետ՝ «ԱՄՀ») հետ գործարքների հաշվառում

Համաձայն «ԱՄՀ-ի գործարքները և ֆինանսական կազմակերպումը» ուղեցույցի՝ ԱՄՀ-ի յուրաքանչյուր անդամ նշանակում է ֆիսկալ գործակալություն (ֆինանսների նախարարություն, կենտրոնական բանկ կամ համանման կազմակերպություն)՝ ԱՄՀ-ի հետ ֆինանսական գործարքներ կատարելու համար և պահառուի (կենտրոնական բանկ կամ համանման գործակալություն)՝ ԱՄՀ-ի հաշիվները պահելու համար (ԱՄՀ թիվ 1 և 2 հաշիվներ և արժեթղթերի հաշիվ):

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ե) Գնահատումների և դատողությունների կիրառում (շարունակություն)

Համաձայն «Արժույթի միջազգային հիմնադրամին, Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկին, Միջազգային ֆինանսական կորպորացիային, Զարգացման միջազգային ասոցիացիային, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկին, Կապիտալ ներդրումների բազմակողմանի երաշխիքների գործակալությանը և Կապիտալ ներդրումների վերաբերյալ տարածայնությունների կարգավորման միջազգային կենտրոնին Հայաստանի Հանրապետության անդամակցության մասին» ՀՀ օրենքի Բանկը, ըստ ԱՄՀ-ի հետ կնքված պայմանագրի 5-րդ հոդվածի 1-ին կետի, հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության ֆիսկալ գործակալ: Բանկը համարվում է նաև Հայաստանի Հանրապետության պահառու:

Այն դեպքում, երբ Կենտրոնական բանկն ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններում իրականացնում է ֆիսկալ գործակալի գործառնություն, արդյունքում առաջացած ակտիվների և պարտավորությունների գումարները և գործառնությունների արդյունքները արտացոլվում են Կենտրոնական բանկի ֆինանսական վիճակի և շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվություններում: Երբ Կենտրոնական բանկը ԱՄՀ-ի հետ գործառնություններում իրականացնում է պահառուի գործառնություն, բոլոր գործառնություններն իրականացվում են Կենտրոնական բանկի թղթակցային հաշիվների միջոցով, սակայն այդ գործառնությունների արդյունքում առաջացող ակտիվների և պարտավորությունների գումարները և համապատասխան շահույթը կամ վնասը չեն արտացոլվում Կենտրոնական բանկի ֆինանսական վիճակի և շահույթի կամ վնասի մասին հաշվետվություններում:

Վարձակալություններ. լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքի գնահատում

Խումբը չի կարող հեշտությամբ որոշել վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը, հետևաբար վարձակալության գծով պարտավորությունը չափելիս կիրառում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը: Լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, այն տոկոսադրույքն է, որը վարձակալը ստիպված է կլինել վճարել համանման ժամկետով և համանման ապահովմամբ այն փոխառու միջոցների դիմաց, որոնք անհրաժեշտ են համանման տնտեսական միջավայրում համանման արժեք ունեցող օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի ձեռքբերման համար: Լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը արտացոլում է այն գումարը, որը Խումբը «պետք է վճարի», ինչը պահանջում է գնահատումների կիրառում, երբ չկան դիտարկելի տոկոսադրույքներ (ինչպիսիք են այն դուստր կազմակերպությունները, որոնք ֆինանսավորման գործառնություններ չեն իրականացնում), կամ երբ անհրաժեշտ է կատարել ճշգրտումներ՝ վարձակալության ժամկետները և պայմանները արտացոլելու համար (օրինակ՝ երբ վարձակալությունները դուստր կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթով չեն):

Խումբը գնահատում է լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը՝ օգտագործելով դիտարկելի ելակետային տվյալներ (ինչպիսիք են օրինակ՝ շուկայական տոկոսադրույքները), եթե հասանելի են և պետք է կատարեն որոշակի կազմակերպությանը բնորոշ գնահատումներ (ինչպիսիք են օրինակ՝ դուստր կազմակերպության վարկանիշը):

(գ) Նոր կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին անցում

Խումբն առաջին անգամ է կիրառել ստանդարտների որոշ փոփոխությունները, որոնք գործում են 2021թ. հունվարի 1-ին սկսվող կամ դրան հաջորդող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Խումբը վաղաժամկետ չի կիրառել որևէ հրապարակված, սակայն դեռևս կիրառության մեջ չմտած ստանդարտներ, մեկնաբանություններ կամ փոփոխություններ: Յուրաքանչյուր փոփոխության բնույթը և ազդեցությունը ներկայացված է ստորև.

Տոկոսադրույքի ուղենիշի բարեփոխում – Փուլ 2. Փոփոխություններ ֆՀՄՍ 9, ՀՀՄՍ 39, ֆՀՄՍ 7, ֆՀՄՍ 4 և ֆՀՄՍ 16 ստանդարտներում (IBOR բարեփոխում Փուլ 2)

Տոկոսադրույքի ուղենիշի բարեփոխման 2-րդ փուլը ներառում է ֆինանսական հաշվետվությունների վրա ազդեցությունը մեղմելուն միտված ժամանակավոր լուծումներ, որոնք կիրառելի են միջբանկային մեկօրյա տոկոսադրույքից (IBOR-ից) ոչ ռիսկային տոկոսադրույքի (RFR-ի) անցումային փուլում: Փոփոխությունները ներառում են հետևյալ գործնական մոտեցումները՝

- ▶ Բարեփոխումով ուղղակիորեն պահանջվող պայմանագրային կամ դրամական հոսքերի փոփոխությունները դիտարկել որպես լրացուցող տոկոսադրույքի փոփոխություն՝ հավասարազոր շուկայական տոկոսադրույքի փոփոխությանը:
- ▶ Թույլ տալ IBOR բարեփոխման պահանջներով պայմանավորված հեջի նախորոշումների և հեջի փաստաթղթավորման փոփոխությունները կատարել առանց հեջավորման փոխհարաբերությունների ընդհատման:
- ▶ Ժամանակավոր մեղմացումներ տրամադրել կազմակերպություններին՝ առանձին նույնականացվող պահանջին բավարարելիս, եթե RFR գործիքը նախորոշված է որպես ռիսկի բաղադրիչի հեջ:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(գ) Նոր կամ վերանայված ստանդարտներին և մեկնաբանություններին անցում (շարունակություն)

COVID-19-ի հետ կապված վարձավճարների արտոնություններ 2021 հունիսի 30-ից հետո - Փոփոխություններ ՖՀՄՄ 16-ում

2020թ. մայիսի 28-ին ՀՀՄՄ-ն թողարկել է COVID-19-ի հետ կապված վարձավճարների արտոնություններ փոփոխություն ՖՀՄՄ 16 «Վարձակալություն» ստանդարտում: Փոփոխությունները հնարավորություն են ընձեռնում վարձակալներին՝ չկիրառելու ՖՀՄՄ 16-ի վարձակալության վերափոխման հաշվառման ցուցումները վարձավճարների COVID-19 համավարակի ուղղակի հետևանքով առաջացած արտոնությունների համար: Որպես գործնական մոտեցում վարձակալը կարող է ընտրել չգնահատել, արդյոք COVID-19-ով պայմանավորված վարձակալից ստացված վարձավճարների արտոնությունները համարվում են վարձակալության վերափոխում: Վերոնշյալ ընտրությունը կատարող վարձակալը հաշվառում է COVID-19-ով պայմանավորված վարձավճարների փոփոխությունը այնպես, ինչպես կհաշվառեր փոփոխությունը, եթե այն չլիներ վարձակալության վերափոխում:

Փոփոխությունը նախատեսված էր կիրառել մինչև 2021թ. հունիսի 30-ը, բայց COVID-19 համավարակի ազդեցության շարունակականությամբ պայմանավորված, 2021թ. մարտի 31-ին ՀՀՄՄ-ն երկարաձգեց գործնական մոտեցման կիրառման ժամանակահատվածը մինչև 2022թ. հունիսի 30: Փոփոխությունը կիրառվում է 2021թ. ապրիլի 1-ին կամ այդ ամսաթվից սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Այնուհանդերձ, խումբը չի ստացել COVID-19-ի հետ կապված վարձավճարների արտոնություններ, սակայն մտադիր է կիրառել գործնական մոտեցումը կիրառելի դառնալու դեպքում՝ թույլատրելի ժամանակահատվածի ընթացքում:

Քանի որ խմբի ընթացիկ մոտեցումը համապատասխանում է վերոնշյալ փոփոխություններին, դրանք որևէ ազդեցություն չունեն խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(ե) Համախմբման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներառում են Բանկի և վերջինիս դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունները 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Դուստր կազմակերպություններն այն կազմակերպություններն են, որոնցում կատարվել են ներդրումներ և որոնք վերահսկվում են խմբի կողմից: Վերահսկողությունը ձեռք է բերվում, երբ խումբը ստանում է փոփոխական հատույցների իրավունք կամ ռիսկին ենթարկվածություն ներդրման օբյեկտում ներգրավվածության արդյունքում, ինչպես նաև ունի իր իշխանությունն օգտագործելու կարողություն՝ այդ հատույցների վրա ազդելու համար:

Մասնավորապես, խումբն ունի վերահսկողություն միայն այն դեպքում, երբ.

- ▶ ունի կարողություն ուղղորդելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության որոշակի գործունեությունը, որը զգալի ներգործություն ունի հատույցների վրա,
- ▶ կրում է հատույցներ չստանալու ռիսկը կամ ստանում է փոփոխական հատույցներ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում իր մասնակցությունից, և
- ▶ հնարավորություն ունի օգտագործելու ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողությունը՝ ներդրողների հատույցների գումարի վրա ներգործություն ունենալու համար:

Երբ խումբն ունի ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությունում մեծամասնությունից քիչ քվեարկող բաժնետոմսեր կամ համանման այլ իրավունքներ, խումբը դիտարկում է բոլոր համապատասխան փաստերն ու հանգամանքները՝ գնահատելիս, թե արդյոք այն ունի ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության վրա ազդեցություն ունենալու կարողություն, ներառյալ.

- ▶ ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպության քվեարկող բաժնետոմսերի այլ սեփականատերերի հետ պայմանագրային պայմանավորվածություն,
- ▶ այլ պայմանագրային պայմանավորվածություններից ծագող իրավունքներ,
- ▶ խմբի քվեարկող բաժնետոմսեր և հնարավոր քվեարկող բաժնետոմսեր:

Խումբը վերագնահատում է, թե արդյոք այն վերահսկում է ներդրման օբյեկտ հանդիսացող կազմակերպությանը, եթե փաստերն ու հանգամանքները վկայում են, որ փոփոխություններ են տեղի ունեցել վերահսկողության երեք տարրերից մեկում կամ մի քանիստում: Դուստր կազմակերպության համախմբումը սկսվում է այն ժամանակ, երբ խումբը ձեռք է բերում վերահսկողություն դուստր կազմակերպության նկատմամբ, և դադարում է, երբ խումբը կորցնում է վերահսկողությունը դուստր կազմակերպության նկատմամբ:

Խմբի ընկերությունների միջև գործարքները, մնացորդները և գործարքներից չիրացված շահույթը բացառվում են, չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ծախսը չի կարող վերականգնվել: Բանկը և իր բոլոր դուստր կազմակերպությունները կիրառում են հաշվապահական հաշվառման միասնական քաղաքականություն՝ խմբի քաղաքականությանը համահունչ:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ե) Համախմբման հիմունքներ (շարունակություն)

Դուստր կազմակերպության սեփականության մասնաբաժնի փոփոխությունը առանց վերահսկողության փոփոխության հաշվառվում է որպես սեփական կապիտալի գործարք: Վնասները վերագրելի են չվերահսկող բաժնեմասին, նույնիսկ, եթե դա հանգեցնում է բացասական մնացորդի:

Չվերահսկող բաժնեմասը դուստր կազմակերպության սեփական կապիտալի և զուտ արդյունքների այն մասն է, որը վերագրելի է այն բաժնեմասին, որի սեփականության իրավունքը ուղղակի կամ անուղղակի կերպով չի պատկանում խմբին: Չվերահսկող բաժնեմասը կազմում է խմբի սեփական կապիտալի առանձին բաղադրիչ:

Խումբը գնահատում է չվերահսկող բաժնեմասը, որն իրենից ներկայացնում է ներկայիս սեփականության մասնաբաժինը և կրողին տալիս է զուտ ակտիվների նկատմամբ համամասնական իրավունք լուծարման դեպքում յուրաքանչյուր առանձին գործառնության արժեքի սկզբունքով՝ հիմք ընդունելով ձեռքբերվող կազմակերպության զուտ ակտիվներում չվերահսկող բաժնեմասի համամասնությունը կամ իրական արժեքը:

Ասոցիացված կազմակերպություններ

Ասոցիացված կազմակերպություններն այն բիզնես միավորներն են, որոնց նկատմամբ Խումբն ունի էական ազդեցություն (ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն), սակայն չունի վերահսկողություն՝ տիրապետելով քվեարկող ձայների 20-ից 50 տոկոսին: Ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրումները հաշվառվում են կիրառելով հաշվառման բաժնեմասնակցության մեթոդը, և սկզբնապես ճանաչվում են սկզբնական արժեքով: Ասոցիացված ընկերության հաշվեկշռային արժեքը ներառում է գնման պահին որոշված գույքիլը՝ հանած կուտակված արժեզրկման կորուստներ (եթե այդպիսիք կան): Ասոցիացված կազմակերպություններից ստացված շահաբաժինները նվազեցնում են ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրման հաշվեկշռային արժեքը: Ձեռքբերումից հետո ասոցիացված կազմակերպության զուտ ակտիվներում խմբի բաժնեմասին վերաբերող այլ փոփոխությունները ճանաչվում են հետևյալ կերպ. (ա) ասոցիացված ընկերության շահույթում կամ վնասում խմբի մասնաբաժինը ներառվում է տվյալ տարվա համախմբված շահույթ/վնասում որպես ասոցիացված կազմակերպությունների արդյունքի մաս, (բ) այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում խմբի բաժնեմասը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքում՝ առանձին տողով, (գ) ասոցիացված ընկերության զուտ ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի՝ խմբի բաժնեմասին վերաբերող այլ փոփոխությունները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես ասոցիացված կազմակերպության արդյունքների մաս:

Սակայն երբ ասոցիացված կազմակերպության վնասներում խմբի մասնաբաժինը հավասար է կամ գերազանցում է ասոցիացված կազմակերպությունում իր ունեցած բաժնեմասին, ներառյալ ցանկացած այլ չապահովված դեբիտորական պարտքեր, Խումբն այլևս չի ճանաչում հետագա վնասները, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն ձեռք է բերել պարտավորություններ կամ կատարել է վճարումներ ասոցիացված կազմակերպության անուից:

(ը) Արտարժույթի փոխարկում և արտարժութային հոդվածների ներկայացում

Արտարժութի իրականացված գործարքները սկզբնապես ճանաչվում են ֆունկցիոնալ արժութով՝ գործարքի օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժութով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժութի՝ այդ օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքով:

Արտարժութի փոխարկումից ստացված օգուտները և վնասները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես փոխարժեքային տարբերություններից զուտ օգուտ/վնաս: Տարեվերջի փոխարժեքով փոխարկում կատարելու սկզբունքը չի կիրառվում սկզբնական արժեքով գնահատվող ոչ դրամային հոդվածների նկատմամբ:

Արտարժութով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները, որոնք չափվում են իրական արժեքով (ներառյալ՝ բաժնային ներդրումները), վերահաշվարկվում են ֆունկցիոնալ արժութի իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքով:

Արտարժութով իրականացվող գործարքների պայմանագրային փոխարժեքի և այդ օրվա դրությամբ Բանկի կողմից հրապարակված փոխարժեքի տարբերությունը ներառվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության մեջ:

Խմբի կողմից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները 2021 և 2020 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ.

	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
ՀՀ դրամ / 1 ԱՄՆ դոլար	480.14	522.59
ՀՀ դրամ / 1 եվրո	542.61	641.11
ՀՀ դրամ / 1 բրիտանական ֆունտ	646.17	709.47
ՀՀ դրամ / 1 ՀՓԻ (Հատուկ փոխառության իրավունք)	672	752.67
ՀՀ դրամ / 1 ձապոնական իեն	4.17	5.06
ՀՀ դրամ / 1 ռուսական ռուբլի	6.42	7.02

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(թ) Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվության ներքո դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները այն միավորներն են, որոնք ազատ փոխարկելի են նախապես հայտնի դրամական գումարների և ենթակա են արժեքի փոփոխության ոչ նշանակալի ռիսկի: Խումբը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ է համարում կանխիկ դրամը, բանկերում տեղաբաշխված նոստրո հաշիվները և ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված ՀՓԻ միջոցները: Միջոցները, որոնց օգտագործումը սահմանափակվում է ձևավորման պահից երեք ամսից ավելի ժամանակահատվածով, չեն հանդիսանում դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ: Դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով:

(ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ

Խումբը չափում է ֆինանսական գործիքները, ինչպիսիք են իրական արժեքով՝ չափարկի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքները, իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվները և ածանցյալ գործիքները, իրական արժեքով՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում:

Իրական արժեք այն գինն է, որը կստացվեր ակտիվը վաճառելիս կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելիս՝ չափման ամսաթվի դրությամբ շուկայի մասնակիցների միջև կանոնավոր գործարքում: Իրական արժեքի լավագույն վկայությունն է գործող շուկայում գինը: Գործող շուկան այն շուկան է, որում ակտիվի կամ պարտավորության հետ կապված գործարքները տեղի են ունենում բավականաչափ հաճախականությամբ և ծավալով՝ շարունակական կերպով գնային տեղեկատվություն տրամադրելու համար:

Գործող շուկայում վաճառվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը գնահատվում է որպես անհատական ակտիվի կամ պարտավորության գնանշված գնի և խմբի կողմից պահվող քանակի արտադրյալ: Նշված սահմանումը գործում է նույնիսկ այն դեպքում, երբ շուկայում բնականոն օրական վաճառքի ծավալը բավարար չէ պահվող ծավալը կանելու համար, և մեկ գործարքում դիրքը վաճառելու պատվերների տեղադրումը կարող է ազդեցություն ունենալ գնանշված գնի վրա: Գնահատման մեթոդները, ինչպիսիք են գեղչված դրամական հոսքերի մոդելները կամ վերջերս կատարված «անկախ կողմերի միջև գործարքների» կամ ներդրում ստացող կազմակերպությունների ֆինանսական տվյալների ստացման վրա հիմնված մոդելները, օգտագործվում են որոշելու այն ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը, որոնց համար արտաքին շուկայական գնանշման տեղեկատվությունը հասանելի չէ:

Իրական արժեքի գնահատումների վերլուծությունը կատարվում է ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի հետևյալ կերպ. (ա) մակարդակ 1՝ գնահատումներ գործող շուկայում համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների գնանշված (չձգրտված) գներով, (բ) մակարդակ 2՝ գնահատման մեթոդներ, որոնցում ակտիվի կամ պարտավորության համար բոլոր էական ելակետային տվյալները ուղղակիորեն (գներ) կամ անուղղակիորեն (գների հիման վրա ստացված) դիտարկելի են, (գ) մակարդակ 3՝ գնահատումներ, որոնք հիմնված չեն բացառապես շուկայի դիտարկելի տվյալների վրա (այն է՝ գնահատման համար անհրաժեշտ են նշանակալի ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

Գործարքի հետ կապված ծախսումները լրացուցիչ ծախսումներն են, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական գործիքի ձեռքբերմանը, թողարկմանը կամ օտարմանը: Լրացուցիչ ծախսումը այն ծախսումն է, որը կազմակերպությունը չէր կրի, եթե գործարքը տեղի չուներ: Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում են գործակալներին (ներառյալ՝ որպես վաճառքի գործակալ հանդես եկող աշխատակիցներին), խորհրդատուներին, միջնորդներին վճարված գումարները և կոմիսիոն վճարները, կարգավորման գործակալությունների կողմից և արժեթղթերի փոխանակումներից զանձումները, գույքի սեփականության իրավունքի փոխանցման հետ կապված հարկերը և վճարները: Գործարքի հետ կապված ծախսումները չեն ներառում պարտքի պարգևավճարներն ու գեղչերը, ֆինանսավորման ծախսումները կամ ներքին կառավարչական կամ պահպանման ծախսումները:

Ամորտիզացված արժեքը այն գումարն է, որով ֆինանսական գործիքը չափվել է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած հիմնական գումարի մարումները, գումարած հաշվեգրված տոկոսները և ֆինանսական ակտիվների համար՝ հանած արժեգրվման վնասի գծով ցանկացած նվազեցում: Հաշվեգրված տոկոսները ներառում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ գործարքի հետ կապված հետաձգված ծախսումների և մինչև մարման գումարը ցանկացած պարգևավճարի կամ գեղչի ամորտիզացիան՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Հաշվեգրված տոկոսային եկամուտը և հաշվեգրված տոկոսային ծախսը, ներառյալ հաշվեգրված արժեկտրոնը և ամորտիզացված գեղչը կամ պարգևավճարը (ներառյալ՝ առաջացման պահին հետաձգված վճարները, եթե կան այդպիսիք), առանձին չեն ներկայացվում, այլ ներառվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության համապատասխան հոդվածի հաշվեկշռային արժեքում:

Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը համապատասխան ժամանակահատվածի կտրվածքով տոկոսային եկամտի կամ տոկոսային ծախսի բաշխման այնպիսի մեթոդ է, որը հանգեցնում է հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ կիրառվող հաստատուն պարբերական տոկոսադրույքի (արդյունավետ տոկոսադրույքի):

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Արդյունավետ տոկոսադրույքը այն դրույքն է, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի կամ որոշակի դեպքերում ավելի կարճ ժամանակահատվածի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները (չներառելով ապագա արժեզրկման կորուստները) զեղչում է ճշգրիտ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը զեղչում է փոփոխական տոկոսադրույք ունեցող գործիքների դրամական միջոցների հոսքերը մինչև հաջորդ տոկոսադրույքի վերագնանշման ամսաթիվը, բացառությամբ այն պարզապահարի կամ զեղչի, որն արտացոլում է գործիքում սահմանված լողացող տոկոսադրույքի կամ շուկայական դրույքներով չսահմանված այլ փոփոխականների նկատմամբ վարկային սարեղը: Այդպիսի պարզապահարները և զեղչերը ամորտիզացվում են գործիքի ակնկալվող գործողության ամբողջ ժամանակահատվածի ընթացքում: Ներկա արժեքի հաշվարկը ներառում է պայմանագրի կողմերի միջև վճարված կամ ստացված բոլոր վճարները, որոնք արդյունավետ տոկոսադրույքի անբաժանելի մասն են կազմում:

Սկզբնական չափում

Ֆինանսական գործիքների դասակարգումը սկզբնական ճանաչման պահին կախված է պայմանագրային պայմաններից և գործիքների կառավարման բիզնես մոդելից: Ֆինանսական գործիքները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով և գործարքի ծախսերը նվազեցվում կամ ավելացվում են տվյալ գումարին, բացառությամբ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների:

Խումբն իր բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգում է՝ ելնելով ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելից և ակտիվի պայմանագրային պայմաններից, չափումն իրականացնելով.

- ▶ Ամորտիզացված արժեքով,
- ▶ Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով,
- ▶ Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Խումբն իր ածանցյալ գործիքները և առևտրային պորտֆելը դասակարգում և չափում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Խումբը կարող է հաշվառել ֆինանսական գործիքները իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե այդ կերպ վերանում է կամ զգալիորեն նվազեցվում են չափման կամ ճանաչման անհամապատասխանությունները:

Ճանաչման ամսաթիվ

Ֆինանսական ակտիվների բոլոր կանոնավոր գնումներն ու վաճառքներն արտացոլվում են վերջնահաշվարկի ամսաթվով: Կանոնավոր կերպով գնմանը կամ վաճառքին է վերաբերում ֆինանսական ակտիվների այնպիսի գնումը կամ վաճառքը, որը պահանջում է ակտիվի մատակարարում՝ շուկայում գործող կարգավորման միջոցով կամ գործարար սովորույթով սահմանված ժամկետի ընթացքում:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Որպես առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական գործիքները ներառվում են «Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ» դասակարգման մեջ: Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակներով պահվող, եթե դրանք ձեռք են բերվել մոտ ապագայում իրացման նպատակով: Ածանցյալ գործիքները նույնպես դասակարգվում են որպես առևտրային նպատակով պահվող, եթե դրանք իրենց նպատակային նշանակությամբ չեն հանդիսանում գործող հեջավորման գործիքներ: Առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվների գծով օգուտները կամ վնասները, այդ թվում պարտքային արժեթղթերի առքուվաճառքից զոյացած տոկոսային եկամուտը, ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում որպես իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով գուտ օգուտ/(վնաս):

Խումբը իր բնականոն գործունեության ընթացքում արժութային և կապիտալի շուկաներում օգտագործում է տարատեսակ ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ, ներառյալ՝ ֆորվարդները, ֆյուչերսները, սվոպերը և օպցիոնները: Սրանք առևտրային նպատակներով պահվող ֆինանսական գործիքներ են, որոնք հաշվառվում են իրական արժեքով:

Իրական արժեքը որոշվում է շուկայական գնանշման կամ գնորոշման մոդելների հիման վրա, որոնք հաշվի են առնում դրանք հիմքում ընկած գործիքների ընթացիկ շուկայական և պայմանագրային արժեքները և այլ գործոններ:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Ֆինանսական պարտավորություններում և ոչ ֆինանսական հիմնական պայմանագրերում պարունակվող ածանցյալ գործիքները հաշվառվում են որպես առանձին ածանցյալ գործիքներ և արտացոլվում են իրական արժեքով, եթե դրանք համապատասխանում են ածանցյալ գործիքի սահմանմանը (որը ներկայացված է վերևում), եթե դրանց տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը սերտորեն կապված չեն հիմնական պայմանագրերի բնութագրերի և ռիսկերի հետ, իսկ հիմնական պայմանագրերը ինքնին չեն հանդիսանում առևտրային նպատակներով պահվող կամ գնահատվում իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Հիմնական պայմանագրից առանձնացված պարունակվող ածանցյալ գործիքները առևտրային պորտֆելի կազմում հաշվառվում են իրական արժեքով, ընդ որում՝ իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները ձանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են բիզնես մոդելի և միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումների հիման վրա:

Պահանջներ վարկային հաստատությունների նկատմամբ, հաճախորդներին տրված վարկեր, ամորտիզացված արժեքով ներդրումային արժեթղթեր

Խումբը չափում է պահանջները վարկային հաստատությունների նկատմամբ, հաճախորդներին տրված վարկերը և այլ ֆինանսական գործիքները ամորտիզացված արժեքով միայն այն դեպքում, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները՝

- ▶ Ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ֆինանսական ակտիվները պահել պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրման նպատակով,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի դիմաց տոկոսների վճարումներ (SPPI):

Այս պայմանների մանրամասները ներկայացված են ստորև:

Բիզնես մոդելի գնահատում

Խումբն իր բիզնես մոդելը սահմանում է այն մակարդակի վրա, որը լավագույն կերպով արտացոլում է գործունեության նպատակների իրագործման համար ֆինանսական ակտիվների խմբերի կառավարման ուղղությամբ որդեգրած մեթոդները:

Խմբի բիզնես մոդելը չի գնահատվում առանձին գործիքների հիմունքով, այլ ավելի բարձր՝ համախմբված պորտֆելների մակարդակով և հիմնվում է այնպիսի դիտարկելի գործոնների վրա, ինչպիսիք են՝

- ▶ Բիզնես մոդելի արդյունավետության և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների գնահատման և կազմակերպության առանցքային ղեկավար անձնակազմին ներկայացման մեխանիզմները,
- ▶ Բիզնես մոդելի արդյունավետության (և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը, մասնավորապես՝ այդ ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները,
- ▶ Վաճառքների ակնկալվող հաճախականությունը, արժեքը և ժամկետները նույնպես հանդիսանում են Խմբի գնահատման կարևոր գործոններ:

Բիզնես մոդելի գնահատման հիմքում ընկած են ողջամիտ ակնկալվող սցենարները՝ առանց հաշվի առնելու «վատագույն» կամ «սթեյսային» սցենարները: Եթե սկզբնական ձանաչումից հետո դրամական միջոցների հոսքերը տեղի են ունենում Խմբի սկզբնական ակնկալիքներից տարբեր կերպով, Խումբը չի փոխում տվյալ բիզնես մոդելում պահվող մնացած ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը, սակայն հաշվի է առնում այդ տեղեկատվությունը հետագայում նոր սկզբնավորվող կամ նոր ձեռք բերվող ֆինանսական ակտիվները գնահատելիս:

Միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումներ

Որպես դասակարգման գործընթացի երկրորդ քայլ՝ Խումբը գնահատում է ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները՝ պարզելու համար, թե արդյոք դրանք բավարարում են SPPI գնահատման պահանջներին:

Այս գնահատման նպատակով մայր գումար հասկացությունը սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ձանաչման ժամանակ և կարող է փոխվել ֆինանսական ակտիվի կյանքի ընթացքում (օրինակ՝ եթե կան մայր գումարի մարումներ կամ պարգևավճարի/զեղչի ամորտիզացիա):

Վարկային պարտավորվածության մեջ սովորաբար տոկոսի ամենակարևոր տարրերն են փողի ժամանակային արժեքը և պարտքային ռիսկը: SPPI գնահատումը իրականացնելու համար Խումբը կիրառում է դատողություն և հաշվի է առնում համապատասխան գործոններ, ինչպիսիք են ֆինանսական ակտիվի արժույթը և տոկոսադրույքի գործողության ժամանակահատվածը:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Համեմատության համար, այն պայմանագրային դրույթները, որոնք առաջացնում են ավելի քան նվազագույն ենթարկվածություն ռիսկերին կամ պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի տատանողականության, որոնք կապված չեն բազային վարկային պարտավորվածության հետ, չեն առաջացնում միայն մայր գումարի և դրա չնարված մասի վրա տոկոսի վճարում հանդիսացող պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր: Այս դեպքերում ֆինանսական ակտիվը պետք է չափվի իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ

Խումբը չափում է պարտքային գործիքները իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները.

- ▶ Գործիքը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ինչպես պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրումը, այնպես էլ ֆինանսական ակտիվների վաճառքը,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները բավարարում են SPPI ստուգման չափանիշները:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքները հետագայում չափվում են իրական արժեքով՝ իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացող օգուտները և վնասները ճանաչելով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Տոկոսային եկամուտը և փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում նույն կերպ, ինչպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների համար: Ապաճանաչման պահին, նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված գումարային օգուտները կամ վնասները վերադասակարգվում են որպես շահույթ կամ վնաս:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքների համար ակնկալվող պարտքային կորուստները չեն նվազեցնում այդ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները, որոնք ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում շարունակվում են ներկայացվել իրական արժեքով: Փոխարենը, այն պահուստի չափով գումարը, որը կառաջանար, եթե ակտիվները չափվեին ամորտիզացված արժեքով, ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ որպես կուտակված արժեզրկման գումար՝ շահույթում կամ վնասում համապատասխան ծախսագրմամբ: Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված վնասը ակտիվի ապաճանաչումից հետո վերադասակարգվում է շահույթի և վնասի կազմ:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ

Սկզբնական ճանաչումից հետո Խումբը երբեմն ընտրում է իր բաժնային ներդրումների մի մասն առանց հետագա վերանայման դասակարգել որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ, երբ դրանք համապատասխանում են կապիտալի գործիքի սահմանմանը՝ համաձայն ՀՀՄՍ 32-ի «Ֆինանսական գործիքներ. Ներկայացում» ստանդարտի, և չեն պահվում առևտրային նպատակով: Նման դասակարգումը որոշվում է առանձին յուրաքանչյուր գործիքի համար:

Այս բաժնային գործիքներից օգուտները կամ վնասները երբեք չեն վերադասակարգվում շահույթի կամ վնասի կազմ: Շահաբաժինները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես այլ եկամուտ, երբ վճարման իրավունքը հաստատվել է, բացառությամբ, երբ Խումբը օգուտ է ստանում տվյալ մուտքերից՝ գործիքի արժեքի մի մասի վերականգնման միջոցով: Այդ դեպքում նման օգուտները հաշվառվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքները ենթակա չեն արժեզրկման գնահատման: Այդ գործիքների օտարումից հետո կուտակված վերազնահատման պահուստը փոխանցվում է չբաշխված շահույթին:

Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում

Խումբը սկզբնական ճանաչումից հետո չի վերադասակարգում իր ֆինանսական ակտիվները, չհաշված բացառիկ դեպքերը, երբ Խումբը փոխում է ֆինանսական ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելը: Ֆինանսական պարտավորությունները երբեք չեն վերադասակարգվում:

Ներգրավված փոխառու միջոցներ

Թողարկված ֆինանսական գործիքները կամ դրանց բաղկացուցիչները դասակարգվում են որպես պարտավորություններ, եթե պայմանագրային համաձայնության արդյունքում Խումբն ունի պարտավորություն փոխանցելու դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվներ, կամ այլ կերպ կատարելու պարտավորությունները, բացի դրամական միջոցների հաստատում գումարով կամ այլ ֆինանսական ակտիվներով սեփական բաժնային գործիքների հաստատում քանակով փոխարինելը: Նման գործիքները ներառում են ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդները և հաշիվների մնացորդները, պարտավորությունները Կառավարության հանդեպ, պարտավորությունները ԱՄՀ-ի հանդեպ, այլ փոխառու միջոցները, թողարկված պարտատոմսերը:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(Ժ) Ֆինանսական գործիքներ – գնահատման հիմնական պայմաններ (շարունակություն)

Սկզբնական ճանաչումից հետո փոխառված միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով: Պարտավորության ապաճանաչման դեպքում, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում, եկամուտներն ու ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Ջրոյական տոկոսադրույքով վարկերի հաշվառում

Խմբի կողմից միջազգային ֆինանսական հաստատություններից Ջրոյական տոկոսադրույքով ստացված միջոցների օգուտը դիտարկվում և հաշվառվում է որպես պետական շնորհ: Ջրոյական տոկոսադրույքով օգուտը չափվում է որպես ստացված միջոցների իրական արժեքի և միջոցների սկզբնական ճանաչման ամսաթվի դրությամբ ստացված և որպես հետաձգված եկամուտ ճանաչված մուտքերի միջև տարբերություն: Հետաձգված եկամտի գումարը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում այն ժամանակաշրջանում, որում Խումբը որպես ծախս է ճանաչում համապատասխան ծախսումները: Կատարվում է շնորհին վերաբերող եկամտի չափով նվազեցում՝ համապատասխան ծախսը ներկայացնելիս:

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մասը, կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի մասը) ապաճանաչվում է, երբ՝

- ▶ ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքի ժամկետն ավարտվում է,
- ▶ Խումբը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամբողջությամբ և առանց էական ուշացման փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն, ինչպես նաև
- ▶ Խումբը կամ (ա) փոխանցել է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) ոչ փոխանցել և ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, սակայն փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը:

Այն դեպքում, երբ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և ոչ փոխանցել ու ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, ինչպես նաև չի փոխանցել ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ակտիվը ճանաչվում է Խմբի շարունակվող մասնակցության չափով: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, այդպիսի մասնակցությունը չափվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնով՝ ակտիվի սկզբնական հաշվեկշռային արժեք և Խմբից պահանջվող փոխհատուցման առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի գծով թողարկված և/կամ գնված օպցիոնի ձև (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), Խմբի մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Խումբը կարող է հետ գնել փոխանցված ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված ակտիվի գծով թողարկված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), երբ Խմբի շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնով՝ փոխանցված ակտիվի իրական արժեք և օպցիոնի իրագործման գին:

Ֆինանսական պարտավորությունը ապաճանաչվում է, երբ մարվում, չեղարկվում կամ դադարում է:

Եթե փոխառուի և փոխատուի միջև պարտքային գործիքը փոխարինվում է մեկ այլ պարտքային գործիքով, որի պայմաններն էականորեն տարբերվում են, կամ եթե կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, այդպիսի փոխարինումը կամ փոփոխությունը հանգեցնում է այդ պարտքի ապաճանաչմանը և նոր պարտքային գործիքի ճանաչմանը, իսկ համապատասխան հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը ձևակերպվում է շահույթում կամ վնասում:

(հ) Վարձակալություն

1. Խումբը որպես վարձակալ

Խումբը կիրառել է ճանաչման և չափման միասնական մոտեցում բոլոր վարձակալությունների համար, բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների: Խումբը ճանաչում է վարձակալության գծով պարտավորություններ՝ վարձակալության գծով վճարումներ կատարելու համար և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ, որոնք ներկայացնում են հիմքում ընկած ակտիվները օգտագործելու իրավունքը:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(h) Վարձակալություն (շարունակություն)

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ (այն ամսաթիվը, երբ հիմքում ընկած ակտիվը հասանելի կդառնա վարձակալի կողմից օգտագործման համար): Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կուտակված կորուստները, և ճշգրտված վարձակալության գծով պարտավորության ցանկացած վերաչափմամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է ճանաչված վարձակալության գծով պարտավորությունների գումարը, սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումներ, վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումներ: Բացառությամբ, եթե Խումբը խելամտորեն համոզված է ձեռք բերել վարձակալված ակտիվը սեփականության իրավունքով, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկում է գծային հիմունքով վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի օգտակար ծառայության ավարտի ամսաթվից կամ վարձակալության ժամկետի ավարտի ամսաթվից ամենավաղը: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները ենթակա են արժեզրկման գնահատման:

Վարձակալության գծով պարտավորություններ

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ Խումբը ճանաչում է վարձակալության գծով պարտավորությունը վարձակալության ժամկետի ընթացքում վճարման ենթակա վարձավճարների ներկա արժեքով: Վարձավճարները պարունակում են հաստատուն վճարումները (ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումներ)՝ հանած վարձակալության ցանկացած ստացվելիք խրախուսումը, վարձակալության փոփոխում վճարումներ, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, գումարները, որոնք սպասվում է, որ կվճարվեն վարձակալի կողմից՝ մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո: Վարձավճարները ներառում են նաև գնման օպցիոնի իրագործման գին, երբ Խումբը խելամտորեն համոզված է, որ կիրառործի այդ օպցիոնը, և վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքների վճարումներ, եթե վարձակալության ժամկետն արտացոլում է Խմբի վարձակալությունը դադարեցնելու օպցիոնի իրագործումը: Փոփոխում վարձավճարներ, որոնք կախված չեն ինդեքսից կամ դրույքից, ճանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում տեղի է ունենում այդ վճարումներին հանգեցնող դեպքը կամ իրավիճակը:

Վարձավճարների ներկա արժեքը հաշվելիս Խումբն օգտագործում է սկզբնական կիրառման ամսաթվին լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, եթե վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը հնարավոր չէ հեշտությամբ որոշել: Մեկնարկի ամսաթվից հետո վարձակալության գծով պարտավորության գումարը ավելացվում է՝ վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսը արտացոլելու համար, և նվազեցվում է՝ կատարված վարձավճարները արտացոլելու համար: Ավելին, վարձակալության գծով պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը վերաչափվում է, եթե տեղի են ունենում վերափոխումներ, վարձակալության ժամկետի փոփոխություն, ըստ էության հաստատուն վարձավճարների փոփոխություն կամ հիմքում ընկած ակտիվի գնման օպցիոնի գնահատումներում փոփոխություն: Վարձակալության գծով պարտավորությունները համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներառված են «Այլ պարտավորություններ» հոդվածում:

Կարճաժամկետ վարձակալություններ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալություններ

Խումբը կիրառում է կարճաժամկետ վարձակալությունների ճանաչման բացառությունը կարճաժամկետ վարձակալությունների համար (այն վարձակալությունները, որոնց վարձակալության ժամկետը մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ 12 ամիս է կամ դրանից պակաս, և չեն պարունակում գնման օպցիոն): Խումբը կիրառում է նաև փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության ճանաչման բացառությունը այն գրասենյակային գույքի համար, որոնք համարվում են փոքրարժեք: Կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների գծով վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս՝ գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

ii. Գործառնական – Խումբը որպես վարձատու

Վարձակալությունները, երբ Խումբը չի փոխանցում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված նշանակալի բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, դասակարգվում են որպես գործառնական վարձակալություն: Վարձակալական եկամուտը ճանաչվում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում է այլ եկամտի կազմում համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, քանի որ գործառնական բնույթի է: Գործառնական վարձակալության բանակցությունների և պայմանավորվածությունների գծով կրած սկզբնավորման ուղղակի ծախսումները ավելացվում են տրամադրված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին և ճանաչվում են որպես ծախս վարձակալության ժամկետի ընթացքում նույն հիմունքով, որը կիրառվում է վարձակալական եկամուտը ճանաչելիս: Պայմանական վարձավճարները ճանաչվում են որպես եկամուտ այն ժամանակահատվածի ընթացքում, որում դրանք ստացվում են:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(i) Հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում՝ արտացոլվելով զուտ գումարով, եթե գոյություն ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվն իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն: Հաշվանցման այդպիսի իրավունքը (ա) չպետք է պայմանավորված լինի ապագա իրադարձությամբ և (բ) պետք է իրավաբանորեն կիրառելի լինի հետևյալ բոլոր հանգամանքներում: (i) բնականոն գործունեության ընթացքում, (ii) դեֆոլտի դեպքում և (iii) անվճարունակության կամ սնանկության դեպքում:

(իւ) Հետգնման և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր

Վաճառքի և հետգնման պայմանագրերով («ռեպո») վաճառված արժեթղթերը հաշվառվում են որպես գրավով ապահովված ֆինանսավորման գործարքներ:

Արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր», իսկ պայմանագրային կողմի պարտավորությունը՝ ֆինանսական և այլ հաստատությունների նկատմամբ պարտավորությունների կազմում: Վաճառքի և հետգնման գների տարբերությունը դիտվում է որպես տոկոսային ծախս և ճանաչվում է հետգնման պայմանագրի գործողության ընթացքում:

Հետգնման պայմանագրերի ներքո («հակադարձ ռեպո պայմանագրեր») արժեթղթերի ձեռքբերման համար վճարված միջոցները գրանցվում են որպես բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ: Վաճառքի և հետգնման գնի միջև տարբերությունը՝ ճշտված տոկոսադրույքով և գործընկերոջ կողմից ստացվող շահաբաժնի եկամտով, դիտարկվում է որպես տոկոսային եկամուտ և հաշվեգրվում է ռեպո պայմանագրերի ողջ գործողության ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

(ծ) Փոխառության տրված և ստացված արժեթղթեր

Արժեթղթերը, որոնք փոխառության են տրվել գնորդներին, շարունակվում են հաշվառվել ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում: Փոխառությամբ ներգրավված արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում միայն երրորդ անձանց վաճառքի դեպքում: Այս դեպքում առքուվաճառքի գործարքները հաշվառվում են շահույթում կամ վնասում իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող ֆինանսական գործիքներից զուտ շահույթի կազմում: Այդպիսի արժեթղթերի վերադարձի պարտավորությունը արտացոլվում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող պարտավորություններում:

(կ) Շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամներ և մետաղադրամներ

Բանկի կողմից թողարկված շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամները և մետաղադրամները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են անվանական արժեքով՝ որպես պարտավորություն դրանց տիրապետողների հանդեպ: Թղթադրամների տպագրման և մետաղադրամների հատման ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում դրանց կատարման պահին:

(հ) Դրամագիտական արժեքներ

Դրամագիտական արժեքները չափվում են ինքնարժեքից և իրացման զուտ արժեքից նվազագույնով: Դրամագիտական արժեքների ինքնարժեքը որոշվում է «առաջին մուտք, առաջին ելք» սկզբունքով և ներառում է մետաղադրամների ձեռքբերման ծախսումները և նրանց ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսումներ: Իրացման զուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները: Վաճառքի ժամանակ գնահատված վաճառքից մուտքերի գումարը ճանաչվում է որպես եկամուտ ընթացիկ տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, իսկ հաշվեկշռային արժեքի գումարը ճանաչվում է որպես ծախս ընթացիկ տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

(ձ) Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները: Այդ գումարը ներառում է սարքավորման փոխարինման ժամանակ կատարված ծախսերը, եթե դրանք բավարարում են ճանաչման չափանիշներին: Նմանապես, խոշոր կապիտալ ներդրումներ կատարելիս ծախսը ներառվում է հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի մեջ որպես փոխարինում, եթե ճանաչման չափանիշները բավարարված են:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ծ) Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)

Երբ հիմնական միջոցի նշանակալի մասերը անհրաժեշտ է պարբերաբար փոխարինել, Խումբը ճանաչում է նման մասերը՝ որպես առանձին ակտիվներ իրենց հատուկ օգտակար ծառայության ժամկետներով և համապատասխանաբար հաշվարկում է մաշվածությունը:

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված բոլոր ծախսումները շահույթում կամ վնասում ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց կատարման պահին:

Սկզբնապես ճանաչված հիմնական միջոցի միավոր և ցանկացած էական մաս ապաճանաչվում է օտարման դեպքում, և երբ ակտիվի օգտագործումից կամ օտարումից ոչ մի տնտեսական օգուտ չի ակնկալվում: Ակտիվի ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտ կամ վնաս (հաշվարկված որպես օտարումից զուտ մուտքերի/հատույցների և ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն) ներառվում է շահույթում կամ վնասում, երբ ակտիվն ապաճանաչվում է:

Մաշվածություն

Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի օգտագործման համար մատչելի դառնալու պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության հետևյալ ժամկետների ընթացքում.

	2021թ.	2020թ.
Հող և շենքեր		
► Շենքեր	30-80 տարի	30-80 տարի
► Շենքերի սպասարկման համակարգեր	3-20 տարի	3-20 տարի
Ցանցեր, համակարգչային և այլ սարքավորումներ	2-15 տարի	2-15 տարի
Փոխադրամիջոցներ	5 տարի	5 տարի

Ակտիվի մնացորդային արժեքը ակտիվի այն մոտավոր գումարն է, որը Խումբը ներկայումս կստանար ակտիվի օտարումից՝ հանած ակտիվի օտարման գնահատված ծախսերը, եթե ակտիվը արդեն լինել իր օգտակար ծառայության վերջին սպասվող տարիքին և պայմաններում: Ակտիվների մնացորդային արժեքները և օգտակար ծառայության ժամկետները վերանայվում և, եթե անհրաժեշտ է, փոփոխվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

(դ) Վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվներ

Ոչ ընթացիկ ակտիվները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության մեջ դասակարգվում են որպես «վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվներ», եթե դրանց հաշվեկշռային արժեքը փոխհատուցվելու է հիմնականում վաճառքի գործարքի միջոցով՝ հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տասներկու ամսվա ընթացքում: Ակտիվը «վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվ» դասակարգվելու համար պետք է բավարարի հետևյալ բոլոր պայմաններին. ա) ակտիվը իր ներկա վիճակում պետք է պատրաստ (մատչելի) լինի անմիջապես վաճառքի համար, բ) Խմբի ղեկավարությունը պետք է ձեռնարկի գնորդ գտնելու և վաճառքի պլանը կատարելու ակտիվ ծրագիր, գ) ակտիվը ողջամիտ գնով պետք է ակտիվորեն առաջարկվի շուկայում, դ) պետք է ակնկալվի, որ մեկ տարվա ընթացքում վաճառքը կբավարարի որպես ավարտվող վաճառք ճանաչվելու պայմաններին, ե) պլանն ավարտին հասցնելու համար անհրաժեշտ գործողությունները պետք է ցուցանեն, որ պլանում նշանակալի փոփոխությունների կատարումը կամ պլանի դադարեցումը հավանական չէ: Վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվները չափվում են իրենց հաշվեկշռային արժեքից և իրական արժեքի և վաճառքի գծով ծախսումների տարբերությունից նվազագույնով: Վաճառքի համար պահվող ոչ ընթացիկ ակտիվների համար մաշվածություն չի հաշվարկվում:

(ձ) Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները ներառում են համակարգչային ծրագրերն ու լիցենզիաները: Առանձին ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ձեռքբերման արժեքով: Ձեռնարկատիրական միավորման արդյունքում ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների արժեքը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքն է: Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և ճանաչումից և արժեզրկումից կուտակված վնասները:

Որոշակի օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող ոչ նյութական ակտիվները ամորտիզացվում են գծային մեթոդով օգտակար ծառայության ընթացքում, որը կազմում է 1-10 տարի, և գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից, երբ առկա են արժեզրկման հայտանիշեր:

Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում դրանց կատարման պահին:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում

(մ) Արժեզրկում

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումը

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկման գնահատման վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 30-ում:

Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Խումբը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գնահատում է՝ արդյոք առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է արժեզրկված համարվել: Եթե առկա է այդպիսի հայտանիշ, կամ երբ անհրաժեշտ է իրականացնել ակտիվի տարեկան արժեզրկման ստուգում, ապա Խումբը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը:

Ակտիվի փոխհատուցվող գումարն ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումները, և օգտագործման արժեքից առավելագույնն է և որոշվում է առանձին ակտիվի համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը չի առաջացնում դրամական միջոցների ներհոսքեր, որոնք մեծապես անկախ են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքերից:

Այն դեպքում, երբ ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է վերջինիս փոխհատուցվող գումարը, ակտիվը համարվում է արժեզրկված, և արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Օգտագործման արժեքի գնահատման ժամանակ դրամական միջոցների գնահատված հոսքերը գեղջվում են ներկա արժեքի՝ օգտագործելով գեղջման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ փողի արժեքի և տվյալ ակտիվին հատուկ ռիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները՝ առանց հաշվի առնելու հարկային ազդեցությունը:

Ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստները ձանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում և հակադարձվում են միայն այն դեպքում, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի, առանց համապատասխան մաշվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեզրկումից կորուստ ձանաչված չլինի:

(յ) Պահուստներ

Պահուստը ձանաչվում է, երբ Խումբն ունի իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն՝ որպես անցյալ դեպքերի արդյունք և հավանական է, որ այդ պարտավորությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք, իսկ պարտավորության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

(ն) Հարկում

Բանկն ազատված է բոլոր հարկերից և տուրքերից, բացառությամբ ապրանքների ներմուծման համար մաքսային սահմանին վճարման ենթակա հարկերից, մաքսատուրքերից և մաքսավճարներից: Միաժամանակ Բանկը հանդես է գալիս որպես հարկային գործակալ՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Խմբի դուստր կազմակերպությունները, Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն, հաշվարկում են շահութահարկ և այլ հարկեր ու տուրքեր:

(շ) Թողարկված կապիտալ

Թողարկված կապիտալը Բանկի կանոնադրական կապիտալն է, որը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը և չի կարող գրավադրվել, բռնագանձվել կամ որևէ այլ կերպ օտարվել Հայաստանի Հանրապետության պարտավորությունների դիմաց:

Համաձայն Օրենքի 11.4 հոդվածի՝ Խմբի վնասը պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում Կառավարության կողմից տրամադրվող անտոկոս հասարակ մուրհակը ձանաչվում է որպես Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ Խմբի կապիտալում:

(ո) Շահույթի բաշխում

Խմբի շահույթը, որը որոշվում է վերջինիս համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակումից հետո, բաշխվում է հետևյալ կերպ.

- ▶ շահույթի 20%-ն ուղղվում է գլխավոր պահուստի համալրմանը՝ մինչև դրա ընդհանուր չափը կազմի առկա դրամական զանգվածի 25%-ը,
- ▶ մասհանումներ պետք է կատարվեն՝ Կառավարության կողմից նախկինում Բանկին տրամադրված մուրհակի մարման ծախսերը ծածկելու նպատակով:

2. Հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականության ամփոփում (շարունակություն)

(ո) Շահույթի բաշխում (շարունակություն)

Նշված մասի համունները կատարելուց հետո խմբի ստացված շահույթի մնացորդը փոխանցվում է պետական բյուջե:

Պետական բյուջե վճարման ենթակա խմբի շահույթի հաշվարկի մեջ չեն ընդգրկվում ոսկու, հատուկ փոխառության իրավունքների, արտարժույթների և դրանցով արտահայտված արժեքների վերագնահատումից և ձեռքբերումից առաջացած եկամուտների և ծախսերի դրական տարբերությունը՝ ձգրտված նախորդ ժամանակաշրջանների բացասական արդյունքների հատուցմանն ուղղված գումարների չափով (Ծնթգ. 25):

(չ) Պայմանական ակտիվներ և պարտավորություններ

Պայմանական պարտավորությունները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, այլ բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ պարտավորության մարման հետ կապված միջոցների արտահոսքը համարվում է քիչ հավանական: Պայմանական ակտիվները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, սակայն բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում այն դեպքերում, երբ դրանց հետ կապված տնտեսական օգուտների ներհոսքը համարվում է հավանական:

(պ) Տոկոսային եկամուտներ և ծախսեր

Խումբը հաշվարկում է տոկոսային եկամուտ ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների գծով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույթի մեթոդը ֆինանսական ակտիվների համախառն հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ, բացառությամբ արժեզրկված ակտիվների: Արդյունավետ տոկոսադրույթը (EIR) այն տոկոսադրույթն է, որով գեղջված ակնկալվող ապագա դրամական վճարումները կամ ներհոսքերը ֆինանսական գործիքի ենթադրվող ողջ օգտագործման ժամանակահատվածում կամ՝ կիրառելի դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակահատվածում, ձգրտորեն գեղջվում են մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության զուտ հաշվեկշռային արժեքը: Հաշվարկի ժամանակ հաշվի են առնվում ֆինանսական գործիքի գծով բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ ժամկետից շուտ մարման իրավունքը) և միջնորդավճարների գծով կամ լրացուցիչ ծախսերը, որոնք անմիջականորեն կապված են գործիքի հետ և որոնք կազմում են արդյունավետ տոկոսադրույթի բաղկացուցիչ մաս, սակայն հաշվի չեն առնվում ապագա վնասները: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքները ձգրտվում են խմբի կողմից միջոցների ելքերի կամ մուտքերի գնահատումների վերանայման դեպքում: ձգրտված հաշվեկշռային արժեքը հաշվարկվում է սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույթի հիման վրա, իսկ հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությունը դիտվում է որպես տոկոսային եկամուտ կամ ծախս:

Երբ ֆինանսական ակտիվի կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի հաշվառված արժեքը նվազեցվել է արժեզրկումից կորստի հիմունքով, տոկոսային եկամուտը շարունակում է ձանաչվել՝ օգտագործելով սկզբնապես գործող արդյունավետ տոկոսադրույթը նոր հաշվեկշռային արժեքի նկատմամբ:

(ջ) Միջնորդավճարների գծով եկամուտ

Տվյալ ժամանակաշրջանում ծառայությունների մատուցման արդյունքում վաստակված միջնորդավճարները հաշվեզրվում են այդ ժամանակահատվածի ընթացքում:

3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ հրապարակվել են, սակայն դեռևս ուժի մեջ չեն որոշակի նոր ստանդարտներ, գոյություն ունեցող ստանդարտների փոփոխություններ կամ մեկնաբանություններ: Խումբը վաղաժամկետ չի ընդունել նոր ստանդարտները:

Ղեկավարությունն ակնկալում է, որ բոլոր հրապարակված ստանդարտներն ու փոփոխությունները կներառվեն խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ՝ սկսած դրանց ուժի մեջ մտնելու ամսաթվից հետո սկսվող առաջին ժամանակաշրջանից: Ստորև ներկայացված է տեղեկատվություն նոր ստանդարտների, փոփոխությունների և մեկնաբանությունների վերաբերյալ, որոնք, ըստ ղեկավարության գնահատման, կիրառելի են խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների նկատմամբ: Մի շարք այլ ստանդարտներ և մեկնաբանություններ են հրապարակվել, որոնք էական ազդեցություն չունեն խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ (շարունակություն)

ՖՀՄՍ 9 ֆինանսական գործիքներ – ֆինանսական պարտավորությունների ապաճանաչման համար «10 տոկոս» թեստում ներառվող վճարներ

Որպես 2018-2020թթ. ՖՀՄՍ ստանդարտների տարեկան բարելավումների գործընթացի մաս՝ ՀՀՄՍ-ն թողարկել է ՖՀՄՍ 9-ի փոփոխությունները: Փոփոխությունները պարզաբանում են այն վճարները, որոնք կազմակերպությունը ներառում է գնահատելիս, թե արդյոք նոր կամ փոփոխված ֆինանսական պարտավորության պայմանները ըստ էության տարբեր են սկզբնական ֆինանսական պարտավորության պայմաններից: Այս վճարները ներառում են միայն նրանք, որոնք վճարվում կամ ստացվում են փոխառուի և փոխատուի միջև, ներառյալ՝ երրորդ կողմի անունից փոխառուի կամ փոխատուի կողմից վճարված կամ ստացված վճարները: Կազմակերպությունը կիրառում է փոփոխությունը այն ֆինանսական պարտավորությունների նկատմամբ, որոնք փոփոխված կամ փոխանակված են կազմակերպության կողմից փոփոխության առաջին անգամ կիրառման պահին սկսվող կամ դրան հաջորդող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, և չի ակնկալվում, որ փոփոխությունները էական ազդեցություն կունենան խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Փոփոխությունն ուժի մեջ է մտնում 2022թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, սակայն վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Խումբը կկիրառի փոփոխությունները այն համախմբված ֆինանսական պարտավորությունների նկատմամբ, որոնք ձևափոխված կամ փոխանակված են կազմակերպության կողմից փոփոխության առաջին անգամ կիրառման սկսվող կամ դրան հաջորդող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, և չի ակնկալվում, որ փոփոխությունները էական ազդեցություն կունենան խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Հաշվապահական հաշվառման գնահատումների սահմանում – Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 8-ում

2021թ. փետրվարին ՀՀՄՍ-ն թողարկել է ՀՀՄՍ 8-ի փոփոխություններ, որտեղ ներկայացնում է հաշվապահական հաշվառման գնահատումների սահմանում: Փոփոխությունները հստակեցնում են հաշվապահական հաշվառման գնահատումների փոփոխությունների, հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունների և սխալների ուղղման միջև տարանջատումը: Դրանք նաև պարզաբանում են, թե ինչպես են կազմակերպություններն օգտագործում չափման մեթոդները և ելակետային տվյալները՝ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներ մշակելու համար:

Փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում 2023թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար և կիրառելի են այդ ամսաթվին կամ այդ ժամանակաշրջանի սկսվելուց հետո իրականացող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության և հաշվապահական հաշվառման գնահատումների փոփոխությունների համար: Վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրելի է, եթե այդ փաստը բացահայտվում է:

Չի ակնկալվում, որ փոփոխությունները էական ազդեցություն կունենան խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունների բացահայտում – Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում և ՖՀՄՍ Գործնական ցուցումներ 2-ում

2021թ. փետրվարին ՀՀՄՍ-ն թողարկել է փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում և «Էականության դատողությունների կատարում» ՖՀՄՍ Գործնական ցուցումներ 2-ում, որտեղ ներկայացնում են ուղեցույցներ և օրինակներ՝ օգնելու կազմակերպություններին կիրառել հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության բացահայտումների վերաբերյալ էականության դատողություններ: Փոփոխությունների նպատակն է օգնել կազմակերպություններին՝ ներկայացնելու հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության առավել օգտակար բացահայտումներ՝ հաշվապահական հաշվառման «նշանակալի» քաղաքականությունների բացահայտման պահանջը փոխարինելով հաշվապահական հաշվառման «էական» քաղաքականությունների բացահայտման պահանջով և ավելացնելով ուղեցույց, թե կազմակերպություններն ինչպես պետք է կիրառեն էականության սկզբունքը հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունների բացահայտման վերաբերյալ որոշումներ կայացնելիս:

ՀՀՄՍ 1-ի փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում 2023թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար՝ թույլատրելով վաղաժամկետ կիրառումը: Քանի որ Գործնական ցուցումներ 2-ի փոփոխությունները հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության տեղեկատվության էականության սահմանման կիրառման ոչ պարտադիր ուղեցույցներ են, այս փոփոխությունների համար ուժի մեջ մտնելու ամսաթվի սահմանման անհրաժեշտություն չկա:

Խումբը շարունակում է գնահատել փոփոխությունների ազդեցությունը խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունների բացահայտումների վրա:

3. Հաշվապահական հաշվառման նոր հրապարակումներ (շարունակություն)

Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումներ - ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխություններ

2020թ. մայիսին ՀՀՄՍ-ն թողարկել է փոփոխություններ ՖՀՄՍ 3-ում «ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումներ» – ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին հղումներ: Փոփոխությունների նպատակն է 1989թ. թողարկված «Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ներկայացման հայեցակարգային հիմունքներին» հղումը փոխարինել 2018թ. թողարկված «Ֆինանսական հաշվետվությունների հայեցակարգային հիմունքներին» հղումով՝ առանց պահանջների նշանակալի փոփոխության:

Խորհուրդը նաև ավելացրել է ՖՀՄՍ 3-ի ճանաչման սկզբունքների բացառություն՝ պարտավորությունների և պայմանական պարտավորությունների գծով առաջացող հնարավոր «2-րդ օրվա» օգուտներից կամ վնասներից խուսափելու նպատակով, որոնք կգտնվեն ՀՀՄՍ 37-ի կամ ՖՀՄՍ 21 «Պարտադիր վճարներ»-ի շրջանակներում, եթե ճանաչվեն առանձին:

Միաժամանակ, Խորհուրդը որոշել է պարզաբանել ՖՀՄՍ 3-ի պայմանական ակտիվների համար առկա ուղեցույցները, որոնց վրա «Ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ներկայացման հայեցակարգային հիմունքներին» հղման փոխարինումը ազդեցություն չի ունենա:

Փոփոխություններն ուժի մեջ են մտնում 2022թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար և կիրառվում առաջընթաց: Չի ակնկալվում, որ փոփոխությունները էական ազդեցություն կունենան խմբի վրա:

Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 10-ում և ՀՀՄՍ 28-ում՝ Ներդրողի և նրա հետ ասոցիացված ընկերության կամ համատեղ ձեռնարկման միջև ակտիվների վաճառք կամ ներդրում (թողարկված է 2014թ. սեպտեմբերի 11-ին և ուժի մեջ լինելու ամսաթիվը կսահմանվի ՀՀՄՍ Խորհրդի կողմից)

Փոփոխությունները պարզաբանում են ՖՀՄՍ 10-ի և ՀՀՄՍ 28-ի միջև առկա հակասությունը վաճառվող կամ ասոցիացված ընկերությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ ներդրվող դուստր կազմակերպության նկատմամբ վերահսկողության կորստի վերաբերյալ: Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ ներդրողի և նրա հետ ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման միջև, ՖՀՄՍ 3-ի բնորոշման համաձայն, ձեռնարկատիրական գործունեություն հանդիսացող ակտիվների վաճառքի կամ ներդրման արդյունքում առաջացած շահույթը կամ վնասը ճանաչվում է ամբողջությամբ: Այնուամենայնիվ, ձեռնարկատիրական գործունեություն չհանդիսացող ակտիվների վաճառքից կամ ներդրումից ստացված ցանկացած շահույթ կամ վնաս ճանաչվում է միայն ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ չփոխկապակցված ներդրողների բաժնեմասի չափով: ՀՀՄՍ-ն անորոշ ժամանակով հետաձգել է այս փոփոխությունների ուժի մեջ մտնելու ժամկետը, սակայն փոփոխությունները վաղաժամկետ ընդունողները դրանք պետք է կիրառեն առաջընթաց կերպով: Խումբը կկիրառի փոփոխությունները, երբ ուժի մեջ մտնեն:

4. Տոկոսային եկամուտ

Հազար ՀՀ դրամ

	2021թ.	2020թ.
Տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Նոստրո հաշիվներ	145,858	639,647
Ժամկետային ավանդներ	261,593	225,797
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	9,247	13,096
Այլ	43,307	41,685
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով	460,005	920,225
Տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ	53,214,681	32,151,420
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	1,056,269	1,271,924
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով	54,270,950	33,423,344
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույթով	54,730,955	34,343,569

5. Տոկոսային ծախս

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Այլ փոխառություններ	3,260,519	3,314,406
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	1,057,696	1,332,940
Ընդամենը տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով	4,318,215	4,647,346
Տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ (Ծնթգ. 27)	30,153,372	16,914,428
Թողարկված պարտատոմսեր	741,615	664,147
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	485,217	402,717
Այլ	48,123	207,571
Ընդամենը տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով	31,428,327	18,188,863
Ընդամենը տոկոսային ծախս	35,746,542	22,836,209

6. Ջուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Ջուտ (վնաս)/օգուտ արտարժույթի վերագնահատումից	(63,979,062)	63,453,637
Ջուտ օգուտ սիոթ գործարքներից	6,884,310	1,975,283
Ընդամենը Ջուտ (վնաս)/օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	(57,094,752)	65,428,920

Դրամային ակտիվների և պարտավորությունների վերագնահատումից ստացված Ջուտ (վնաս)/օգուտի կազմում ներառված է 84,059,388 հազար ՀՀ դրամ գումարով արտարժույթի վերագնահատումից Ջուտ վնասը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով (2020թ՝ 84,405,394 հազար ՀՀ դրամի Ջուտ օգուտ):

7. Ջուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Ջուտ օգուտ/(վնաս) սկուպ պայմանագրերից	542,380	(395,885)
Ջուտ (վնաս)/օգուտ ֆյուչերսային պայմանագրերից	(29,685)	30,118
Ջուտ վնաս Կառավարության հետ կնքված ֆորվարդ պայմանագրից (Ծնթգ. 27)	–	(3,461,039)
Ընդամենը Ջուտ օգուտ/(վնաս) ածանցյալ գործիքներից	512,695	(3,826,806)

2007թ. հունվարի 5-ին Կառավարության հետ կնքված պայմանագրի համաձայն՝ Բանկը պարտավորվել էր փոխարկել պետական բյուջեի հիմնական արտարժույթային մուտքերն ու ելքերը Կառավարության բյուջետային ուղերձում տվյալ տարվա համար սահմանված փոխարժեքներով, ինչը հիմք է հանդիսանում «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի մասին» օրենքում ցուցանիշների հաշվարկման համար: Արտարժույթի փոխանակման այդպիսի գործարքներից օգուտը կամ վնասը Բանկը հաշվառում էր որպես ածանցյալ գործիքներից ֆինանսական արդյունք:

2021թ. հունվարի 1-ից պետական բյուջեի հիմնական արտարժույթային մուտքերի ու ելքերի փոխարկումներն իրականացվել են գործարքի ամսաթվի դրությամբ ձևավորված փոխարժեքի հիման վրա:

8. Զուտ (վնաս)/օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Զուտ (վնաս)/օգուտ սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա արժեթղթերի գծով	(562,931)	9,083,463
Զուտ օգուտ սեփական կառավարման ներքո գտնվող փողի շուկայի գործիքների գծով	10,697	36,871
Ընդամենը զուտ (վնաս)/օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	(552,234)	9,120,334

9. Այլ եկամուտ

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Դրամագիտական արժեքներ	1,524,482	1,467,887
Ֆինանսական գործակալության վճար	390,193	427,496
Այլ	3,806,227	3,061,150
Ընդամենը այլ եկամուտ	5,720,902	4,956,533

Ֆինանսական գործակալության վճարն իրենից ներկայացնում է Բանկի՝ որպես Կառավարության գործակալի կողմից ստացված վճար՝ գործակալության պայմանագրերի համաձայն: Հիմք ընդունելով գործակալության պայմանագրերի դրույթները՝ Բանկը վարկեր է տրամադրում առևտրային բանկերին և այլ ֆինանսական հաստատություններին:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում «Այլ» տողում ներառված 2,990,601 հազար ՀՀ դրամ գումարը ներկայացնում է Բանկի մեկ դուստր կազմակերպության հասույթը, որը տրամադրում է պլաստիկ քարտերով վճարումների ծառայություններ (2020թ.՝ երկու դուստր, 2,453,011 հազար ՀՀ դրամ):

10. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Թղթադրամների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	1,305,050	247,066
Վաճառված դրամագիտական արժեքների թողարկման ծախսեր	1,060,370	1,234,814
Ընդամենը թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	2,365,420	1,481,880

11. Այլ ծախսեր

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ	7,778,744	8,033,175
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	2,876,600	3,858,750
Վերանորոգում և տեխնիկական սպասարկում	1,390,373	1,560,537
Վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման և սպասարկման ծախսեր	440,101	457,576
Անվտանգության և ապահովագրական ծախսեր	379,822	497,493
Մասնագիտական ծառայություններ	135,461	57,436
Այլ	3,234,190	4,368,542
Ընդամենը այլ ծախսեր	16,235,291	18,833,509

2021թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում «Այլ» տողում ներառված ծախսերը ներկայացնում են Բանկի և իր դուստր կազմակերպությունների բաժանորդագրության վճարներ, կապի ապահովման, կոմունալ, վարձակալության, գրասենյակային և այլ ծախսեր:

2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար «Այլ» տողում ներառված են նաև հիմնական միջոցների դուրսգրման ծախսերը, որոնք բացահայտված են Ծնթ.17-ում:

11. Այլ ծախսեր (շարունակություն)

2021թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների համար աշխատակիցների հատուցումների, վերապատրաստման ծախսերի և հարակից վճարների, մաշվածության և ամորտիզացիայի ու վերանորոգման և սպասարկման ծախսերի գումարները նաև ներառում են խմբի դուստր կազմակերպությունների համապատասխան ծախսերի գումարները:

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2021թ.</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2020թ.</i>
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Նոստրո հաշիվներ	750,194,375	380,277,935
Ժամկետային ավանդներ	12,875,235	4,173,434
Ածանցյալների պարտադիր մարժա	675,167	637,304
Արժեզրկման պահուստ	(108,684)	(69,667)
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	763,636,093	385,019,006

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում արտարժույթով տեղաբաշխված միջոցների կենտրոնացում

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խումբն ուներ տեղաբաշխված միջոցներ երկու բանկում, որոնցից յուրաքանչյուրի մնացորդը գերազանցում էր բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված ընդհանուր միջոցների 10%-ը: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ մնացորդի ընդհանուր գումարը կազմում է 604,132,858 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ երկու բանկում, մնացորդի ընդհանուր գումարը կազմում է 295,730,920 հազար ՀՀ դրամ):

Արժեզրկման պահուստ բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում արտարժույթով տեղաբաշխված միջոցների համար

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված արտարժույթով միջոցների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	385,088,673	385,088,673
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	761,094,488	761,094,488
Մարված ակտիվներ	(382,438,384)	(382,438,384)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	763,744,777	763,744,777

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
ԱՊԿ 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	69,667	69,667
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	89,648	89,648
Մարված ակտիվներ	(38,316)	(38,316)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(12,315)	(12,315)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	108,684	108,684

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով (շարունակություն)

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված արտարժույթով միջոցների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	560,139,884	560,139,884
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	381,508,352	381,508,352
Մարված ակտիվներ	(556,559,563)	(556,559,563)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	385,088,673	385,088,673

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
ԱՊԿ 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	147,896	147,896
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	4,412	4,412
Մարված ակտիվներ	(65,406)	(65,406)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(17,235)	(17,235)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	69,667	69,667

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	185,767,880	140,847,175
Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	485,415,041	345,952,769
Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	134,676,322	106,377,016
Առևտրային բանկերում ավանդներ և ընթացիկ հաշիվներ	77,167,979	87,282,360
Ներդրումներ՝ ամորտիզացված արժեքով չափված	24,306,950	24,305,412
Այլ վարկեր	3,012,901	3,208,943
Արժեզրկման պահուստ	(3,511,728)	(3,438,912)
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	906,835,345	704,534,763

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների և ներդրումների կենտրոնացում

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու բանկի մնացորդները գերազանցում են բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների ընդհանուր գումարի 10%-ը (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ երկու բանկ):

Հակադարձ հետգնման համաձայնագրերով գրավի առարկա են հանդիսանում արժեթղթերը, որոնք խումբը կարող է վաճառել կամ վերագրավադել: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հակադարձ հետգնման պայմանագրեր են կնքվել 13 տեղական բանկի հետ (2020 դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 12 տեղական բանկ): Այս պայմանագրերով գրավի առարկա հանդիսացող արժեթղթերի իրական արժեքները ներկայացված են ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	447,781,610	306,786,374
Կառավարության կողմից թողարկված Եվրոպարտատոմսեր	4,187,656	11,951,592
Կորպորատիվ պարտատոմսեր	58,141,427	43,406,326
Ընդամենը	510,110,693	362,144,292

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով (շարունակություն)

ԿԲՎ-ի, Ասիական զարգացման բանկի (ԱԶԲ), Եվրոպական ներդրումային բանկի (ԵՆԲ) և Համաշխարհային բանկի հետ պայմանագրերի շրջանակներում վարկեր են տրամադրվել տեղական առևտրային բանկերին հետևյալ ծրագրերի ներքո, որոնք ֆինանսավորվում են ԿԲՎ բանկային խմբի, ԵՆԲ-ի, ԱԶԲ-ի և Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (Համաշխարհային բանկի անդամ կազմակերպություն) կողմից.

- ▶ *ՓՄՁ աջակցություն.* Համաշխարհային բանկի և ԿԲՎ-ի ՓՄՁ աջակցության ծրագրերի նպատակն է՝ Հայաստանում զարգացնել ՓՄՁ-ները, մասնավորապես՝ առևտրային բանկերին և ունիվերսալ վարկային կազմակերպություններին ապահովելով անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցներով միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների վարկավորումը առավել արդյունավետ և շահութաբեր դարձնելու նպատակով: Սա իրականացվում է գործընկեր բանկերում նոր վարկային գործիքակազմի /տեխնոլոգիաների/ ներդրման և բարձրակարգ վարկային մասնագետների ուսուցման և վերապատրաստումների կազմակերպման միջոցով: 2014թ. ընթացքում նոր վարկային գիծ է ստացվել ԱԶԲ-ի «Կանանց ձեռներեցության ոլորտի աջակցման և զարգացման» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագրի հիմնական նպատակն է ՀՀ ֆինանսական համակարգի միջոցով խթանել ձեռներեցության զարգացումը կանանց շրջանում՝ մեծացնելով ազգային արժույթով ֆինանսական միջոցների հասանելիությունը կանանց պատկանող ՓՄՁ-ների համար: 2015թ. ընթացքում նոր վարկ է ստացվել ԵՆԲ-ից՝ հիմնականում գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտների ՓՄՁ-ներին առևտրային բանկերի և ունիվերսալ վարկային կազմակերպությունների միջոցով փոխառություններ տրամադրելու նպատակով: 2017թ. ընթացքում ևս մեկ վարկ է ստացվել ԵՆԲ-ից՝ «Հայաստանի Գյուղատնտեսության և տուրիզմի ֆինանսավորում 2 վարկ ՓՄՁ-ներին և միջին կապիտալիզացիա ունեցող կազմակերպություններին» Ծրագրի շրջանակներում: Այս վարկի պայմանները հիմնականում նույնն են, ինչ առաջին փուլի պայմանները: Հիմնական տարբերությունը կլիմայական փոփոխությունների տարրի ներառումն է, որը պահանջում է ենթավարկառուներից՝ ձեռնարկել որոշակի քայլեր շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը բարելավելու համար: 2020թ. և 2021թ. ընթացքում ևս մեկ վարկ է ստացվել ԵՆԲ-ից՝ «Մասնավոր հատվածի ֆինանսավորում» վարկային ծրագրի շրջանակներում (ԵՆԲ-III): Ծրագրի նպատակն է զարգացնել գյուղատնտեսության, զբոսաշրջության և արտադրության ոլորտները, ինչպես նաև խթանել արտահանումը Հայաստանի Հանրապետությունում: 2016թ. ընթացքում նոր վարկ է ստացվել «Էներգաարդյունավետություն փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար» վարկային ծրագրի շրջանակներում: Ծրագրի հիմնական նպատակն է՝ ստեղծել և ընդլայնել էներգաարդյունավետության վարկերի առաջարկը Հայաստանի ֆինանսական կազմակերպություններում, և միաժամանակ բավարարել էներգաարդյունավետության վարկերի պահանջարկը միկրո, փոքր և միջին ձեռնարկությունների համար: Ծրագրի նպատակն է՝ նպաստել հայկական ՓՄՁ-ների կողմից էներգիայի պահանջարկի և վնասակար գազերի արտանետման նվազմանը, ինչպես նաև խթանել ձեռնարկությունների մրցունակությունը:
- ▶ *Վերականգնվող էներգիայի զարգացում.* Ծրագրի ընդհանուր նպատակն է՝ նպաստել էներգամատակարարման բարելավմանը և Հայաստանում մասնավոր հատվածի հետագա զարգացմանը՝ էլեկտրաէներգիայի արտադրության համար վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների ծախսարդյունավետ օգտագործումն ապահովելու միջոցով: Ծրագրով նախատեսվում է աջակցել վերականգնվող էներգիայի օգտագործմանը, մասնավորապես փոքր հիդրոէլեկտրակայաններին (ՓՀԷԿ)՝ վարկեր տրամադրելով անհատ ձեռնարկատերերին և մասնավոր ձեռնարկություններին:
- ▶ *Բնակարանային ֆինանսավորման կայուն շուկայի զարգացում.* Ծրագրի նպատակն է՝ ընդլայնել առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպությունների կողմից անշարժ գույքի ձեռքբերման և վերանորոգման նպատակով տնային տնտեսություններին հատկացվող վարկավորումը:

Ծրագրերի պայմանների համաձայն՝ Խումբը, կիրառելով տեխնիկական և ֆինանսական չափանիշներ, սահմանում է համապատասխան հայաստանյան բանկեր և ֆինանսական հաստատություններ, որոնցում տեղաբաշխում է միջոցներ՝ այդ գործընկերների հետ ստորագրված պայմանագրերի համաձայն: Բանկերը և ֆինանսական հաստատությունները որոշում են վերջնական փոխառուներին ստանձնելով տրամադրված վարկերի հետ կապված ռիսկերը:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ԿԲՎ-ի, Համաշխարհային բանկի, ԵՆԲ-ի և ԱԶԲ-ի հետ պայմանագրերի շրջանակներում վարկեր են տրամադրվել տեղական 14 բանկերի (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 14 տեղական բանկերի) և 9 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների):

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիփոթեքային վերաֆինանսավորումը ֆինանսական կազմակերպություններին կատարվել է մինչև 10 տարի մարման ժամկետով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 10 տարի):

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիփոթեքային վերաֆինանսավորման վարկերն ապահովված են գրավով՝ հաճախորդներին տրամադրված վարկային պայմանագրերի շրջանակներում պահանջի իրավունքով՝ 134,934,241 հազար ՀՀ դրամ գումարով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 106,094,093 հազար ՀՀ դրամ):

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով (շարունակություն)

Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդները և ընթացիկ հաշիվները ներառում են խմբի դուստր կազմակերպությունների կողմից առևտրային բանկերում կատարված ցալահանջ և կարճաժամկետ տեղաբաշխումները:

Խմբի ղեկավարությունը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 24,306,950 հազար ՀՀ դրամ ներդրումները դասակարգել է որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ներդրումներ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 24,305,412 հազար ՀՀ դրամ): Որոշումը կայացվել է հիմք ընդունելով ներդրումների կառավարման քիզնես մոդելը, որի նպատակն է պահել այդ ֆինանսական ակտիվները պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրման նպատակով:

Այլ վարկերն ապահովված են 2,481,653 հազար ՀՀ դրամ արժեքով անշարժ գույքով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,657,699 հազար ՀՀ դրամ) և 98,477 ՀՀ դրամ արժեքով շարժական գույքով և այլ ակտիվներով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 124,105 հազար ՀՀ դրամ):

Արժեզրկման պահուստ բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղական արժույթով տեղաբաշխված միջոցների և ներդրումների համար

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված տեղական արժույթով միջոցների և ներդրումների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	707,973,675	707,973,675
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	669,230,992	669,230,992
Մարված ակտիվներ	(466,857,594)	(466,857,594)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	910,347,073	910,347,073

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
ԱՊԿ 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	3,438,912	3,438,912
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	1,585,790	1,585,790
Մարված ակտիվներ	(608,137)	(608,137)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(904,837)	(904,837)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,511,728	3,511,728

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված տեղական արժույթով միջոցների և ներդրումների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է.

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	436,476,063	436,476,063
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	472,592,109	472,592,109
Մարված ակտիվներ	(201,094,497)	(201,094,497)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	707,973,675	707,973,675

12. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ (շարունակություն)

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով		
ԱՊԿ 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,593,195	2,593,195
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	870,474	870,474
Մարված ակտիվներ	(299,699)	(299,699)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	274,942	274,942
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,438,912	3,438,912

13. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Ակտիվներ		
Պարտքային և հաստատագրված եկամտով այլ գործիքներ արտարժույթով		
Արտերկրյա պարտատոմսեր	720,994,527	825,951,385
Փողի շուկայի գործիքներ	13,570,747	104,520,482
Ընդամենը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ արտարժույթով	734,565,274	930,471,867

2021թ. և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող արտերկրյա պարտատոմսերն իրենցից ներկայացնում են.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Պետական պարտատոմսեր	607,008,850	737,180,656
Այլ արժեթղթեր	113,985,677	88,770,729
Ընդամենը	720,994,527	825,951,385

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող գնանշված արտերկրյա արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են ԱՄՆ զանազան տեսակի մուրհակներ և եվրոպական երկրների կառավարությունների, արտերկրյա բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների կողմից թողարկված արժեթղթեր:

14. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ		
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում	445,057	–
Ընդամենը ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	445,057	–
Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ		
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր ներքին շուկայում	–	70,825
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում	–	66,743
Արտարժույթային ֆյուչերս պայմանագրեր արտաքին շուկայում	–	5,553
Ընդամենը ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	–	143,121

15. Ներդրումային արժեթղթեր

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով		
Բաժնային ներդրումներ՝ չգնանշվող		
Արտերկրյա արժեթղթեր	2,567,512	2,615,495
SWIFT	3,736	3,211
Ընդամենը բաժնային ներդրումներ	2,571,248	2,618,706
Պարտքային գործիքներ		
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	787,898	840,759
Ընդամենը պարտքային գործիքներ	787,898	840,759
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով	3,359,146	3,459,465
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով		
Պարտքային գործիքներ		
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր	9,680,244	11,578,230
ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 25)	15,776,447	66,055,949
Ընդամենը պարտքային գործիքներ	25,456,691	77,634,179
Բաժնային ներդրումներ		
Այլ ներդրումներ	950,369	909,514
Ընդամենը բաժնային ներդրումներ	950,369	909,514
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ տեղական արժույթով	26,407,060	78,543,693
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	29,766,206	82,003,158

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտերկրյա արժեթղթերի կազմում ներառված են բաժնային ներդրումներ՝ դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ արտարժույթով, որոնք հանդիսանում են Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկի ներդրումը զարգացման հիմնադրամում, որի նախաձեռնողն ու կառավարողը KfW-ն է: Զարգացման հիմնադրամը ստեղծվել է Հարավարևելյան Եվրոպայի տարածաշրջանի, ներառյալ Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացումն ու բարեկեցությունը խթանելու համար՝ լրացուցիչ զարգացման ֆինանսավորման կայուն ապահովման միջոցով:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տեղական արժույթով՝ դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ, արժեթղթերն իրենցից ներկայացնում են ՀՀ Կառավարության պետական արժեկտրոնային արժեթղթեր: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ արտարժույթով պարտքային արժեթղթերը, դասակարգված որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ արտարժույթով, թողարկված են մեկ տեղական բանկի կողմից:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթերը չափվում են իրական արժեքով՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա, որը օգտագործում է ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքները՝ այդ ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերը գեղջելու համար:

2021 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Կառավարության կողմից թողարկված անտոկոս ցպահանջ հասարակ մուրհակի արժեքը 15,776,447 հազար ՀՀ դրամ է (2020թ.՝ 66,055,949 հազար ՀՀ դրամ): Ղեկավարությունը գտնում է, որ մուրհակի հաշվեկշռային արժեքը մոտավորապես հավասար է դրա իրական արժեքին (Ծնթգ. 25):

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող տեղական արժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է՝

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ տեղական արժույթով –		
ՀՀ պետական արժեթղթեր		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	11,578,230	11,578,230
Մարված ակտիվներ	(1,897,986)	(1,897,986)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	9,680,244	9,680,244

15. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ տեղական արժույթով – ՀՀ պետական արժեթղթեր		
ԱՊԿ 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	58,589	58,589
Մարված ակտիվներ	(833)	(833)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(10,980)	(10,980)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	46,776	46,776

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող տեղական արժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է՝

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ տեղական արժույթով – ՀՀ պետական արժեթղթեր		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	13,189,425	13,189,425
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	23,853	23,853
Մարված ակտիվներ	(1,635,048)	(1,635,048)
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	11,578,230	11,578,230

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ տեղական արժույթով – ՀՀ պետական արժեթղթեր		
ԱՊԿ 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	34,320	34,320
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	132	132
Մարված ակտիվներ	(4,133)	(4,133)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	28,270	28,270
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	58,589	58,589

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արտարժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում դրությամբ հետևյալն է՝

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ արտարժույթով		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	840,759	840,759
Մարված ակտիվներ	(52,861)	(52,861)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	787,898	787,898

Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ արտարժույթով		
ԱՊԿ 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	14,386	14,386
Մարված ակտիվներ	(1,169)	(1,169)
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	(9,508)	(9,508)
2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	3,709	3,709

15. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արտարժույթով պարտքային գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՊԿ-ի փոփոխության վերլուծությունը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հետևյալն է՝

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արտարժույթով գործիքներ արտարժույթով		
Համախառն հաշվեկշռային արժեք 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	761,584	761,584
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	79,175	79,175
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	840,759	840,759
Հազար ՀՀ դրամ	Փուլ 1	Ընդամենը
Իրական արժեթղթով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արտարժույթով գործիքներ արտարժույթով		
ԱՊԿ 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	6,973	6,973
Ստեղծված կամ ձեռքբերված նոր ակտիվներ	1,335	1,335
ԱՊԿ հաշվարկման մոդելների կամ օգտագործվող ելակետային տվյալների փոփոխություններ	6,078	6,078
2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	14,386	14,386

16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ

ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2021թ.</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2020թ.</i>
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ		
Բաժնեմասը ԱՄՀ-ում (անդամակցություն)	86,553,600	96,943,896
ԱՄՀ-ում ՀՓԻ միջոցներ	15,768,985	4,690,218
Հաշվեգրված տոկոսներ	2,340	2,834
Ընդամենը ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	102,324,925	101,636,948

Հայաստանի Հանրապետությունը ԱՄՀ-ի անդամ է: Բանկը հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության՝ ԱՄՀ-ում անդամակցության բաժնեմասի պահառու:

Բաժնեմասի հաշվեկշիռն ակտիվի հատուկ տեսակ է: Բաժնեմասերը լինում են տարբեր՝ կախված յուրաքանչյուր երկրի տնտեսության չափից, և որոշվում են ԱՄՀ-ի կառավարիչների խորհրդի կողմից: Բաժնեմասով որոշվում են ԱՄՀ-ում անդամ երկրի ծայնի իրավունքը, ԱՄՀ-ի ֆինանսական միջոցների հասանելիության սահմանաչափերը և մասնակցի մասնաբաժինը ԱՄՀ-ի հաշվարկային միավորի՝ ՀՓԻ-ների տեղաբաշխում իրականացնելիս: Հայաստանի Հանրապետության բաժնեմասի 75%-ի համար վճարումը կատարվել է Բանկի կողմից ԱՄՀ-ին՝ թողարկված անտոկոս հասարակ մուրհակի տեսքով: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության բաժնեմասը ԱՄՀ-ում կազմել է 128,800 հազար ՀՓԻ կամ 86,553,600 հազար ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով տարվա վերջի՝ ՀՓԻ-ի նկատմամբ ՀՀ դրամի պաշտոնական փոխարժեքը (2020թ.՝ 128,800 հազար ՀՓԻ կամ 96,943,896 հազար ՀՀ դրամ՝ հիմք ընդունելով տարվա վերջի՝ ՀՓԻ-ի նկատմամբ ՀՀ դրամի պաշտոնական փոխարժեքը): Անդամակցության բաժնեմասն անտոկոս է և ոչ ընթացիկ ակտիվ է:

Բանկն ԱՄՀ-ում ՀՓԻ-ով արտահայտված ընթացիկ հաշիվն օգտագործում է ԱՄՀ-ի հետ գործարքներ կատարելիս: Այդ ընթացիկ հաշիվը տոկոսային է. տոկոսները հաշվարկվում են՝ հիմք ընդունելով շաբաթական կտրվածքով ԱՄՀ-ի կողմից հրապարակվող ՀՓԻ տոկոսադրույքը:

16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ (շարունակություն)**ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ (շարունակություն)**

Ստորև ներկայացված են 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում ՀՓԻ հաշվում շարժերը.

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
ՀՓԻ հաշվի մնացորդը հունվարի 1-ի դրությամբ	4,690,218	2,953,756
ՀՓԻ-ների ավելացում	18,734,000	40,947,302
ԱՄՀ-ից միջոցների ստացում ՀՓԻ տեղաբաշխման շրջանակում	85,764,963	-
Վարկերի մարում ԱՄՀ-ին.		
Բանկի անունից՝		
Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT)	(4,367,883)	(4,476,013)
Extended Fund Facility (EFF)	(19,397,999)	(19,595,543)
Կառավարության անունից՝		
Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT)	(11,690,295)	(16,150,746)
Այլ եկամուտ	247,999	9,701
Այլ վճարներ	(87,917)	(764)
ՀՓԻ-ների փոխարկում այլ արժույթների	(56,001,520)	-
ԱՄՀ միջոցների օգտագործման դիմաց տոկոսագումարների վճարում.		
Բանկի անունից	(1,037,794)	(1,243,503)
ՀՓԻ տեղաբաշխումից ստացված միջոցների օգտագործման դիմաց		
տոկոսագումարի վճարում	(47,785)	(182,800)
ՀՓԻ միջոցներից եկամուտ	9,486	16,791
Փոխարժեքային տարբերություններ	(1,046,488)	2,412,037
ՀՓԻ հաշվի մնացորդը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	15,768,985	4,690,218

Վերը ներկայացված աղյուսակում ներառված գործարքների գումարները ՀՀ դրամի համարժեքով են՝ հիմք ընդունելով գործարքների տեղի ունենալու ամսաթվի դրությամբ ՀՓԻ/դրամ փոխարժեքը:

Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Արժեթղթերի հաշիվ	95,000,000	95,000,000
ԱՄՀ-ի հանդեպ պարտավորությունների ճշգրտման հաշիվ	(15,824,803)	23,091,131
Թիվ 1 հաշիվ	53,835,743	51,438,805
Թիվ 2 հաշիվ	2,908	2,547
ՀՓԻ տեղաբաշխում	142,086,112	66,226,424
ECF վարկ՝	6,034,560	11,515,851
Հաշվեկշռային արժեք	5,973,437	11,315,776
Հետաձգված եկամուտ	61,123	200,075
Հաշվեգրված տոկոսներ	144,122	221,810
Ընդամենը պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	281,278,642	247,496,568

Արժեթղթերի հաշիվը, ճշգրտման հաշիվը և թիվ 1 հաշիվը ներառում են Բանկի պարտավորությունները EFF վարկի և անդամակցության գումարների գծով: Ներկայումս ԱՄՀ-ի հետ բոլոր հիմնական հաշվարկներն իրականացվում են թիվ 1 հաշվի միջոցով: Թիվ 2 հաշիվն օգտագործվում է ԱՄՀ-ի կողմից վարչական նպատակների համար:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ԱՄՀ-ի հանդեպ Բանկի պարտավորությունների մի մասը և անդամակցության գումարը ծածկվում են Խմբի թողարկած հասարակ մուրհակով՝ 95,000,000 հազար ՀՀ դրամի (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 95,000,000 հազար ՀՀ դրամի) չափով: Բացառությամբ անդամակցության բաժնեմասի և ՀՓԻ տեղաբաշխման մասով պարտավորության՝ Բանկի պարտավորությունը ԱՄՀ-ի հանդեպ 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներառում է պարտավորություններն ըստ «Երկարաժամկետ վարկային գործիք» (Extended Credit Facility (ECF)) ծրագրի և «Երկարաձգվող ֆինանսավորում» (Extended Fund Facility (EFF)) ծրագրի: «Երկարաձգվող ֆինանսավորում» ծրագրի ներքո ստացված միջոցները հաշվառվում են թիվ 1 հաշվում:

16. Գործարքներ Արժույթի միջազգային հիմնադրամի հետ (շարունակություն)

Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ (շարունակություն)

ECF (Extended Credit Facility) վարկը ֆինանսական աջակցություն է տրամադրում վճարային հաշվեկշռի հետ երկարատև խնդիրներ ունեցող երկրներին: ECF-ը ստեղծվել է նոր հաստատված «Աղքատության կրճատում և տնտեսական աճ» ծրագրի ներքո և մաս է կազմում առավել լայն շրջանակի բարեփոխումների, որոնք ուղղված են ԱՄՀ-ի ֆինանսական աջակցությունն առավել ձկուն դարձնելուն և առավել հարմարեցված են ցածր եկամուտ ունեցող երկրների բազմազան կարիքներին, ներառյալ ձգնաժամային ժամանակաշրջաններում: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ECF-ն անտոկոս է (2020թ.՝ 0%): 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկերը ենթակա են մարման 2022թ. հունիսից մինչև 2023թ. հունիս (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկեր՝ 2021թ. հունիսից մինչև 2023թ. հունիս):

EFF (Extended Fund Facility) վարկը տրամադրվում է երկրներին՝ միջնաժամկետ վճարման խնդիրներ հաղթահարման համար: EFF վարկի տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՀ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկերը ենթակա են մարման 2022թ. մարտից մինչև 2027թ. հունիս (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ չմարված վարկեր՝ 2021թ. մարտից մինչև 2027թ. հունիս):

ԱՄՀ անդամ երկրների միջազգային պահուստներն ավելացնելու նպատակով ԱՄՀ-ն ՀՓԻ տեղաբաշխում է իրականացնում անդամ երկրներին: ՀՓԻ տեղաբաշխման տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՀ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: ՀՓԻ տեղաբաշխումը չունի սահմանված մարման ժամկետ, սակայն կարող է չեղարկվել ԱՄՀ-ի կողմից:

17. Հիմնական միջոցներ

Հազար ՀՀ դրամ	Հող և շենքեր	Ցանցեր, համա- կարգչային և այլ սարքա- վորումներ	Փոխադրա- միջոցներ	Անավարտ շինարարու- թյուն	Օգտագործման իրավունքի ծնով ակտիվներ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	74,617,473	23,734,800	627,387	222,315	505,694	99,707,669
Ավելացումներ	–	515,241	–	189,795	30,051	735,087
Օտարումներ և դուրսգրում	(2,171,743)	(1,391,037)	(10,138)	–	(1,774)	(3,574,692)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	72,445,730	22,859,004	617,249	412,110	533,971	96,868,064
Ավելացումներ	3,531	1,182,799	–	189,293	29,241	1,404,864
Օտարումներ	(62,462)	(53,508)	(22,898)	–	(11,791)	(150,659)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	72,386,799	23,988,295	594,351	601,403	551,421	98,122,269
Մաշվածություն						
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	18,707,938	14,744,855	475,080	–	99,861	34,027,734
Տարվա մաշվածության ծախս	2,199,854	1,064,349	36,376	–	99,548	3,400,127
Օտարումներ և դուրսգրում	(750,703)	(1,052,387)	(9,327)	–	(355)	(1,812,772)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	20,157,089	14,756,817	502,129	–	199,054	35,615,089
Տարվա մաշվածության ծախս	1,440,280	974,281	28,309	–	101,170	2,544,040
Օտարումներ	(9,169)	(38,524)	(21,752)	–	(6,590)	(76,035)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	21,588,200	15,692,574	508,686	–	293,634	38,083,094
Հաշվեկշռային արժեք						
2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	50,798,599	8,295,721	85,665	601,403	257,787	60,039,175
2020թ. դեկտեմբերի 31-ին	52,288,641	8,102,187	115,120	412,110	334,917	61,252,975

2020թ. տարեվերջին Ադրբեյջանի կողմից սանձազերծված լայնածավալ ռազմական գործողությունների հետևանքով Բանկը դուրս է գրել հիմնական միջոցներ 1,415,090 հազար ՀՀ դրամ հաշվեկշռային արժեքով:

18. Ոչ նյութական ակտիվներ

Հազար ՀՀ դրամ	Համակարգչային ծրագրեր	Անավարտ պայմանագրեր	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	4,881,612	1,108,675	5,990,287
Ավելացումներ	335,568	–	335,568
Օտարումներ	(827)	–	(827)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	5,216,353	1,108,675	6,325,028
Ավելացումներ	211,620	11,937	223,557
Օտարումներ	(203)	–	(203)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	5,427,770	1,120,612	6,548,382
Ամորտիզացիա			
Մնացորդը առ 1 հունվարի 2020թ.	2,969,543	–	2,969,543
Տարվա ամորտիզացիոն ծախս	458,623	–	458,623
Օտարումներ	(197)	–	(197)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2020թ.	3,427,969	–	3,427,969
Տարվա ամորտիզացիոն ծախս	332,560	–	332,560
Օտարումներ	(63)	–	(63)
Մնացորդը առ 31 դեկտեմբերի 2021թ.	3,760,466	–	3,760,466
Հաշվեկշռային արժեք			
2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	1,667,304	1,120,612	2,787,916
2020թ. դեկտեմբերի 31-ին	1,788,384	1,108,675	2,897,059

19. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Դրամագիտական արժեքներ	5,705,061	6,563,894
Կանխավճարներ և դեբիտորական պարտքեր	1,991,843	2,246,227
Այլ	1,104,724	1,262,214
Ընդամենը այլ ակտիվներ	8,801,628	10,072,335

20. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	641,916,757	483,273,909
Կապակցված կողմերի ընթացիկ հաշիվներ	1,395,425	304,266
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	12,095,954	24,695,093
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով	655,408,136	508,273,268
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	409,551,545	299,345,038
Կապակցված կողմերի ընթացիկ հաշիվներ և ժամկետային ավանդ	2,374,703	9,464,497
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	1,704,136	1,591,372
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով	413,630,384	310,400,907
Ընդամենը ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,069,038,520	818,674,175

Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդների կենտրոնացում

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 2 բանկի մնացորդ գերազանցել է խմբի ընդհանուր ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդների և հաշիվների մնացորդների 10%-ը: Այդ մնացորդը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել է 463,986,308 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2 բանկ, 335,788,998 հազար ՀՀ դրամ):

21. Այլ փոխառություններ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Վարկեր KfW-ից	74,159,671	68,130,265
Վարկեր ԵՆԲ-ից	68,981,755	60,195,486
Վարկեր Համաշխարհային բանկից	18,362,703	20,968,206
Վարկեր ԱԶԲ-ից	6,167,498	7,288,058
Այլ	7,728,150	4,003,625
Ընդամենը այլ փոխառություններ	175,399,777	160,585,640

KfW-ի կողմից խմբին տրամադրվել են վարկեր Հայաստանի Հանրապետության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության ֆինանսական համագործակցության միջկառավարական պայմանագրի շրջանակներում, որի նպատակը վարկային հատուկ ծրագրերի ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի միջոցով (Ծնթգ. 12):

Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2022թ-ից մինչև 2048թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2021թ-ից մինչև 2048թ.): Վարկերի մարումը KfW-ին երաշխավորված է Կառավարության կողմից:

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Համաշխարհային բանկի կողմից, որի նպատակը փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2022թ-ից 2035թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2021թ-ից 2035թ.):

ԱԶԲ-ի կողմից տրամադրվել է վարկ՝ առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների միջոցով կանանց պատկանող փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորման նպատակով (Ծնթգ. 12): Վարկի մարման ժամկետայնությունը 2022թ-ից մինչև 2044թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2021թ-ից 2044թ.):

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Եվրոպական ներդրումային բանկի կողմից, որի նպատակը գյուղատնտեսության և զբոսաշրջության ոլորտների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական կազմակերպությունների միջոցով (Ծնթգ. 12): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը 2022թ-ից մինչև 2031թ. ընկած ժամանակաշրջանն է (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2021թ-ից 2030թ.):

Խմբի դուստր կազմակերպություններից մեկը փոխառություն է ստացել Ֆրանսիական Զարգացման Գործակալությունից՝ ներառված «Այլ» դասում: Վարկի մարման ժամկետայնությունը 2022թ-ից մինչև 2034թ. ընկած ժամանակահատվածն է (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2021թ-ից մինչև 2025թ.): 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս վարկային ծրագրի գծով մնացորդը կազմում է 7,728,150 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 4,003,625 հազար ՀՀ դրամ):

22. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Կրեդիտորական պարտքեր	2,810,006	2,305,013
Աշխատակիցների ցպահանջ ավանդներ	–	1,103,853
Այլ պարտավորություններ	1,136,263	1,112,953
Ընդամենը այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով	3,946,269	4,521,819

23. Պարտավորություններ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հանդեպ

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	1,626,616	1,506,451
Ընդամենը պարտավորություններ արտարժույթով	1,626,616	1,506,451
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Ժամկետային ավանդներ	380,967,925	202,637,377
Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	21,015,863	62,398,287
Ընդամենը պարտավորություններ տեղական արժույթով	401,983,788	265,035,664
Ընդամենը պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	403,610,404	266,542,115

Կառավարության ժամկետային ավանդների ժամկետայնությունը մինչև 4 ամիս է, և տոկոսադրույքը կազմում է 7.34%-ից մինչև 7.87% (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 4.93%-ից մինչև 5.64%):

24. Թողարկված պարտատոմսեր

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի դուստր կազմակերպությունն ուներ թողարկված 9,500,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով 3 տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9,500,000 հազար ՀՀ դրամ անվանական արժեքով 3 տարի ժամկետայնությամբ արժեկտրոնային պարտատոմսեր):

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտատոմսերի միջին տարեկան եկամտաբերությունը կազմել է 7.25%-ից 8.50% (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 7.25%-ից մինչև 8.30%): 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ թողարկված պարտատոմսերի հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 9,650,642 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 9,655,324 հազար ՀՀ դրամ):

25. Կապիտալի կառավարում

Խմբի կապիտալը ներառում է խմբի ակտիվների մնացորդային արժեքը՝ պարտավորությունների չափով նվազեցնում կատարելուց հետո:

Կապիտալի չափը սահմանվում է Օրենքով:

Համաձայն Օրենքի՝ Բանկի կանոնադրական կապիտալը կազմում է 100,000 հազար ՀՀ դրամ: Բանկի կանոնադրական կապիտալը Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունն է և չի կարող գրավ դրվել, բռնագանձվել կամ այլ կերպ օտարվել Հայաստանի Հանրապետության պարտավորությունների դիմաց:

Կապիտալը կառավարելիս Բանկի նպատակն է պահպանել կապիտալի համապատասխան մակարդակ՝ Բանկի տնտեսական անկախությունն ու իր գործառնություններն իրականացնելու կարողությունն ապահովելու համար: Բանկի ղեկավարությունը կառավարման ներքո գտնվող ողջ կապիտալը դիտարկում է որպես սեփական կապիտալ, ինչպես ներկայացված է ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Բանկի կապիտալի բաղադրիչների կառավարման նպատակներն ու քաղաքականությունը սահմանված են Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի խորհրդի (այսուհետ՝ «խորհուրդ») որոշումներով հաստատված համապատասխան ներքին կանոնակարգերով: Իր գործառնությունների իրականացման հետ կապված ֆինանսական ռիսկերը ծածկելու նպատակով միջոցների և պահուստների ձևավորումը կատարվում է խորհրդի կողմից հաստատված կանոնակարգերին և Օրենքին համապատասխան:

Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է Օրենքի համաձայն և ենթակա չէ բաշխման: Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է բանկային գործունեության արդյունքում առաջացող ընդհանուր ռիսկերը (հնարավոր վնասները) ծածկելու համար: Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակը իրենից ներկայացնում է ցպահանջ անտոկոս հասարակ մուրհակի տեսքով Կառավարության ներդրումը, որը կատարվում է խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ֆինանսական տարվա արդյունքում առաջացած վնասի՝ պահուստների հանրագումարը գերազանցելու դեպքում:

Օրենքի համաձայն՝ 2021թ. ընթացքում 2020թ. ֆինանսական տարվա շահույթը բաշխվել է հետևյալ կերպ.

- ▶ 20% Գլխավոր պահուստին,
- ▶ 80% ՀՀ Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակի մասնակի մարմանը:

Արդյունքում ՀՀ Կառավարությունը թողարկել է նոր անտոկոս հասարակ մուրհակ 15,776,447 հազար ՀՀ դրամ արժեքով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 66,055,949 հազար ՀՀ դրամ): Շահույթի բաշխումը և մուրհակի վերաթողարկումը չեն հանդիսանում դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների հոսքեր:

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվների վերագնահատման պահուստը, որը կազմում է 1,767,743 հազար ՀՀ դրամ (դրական ազդեցություն) (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 2,626,918 հազար ՀՀ դրամ (դրական ազդեցություն)), ներկայացնում է հաշվետու ամսաթվի դրությամբ խմբի՝ դասակարգված որպես այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով վերաչափվող իրական արժեքով ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքի և դրանց սկզբնական ձանաչման իրական արժեքի միջև տարբերությունը:

26. Պայմանական պարտավորություններ

Կապիտալ բնույթի պայմանագրային հանձնառություններ

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կապիտալ բնույթի պայմանագրային հանձնառությունները, որոնք վերաբերում են խմբի ոչ ընթացիկ ակտիվներին, կազմում են 655,561 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 542,276 հազար ՀՀ դրամ):

26. Պայմանական պարտավորություններ (շարունակություն)**Իրավական պարտավորություններ**

Խմբի ղեկավարությանը հայտնի չէ Խմբի դեմ հարուցված որևէ փաստացի, անավարտ կամ սպառնացող էական հայցերի մասին:

27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ**Գործարքներ ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ**

Ստորև ներկայացված է «Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ» հոդվածում ներառված ղեկավար անձնակազմի անդամների ընդհանուր վարձատրությունը (Ծնթգ. 11):

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Ղեկավար անձնակազմ, ներառյալ Խորհրդի անդամները	355,836	316,936
Ընդամենը	355,836	316,936

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմի անդամներին տրամադրված վարկերի մնացորդը կազմել է 185,344 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 240,704 հազար ՀՀ դրամ): 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմի անդամների կողմից Բանկում տեղաբաշխված ավանդների մնացորդը գրոյական է (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 116,533 հազար ՀՀ դրամ): 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում Խումբը ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների գծով ձանաչել է տոկոսային ծախս 3,530 հազար ՀՀ դրամ և տոկոսային եկամուտ 7,649 հազար ՀՀ դրամ (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 19,622 հազար ՀՀ դրամ և 7,123 հազար ՀՀ դրամ): Սկսած 2021թ. ապրիլի 1-ից՝ Բանկը դադարեցրել է աշխատակիցներից ավանդների ներգրավումը:

Գործարքներ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հետ

Ստորև ներկայացված են Կառավարության հետ գործարքների մնացորդները և պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույքները:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.		31 դեկտեմբերի 2020թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Ակտիվներ				
Հայաստանի Հանրապետության պետական արժեթղթեր՝ դասակարգված որպես իրական արժեթղթի այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ (Ծնթգ. 15)	9,680,244	11.46%	11,578,230	11.5%
	9,680,244		11,578,230	
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ. 15)				
Մնացորդը հունվարի 1-ին	66,055,949		73,810,843	
Շահույթի բաշխում	(50,279,502)		(7,754,894)	
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	15,776,447		66,055,949	
Ակտիվներ դեկտեմբերի 31-ին	25,456,691		77,634,179	
Պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ (տեղական արժույթով) (Ծնթգ. 23)	401,983,788	6.18%	265,035,664	4.9%
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ (արտարժույթով) (Ծնթգ. 23)	1,626,616		1,506,451	
Պարտավորություններ դեկտեմբերի 31-ին	403,610,404		266,542,115	

27. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ (շարունակություն)**Գործարքներ Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության հետ (շարունակություն)**

Տեղական արժույթով Կառավարության նկատմամբ պարտավորություններում ներառված ավանդների շարժը.

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Մնացորդը հունվարի 1-ին	202,637,377	285,000,475
Ավելացում	1,859,000,000	1,477,000,000
Տոկոսային ծախս	29,876,634	16,787,029
Մարում (ներառյալ՝ տոկոսի վճարումը)	(1,710,546,086)	(1,576,150,127)
Մնացորդը դեկտեմբերի 31-ին	380,967,925	202,637,377

Կառավարության հետ գործարքների գծով համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլված գումարները հետևյալն են.

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.	2020թ.
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն		
Տոկոսային եկամուտ Կառավարության արժեթղթերից (Ծնթգ. 4)	1,056,269	1,271,924
Տոկոսային ծախս (Ծնթգ. 5)	(30,153,372)	(16,914,428)
Ջուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից	(568,889)	(660,013)
Ջուտ վնաս Կառավարության հետ կնքված ֆորվարդ պայմանագրից (Ծնթգ. 7)	–	(3,461,039)

Գործարքներ այլ կապակցված կողմերի հետ

Ստորև բերված աղյուսակներում ներառված տեղեկատվությունը վերաբերում է այլ կապակցված կողմերի հետ գործարքների արդյունքներին և մնացորդներին, որոնց կառավարման մարմիններում Բանկն ունի ներկայացուցիչներ.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.		31 դեկտեմբերի 2019թ.	
	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք	Մնացորդ	Պայմանագրով սահմանված միջին տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Պարտավորություններ				
Ընթացիկ հաշիվներ և ժամկետային ավանդ (տեղական արժույթով, Ծնթգ. 20)	2,374,703	7.75%	9,464,497	5.25%
Ընթացիկ հաշիվներ (արտարժույթով, Ծնթգ. 20)	1,395,425	0.0%	304,266	0.0%
Ընդամենը	3,770,128		9,768,763	

28. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունում տարեվերջի դրությամբ արտացոլված դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները բաղկացած են հետևյալ հոդվածներից.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.	31 դեկտեմբերի 2020թ.
Կանխիկ դրամ	44,555,290	51,108,237
Նոստրո հաշիվներ (Ծնթգ. 12)	750,194,375	380,277,935
ԱՄՀ-ում ՀՓԻ միջոցներ (Ծնթգ. 16)	15,768,985	4,690,218
Ընդամենը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	810,518,650	436,076,390

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Իրական արժեքի գնահատումների վերլուծությունը կատարվում է ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի, հետևյալ կերպ. (ա) մակարդակ 1՝ գնահատումներ գործող շուկայում համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների գնանշված (չճշգրտված) գներով, (բ) մակարդակ 2՝ գնահատման մեթոդներ, որոնցում ակտիվի կամ պարտավորության համար բոլոր էական ելակետային տվյալները ուղղակիորեն (գներ) կամ անուղղակիորեն (գների հիման վրա ստացված) դիտարկելի են, (գ) մակարդակ 3՝ գնահատումներ, որոնք հիմնված չեն շուկայի դիտարկելի տվյալների վրա (այն է՝ ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ):

Ֆինանսական գործիքները դասակարգելիս ղեկավարությունը կիրառում է դատողություն՝ օգտագործելով իրական արժեքի հիերարխիան: Եթե իրական արժեքի գնահատման համար օգտագործվում են էական ճշգրտում պահանջող դիտարկելի ելակետային տվյալներ, ապա տվյալ գնահատումը մակարդակ 3-ի գնահատում է: Գնահատման ելակետային տվյալների էականությունը գնահատվում է իրական արժեքի ամբողջական գնահատման համադրությամբ:

(ա) Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ

Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներն այն գնահատումներն են, որոնք հաշվապահական հաշվառման ստանդարտներով պահանջվում կամ թույլատրվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում: Իրական արժեքի պարբերական գնահատումների դասակարգումն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.				31 դեկտեմբերի 2020թ.			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ								
Ֆինանսական ակտիվներ								
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ								
- Պետական պարտատոմսեր (Ծնթ. 13)	607,008,850	-	-	607,008,850	737,180,656	-	-	737,180,656
- Այլ արժեթղթեր (Ծնթ. 13)	113,985,677	-	-	113,985,677	88,770,729	-	-	88,770,729
- Փողի շուկայի գործիքներ (Ծնթ. 13)	-	13,570,747	-	13,570,747	-	104,520,482	-	104,520,482
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ								
- Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթ. 14)	-	445,057	-	445,057	-	-	-	-
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ								
- Արտերկրյա արժեթղթեր (Ծնթ. 15)	264,479	2,303,033	-	2,567,512	285,955	2,329,540	-	2,615,495
- ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր (Ծնթ. 15)	-	9,680,244	-	9,680,244	-	11,578,230	-	11,578,230
- Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթ. 15)	-	15,776,447	-	15,776,447	-	66,055,949	-	66,055,949
- Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով (Ծնթ. 15)	-	787,898	-	787,898	-	840,759	-	840,759
Ընդամենը ակտիվներ իրական արժեքի պարբերական գնահատմամբ	721,259,006	42,563,426	-	763,822,432	826,237,340	185,324,960	-	1,011,562,300

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.				31 դեկտեմբերի 2020թ.			
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Իրական արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ								
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ								
- Արտարժույթային ֆյուչերս պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթ. 14)	-	-	-	-	5,553	-	-	5,553
- Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր ներքին շուկայում (Ծնթ. 14)	-	-	-	-	-	-	70,825	70,825
- Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթ. 14)	-	-	-	-	-	66,743	-	66,743
Ընդամենը պարտավորություններ իրական արժեքի պարբերական գնահատմամբ	-	-	-	-	5,553	66,743	70,825	143,121

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք (շարունակություն)

(ա) Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ (շարունակություն)

Մակարդակ 2-ի իրական արժեքի գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և գնահատման մեթոդի նկարագիրը 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ			
Ֆինանսական ակտիվներ			
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ			
Փողի շուկայի գործիքներ (Ծնթգ.13)	13,570,747	ԶՂՄՀ	BIS տոկոսադրույք
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ			
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթգ.14)	445,057	ԶՂՄՀ	ԱՄՆ դոլարի OIS կոր Արտարժույթի սվոփ փոխարժեքներ Արտարժույթի ֆորվարդ կետեր
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթեր			
Արտերկրյա արժեթղթեր (Ծնթգ.15)	2,303,033	ԶՂՄՀ	Ոչ ռիսկային տոկոսադրույք՝ եվրո
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով (Ծնթգ.15)	787,898	ԶՂՄՀ	Գնանշված գներ
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր (Ծնթգ.15)	9,680,244	ԶՂՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ.15)	15,776,447	ԶՂՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	42,563,426		

Մակարդակ 2-ի իրական արժեքի գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և գնահատման մեթոդի նկարագիրը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվներ			
Ֆինանսական ակտիվներ			
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ			
Փողի շուկայի գործիքներ (Ծնթգ.13)	104,520,482	ԶՂՄՀ	BIS տոկոսադրույք
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթեր			
Արտերկրյա արժեթղթեր (Ծնթգ.15)	2,329,540	ԶՂՄՀ	Ոչ ռիսկային տոկոսադրույք՝ եվրո
Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով (Ծնթգ.15)	840,759	ԶՂՄՀ	Գնանշված գներ
ՀՀ Կառավարության գանձապետական արժեթղթեր (Ծնթգ.15)	11,578,230	ԶՂՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ (Ծնթգ.15)	66,055,949	ԶՂՄՀ	Պետական պարտատոմսերի եկամտաբերության կոր
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	185,324,960		

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք (շարունակություն)

(ա) Իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ
Իրական արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ Ֆինանսական պարտավորություններ Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ			
Արտարժույթային սվոփ պայմանագրեր արտաքին շուկայում (Ծնթգ.14)	66,743	ՋՂՄՀ	ԱՄՆ դոլարի OIS կոր Արտարժույթի սվոփ փոխարժեքներ Արտարժույթի ֆորվարդ կետեր
Ընդամենը մակարդակ 2-ում իրական արժեքի պարբերական գնահատումներ	66,743		

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը չունի մակարդակ 3-ում իրական արժեքի գնահատմամբ ֆինանսական գործիքներ:

Մակարդակ 3-ի իրական արժեքի գնահատման մեթոդի, գնահատումներում օգտագործված ելակետային տվյալների և այդ ելակետային տվյալներում հնարավոր ողջամիտ փոփոխությունների նկատմամբ համապատասխան զգայունության նկարագիրը 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

Հազար ՀՀ դրամ	Իրական արժեք	Գնահատման մեթոդ	Օգտագործված ելակետային տվյալներ	Ելակետային տվյալների միջակայքը (միջին կշռված)	Ողջամիտ փոփոխություն	Իրական արժեքի գնահատման զգայունություն
Իրական արժեքով հաշվառվող պարտավորություններ Ֆինանսական պարտավորություններ Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ ներքին շուկայում (սվոփ)	70,825	ՋՂՄՀ	Ոչ ռիսկային տոկոսադրույք ՀՀ դրամ	5.83%	+110/-110 բ.կ.	(5,586)/5,318

Ներկայացված աղյուսակները բացահայտում են ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների գնահատման ելակետային տվյալների նկատմամբ զգայունությունն այն դեպքում, երբ խելամտորեն հնարավոր այլընտրանքային ենթադրություններն արտացոլելու համար ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներից մեկի կամ մի քանիսի փոփոխությունը հանգեցնում է իրական արժեքի էական փոփոխության: Ներկայացված աղյուսակում բացահայտված իրական արժեքի գնահատման զգայունությունը ցույց է տալիս գնահատման արդյունքի փոփոխության ուղղությունը համապատասխան ելակետային փոփոխականների ավելացման կամ նվազեցման դեպքում:

(բ) Մակարդակ 3-ի իրական արժեքի պարբերական գնահատումների գործընթացներ

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 3-ում իրական արժեքի գնահատումները պարբերաբար դիտարկվում են Բանկի հաշվապահական հաշվառման և ֆինանսական վարչությունների կողմից՝ որոշում կայացնելով գնահատման մեթոդի ելակետային տվյալների վերլուծության և օգտագործվող գնահատման մեթոդի համապատասխանության վերաբերյալ: Մակարդակ 3-ում գործիքները գնահատվում են գնահատված ապագա դրամական միջոցների հոսքերի զուտ բերված արժեքով՝ օգտագործելով յուրաքանչյուր ֆինանսական գործիքի առանձնահատկությունների հիման վրա որոշված գեղջման դրույքները: Անհրաժեշտության դեպքում Խմբի կողմից կիրառվում է հետադարձ թեստավորում:

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք (շարունակություն)

(գ) Ակտիվներ և պարտավորություններ, որոնք չեն գնահատվում իրական արժեքով, սակայն որոնց համար կատարվում է իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտում

Ստորև ներկայացված է իրական արժեքով չգնահատվող ակտիվների հաշվեկշռային արժեքը և իրական արժեքի վերլուծությունն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի.

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2021թ.</i>		<i>31 դեկտեմբերի 2020թ.</i>	
	<i>Մակարդակ 2</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>	<i>Մակարդակ 2</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>
Ֆինանսական ակտիվներ				
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով				
- Նոստրո հաշիվներ	750,194,375	750,193,434	380,277,935	380,276,878
- Ժամկետային ավանդներ	13,352,882	12,767,492	4,257,941	4,104,824
- Ածանցյալների պարտադիր մարժա	675,167	675,167	637,304	637,304
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով				
- Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	485,415,041	485,415,041	345,952,769	345,952,769
- Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	186,319,534	182,783,075	142,528,780	138,082,116
- Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	135,970,476	134,640,720	106,708,374	106,346,889
- Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդներ և թղթակցային հաշիվներ	77,167,979	76,779,821	87,282,360	86,772,875
- Այլ վարկեր և ներդրումներ	25,444,239	27,216,688	25,785,975	27,380,114
Ընդամենը	1,674,539,693	1,670,471,438	1,093,431,438	1,089,553,769

Խմբի ղեկավարությունը կարծում է, որ ֆինանսական և այլ հաստատություններում արտերկրյա և տեղական արժույթով հաշիվների և ավանդների, ԱՄՀ-ին վճարվելիք գումարների և այլ փոխառու միջոցների հաշվեկշռային արժեքը մոտարկում է դրանց իրական արժեքին: Իրական արժեքի հիերարխիայում այդ ֆինանսական պարտավորությունները ներառված են մակարդակ 2-ում:

Ստորև ներկայացված է իրական արժեքով չգնահատվող պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը և իրական արժեքի դասակարգումն ըստ իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակի.

<i>Հազար ՀՀ դրամ</i>	<i>31 դեկտեմբերի 2021թ.</i>		<i>31 դեկտեմբերի 2020թ.</i>	
	<i>Մակարդակ 2</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>	<i>Մակարդակ 2</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք</i>
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության նկատմամբ				
Պարտավորություններ արտարժույթով				
- Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	1,626,616	1,626,616	1,506,451	1,506,451
Պարտավորություններ տեղական արժույթով				
- Կառավարության ընթացիկ հաշիվներ	21,015,863	21,015,863	62,398,287	62,398,287
- Ժամկետային ավանդներ	380,868,422	380,967,925	202,564,143	202,637,377
- Թողարկված պարտատոմսեր	9,445,345	9,650,642	9,657,601	9,655,324
Ընդամենը	412,956,246	413,261,046	276,126,482	276,197,439

29. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք (շարունակություն)

(գ) Ակտիվներ և պարտավորություններ, որոնք չեն գնահատվում իրական արժեքով, սակայն որոնց համար կատարվում է իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտում (շարունակություն)

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 2-ում և մակարդակ 3-ում իրական արժեքները գնահատվել են՝ օգտագործելով զեղչված դրամական միջոցների մեթոդը: Գործող շուկայում չգնանշված լողացող տոկոսադրույքով գործիքների իրական արժեքը գնահատվել է որպես դրանց հաշվեկշռային արժեքին հավասար: Չգնանշված ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքների իրական արժեքը գնահատվել է՝ հիմք ընդունելով ապագա դրամական միջոցների հոսքերի զեղչման մեթոդը՝ կիրառելով համանման պարտքային ռիսկ և մարման ժամկետ ունեցող նոր գործիքների համար շուկայում գործող տոկոսադրույքները:

30. Ռիսկերի կառավարում

Ներածություն

Խմբի գործունեությանը բնորոշ են ռիսկեր: Ռիսկերի կառավարումը Խումբն իրականացնում է բացահայտման, գնահատման, մոտեցումների, մշտադիտարկման և հաշվետվողականության մշտական գործընթացների, ինչպես նաև ռիսկերի սահմանաչափերի հաստատման և ներքին վերահսկողության այլ միջոցառումների միջոցով: Ռիսկերի կառավարման այդ գործընթացը չափազանց կարևոր է Խմբի հիմնական գործառնությունների իրականացման համար, և Խմբում յուրաքանչյուր անհատ պատասխանատու է իր պարտականություններին առնչվող ռիսկերի ազդեցության մասով: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է պարտքային, իրացվելիության և շուկայական ռիսկերի: Վերջինս ներառում է առևտրային և ոչ առևտրային ռիսկեր: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է նաև գործառնական ռիսկերի:

Ռիսկերի կառավարման գործընթացը չի ընդգրկում գործարար ռիսկերը, ինչպիսիք են միջավայրի, տեխնոլոգիաների և ոլորտի փոփոխությունը: Նման ռիսկերը վերահսկվում են Խմբի կողմից ռազմավարական պլանավորման գործընթացի միջոցով:

Խորհուրդը վերջնական պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման համար, սակայն գոյություն ունեն ռիսկերի կառավարման և մշտադիտարկման համար պատասխանատու առանձին անկախ մարմիններ:

Խորհուրդը

Խորհուրդը հաշվետու է ռիսկերի կառավարման ընդհանուր մոտեցումների, ռազմավարության և ռիսկերի կառավարման սկզբունքների հաստատման համար:

Ինստիտուցիոնալ հիմքերը

ՀՀ միջազգային պահուստները Բանկի պահանջներն են ոչ ռեզիդենտների նկատմամբ՝ արտահայտված ազատ փոխարկելի արտարժույթով: Պահուստներն արտացոլվում են Խմբի ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում: Բանկը պահուստների կառավարումն իրականացնում է Օրենքի 52-րդ հոդվածում նշված սկզբունքներին համապատասխան՝ ներդրումներ կատարելով Խորհրդի կողմից հաստատված ներդրումային ծրագրի շրջանակներում:

Պահուստները նախատեսված են արտաքին վճարային/առևտրային անհավասարակշռությունները ֆինանսավորելու, փոխարժեքի վրա այդ անհավասարակշռությունների ազդեցությունը անուղղակի կարգավորելու, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորությունների անխոչընդոտ կատարումն ապահովելու համար: Բանկը պահուստներն օգտագործում է ՀՀ Կառավարության և պետական գործակալությունների արտարժույթային սպասարկման համար, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարկման կամ արտաքին պարտքի գծով վճարումների համար:

Բանկն ունի որոշումների կայացման եռամակարդակ համակարգ, ըստ որի Խորհրդի կողմից սահմանվում է «Ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխումը», այսինքն՝ պահուստների կառավարման հիմնական սկզբունքները երկարաժամկետ՝ 3 տարի միջակայքի համար, իսկ ավելի կարճաժամկետ, մարտավարական ուղեցույցների ընտրության իրավասությունը պատվիրակվել է Բանկի ներդրումային հանձնաժողովին: Պորտֆելի կառավարիչները, իրենց հերթին, ունեն մարտավարական ուղեցույցների և թույլատրելի ակտիվ ռիսկի սահմաններում ընթացիկ կառավարման որոշումներ կայացնելու իրավասություններ:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Կառավարում և վերահսկողություն

Ըստ Բանկի կառուցվածքի՝ ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման համար պատասխանատու է ֆինանսական շուկաների դեպարտամենտը: Ֆինանսական գործառնությունների վարչությունը իրականացնում է պահուստների ամենօրյա կառավարման հետ կապված գործառնություններ: Ռիսկերի կառավարման վարչությունը պատասխանատու է ռիսկերի գնահատման համար, աջակցում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխմանը և ուղենիշների մշակմանը, սահմանաչափերի պահպանման մշտադիտարկման, ինչպես նաև պահուստների կառավարման կատարողականի գնահատման և հաշվետվությունների ներկայացման համար:

Պահուստների կառավարման հետ կապված խնդիրներն ամսական պարբերականությամբ քննարկվում են Բանկի Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից, որում ընդգրկված են պահուստների կառավարման գործընթացում ներգրավված բոլոր ստորաբաժանումների ղեկավարները, ինչպես նաև Բանկի նախագահը և նախագահի տեղակալները: Պահուստների կառավարման կատարողականի վերաբերյալ Ռիսկերի կառավարման վարչությունը եռամսյակային պարբերականությամբ զեկուցում է Ներդրումային հանձնաժողովին և կիսամյակային պարբերականությամբ՝ Խորհրդին: Բանկը յուրաքանչյուր եռամսյակ Կառավարությանն է ներկայացնում միջազգային պահուստների վիճակի և կազմի մասին տեղեկատվություն և հրապարակում է այն:

Ակտիվների տեղաբաշխումը և ռիսկերի կառավարումը

Համաձայն Օրենքի 52-րդ հոդվածի՝ ՀՀ միջազգային պահուստները կառավարվում են իրացվելիության և անվտանգության պատշաճ մակարդակի ապահովման սկզբունքով՝ ապահովելով եկամտաբերության մաքսիմալացում: Այս նպատակով Բանկի Ռիսկերի կառավարման վարչությունը մշակում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխման և մարտավարական ուղենիշների նախագծերը, որոնք հաստատվում են համապատասխանաբար Բանկի Խորհրդի և Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից: Ներդրումային ուղենիշները ներառում են ներդրումային գործընթացը կարգավորող բոլոր սահմանաչափերը և պահանջները, ինչպես նաև ակտիվների այն կառուցվածքը, որը համապատասխանում է Խորհրդի կողմից պահուստների կառավարմանը ներկայացվող սկզբունքներին:

Պարտքային ռիսկ

Պարտքային ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբը կարող է կրել վնասներ՝ հաճախորդների կամ գործընկերների պարտավորությունների չկատարման կամ վարկային որակի վատացման դեպքում: Խումբն իրականացնում է պարտքային ռիսկի վերահսկում և կառավարում՝ գործընկերոջ համապատասխանելիության և ռիսկի առավելագույն չափի սահմանման միջոցով, որը Խումբը կարող է ընդունել ըստ առանձին գործընկերների, աշխարհագրական կամ ոլորտային ռիսկի կենտրոնացումների, ինչպես նաև սահմանված ռիսկի սահմանաչափերի պահպանման վերահսկողության միջոցով:

Խումբը մշակել է վարկային որակի ստուգման ընթացակարգ՝ ապահովելու գործընկերների վճարունակության հնարավոր փոփոխությունների վաղաժամկետ հայտնաբերումը: Միջազգային պահուստների վարկային որակը գնահատելու համար Բանկը գնահատում է գործընկերների վարկունակությունը՝ հիմք ընդունելով միջազգային հեղինակավոր վարկանշային կազմակերպությունների կողմից շնորհված վարկանիշները:

Խումբը սահմանում է նվազագույն ընդունելի վարկանիշներ պետական, պետական գործակալությունների, այլ պետական մարմինների, ֆինանսական կազմակերպությունների և վերազգային կազմակերպությունների թողարկած արժեթղթերի համար: Այդ վարկանիշները չեն կարող ցածր լինել որոշակի սահմանված նվազագույն մակարդակից, որը պարբերաբար վերանայվում է:

Պարտքային ռիսկի մշտադիտարկման համար կիրառվում է ներքին ռեսուրսներով մշակված մոդելը: Վերջինս գործընկերոջ բաժնետոմսերի գների վարքագծի, ինչպես նաև մի շարք հաշվեկշռային ցուցանիշների հիման վրա թույլ է տալիս գնահատել ընկերության անվճարունակության հավանականությունը: Այն պատկանում է կառուցվածքային մոդելների տիպին, որն ընկերության անվճարունակությանը տալիս է տնտեսագիտորեն իմաստալից բացատրություն՝ հիմնվելով ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքի, ինչպես նաև պարտքի չափի վրա: Մոդելը հիմնված է սահմանային օպցիոնի գնի հաշվարկման բանաձևի վրա, որը նաև հեղինակավոր FITCH վարկանշային կազմակերպության կողմից ընկերություններին շնորհվող վարկանիշների բաղադրիչներից մեկն է: Վարկանիշների և կիրառվող մոդելի արդյունքների հիման վրա կառուցվում է ըստ վարկանիշների և ժամկետայնությունների, առանձին գործընկերների և գործիքների գծով ներդրումների առավելագույն ծավալների սահմանաչափերի մատրիցը, որը և պարտքային ռիսկի կառավարման հիմնական գործիքն է:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Պարտքային ռիսկը, որն առաջանում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքներից, ժամանակի ցանկացած պահին սահմանափակվում է դրական իրական արժեքով հաշվառվող ածանցյալ գործիքներով, որոնք ձանաչված են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Պարտքային ռիսկի առավելագույն չափը՝ առանց գրավի կամ պարտքի որակի բարելավման այլ միջոցների

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության տարրերի (ներառյալ՝ ածանցյալ գործիքների) պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածությունը, նախքան գլխավոր հաշվանցման և գրավադրման պայմանագրերի միջոցով ռիսկի նվազեցման, լավագույնս ներկայացված է դրանց հաշվեկշռային արժեքով:

Երբ ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով, հաշվեկշռային արժեքները ցույց են տալիս ընթացիկ, բայց ոչ առավելագույն պարտքային ռիսկին ենթարկվածությունը, որը կարող է առաջանալ ապագայում իրական արժեքների փոփոխություններից:

Ֆինանսական գործիքների յուրաքանչյուր դասի համար պարտքային ռիսկին առավելագույն ենթարկվածության մանրամասների համար անհրաժեշտ է դիտարկել համապատասխան ծանոթագրություններ:

Պարտքային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի

Խմբի ֆինանսական ակտիվները, բացառությամբ բաժնային ներդրումների, դասակարգվում են ըստ Խմբի գործընկերներին Fitch IBCA, Moody's և Standard & Poor's ռեյտինգային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշներից նվազագույնի: Ստորև ներկայացված են վարկանիշներն ըստ Moody's վարկանշային գործակալության կողմից՝ օգտագործելով Bloomberg տեղեկատվական համակարգի վարկանիշների համապատասխանության աղյուսակը: AAA վարկանիշն օգտագործվում է չափազանց հուսալի ֆինանսական հաստատությունների, ինչպիսին է Միջազգային հաշվարկների բանկը (BIS), նույնականացման համար:

		31 դեկտեմբերի 2021թ.		31 դեկտեմբերի 2020թ.	
Հազար ՀՀ դրամ	Վարկային վարկանիշ	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում
Ֆինանսական ակտիվներ՝ ոչ ժամկետանց և ոչ արժեզրկված					
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով					
- Նոստրո հաշիվներ	P-1	748,913,779	98.1	378,347,677	98.3
	P-2	328,979	0.1	124,129	0.0
	P-3	650,510	0.1	1,055,570	0.3
	NP	169,020	0.0	680,551	0.2
	Վարկանիշ առկա չէ	132,087	0.0	70,008	0.0
- Ժամկետային ավանդներ	P-1	4,801,854	0.6	–	–
	Վարկանիշ առկա չէ	960,656	0.1	1,310,245	0.3
	NP	7,112,725	0.9	2,863,189	0.7
- Հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվներում ներառված դրամական միջոցներ և տոկոսադրույքի ֆյուչերսի պարտադիր մարժա	P-1	675,167 (108,684)	0.1	637,304 (69,667)	0.2
Արժեզրկման պահուստ					
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		763,636,093	100.0	385,019,006	100.0
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ					
- Պետական պարտատոմսեր	Aaa	524,663,535	71.4	651,746,838	70.0
	Aa1-Aa3	82,345,315	11.2	85,433,818	9.0
- Այլ արժեթղթեր	Aaa	111,528,216	15.2	88,770,729	10.0
	Aa1-Aa3	2,457,461	0.4	–	–
- Փողի շուկայի գործիքներ	Վարկանիշ առկա չէ*	13,570,747	1.8	104,520,482	11.0
Ընդամենը իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ		734,565,274	100.0	930,471,867	100.0
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ, բացառությամբ բաժնային ներդրումների					
- ՀՀ Կառավարության պետական արժեթղթեր	B1	9,680,244	36.9	11,578,230	14.7
- Կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ	B1	15,776,447	60.1	66,055,949	84.2
- Կորպորատիվ պարտատոմսեր արտարժույթով	Վարկանիշ առկա չէ	787,898	3.0	840,759	1.1
Ընդամենը իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ, բացառությամբ բաժնային ներդրումների		26,244,589	100.0	78,474,938	100.0

* 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող վարկային խմբում ներառված փողի շուկայի գործիքները հանդիսանում են Միջազգային հաշվարկների բանկի կողմից թողարկված արժեթղթեր:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Պարտքային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի (շարունակություն)

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ վարկանիշ չունեցող վարկային խմբում ներառված ընթացիկ հաշիվներն ու ժամկետային ավանդները կազմել են համապատասխանաբար 123,131 հազար ՀՀ դրամ և 960,656 հազար ՀՀ դրամ գումարի չափով (2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ 62,886 հազար ՀՀ դրամ և 1,310,245 հազար ՀՀ դրամ), հանդիսանում են խմբի դուստր կազմակերպությունների կողմից տեղական առևտրային բանկերում ընթացիկ հաշիվներ և ներդրված ավանդներ:

		31 դեկտեմբերի 2021թ.		31 դեկտեմբերի 2020թ.	
Հազար ՀՀ դրամ	Վարկային վարկանիշ	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում	Գումար	%-ը ֆինանսական ակտիվներում
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով					
- Վարկեր բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին KfW-ի, Համաշխարհային բանկի, Ասիական զարգացման բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	14,064,179	7.6	13,204,400	9.4
		171,703,701	92.4	127,642,775	90.6
		185,767,880	100.0	140,847,175	100.0
Ընդամենը					
- Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	2,780,012	2.1	5,442,659	5.1
		131,896,310	97.9	100,934,357	94.9
		134,676,322	100.0	106,377,016	100.0
Ընդամենը					
- Առևտրային բանկերում տեղաբաշխված ավանդներ և թղթակցային հաշիվներ	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	39,834,458	51.6	13,993,998	16.0
		37,333,521	48.4	73,288,362	84.0
		77,167,979	100.0	87,282,360	100.0
Ընդամենը					
- Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո	485,415,041	100.0	345,952,769	100.0
		485,415,041	100.0	345,952,769	100.0
Ընդամենը					
- Ներդրումներ՝ դասակարգված որպես ամորտիզացված արժեքով չափվող	Մարվել են հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից հետո Վճարման ենթակա չեն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաստատման ամսաթվի դրությամբ	2,951,878	12.1	547,614	2.3
		21,355,072	87.9	23,757,798	97.7
		24,306,950	100.0	24,305,412	100.0
Ընդամենը					
- Այլ վարկեր		3,012,901	100.0	3,208,943	100.0
		3,012,901	100.0	3,208,943	100.0
Արժեզրկման պահուստ					
Ընդամենը բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով					
		906,835,345	–	704,534,763	–

Բանկը որոշումներ է կայացնում տեղական բանկերում և ֆինանսական կազմակերպություններում միջոցների տեղաբաշխման վերաբերյալ՝ հաշվի առնելով իր՝ որպես բանկային ոլորտի կարգավորողի և վերջին ատյանի վարկատուի դերակատարումը և, հետևաբար, չի շնորհում վարկանիշներ տեղական բանկերին և ֆինանսական կազմակերպություններին: Այսպիսով, տվյալ ակտիվների վարկային որակի վերլուծությունը սահմանափակվում է համապատասխան գործարքի փուլով:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արժեզրկման գնահատում

Խումբը ԱՊԿ-ն հաշվարկում է հավանականությամբ կշռված մի շարք սցենարներով՝ գնահատելու ակնկալվող դրամական միջոցների պակասորդները՝ զեղչված արդյունավետ տոկոսադրույքի մոտարկմամբ: Դրամական միջոցների պակասորդը կազմակերպությանը պայմանագրով վճարման ենթակա դրամական միջոցների հոսքերի և կազմակերպության ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի միջև տարբերությունն է: ԱՊԿ հաշվարկի մեխանիզմները ներկայացված են ստորև, և դրանց հիմնական տարրերը հետևյալն են՝

Դեֆոլտի հավանականություն (PD)	Դեֆոլտի հավանականությունը որոշակի ժամանակային հորիզոնի ընթացքում դեֆոլտի հավանական լինելու գնահատումն է: Դեֆոլտը միայն կարող է տեղի ունենալ գնահատված ժամանակահատվածում որոշակի պահի, եթե գործիքը նախկինում չի ապաճանաչվել և դեռևս պայուսակում է:
Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեք (EAD)	Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը ապագա դեֆոլտի ամսաթվի դրությամբ գործիքի գնահատված արժեքն է՝ հաշվի առնելով հաշվետու ամսաթվից հետո ակնկալվող փոփոխությունների ազդեցությունը, ներառյալ մայր գումարի և տոկոսների վճարումները՝ պայմանագրով նախատեսված կամ այլ կերպ, չկատարված վճարումների վրա հաշվեգրված տոկոսները և այլն:
Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD)	Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը դրամական միջոցների կորստի գնահատումն է, որն առաջանում է, երբ որոշակի պահի տեղի է ունենում դեֆոլտ: Դա պայմանագրով սահմանված դրամական միջոցների հոսքերի և այն դրամական միջոցների հոսքերի տարբերությունն է, որոնք վարկատուն ակնկալում է ստանալ՝ ներառյալ գրավների իրացումից միջոցները: Այն սովորաբար արտահայտվում է որպես դեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքից (EAD) տոկոս:

ԱՊԿ պահուստը հիմնվում է պարտքային կորուստների վրա, որոնք ակնկալվում է, որ կառաջանան ակտիվի կյանքի ընթացքում (ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստ կամ ԱԿԱՊԿ), եթե առկա չէ պարտքային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո, որի դեպքում պահուստը հիմնվում է 12 ամսվա ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստի վրա (12ամսԱՊԿ): 12ամսԱՊԿ-ը ԱԿԱՊԿ-ի այն մասն է, որը ներկայացնում է ֆինանսական գործիքի գծով պարտավորությունների չկատարման դեպքերի արդյունք հանդիսացող ԱՊԿ-ները, որոնք հնարավոր են հաշվետու ամսվան հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում: Ինչպես ԱԿԱՊԿ-ն, այնպես էլ 12ամսԱՊԿ-ն հաշվարկվում են անհատական կամ խմբային հիմունքով՝ ելնելով ֆինանսական գործիքների համապատասխան պայուսակի բնույթից:

Խումբը քաղաքականություն է սահմանել՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտին իրականացնել գնահատում՝ արդյոք ֆինանսական գործիքի պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում դեֆոլտի տեղի ունենալու ռիսկի փոփոխությունը: Վերոնշյալ գործընթացի հիման վրա Խումբը խմբավորում է իր վարկերը ըստ փուլերի, ինչպես նկարագրված է ստորև.

Փուլ 1:	Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Խումբը պահուստ է ճանաչում 12 ամսվա ԱՊԿ-ի հիման վրա: 1-ին փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում պարտքային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 2-րդ փուլից:
Փուլ 2:	Երբ գործիքի պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո, Խումբը պահուստը ճանաչում է վարկի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստների (ԱԿԱՊԿ) համար: 2-րդ փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում պարտքային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 3-րդ փուլից:
Փուլ 3:	Ակտիվը համարվում է պարտքային առումով արժեզրկված: Խումբը ձևակերպում է ԱԿԱՊԿ պահուստ:
Գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված ակտիվները (POCI)	Գնված կամ սկզբնավորված պարտքային առումով արժեզրկված (POCI) ակտիվները ֆինանսական ակտիվներ են, որոնք արժեզրկված են սկզբնական ճանաչման ժամանակ: Տվյալ ակտիվները սկզբնական ճանաչման ժամանակ հաշվառվում են իրական արժեքով, և տոկոսային եկամուտը հետագայում ճանաչվում է պարտքային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա: ԱՊԿ-ն միայն ճանաչվում կամ ապաճանաչվում է այնքանով, որքանով որ հետագայում փոխվում է ակտիվի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող պարտքային կորուստների գնահատականը:

Դեֆոլտի և վերականգնման սահմանումը

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական գործիքի գծով առկա է դեֆոլտ, հետևաբար այն դասում է որպես Փուլ 3-ին պատկանող ֆինանսական գործիք (այսինքն՝ պարտքային առումով արժեզրկված) ԱՊԿ հաշվարկի նպատակով, երբ գործընկերոջ վարկանիշը նվազում է խմբի կողմից նախապես սահմանված վարկանիշից: Անկախ վարկանիշի փոփոխությունից, բոլոր այն դեպքերում, երբ փոխառուի պայմանագրային վճարումները ժամկետանց են 90 օրով, ֆինանսական գործիքը համարվում է արժեզրկված:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արժեզրկման գնահատում (շարունակություն)

Հաճախորդի անվճարունակության որակական գնահատման շրջանակներում խումբը նաև դիտարկում է տարաբնույթի ռիսկերը, որոնք կարող են վկայել վճարման անհավանականության մասին: Նման ռիսկերը տեղի ունենալիս խումբը մանրամասն դիտարկում է, թե արդյոք տվյալ ռիսկի արդյունքում հաճախորդը պետք է ճանաչվի անվճարունակ և դասակարգվի Փուլ 3-ում՝ ԱՊԿ հաշվարկների նպատակով, թե պատշաճ է Փուլ 2-ի կիրառումը: Նման ռիսկերը ներառում են՝

- ▶ Փոխառուի անվճարունակության կամ դրան մոտ իրավիճակի մասին վկայող ներքին վարկանիշը,
- ▶ Փոխառուի կողմից խմբին հասցեագրված պահանջը արտակարգ ֆինանսավորման մասին,
- ▶ Գրավի առարկայի արժեքի էական նվազեցումը, այն դեպքում, երբ վարկի վերականգնումը ակնկալվում է իրագործել գրավի առարկայի վաճառքի միջոցով,
- ▶ Պայմանագրային դրույթի խախտումը, որը չի գիշվել խմբի կողմից,
- ▶ Պարտատիրոջ (կամ պարտատիրոջ խմբում ներառված որևէ իրավաբանական անձի) դիմումը սնանկության ճանաչման վերաբերյալ,
- ▶ Պարտատուի ցուցակված պարտքի կամ կապիտալի կասեցումը առաջնային արժեթղթերի շուկայում՝ ելնելով ֆինանսական դժվարությունների մասին կասկածներից կամ փաստերից:

Խմբի քաղաքականության համաձայն՝ ֆինանսական գործիքի կարգավիճակը համարվում է վերականգնված և, հետևաբար, այն վերադասակարգվում է Փուլ 3-ից այն դեպքում, երբ պարտավորության չկատարման չափանիշներից ոչ մեկը առկա չի եղել առնվազն վեց հաջորդական ամիսների ընթացքում: Ակտիվի վերականգնումից հետո այն որպես Փուլ 2 կամ Փուլ 1 դասակարգելու մասին որոշումը կախված է վերականգնման պահին վերանայված վարկային գնահատականից՝ թե արդյոք այն վկայում է սկզբնական ճանաչման պահից ի վեր պարտքային ռիսկի զգալի մեծացման մասին:

Դեֆոլտի հավանականության գնահատման գործընթացը

Այն գործընկերների գծով, որոնք ունեն միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշ, կիրառվում է «Մուդիզ» վարկանիշային ընկերության տարեկան անցումային աղյուսակը:

Այն գործընկերների գծով, որոնք չունեն միջազգային վարկանիշային գործակալությունների կողմից շնորհված վարկանիշ, դեֆոլտի հավանականությունը գնահատվում է ներքին ֆինանսական կայունության ինդեքսի հիման վրա՝ օգտագործելով վարկանշված գործընկերների դեֆոլտի հավանականության էքստրապոլյացիայի մեթոդը:

Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը

Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը (EAD) իրենից ներկայացնում է արժեզրկման գնահատման ենթակա ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքը:

Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD)

Ֆինանսական ակտիվների յուրաքանչյուր խմբի համար LGD հաշվարկելու համար օգտագործվում են տվյալ ֆինանսական գործիքի պարտքի առաջնայնության կարգավիճակին համապատասխան վերականգնման դրույքները («Մուդիզ») կամ գտնվելու վայրի երկրի համար սահմանված վերականգնման ցուցանիշները (ԱՄՀ):

Պարտքային ռիսկի զգալի աճ

Խումբը շարունակաբար մշտադիտարկում է բոլոր ակտիվները, որոնք ենթակա են ԱՊԿ-ի: Որոշելու համար, թե արդյոք գործիքը կամ գործիքների պորտֆելը ենթակա են 12ամսվա ԱՊԿ-ի, խումբը գնահատում է, թե արդյոք տեղի է ունեցել պարտքային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո: Խումբը համարում է, որ պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է այն դեպքում, երբ գործընկերոջ վարկանիշը փոփոխվել է սկզբնական ճանաչման պահից հետո, համաձայն ռիսկերի կառավարման ներքին ընթացակարգերի:

Պարտքային ռիսկի զգալի աճի գնահատումը տեղական առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների համար, որոնք չունեն միջազգային վարկանիշ, հիմնվում է անհատական գործիքների վարքի և առևտրային բանկերի և ֆինանսական հաստատությունների ֆինանսական կայունության ընդհանուր ցուցանիշների վրա: Համակարգային ֆինանսական ռիսկերի տիրույթի մակրոգնահատումները ևս մեկ գործիք են որոշակի ակտիվների՝ Փուլ 1-ից Փուլ 2 տեղափոխման անհրաժեշտությունը գնահատելու համար:

Անկախ վարկանիշների փոփոխություններից, համարվում է, որ պարտքային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչման պահից հետո, եթե պայմանագրային վճարումները ուշացվել են ավելի քան 30 օրով:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արժեզրկման գնահատում (շարունակություն)

Ապագայամետ տեղեկատվություն և բազմակի տնտեսական սցենարներ

Խմբի ԱՊԿ մոդելները հիմնվում են հետագա ժամանակաշրջանների գծով տարատեսակ տեղեկատվության վրա, որոնք հանդիսանում են տնտեսական ելակետային տվյալներ և թվարկված են ստորև.

- ▶ ՀՆԱ աճը,
- ▶ Գործազրկության ցուցանիշը,
- ▶ ՍԳԻ,
- ▶ Միջազգային պահուստները,
- ▶ Դրամավարկային քաղաքականության դրույքը,
- ▶ Կապիտալի գնի ինդեքսը,
- ▶ Արտարժույթի փոխարժեքները,
- ▶ Վարկ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը,
- ▶ Այլ մակրոտնտեսական գործոններ՝ ելնելով տվյալ երկրի առանձնահատկություններից:

ԱՊԿ հաշվարկներում օգտագործվող ելակետային տվյալները և մոդելները հնարավոր է, որ չարտացոլեն տվյալ շուկայի բոլոր բնութագրերը ֆինանսական հաշվետվությունների ամսաթվի դրությամբ: Այս առումով ժամանակ առ ժամանակ կատարվում են որակական ճշգրտումներ կամ վերագնահատումներ՝ ժամանակավոր ճշգրտումների միջոցով, եթե տարբերությունները կրում են զգալիորեն էական բնույթ:

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առևտրային բանկերի հետ Խումբն ուներ հակադարձ հետգնման պայմանագրեր, որոնք ներառված են հաշվանցման գլխավոր համաձայնություններում և դեֆոլտի դեպքում ենթական են կատարման: Խումբը կատարել է նաև մարժային ավանդներ, որոնք գրավ են հանդիսանում իր չհատուցված ածանցյալ գործիքների համար:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված են հաշվանցման ենթակա իրավաբանորեն ամրագրված հաշվանցման գլխավոր համաձայնագրի կամ նմանատիպ պայմանագրերի առարկա (ISDA, RISDA և այլն) հանդիսացող ֆինանսական ակտիվները և ֆինանսական պարտավորությունները, որոնք չեն հանգեցնում հաշվանցման ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում:

	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների համախառն գումար	Ֆին. վիճակի մասին հաշվետվությունում հաշվանցված ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումար	Ֆին. վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված ֆինանսական ակտիվների զուտ գումար	Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չհաշվանցված գումարներ	Ֆինանսական գործիքներ	Զուտ գումար
Հազար ՀՀ դրամ						

2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական ակտիվներ

Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ (Ծնթգ. 12)

Ընդամենը

485,415,041	–	485,415,041	485,415,041	–
485,415,041	–	485,415,041	485,415,041	–

	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների համախառն գումար	Ֆին. վիճակի մասին հաշվետվությունում հաշվանցված ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումար	Ֆին. վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացված ֆինանսական ակտիվների զուտ գումար	Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում չհաշվանցված գումարներ	Ֆինանսական գործիքներ	Զուտ գումար
Հազար ՀՀ դրամ						

2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական ակտիվներ

Հետգնման պայմանագրեր և այլ մեկօրյա միջոցներ (Ծնթգ. 12)

Ընդամենը

345,952,769	–	345,952,769	345,952,769	–
345,952,769	–	345,952,769	345,952,769	–

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների հաշվանցում (շարունակություն)

Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներառված են խմբի ակտիվները և պարտավորություններն ըստ աշխարհագրական կենտրոնացման.

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.				31 դեկտեմբերի 2020թ.			
	Հայաստան	ՏՀԶԿ	ԱՊՀ և այլ երկրներ	Ընդամենը	Հայաստան	ՏՀԶԿ	ԱՊՀ և այլ երկրներ	Ընդամենը
Ակտիվներ								
Կանխիկ դրամ	44,555,290	–	–	44,555,290	51,108,237	–	–	51,108,237
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	8,137,991	749,837,479	5,660,623	763,636,093	4,325,169	379,108,638	1,585,199	385,019,006
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	906,835,345	–	–	906,835,345	704,534,763	–	–	704,534,763
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	–	734,565,274	–	734,565,274	–	930,471,867	–	930,471,867
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	–	445,057	–	445,057	–	–	–	–
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումներ	27,194,958	2,571,248	–	29,766,206	79,384,452	2,618,706	–	82,003,158
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	–	102,324,925	–	102,324,925	–	101,636,948	–	101,636,948
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	62,827,091	–	–	62,827,091	64,150,034	–	–	64,150,034
Այլ ակտիվներ	8,801,628	56,963	111,845	8,970,436	10,072,335	71,109	111,845	10,255,289
Ընդամենը ակտիվներ	1,058,352,303	1,589,800,946	5,772,468	2,653,925,717	913,574,990	1,413,907,268	1,697,044	2,329,179,302
Պարտավորություններ								
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	747,165,753	–	–	747,165,753	751,465,873	–	–	751,465,873
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,068,258,568	18,692	761,260	1,069,038,520	818,064,536	18,545	591,094	818,674,175
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	–	–	–	–	70,825	72,296	–	143,121
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	403,610,404	–	–	403,610,404	266,542,115	–	–	266,542,115
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	–	281,278,642	–	281,278,642	–	247,496,568	–	247,496,568
Այլ փոխառություններ	–	169,232,279	6,167,498	175,399,777	–	153,297,582	7,288,058	160,585,640
Թողարկված պարտատոմսեր	9,650,642	–	–	9,650,642	9,655,324	–	–	9,655,324
Այլ պարտավորություններ	4,090,311	1,001,731	62,502	5,154,544	4,678,594	639,968	646,189	5,964,751
Ընդամենը պարտավորություններ	2,232,775,678	451,531,344	6,991,260	2,691,298,282	1,850,477,267	401,524,959	8,525,341	2,260,527,567
Զուտ ակտիվներ	(1,174,423,375)	1,138,269,602	(1,218,792)	(37,372,565)	(936,902,277)	1,012,382,309	(6,828,297)	68,651,735

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսական միջոցների կառավարում

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբը սովորական կամ չկանխատեսված իրավիճակում չի կարողանա կատարել իր պարտավորությունները վերջիններիս մարման ժամկետում: Բանկը, որպես Կառավարության բանկային գործակալ և երկրի գլխավոր դրամավարկային մարմին, պատասխանատու է պետական պարտքի սպասարկման և Կառավարության արտաքին վճարումների սպասարկման համար: Այս տեսանկյունից, կարևորվում է կանխիկի և իրացվելիության ծավալների ճիշտ կառավարումը:

Հաշվի առնելով պահուստների կառավարման նպատակները՝ ՀՀ միջազգային պահուստները բաժանվել են 3 մասի՝ գործառնական, իրացվելի և ներդրումային պայուսակների: Եթե առաջին երկուսը նախատեսվում են կարճաժամկետ/պահային և միջնաժամկետ իրացվելիության ապահովման համար, ապա վերջինի նպատակը հարստության կուտակումն է:

Տրանշների նպատակները պայմանավորում են նաև դրանց կառավարման քաղաքականությունը՝ ուղենիշների ընտրությունը, կառավարման պասիվ կամ ակտիվ տարբերակի ընտրությունը:

Ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը՝ մինչև պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների համաձայն

Ստորև աղյուսակում ներկայացվում են 2021 և 2020 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ պարտավորությունները՝ ըստ մնացորդային պայմանագրային ժամկետայնության: Ժամկետայնության աղյուսակում բացահայտված պարտավորությունների գումարները պայմանագրային չգեղջված դրամական միջոցների հոսքեր են: Այդ չգեղջված դրամական միջոցների հոսքերը տարբերվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված գումարից, քանի որ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներառված գումարը հիմնված է գեղջված դրամական միջոցների հոսքերի վրա: Ածանցյալ ֆինանսական գործիքները ներառված են վճարվելիք կամ ստացվելիք պայմանագրային գումարներով, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբն ակնկալում է մինչև մարման ժամկետը փակել ածանցյալի դիրքը, որի դեպքում ածանցյալները ներառվում են ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի հիման վրա:

31 դեկտեմբերի 2021թ.							
Հազար ՀՀ դրամ	Ցպահանջ և 1 ամսից քիչ	1-ից մինչև 3 ամիս	3 ամսից մինչև 1 տարի	1-ից մինչև 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	747,165,753	—	—	—	—	—	747,165,753
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,069,039,528	—	—	—	—	—	1,069,039,528
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	90,925,269	204,539,724	113,015,840	—	—	—	408,480,833
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	—	860,209	19,366,437	33,005,057	916,679	228,580,750	282,729,132
Այլ փոխառություններ	652,008	58,168	19,240,039	83,624,141	84,696,873	—	188,271,229
Թողարկված պարտատոմսեր	—	127,500	4,107,500	6,491,250	—	—	10,726,250
Ընդամենը չգեղջված ֆինանսական պարտավորություններ	1,907,782,558	205,585,601	155,729,816	123,120,448	85,613,552	228,580,750	2,706,412,725

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսական միջոցների կառավարում (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2020թ.						Ընդամենը
	Ցախհանջ և 1 ամսից քիչ	1-ից մինչև 3 ամիս	3 ամսից մինչև 1 տարի	1-ից մինչև 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	751,465,873	—	—	—	—	—	751,465,873
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	818,702,938	—	—	—	—	—	818,702,938
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	143,121	—	—	—	—	—	143,121
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	95,790,052	172,005,247	—	—	—	—	267,795,299
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	—	1,056,590	25,383,822	59,452,305	993,657	163,080,453	249,966,827
Այլ փոխառություններ Թողարկված պարտատոմսեր	543,943	63,310	21,748,095	80,357,139	72,192,146	—	174,904,633
Ընդամենը չգեղջկած ֆինանսական պարտավորություններ	1,666,645,927	176,249,647	47,611,917	146,898,194	73,185,803	163,080,453	2,273,671,941

Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը խմբի ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի փոփոխության ռիսկն է՝ շուկայական գների, ներառյալ փոխարժեքի, տոկոսադրույքների և սեփական կապիտալի գների փոփոխության արդյունքում: Խումբը դասակարգում է շուկայական ռիսկն ըստ առևտրային և ոչ առևտրային պայուսակների:

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի հնարավոր փոփոխության ռիսկն է՝ տոկոսադրույքների փոփոխման արդյունքում:

Եռամակարդակ կառավարման ներքո Բանկի Խորհուրդը սահմանում է այսպես կոչված՝ «ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը», որը նախանշում է երկարաժամկետում տոկոսադրույքի ռիսկի ընդունելի սահմանները: Այն նաև սահմանում է պայուսակի օպտիմալացման սկզբունքները: «Ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը» արտահայտվում է որոշակի ժամանակահատվածում (ներկայումս՝ երեք տարի) և 95% հավանականությամբ ակնկալվող եկամտաբերության նվազագույն մակարդակի տեսքով: Նշված տրամաբանությունից ելնելով՝ ակտիվների օպտիմալ տեղաբաշխման մարտավարական ուղենիշների ընդունման իրավասությունը պատվիրակվել է Ներդրումային հանձնաժողովին:

Ուղենիշների սահմանման հիմնական նպատակը եկամտաբերության մաքսիմալացումն է ավելի կարճ (մեկ տարի) ժամանակահատվածում: Այդ որոշումների հիմքում, ի տարբերություն ռազմավարական որոշումների, դրվում են շուկայի ընթացիկ միտումները և կանխատեսումները: Օպտիմալ պայուսակի ընտրության նպատակով եկամտաբերության և ռիսկայնության գնահատումն իրականացվում է ապագա հնարավոր սցենարների մշակման միջոցով՝ մասնավորապես օգտագործելով VAR-MGARCH մոդելի սիմուլյացիաների միջոցով ստացված եկամտաբերության կորի արդյունքները, ինչպես նաև սեփական և շուկայի այլ մասնակիցների փորձագիտական կանխատեսումները տոկոսադրույքների և վարկային սպրեդների վերաբերյալ: Օպտիմալ պայուսակի ընտրությունը կատարվում է Բլեք-Լիթերմանի և Մարկովիցի մոդելների միջոցով, սակայն որոշակի սահմանափակումների պայմաններում:

Ռիսկի մշտադիտարկման և կառավարման նպատակով Ֆինանսական դեպարտամենտի Ռիսկերի կառավարման վարչության կողմից կիրառվում են միջազգային պրակտիկայում ընդունված մի շարք ցուցանիշներ. Ռիսկային արժեքի մեթոդ (VaR), Առանցքային կետի դյուրացիա, Ինֆորմացիոն գործակից, Սպրեդ դյուրացիա, PCA դյուրացիա և հետևման սխալ:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ (շարունակություն)

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս խմբի սեփական կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաստատուն տոկոսադրույքով իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ եկամտով չափվող ֆինանսական ակտիվները, վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից: Սեփական կապիտալի զգայունությունը վերլուծվում է ըստ ակտիվի մարման ժամկետների: Սեփական կապիտալի զգայունությունը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ եկամտաբերության կորուստ կան զուգահեռ փոփոխություններ:

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.		2020թ.	
	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը, բ.կ.	Ազդեցությունը սեփական կապիտալի վրա	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը, բ.կ.	Ազդեցությունը սեփական կապիտալի վրա
Արժույթ				
ՀՀ դրամ	+150	(648,874)	+110	(587,436)
ՀՀ դրամ	-150	725,697	-110	642,517
ԱՄՆ դոլար	+125	(8,987)	+100	14,433
ԱՄՆ դոլար	-25	(12,347)	-25	1,353

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս խմբի շահույթի զգայունությունը, որը հաշվարկվել է 2021 և 2020 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական ակտիվները իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից: Աղյուսակում բացահայտված գումարներն արտահայտված են ներկայացման արժույթով:

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.		2020թ.	
	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների և սեփական կապիտալի զուտ արդյունքի աճ/(նվազում)	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների և սեփական կապիտալի զուտ արդյունքի աճ/(նվազում)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	+125/-50	(5,741,909)/2,296,763	+100/-40	(4,151,813)/1,660,725
Եվրո	+50/-50	(442,904)/442,904	+60/-60	(651,992)/651,992
Բրիտանական ֆունտ	+125/-125	(121,132)/121,132	+80/-80	(86,624)/86,624

Խումբն ունի նաև 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ լողացող տոկոսադրույքով չմարված պարտավորություններ:

Ստորև աղյուսակը ներկայացնում է 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի և 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է՝ ելնելով խմբի կողմից ստացված փոխառությունների տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից:

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.		2020թ.	
	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Զուտ տոկոսային ծախսի աճ/(նվազում) և սեփական կապիտալի նվազում/(աճ)	Բազիսային կետերի փոփոխություն	Զուտ տոկոսային ծախսի աճ/(նվազում) և սեփական կապիտալի նվազում/(աճ)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	+/-202	393,156/(393,156)	+/-252	658,102/(658,102)
ՀՓԻ	+/-6	38,803/(38,803)	+/-70	617,372/(617,372)
Եվրո	+/-20	20,030/(20,030)	+/-20	1,044/(1,044)

Իրական արժեքի հիերարխիայի մակարդակ 3-ում ներառված իրական արժեքի գնահատման մեթոդի համար օգտագործված ելակետային տվյալների զգայունությունը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում:

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ (շարունակություն)

Գլոբալ կարգավորողների IBOR-ների կիրառումը աստիճանաբար դադարեցնելու և դրանք այլընտրանքային ուղեհիշային տոկոսադրույքով փոխարինելու որոշումից հետո խումբը ստեղծել է նախագիծ՝ կառավարելու այն բոլոր պայմանագրերի անցումը, որոնց վրա որոշումը կարող է ազդեցություն ունենալ: 2021թ. ընթացքում խումբը մշակել է մանրամասն պլաններ, ընթացակարգեր և գործընթացներ՝ անցումն ապահովելու համար:

IBOR բարեփոխումը խմբին ենթարկում է տարբեր ռիսկերի, որոնք նախագիծը կառավարում և մանրամասն մշտադիտարկում է: Այդ ռիսկերը ներառում, բայց չեն սահմանափակվում հետևյալով՝

- ▶ Կարքագծային ռիսկ, որը ծագում է հաճախորդների և շուկայի գործընկերների հետ՝ IBOR բարեփոխման իրագործման նպատակով պայմանագրերում պահանջվող փոփոխությունների կատարման քննարկումների հետևանքով,
- ▶ Ֆինանսական ռիսկ խմբի և իր հաճախորդների համար՝ պայմանավորված IBOR բարեփոխման հետևանքով շուկաների խեղաթյուրմամբ, որը հանգեցնում է ֆինանսական կորուստների,
- ▶ Գնանշման ռիսկ՝ պայմանավորված շուկայական տեղեկատվության պոտենցիալ բացակայությամբ, եթե IBOR-ների իրացվելիությունը նվազի և ուղեհիշային տոկոսադրույքները լինեն ոչ իրացվելի և ոչ դիտարկելի,
- ▶ Գործառնական ռիսկ, որն առաջանում է խմբի SS համակարգերի և գործընթացների փոփոխությունից, ինչպես նաև վճարումների խաթարումներից, եթե IBOR-ը դադարի հասանելի լինել:

Ստորև բերվող աղյուսակում ներկայացված է տարեվերջի դրությամբ խմբի ենթարկվածությունը բարեփոխման ենթակա նշանակալի IBOR-ներին, որոնք դեռևս պետք է անցում կատարեն RFR-ների: Այս մնացորդները կապահանջվեն մինչև IBOR-ի դադարումը և կփոխարինվեն ապագայում (աղյուսակը չի ներառում IBOR-ին ենթարկված այն մնացորդները, որոնք մարվելու են նախքան անցման պահանջը):

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.			2020թ.		
	Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվների-հաշվեկշռային արժեք	Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների-հաշվեկշռային արժեք	Ածանցյալ գործիքների անվանական արժեք	Ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվների-հաշվեկշռային արժեք	Ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունների-հաշվեկշռային արժեք	Ածանցյալ գործիքների անվանական արժեք
LIBOR USD (6- ամսյա)	–	26,494,515	–	–	25,581,277	–
Ընդամենը	–	26,494,515	–	–	25,581,277	–

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկը արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքով ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է: Բանկի խորհուրդը սահմանել է արտարժույթի տեղաբաշխման հստակ սկզբունքներ, իսկ Ներդրումային հանձնաժողովը սահմանում և վերանայում է համապատասխան արժույթների կշիռները:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս շահույթի կամ վնասի և սեփական կապիտալի զգայունությունը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում ՀՀ դրամի նկատմամբ կիրառված փոխարժեքների ողջամտորեն հնարավոր փոփոխությունների հանդեպ՝ բոլոր այլ փոփոխականները հաստատուն պահելով:

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.		2020թ.	
	Փոխարժեքի աճ %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)	Փոխարժեքի աճ %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	5.00%	26,849,747	5.00%	24,889,215
Եվրո	8.50%	9,699,867	8.50%	13,728,477
Բրիտանական ֆունտ	11.00%	2,742,257	11.00%	3,025,918
Ճապոնական իեն	8.50%	3,262,333	8.50%	2,731,413
Ռուսական ռուբլի	15.00%	18,856	16.00%	(25,649)
ՀՓԻ	7.00%	(12,958,510)	7.00%	(10,720,337)

30. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Արտարժույթի ռիսկ (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	2021թ.		2020թ.	
	Փոխարժեքի նվազում %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)	Փոխարժեքի նվազում %	Շահույթի և սեփական կապիտալի աճ/(նվազում)
Արժույթ				
ԱՄՆ դոլար	-5.00%	(26,849,747)	-5.00%	(24,889,215)
Եվրո	-8.50%	(9,699,867)	-8.50%	(13,728,477)
Բրիտանական ֆունտ	-11.00%	(2,742,257)	-11.00%	(3,025,918)
Ճապոնական իեն	-8.50%	(3,262,333)	-8.50%	(2,731,413)
Ռուսական ռուբլի	-15.00%	(18,856)	-16.00%	25,649
ՀՓԻ	-7.00%	12,958,510	-7.00%	10,720,337

Փոխարժեքների ակնկալվող փոփոխությունը որոշվել է Խմբի կողմից՝ վերլուծելով տարեկան ստանդարտ շեղումները՝ հիմք ընդունելով համապատասխան փոխարժեքների պատմական շուկայական տվյալները:

Պահուստների արժույթային կազմը որոշվում է յուրաքանչյուր իրացվելիության տրանշի համար առանձին, յուրաքանչյուր տրանշի ստեղծման հիմքում ընկած գործոնները հեջավորելու նպատակով: Ներկայում, ՀՀ արտաքին պարտքը պահուստներ ունենալու հիմնական պատճառն է: Հետևաբար, պահուստների արժույթային կազմը հիմնականում արտացոլում է պարտքի արժույթային կառուցվածքը: Կարճաժամկետ իրացվելիության տրանշի արժույթային կառուցվածքը պայմանավորված է արտաքին առևտրի հետևանքով առաջացած արժույթների հոսքերով, ինչպես նաև հնարավոր միջամտման կարիքներով և ընթացիկ ծախսերով: Արժույթային կառուցվածքը ենթակա է վերանայման տարեկան առնվազն 2 անգամ:

Գործառնական ռիսկ – հսկողություն դուստր կազմակերպությունների նկատմամբ

Ինչպես բացահայտված է Ծանոթագրություն 2-ում, Բանկն ունի կապիտալ ներդրումներ մի քանի դուստր կազմակերպություններում, որոնք ներգրավված են ֆինանսական հատվածի զարգացման և ենթակառուցվածքային գործունեության մեջ: Նման ներդրումների նպատակն է աջակցել Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական հատվածի զարգացմանը, ապահովել ֆինանսական համակարգի կայունությունը և բնականոն գործունեությունը, որը, ինչպես նշված է Օրենքում, Բանկի նպատակներից մեկն է:

Բանկը դուստր կազմակերպությունների գործունեության նկատմամբ հսկողությունն իրականացնում է հետևյալ կերպ.

- ▶ Բաժնետերերի ժողովներին մասնակցություն:
- ▶ Դուստր կազմակերպությունների ղեկավարների նշանակում (յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության Տնօրենների խորհուրդը նշանակվում է բաժնետերերի կողմից, և յուրաքանչյուր դուստր կազմակերպության Տնօրենների խորհուրդը նշանակում է Գործադիր տնօրեններ):
- ▶ Առնվազն յուրաքանչյուր տարի դուստր կազմակերպությունների գործունեության արդյունքների վերլուծություն ֆինանսական տեղեկատվության դիտարկման միջոցով, ներառյալ դուստր կազմակերպությունների ֆինանսական հաշվետվությունների արտաքին աուդիտի արդյունքների դիտարկումը:
- ▶ Դուստր կազմակերպությունների հետագա ռազմավարական զարգացման վերլուծություն, անհրաժեշտության դեպքում նաև ներդրումների դադարեցման ռազմավարության մշակում:
- ▶ Ռիսկերի գնահատման արդյունքների հիման վրա դուստր կազմակերպությունների գործունեությունների վերանայում՝ Բանկի ներքին աուդիտի աշխատանքների շրջանակում:

2015 թվականին Բանկը որդեգրել է քաղաքականություն՝ ակտիվացնելու բանակցությունները հնարավոր ինստիտուցիոնալ ներդրողների հետ՝ դուստր կազմակերպություններում Բանկի ներդրումների օտարման ուղղությամբ:

31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն

Աղյուսակներում ներկայացված է հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտից տասներկու ամսվա ընթացքում կամ ավելի ուշ փոխհատուցվող կամ մարվող գումարների վերաբերյալ տեղեկատվություն:

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2021թ.		
	Ընթացիկ	Ոչ ընթացիկ	Ընդամենը
Ակտիվներ			
Կանխիկ դրամ	44,555,290	–	44,555,290
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	758,050,697	5,585,396	763,636,093
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	734,565,274	–	734,565,274
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	609,185,688	297,649,657	906,835,345
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	445,057	–	445,057
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	16,835,743	12,930,463	29,766,206
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	15,771,325	86,553,600	102,324,925
Հիմնական միջոցներ	–	60,039,175	60,039,175
Ոչ նյութական ակտիվներ	–	2,787,916	2,787,916
Այլ ակտիվներ	7,974,277	996,159	8,970,436
Ընդամենը ակտիվներ	2,187,383,351	466,542,366	2,653,925,717
Պարտավորություններ			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	747,165,753	–	747,165,753
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	1,069,038,520	–	1,069,038,520
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	403,610,404	–	403,610,404
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	19,719,485	261,559,157	281,278,642
Այլ փոխառություններ	17,711,618	157,688,159	175,399,777
Թողարկված պարտատոմսեր	3,650,642	6,000,000	9,650,642
Այլ պարտավորություններ	4,448,518	706,026	5,154,544
Ընդամենը պարտավորություններ	2,265,344,940	425,953,342	2,691,298,282
Զուտ դիրք 2021թ. դեկտեմբերի 31-ին	(77,961,589)	40,589,024	(37,372,565)

31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն (շարունակություն)

Հազար ՀՀ դրամ	31 դեկտեմբերի 2020թ.		
	Ընթացիկ	Ոչ ընթացիկ	Ընդամենը
Ակտիվներ			
Կանխիկ դրամ	51,108,237	–	51,108,237
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով	382,189,873	2,829,133	385,019,006
Իրական արժեքով՝ չահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	930,471,867	–	930,471,867
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ և ներդրումներ տեղական արժույթով	475,937,559	228,597,204	704,534,763
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական ակտիվների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ	67,531,128	14,472,030	82,003,158
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	4,693,052	96,943,896	101,636,948
Հիմնական միջոցներ	–	61,252,975	61,252,975
Ոչ նյութական ակտիվներ	–	2,897,059	2,897,059
Այլ ակտիվներ	9,237,744	1,017,545	10,255,289
Ընդամենը ակտիվներ	1,921,169,460	408,009,842	2,329,179,302
Պարտավորություններ			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	751,465,873	–	751,465,873
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	818,674,175	–	818,674,175
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	143,121	–	143,121
Պարտավորություններ Կառավարության հանդեպ	266,542,115	–	266,542,115
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	25,553,548	221,943,020	247,496,568
Այլ փոխառություններ	19,824,309	140,761,331	160,585,640
Թողարկված պարտատոմսեր	3,155,324	6,500,000	9,655,324
Այլ պարտավորություններ	5,193,920	770,831	5,964,751
Ընդամենը պարտավորություններ	1,890,552,385	369,975,182	2,260,527,567
Ձուտ դիրք 2020թ. դեկտեմբերի 31-ին	30,617,075	38,034,660	68,651,735

32. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն

Հազար ՀՀ դրամ	Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի նկատմամբ	Այլ փոխառություններ	Վարձակալության գծով պարտավորություններ	Ընդամենը պարտավորություններ ֆինանսավորման գործունեությունից
Հաշվեկշռային արժեք 2020թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	240,948,903	142,742,121	425,845	384,116,869
Ստացված վարկեր	–	14,258,245	–	14,258,245
Մարված վարկեր	(24,071,556)	(15,303,555)	–	(39,375,111)
Վճարումներ վարձակալության գծով	–	–	(89,123)	(89,123)
Արտարժույթի վերագնահատում	30,802,225	18,632,037	–	49,434,262
Այլ	(183,004)	256,792	30,050	103,838
Հաշվեկշռային արժեք 2020թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	247,496,568	160,585,640	366,772	408,448,980
Հաշվեկշռային արժեք 2021թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	247,496,568	160,585,640	366,772	408,448,980
Ստացված վարկեր	85,764,963	52,913,361	–	138,678,324
Մարված վարկեր	(23,765,882)	(17,831,775)	–	(41,597,657)
Վճարումներ վարձակալության գծով	–	–	(96,838)	(96,838)
Արտարժույթի վերագնահատում	(28,139,320)	(20,320,603)	–	(48,459,923)
Այլ	(77,687)	53,154	22,638	(1,895)
Հաշվեկշռային արժեք 2021թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	281,278,642	175,399,777	292,572	456,970,991

«Այլ» տողը ներառում է հաշվեգրված, սակայն դեռևս չվճարված տոկոսները: Խումբը վճարված տոկոսները դասակարգում է որպես դրամական միջոցների հոսքեր գործառնական գործունեությունից:

«Ստացված վարկեր» տողը ներառում է ԱՄՀ-ից ստացված միջոցները ՀՓԻ-ի տեղաբաշխման շրջանակում՝ 85,764,963 հազար ՀՀ դրամ գումարի չափով:

33. Հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցող դեպքեր

2022թ. հունվար ամսին Խմբի դուստր կազմակերպությունը կատարել է ներդրում ՀՀ առևտրային բանկերից մեկի կանոնադրական կապիտալում՝ ձեռք բերելով վերջինիս բաժնետոմսերի 25.001959%-ը:

Տարածաշրջանում աշխարհաքաղաքական զարգացումների և մի շարք երկրների կողմից Ռուսաստանի Ղաշնության նկատմամբ կիրառվող պատժամիջոցների հետևանքով ինչպես աշխարհում, այնպես էլ Հայաստանում էականորեն ավելացել են ֆինանսական շուկաների տատանողականության ռիսկերը և մակրոտնտեսական հեռանկարների հետ կապված անորոշությունները: Նման իրավիճակում ՀՀ ԿԲ-ը տարբեր սցենարային վերլուծությունների շրջանակներում իրականացնում է իրավիճակի մշտադիտարկում՝ իր ֆինանսական վիճակի և ֆինանսական արդյունքների վրա տնտեսական պայմանների փոփոխության ազդեցությունը գնահատելու համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

